

การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับ
เยาวชน

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE THE APPRECIATION VALUES OF SOUTH
ERN HANDICRAFT IDENTITY FOR YOUTH

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่า
	ของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน
โดย	นายธิตี พฤกษ์อุดม
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.โสสมฉาย บุญญานันต์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุขิวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.โสสมฉาย บุญญานันต์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ธีติ พฤกษ์อุตม : การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน (DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE THE APPRECIATION VALUES OF SOUTHERN HANDICRAFT IDENTITY FOR YOUTH) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.โสภณฉาย บุญญานันต์, 220 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ 2) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสงขลาที่มีอายุ 15-25 เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการและยินดีให้ข้อมูลในการทดลองกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด ชุดที่ 1 เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ และเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรม Best Practice 2) แบบสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ 3) แบบสังเกตการจัดกิจกรรมที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ชุดที่ 2 เครื่องมือวัดคุณภาพของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ประกอบด้วย 1) แบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน 3) แบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน 4) แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ ด้วยสถิติ t-test dependent และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบของอัตลักษณ์ที่สำคัญคือ มีการใช้วัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นภาคใต้ สีสันที่ใช้มีความสดใสเป็นพิเศษเน้นสีที่มีลักษณะตัดกันอย่างชัดเจนและมีการตกแต่งด้วยลวดลาย ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติในท้องถิ่น 2) ชุดของกิจกรรมศิลปะที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้จำนวน 6 กิจกรรม 1) กิจกรรมเข็มกลัดจากหนังตะลุง 2) กิจกรรมผ้ายกกระดาษ 3) กิจกรรมตกแต่งหม้อสทิงหม้อ 4) กิจกรรมสมุดสวยด้วยลายว่าวเบอร์อามัส 5) ตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร 6) กิจกรรมด้ามจับปากกาสาขาน่านลิเภา ใช้เวลาในการปฏิบัติจำนวน 2 ชั่วโมงต่อกิจกรรม 3) ผลจากการนำกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ พบว่าเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน มีระดับการเห็นคุณค่าหลังการทำกิจกรรม ($x=51.93$) สูงกว่าก่อนทำกิจกรรม ($x= 41.37$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

ลายมือชื่อนิติติ

สาขาวิชา ศิลปศึกษา

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2560

5983332227 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORDS: APPRECIATION VALUES/ SOUTHERN HANDICRAFT/ SOUTHERN HANDICRAFT IDENTITY/
ART ACTIVITIES/ YOUTH

THEETI PRUEK-UDOM: DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE THE
APPRECIATION VALUES OF SOUTHERN HANDICRAFT IDENTITY FOR YOUTH. ADVISOR:
SOAMSHINE BOONYANANTA, Ph.D., 220 pp.

The objectives of this research were 1) to analyze the pattern of identity in southern handicraft 2) to develop a series of artistic activities to promote the values of identity in southern handicraft. A sample group was youth aged 15-25 in Songkhla province. The selection method of the sample group was Voluntary Selection. The duration of the experiment took two days. The research instruments consists of 2 sets of instruments. The first set is to collect the information on Southern handicraft value and identities and to develop the art activities, which promote Southern handicraft value and identity appreciation for youth. The first set of research instrument consists of 1) Best Practice activity experts interviews 2) local Southern handicraft experts interviews and 3) the observation report on the activity with good arrangement practice. The second set of research instruments is for assessment of the quality of the art activity developed. The second set consists of 1) Appreciation assessment 2) Participant interview form 3) Post-assessment on the satisfaction and 4) Holistic behavioral assessment. The data were analyzed using descriptive statistics.

The findings revealed that: 1) Natural materials are available in the southern region. The colors used are particularly bright, contrasting colors are clearly contrasted and decorated with patterns. Inspired by the local nature. 2) A series of activities to promote the appreciation of identities in southern handicraft for youth consists of 6 activities, activities to promote the appreciation of identities in southern handicrafts for youth. The art activities developed consisted of 1) making brooch from Thai Nang Talung 2) Making Pah Yok Meung Na-Korn from paper 3) Making and design patterns on Sa-Ting Moh pottery 4) Making Beramas pattern on notebook 5) Making ring by Na-Korn Niello Wares technique 6) Desing pen pattern by Lygodium. 3) The result of the development of the trial. It was found that after the youth activity, the average value of the identity in the arts and crafts of the south was higher ($x=51.93$) than before the activity ($x= 41.37$) at the statistical significance of .05.

Department: Art Music and Dance Education Student's Signature

Field of Study: Art Education Advisor's Signature

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. โสมฉาย บุญญานันต์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษา การสนับสนุนและให้กำลังใจ ทุกช่วงเวลา อีกทั้งยังกรุณาตรวจสอบและให้คำชี้แนะในการปรับแก้ไขเนื้อหาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนทำให้เกิดวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ขึ้น ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงให้คำแนะนำในการทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรินทร์ ฐิตอดิศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อินทิรา พรหมพันธุ์ อาจารย์ ดร. กนิษฐ ศรีเคลือบ และอาจารย์ ชัยวัฒน์ภัทร เลาสัตย์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย อีกทั้งให้คำแนะนำในการปรับแก้เครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ ที่อนุเคราะห์ผู้วิจัย ให้เข้าไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการจัดกิจกรรม รวมถึงเข้าไปสังเกตการทำกิจกรรมศิลปะ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปสร้างเครื่องมือวิจัยและทำการทดลองวิจัย

ขอขอบพระคุณครอบครัวพฤกษ์อุดม ครอบครัวสังคัง คณาจารย์สาขาวิชาศิลปศึกษา เพื่อน ๆ ครูศิลป์ ระดับมหาดบัณฑิตทุกคนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์สายใจ จุลสุรางค์ ที่ให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน ซึ่งส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัย ภายใต้แผนพัฒนาศักยภาพบัณฑิตวิทยาลัย รุ่นใหม่ประจำปี งบประมาณ 2561 จากสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยถึง แต่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือติดต่อประสานงาน ให้กำลังใจและคำแนะนำ จนส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	14
บทที่ 1	15
บทนำ.....	15
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	15
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	17
ขอบเขตของการวิจัย.....	17
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	17
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
บทที่ 2	19
เอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
1. งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้.....	20
1.1 ความหมายของงานศิลปหัตถกรรม และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน.....	20
1.2 มูลเหตุของการเกิดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน	21
1.3 ประเภทของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน	25
1.4 สภาพทั่วไปของภาคใต้.....	29
1.5 ประเภทและอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้	31
2. คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้.....	52
2.1 ความหมายของคุณค่า.....	52

2.1.1	คุณค่าด้านจริยศาสตร์	56
2.1.2	คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์	57
2.1.3	คุณค่าทางประวัติศาสตร์	58
2.1.4	คุณค่าทางวัฒนธรรม	59
2.1.5	คุณค่าทางทัศนศิลป์	60
2.2	คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม	62
3.	การจัดกิจกรรม	68
	การจัดกิจกรรมศิลปะ	70
	ประเภทของการจัดกิจกรรมศิลปะ	75
	กระบวนการการสอนศิลปะปฏิบัติหรือกิจกรรมศิลปะเพื่อให้เกิดการเห็นคุณค่า	77
4.	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	88
	4.1 งานวิจัยต่างประเทศ	88
	4.2 งานวิจัยในประเทศ	92
บทที่ 3	98
วิธีดำเนินการวิจัย	98
	1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล	100
	2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	100
	3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำการวิจัย	101
	4. การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย	104
	5. ดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	110
	6. การวิเคราะห์ข้อมูล	112
	7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	113
	8. การสรุปอภิปรายและเขียนรายงานการวิจัย	114

9. การสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย	114
บทที่ 4	116
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	116
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้	116
ตอนที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงาน ศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน	130
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงาน ศิลปหัตถกรรมภาคใต้	150
บทที่ 5	167
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	167
สรุปผลการวิจัย	168
อภิปรายผลการวิจัย	173
ข้อเสนอแนะ	177
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	177
รายการอ้างอิง	178
ภาคผนวก	182
ภาคผนวก ก	183
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ	183
ภาคผนวก ข	185
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เรื่องแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice	185
บทสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เรื่องแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice	185
ภาคผนวก ค	189
รายนามปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท	189
บทสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท	189

ญ

หน้า

ภาคผนวก ง	197
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	197
รายการอ้างอิง	218
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	220

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 ตัวหนังสือตะลุง	35
ภาพที่ 2 กระเป่าसानจากย่านลิเกา ภาพที่ 3 งานหัตถกรรมสานจากเตยปาหนัน	35
ภาพที่ 4 ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช	36
ภาพที่ 5 เครื่องถมเมืองนครศรีธรรมราช	36
ภาพที่ 6 เครื่องปั้นดินเผาบ้านปากพิง	36
ภาพที่ 7 ว่าวเบอร์อามัส ภาพที่ 8 กรงนกเขานราธิวาส	37
ภาพที่ 9 หนังสือตะลุง	39
ภาพที่ 10 การตอกหนังสือตะลุง	40
ภาพที่ 11 สีเส้นและลวดลายหนังสือตะลุง	40
ภาพที่ 12 สีเส้นและลวดลายหนังสือตะลุง	41
ภาพที่ 13 ผ้ายกเมืองนคร	41
ภาพที่ 14 การทอผ้ายกเมืองนคร	42
ภาพที่ 15 สีเส้นผ้ายกเมืองนคร	42
ภาพที่ 16 ลายผ้ายกเมืองนคร	43
ภาพที่ 17 หม้อสทิงหม้อ	43
ภาพที่ 18 การขึ้นรูปหม้อสทิงหม้อ	44
ภาพที่ 19 สีเส้นหม้อสทิงหม้อ	44
ภาพที่ 20 ลวดลายหม้อสทิงหม้อ	45
ภาพที่ 21 ว่าวเบอร์อามัส	45
ภาพที่ 22 การแกะลายว่าวเบอร์อามัส	46
ภาพที่ 23 สีเส้นว่าวเบอร์อามัส	46
ภาพที่ 24 ลวดลายว่าวเบอร์อามัส	46
ภาพที่ 25 ชุดเครื่องถมเมืองนคร	47

ภาพที่ 26 กำไลเครื่องถมเมืองนคร.....	47
ภาพที่ 27 สีเส้นเครื่องถมเมืองนคร.....	48
ภาพที่ 28 ลวดลายเครื่องถมเมืองนคร.....	49
ภาพที่ 29 กระเป๋าย่านลิเกา.....	49
ภาพที่ 30 การสานกระเป๋าย่านลิเกา.....	50
ภาพที่ 31 สีเส้นเครื่องจักสานย่านลิเกา.....	50
ภาพที่ 32 ลวดลายกระเป๋าย่านลิเกา.....	50
ภาพที่ 33 เข็มกลัดจากหนังตะลุง.....	131
ภาพที่ 34 อุปกรณ์เข็มกลัดจากหนังตะลุง.....	132
ภาพที่ 35 ลายสามขนาดบนหนังแก้ว.....	133
ภาพที่ 36 การตอกลาย.....	133
ภาพที่ 37 การตอกลาย.....	133
ภาพที่ 38 การประกอบลาย.....	134
ภาพที่ 39 ผ้ายกกระดาน.....	134
ภาพที่ 40 อุปกรณ์ทำผ้ายกกระดาน.....	135
ภาพที่ 41 การลงสีผ้ายกกระดาน.....	136
ภาพที่ 42 ผ้ายกกระดาน.....	136
ภาพที่ 43 หม้อสึงหม้อ.....	137
ภาพที่ 44 อุปกรณ์ทำหม้อสึงหม้อ.....	138
ภาพที่ 45 หม้อต้นแบบ.....	139
ภาพที่ 46 การชุดลายบนหม้อต้นแบบ.....	139
ภาพที่ 47 การเก็บความเรียบร้อยด้วยฟองน้ำ.....	140
ภาพที่ 48 สมุดจากลวดลายว่าวเบอร์อามัส.....	140
ภาพที่ 49 อุปกรณ์สมุดจากลวดลายว่าวเบอร์อามัส.....	141

ภาพที่ 50 การกรีดลวดลายว่าวเบอร์อามัส.....	142
ภาพที่ 51 การตกแต่งด้วยกระดาษโลหะ.....	143
ภาพที่ 52 การตกแต่งด้วยกระดาษโลหะ.....	143
ภาพที่ 53 การนำลวดลายแปะลงบนปกสมุด.....	143
ภาพที่ 54 แหวนถมเมืองนคร.....	144
ภาพที่ 55 อุปกรณ์ทำแหวนถมเมืองนคร.....	145
ภาพที่ 56 การขัดพื้นผิวของแหวน.....	146
ภาพที่ 57 การทำยาถมด้วยอีพ็อกซี่.....	146
ภาพที่ 58 การลงยาถมบนแหวน.....	146
ภาพที่ 59 ปากกาด้ามจับย่านลิเภา.....	147
ภาพที่ 60 อุปกรณ์ทำปากกาด้ามจับย่านลิเภา.....	148
ภาพที่ 61 ปากกาที่มีลวดลายตัวอย่าง.....	149
ภาพที่ 62 ปากกาที่มีลวดลายตัวอย่าง.....	149
ภาพที่ 63 การสานลวดลายบนด้ามจับปากกา.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ตารางศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในแต่ละจังหวัดของภาคใต้	32
ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทั้ง 6 ประเภท	51
ตารางที่ 3 ตารางวิเคราะห์คุณค่าของศิลปหัตถกรรม	66
ตารางที่ 4 ตารางสรุปตัวอย่างการจัดกิจกรรมศิลปะ	86
ตารางที่ 5 แผนการดำเนินงานวิจัย.....	115
ตารางที่ 6 ตารางสรุปการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้	116
ตารางที่ 7 ชุดกิจกรรมศิลปะ	130
ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนของเยาวชนที่ร่วมกิจกรรม	150
ตารางที่ 9 ความพึงพอใจของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน	157
ตารางที่ 10 ตารางสรุปพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม	158

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งของไทยที่มีคุณค่า มีลักษณะเฉพาะ มีอัตลักษณ์ที่ควรแก่การศึกษาหาความรู้อย่างยิ่ง เพราะสิ่งเหล่านั้นได้แสดงให้เห็นถึงสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงสภาพการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อความศรัทธา ในศาสนา ตลอดจนสิ่งที่เคารพนับถือของผู้คนได้อย่างดี ทั้งยังแสดงให้เห็นลักษณะนิสัยการสร้างสิ่งที่สวยงามให้กับเครื่องมือเครื่องใช้ ของแต่ละอย่างในท้องถิ่นด้วย (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544)

ศิลปหัตถกรรมภาคใต้มีความโดดเด่นในหลายด้านโดยเฉพาะรูปแบบของสีสันทันที่มีความสดใส เนื่องจากเดิมคนใต้เป็นคนที่มียุคลักษณะนิสัยที่ร่าเริงจึงส่งผลต่อสีสันทันภายในงานศิลปหัตถกรรม วัสดุที่ใช้มีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากใช้วัสดุที่มีเฉพาะในท้องถิ่น ซึ่งสามารถแบ่งได้ เป็น 6 ประเภทประกอบด้วย 1.งานแกะสลัก 2.งานสาน 3. งานทอ 4. งานหัตถกรรมโลหะ 5. งานเครื่องปั้นดินเผา 6. งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ โดยมีการผนวกเรื่องความเชื่อและศาสนาทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม ที่มีถิ่นอายุของวัฒนธรรมจีนเข้ามาผสมผสานกันเป็นรูปแบบและลวดลายเฉพาะที่สามารถพบได้ในผลงานของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ถือเป็นอัตลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติที่คนในชาติควรซาบซึ้งในคุณค่า และช่วยอนุรักษ์งานศิลปะเหล่านี้ให้คงอยู่สืบไป (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2544)

คุณสมบัติเฉพาะหรืออัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ถือเป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์การดำรงชีวิตของท้องถิ่น สะท้อนถึงลักษณะวัฒนธรรม และที่สำคัญคือสภาพแวดล้อมที่เป็นต้นกำเนิดของวัสดุที่เป็นส่วนสำคัญในการแสดงถึงอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ถ้าศิลปะแขนงใดก็ตามขาดซึ่งอัตลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นแล้ว จะทำให้ด้อยคุณค่า ขาดความน่าสนใจ และสูญสลายไปในที่สุด (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2538)

ปัจจุบันอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้กำลังจะสูญหายไปกับกาลเวลา เนื่องจากเยาวชนปัจจุบันมีคามสนใจและนิยมวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทย ซึ่งเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ และเป็นบุคคลที่มีศักยภาพในด้านการสืบสานรวมทั้งเป็นตัวกำหนดอนาคตของสังคมไทยเป็นอย่างมากสามารถสังเกตได้จากผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ ที่มีความรู้ มีฝีมือเชิงช่าง เป็นผู้สืบทอดศิลปะดังกล่าว ถือเป็นกลุ่มบุคคลส่วนน้อย ที่มีความรู้ทั้งความเป็นมา วัสดุขั้นตอนกระบวนการในการผลิตและผนวกกับการถ่ายทอดความรู้ถ่ายทอดความรู้กันในวงแคบเฉพาะแค่

กลุ่มลูกหลาน หรือคนสนิทเพียงเท่านั้นซึ่งหากในอนาคต อาจส่งผลทำให้ศิลปหัตถกรรมภาคใต้สูญหายไปเป็นที่สุด (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544)

จากการศึกษาเบื้องต้นเรื่องงานหัตถกรรมภายในประเทศไทย พบว่าปัจจุบันเริ่มมีการให้ความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะในภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคกลาง ได้มีการศึกษาและเผยแพร่อย่างจริงจัง เช่น ในภาคอีสาน มีการทำวิจัยการจัดกิจกรรม การออกแบบลายผ้าทอตามภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการทำกิจกรรมการออกแบบลวดลายสร้างสรรค์บนพื้นฐานวิถีคิดแบบดั้งเดิม ส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาเดิมของภาคอีสาน (อลสิณา อนันตะอาต, 2556) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่าง ส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์ศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่างแก่คนรุ่นหลังต่อไป (ศักดา บุญยี่ต, 2546) นอกจากนี้ จากงานวิจัยการศึกษาคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรม ระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ (อัจฉรากุล ทองรอด, 2552) พบว่าศิลปหัตถกรรมภาคใต้ยังไม่เป็นที่โดดเด่น หัตถกรรมส่วนใหญ่เน้นในด้านการซื้อขาย การตลาดมากกว่า ผู้คนไม่ได้รับรู้ในคุณค่าของอัตลักษณ์ ของความงามในส่วนนี้ทำให้เกิดความนิยมน้อยลง ควรมีการสืบสาน หรือให้ความสำคัญมากขึ้นในเรื่องของการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเบื้องต้น โดยอาจารย์พทุทธิพงษ์ พุฒขาว อาจารย์ สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ได้ให้ความเห็นว่า ทางภาคใต้มีการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาน้อย โดยส่วนใหญ่ภาคใต้จะเน้นรูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมการส่งออก การสร้างอาชีพให้บุคคลในท้องถิ่น รวมทั้งเน้นเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการออกแบบให้มีความทันสมัย เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆของประเทศไทย จึงควรมีการจัดกิจกรรมศิลปะที่สามารถช่วยนำเสนอเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมของภาคใต้ (พทุทธิพงษ์ พุฒขาว, สัมภาษณ์, 2560) ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในการสอนศิลปะ สามารถทำให้เกิดความซาบซึ้ง เนื่องจากกิจกรรมเป็นสื่อในการเรียนการสอน (นิรมล ติรณสาร, 2525) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะควรมีการเชื่อมโยงความคิดไปสู่ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมอันดีงาม รวมทั้งการประเมินคุณค่าผลงานของตนเองและผู้อื่น กระตุ้นให้เกิดความอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ จากความคิดที่มีคุณค่าไปสู่การปฏิบัติ และการเห็นคุณค่าของผลงานไปสู่ความซาบซึ้ง (Wendy M.L. Libby, 2000)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ซึ่งจะเน้นในเรื่องของการทำกิจกรรมศิลปะที่ทำให้เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะได้เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ร่วมส่งเสริมให้กับเยาวชนคนรุ่นหลังของไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรม

ภาคใต้ การได้เรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะที่เข้าใจง่ายของทั้ง 6 กิจกรรม ที่มาจากการศึกษาอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้เบื้องต้น ซึ่งแต่ละกิจกรรมทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน สามารถส่งเสริมคุณค่าความสำคัญของ ของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
2. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามขั้นตอนการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ฯ

ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูล และปราชญ์ชาวบ้าน

ขั้นตอนทดลองใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ฯ

ประชากร ได้แก่ กลุ่มเยาวชนในจังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ 15-25 ปี ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการและยินดีให้ข้อมูลในการทดลองกิจกรรม

1. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

3.2 ตัวแปรตาม คือ การเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเห็นคุณค่า หมายถึง การรับรู้ที่เกิดจากอารมณ์และความรู้สึก ที่สามารถสัมผัสได้ถึง ความงาม ความพอใจ ความเพลิดเพลินใจ ความประทับใจ จิตสำนึก ความต้องการ และความคาดหวังที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต

งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ หมายถึง ผลงานทางภูมิปัญญาของคนท้องถิ่นในภาคใต้ที่ผนวกกับอัตลักษณ์ทางศิลปะ ผลิตโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 ชนิด 1) งานแกะสลัก 2) งานสาน 3) งานทอ 4) งานโลหะ 5) งานเครื่องปั้นดินเผา 6) งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ

อัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ หมายถึง คุณลักษณะลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติในท้องถิ่นภาคใต้ผนวกกับกรอบทางวัฒนธรรมและความเชื่อทางศาสนา และการใช้สีสันทันทีมีความสดใส เน้นการตัดกันอย่างชัดเจนซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

กิจกรรมศิลปะ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่ให้เยาวชนได้สร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีการทางศิลปะ ประกอบด้วยการปฏิบัติทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อเชื่อมโยงแนวทางการคิดไปสู่ประสบการณ์ กระตุ้นการรับรู้ จินตนาการและการสร้างความเชื่อมั่น ซึ่งทำให้เยาวชนเกิดการเห็นคุณค่าของผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น

เยาวชน หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาวในจังหวัดสงขลา ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
2. ได้ชุดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
3. ส่งเสริมให้เยาวชนไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปหัตถกรรมภาคใต้

บทที่ 2

เอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ประกอบด้วยแนวคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัย ดังนี้

1. งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
 - 1.1 ความหมายของงานศิลปหัตถกรรม และ งานหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - 1.2 มูลเหตุของการเกิดงานหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - 1.3 ประเภทของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - 1.4 สภาพทั่วไปของภาคใต้
 - 1.5 ประเภทและอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
2. คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
 - 2.1 ความหมายของคุณค่า
 - 2.1.1 คุณค่าทางจริยศาสตร์
 - 2.1.2 คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์
 - 2.1.3 คุณค่าทางทัศนศิลป์
 - 2.1.4 คุณค่าทางประวัติศาสตร์
 - 2.1.5 คุณค่าทางวัฒนธรรม
 - 2.2 คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
3. การจัดกิจกรรม
 - 3.1 การจัดกิจกรรมทางศิลปะ
 - 3.2 ประเภทของการจัดกิจกรรมศิลปะ
 - 3.3 กระบวนการการสอนศิลปะปฏิบัติหรือกิจกรรมศิลปะเพื่อให้เกิดการเห็นคุณค่า
 - 3.4 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมศิลปะ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้

1.1 ความหมายของงานศิลปหัตถกรรม และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นผลงานทางศิลปะที่ชาวบ้านในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้น โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานโดยมุ่งประโยชน์ใช้สอยเป็นส่วนใหญ่ ผลงานที่ชาวบ้านได้สร้างขึ้นนั้นจะใช้มือเป็นการสร้างสรรค์ด้วยตนเอง และนอกจากประโยชน์ใช้สอยที่ได้จากผลงานแล้ว ผลงานต่าง ๆ ที่ชาวบ้านเป็นผู้ผลิตขึ้นยังมีความงามทางด้านศิลปะแฝงอยู่ด้วย งานหัตถกรรมจัดเป็นศิลปะพื้นบ้านที่เกิดขึ้นมาควบคู่กันมากับการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ความต้องการที่จะใช้สิ่งต่าง ๆ เป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านต้องสร้างผลงานเหล่านั้นขึ้นมา จากการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ จะเห็นได้ว่ามีนักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของงานหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน

กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2535) ได้ให้ความหมายงานหัตถกรรมไว้ว่า “หัตถกรรม”(Craft) หมายถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ รูปแบบของงานหัตถกรรมได้พัฒนาขึ้นตามความชำนาญของช่าง และการปรับปรุงเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยให้ดียิ่งขึ้นจึงต้องใช้เวลาในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและเลือกสรรวัสดุเพื่อสนองการใช้สอยได้สมบูรณ์เป็นเวลานานนับร้อยนับพันหรือนับหมื่นปี จากการกระทำสืบต่อกันมาเป็นเวลานานนับร้อยนับพันปี ช่วยให้มนุษย์เกิดความชำนาญเกิดการเรียนรู้มากขึ้น เมื่องานหัตถกรรมนั้น ๆ มีความสมบูรณ์ในการใช้สอยแล้ว ความชำนาญความชัดเจนในกรรมวิธี จะช่วยให้ช่างหรือผู้สร้างงานหัตถกรรมต่าง ๆ ได้พัฒนาสูงขึ้นส่งผลให้งานหัตถกรรมมีความงามและมีคุณค่าทางศิลปะเป็นการพัฒนางานหัตถกรรมไปสู่งาน “ศิลปหัตถกรรม” (Art Craft)

หัตถกรรมพื้นบ้านการรู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์ของชาวบ้านในการประดิษฐ์คิดค้น ลวดลายเป็นของตนเองขึ้นมา แล้วแกะสลักฉลุ ตกแต่งเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้งดงามอ่อนช้อย มีคุณค่าทั้งในด้านศิลปะ และประโยชน์ใช้สอยอย่างสมบูรณ์ งานหัตถกรรมพื้นบ้านจัดเป็นศิลปะ ประยุกต์ หรือศิลปะที่มุ่งประโยชน์การใช้สอยเป็นสิ่งสำคัญ (จินตนา ไบกาชุย, 2549)

ศิลปะพื้นบ้านถือเป็นลักษณะของรูปแบบของประเพณี ความเชื่อของกลุ่มชนในท้องถิ่นอันมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ งานศิลปะพื้นบ้านจัดเป็นวัฒนธรรมชาวบ้านที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เป็นคติชาวบ้านที่สามารถบ่งบอกลักษณะเฉพาะถิ่นได้อย่างชัดเจน ด้วยความเป็นรูปแบบทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่น(Bucuvalas, 1988)

จากคำจำกัดความของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า “งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน” คือผลงานหรือผลผลิตที่ชาวบ้านในสังคมใดสังคมหนึ่งได้ผลิต

ขึ้นโดยใช้มือทั้งสองในการสร้างสรรค์ผลงานออกมานำเอาวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างเป็นผลงานที่มีคุณค่าเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน การค้าขายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และที่สำคัญคือการแสดงให้เห็นคุณค่าความงามด้านศิลปะอีกด้วยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญมักถูกเรียกว่า ช่างฝีมือพื้นบ้าน ซึ่งช่างฝีมือพื้นบ้านเหล่านี้จะเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานออกมาที่มีลักษณะเฉพาะประจำถิ่นของตน ถือเป็นความภาคภูมิใจของชาวบ้าน ช่วยสร้างชื่อเสียงให้แก่หมู่บ้านตนเองอีกด้วย การสร้างงานศิลปะหัตถกรรมถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างหนึ่งที่มีการสืบทอดสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน

1.2 มูลเหตุของการเกิดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

งานศิลปหัตถกรรมจัดเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ถูกสร้างขึ้นมาจากด้วยมนุษย์เพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยโดยตรง ใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นและทำขึ้นด้วยวิธีการที่สอดคล้องไปกับธรรมเนียมท้องถิ่นและทำด้วยแรงคนเป็นส่วนใหญ่ ศิลปะพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันไปตามวัสดุที่มีอยู่โดยปรับปรุงวิธีการตามแบบของตัวเอง (อำนาจ เย็นสบาย, 2520) ส่วนใหญ่จะเป็นผลงานทางเครื่องมือเครื่องใช้ในการยังชีพ และจรรยาบรรณศาสนา ดังนั้น ผลงานศิลปพื้นบ้านเหล่านี้ จึงเน้นหนักในประโยชน์ใช้สอยเป็นจุดใหญ่ ความงามจึงแสดงออกจากความเรียบง่ายไม่รกรุงรัง หรือมากไปด้วยมารยาที่ถูกแต่งจนเกินเลยได้มีผู้ให้เหตุผลไว้หลายท่านด้วยกันดังต่อไปนี้

ธิดา ชมภูนิช (2526) กล่าวว่าความต้องการของมนุษย์ทำให้เกิดการสร้างงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันและเหตุผลในการคิดสร้างสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความจำเป็นที่ต้องการมีเครื่องอุปโภคบริโภค สภาพชีวิตสังคมชนบท ส่วนมากจะมีอาชีพทำสวน ทำไร่ ทำนา การประกอบอาชีพเช่นนี้บังคับให้ชาวบ้านต้องทำเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเครื่องใช้ภายในบ้านให้เพียงพอแก่ความต้องการด้านอาหารและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ชาวบ้านจะใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์โดยใช้กรรมวิธีที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีลักษณะเป็นของตนเอง มีรูปแบบตรงตามหน้าที่ประโยชน์ใช้สอยในการประกอบอาชีพของชาวบ้านเอง

2. วัสดุ หมายถึงทรัพยากรในท้องถิ่นตามหมู่บ้านในภาคต่างๆ ของประเทศไทยซึ่งมีอิทธิพลทำให้ชาวบ้านต้องนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ตรงตามหน้าที่การใช้สอย วัสดุต่าง ๆ มีส่วนกำหนดรูปแบบศิลปะพื้นบ้านตามคุณสมบัติของวัสดุนั้น ๆ และส่วนมากชาวบ้านก็สามารถทำได้ดีและเกิดความเหมาะสมและสวยงามอย่างยิ่ง

3. สภาพดินฟ้าอากาศและภูมิประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ในภาคกลางที่ลุ่มชุกชุมไปด้วยปลาและกุ้ง อาหารของชาวบ้านคือปลาและกุ้ง ชาวบ้านจึงทำเครื่องมือจับปลาต่าง ๆ ขึ้น เช่น สวิง ชะนาง ลอบ ไซ การทำนาต้องทำนาดำ และต้องใช้ไถและคราด แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องทำนาหว่านในภาคกลางต้องมีบ้านเรือนใต้ถุนสูงเมื่อน้ำท่วมก็ไม่เดือนร้อนเป็นต้น

4. ลัทธิความเชื่อ มนุษย์ไม่เพียงแต่เพียรพยายามสร้างสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์และความสะดวกในความเป็นอยู่เท่านั้น แต่มนุษย์ประกอบด้วยกายและใจ ดังนั้นมนุษย์จะอดเสียมิได้ที่จะต้องบำรุงจิตใจให้เกิดความสบายใจด้วย การเล่นดนตรี และการร้องเพลง ความเชื่อในหลักคำสอนและปรัชญาในศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้เกิดความสุข แก่สังคมและแก่ตนเองด้วยพลังแห่งความเชื่อนั้นมีผลทำให้ชาวบ้านสร้างสรรค์วัตถุที่สำคัญ ๆ อย่างมากมาย เช่น สร้างปราสาทหินของขอมในศาสนาพราหมณ์ การสร้างโบสถ์ วิหาร เจดีย์ในศาสนาพุทธ รวมทั้งการตั้งศาลพระภูมิ การปักเสาในทุ่งนา การปั้นตุ๊กตาเสียดาบ การฝังเครื่องปั้นดินเผา และเครื่องประดับไว้ในหลุมฝังศพของตนในสมัยก่อนล้วนแต่เป็นความเชื่อระดับพื้นบ้านทั้งสิ้น และความเชื่อนี้ก็ก่อให้เกิดความสุขความสบายใจแก่ชาวบ้านได้อย่างแท้จริง

สุริวงค์ พงศ์ไพบุรย์ (2544) ได้กล่าวว่า สาเหตุของการเกิดศิลปะพื้นบ้านนั้นมีหลายอย่างด้วยกัน เช่น

1. ความจำเป็นในการใช้สอยและอาชีพของชาวบ้าน ชาวบ้านในชนบทส่วนใหญ่มักจะมียาชีพพออยู่พอกิน ไม่ค่อยมีเงินมีทองสำหรับเลี้ยงทุกคนในครอบครัว จึงต้องอาศัยวัตถุที่มีอยู่ใกล้ตัวมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการใช้สอย และยังประกอบเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้ครอบครัวได้อีกด้วย

2. ประเพณีและความเชื่อ ประเพณีต่าง ๆ ของคนไทย ความเชื่อซึ่งเกิดจากบรรพบุรุษเล่าสืบต่อกันมาได้เกิดมีการจารึกในตำราเก่า ๆ สมุดข่อยโบราณ เช่น เรื่องผีसाง เทวดา การเกิดการตาย จนกระทั่งมีศาสนาเกิดขึ้น จากความเชื่อเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านต้องสร้างผลงานศิลปะขึ้นมาเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ

3. ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม สภาพดินฟ้าอากาศและฤดูกาลต่าง ๆ ในประเทศทำให้ชาวบ้านสร้างผลงานเพื่อความอยู่รอดของชีวิต หลังจากทำนา ทำไร่ทำสวนแล้วในเวลาว่างก็มีการจับปลา ชาวบ้านทุกครัวเรือนจึงมีเครื่องจักสานในการจับปลาไว้เป็นอาหาร

4. ทรัพยากรในท้องถิ่น วัสดุต่าง ๆ ที่อยู่ในตามหมู่บ้าน ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ บังคับให้ชาวบ้านจะต้องนำมาสร้างผลงาน เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด และให้ได้ตามรูปแบบหน้าทางการใช้สอย วัสดุที่จะแนะแนวทางให้ชาวบ้านสร้างเครื่องใช้ไม้สอยประจำวัน เครื่องใช้ในการหุงหาอาหารในครัวเรือน เครื่องใช้ในบ้าน เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน ย่อมอาศัย

ทรัพยากรในท้องถิ่นสร้างขึ้นทั้งหมดก็เพื่อความสะดวกสบาย และการได้ใช้สอยสิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างขึ้นจากฝีมือมนุษย์

มโน พิสุทธิรัตนานนท์ (2539) ได้กล่าวถึงมูลเหตุของการเกิดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไว้ดังนี้

1. ความจำเป็นในการดำรงชีวิต มนุษย์ทุกคนถือว่าความจำเป็นในการดำรงชีวิตเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญมาก จึงคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังผลเกื้อกูลให้ชีวิตอยู่รอด แต่ละคนจึงแสวงหาเพื่อตนเอง และครอบครัวหรือญาติ ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ที่รวมเรียกว่าปัจจัยสี่นั่นเอง การที่จะได้มาซึ่งปัจจัยอันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตนั้น แต่ละคนต้องคิดหาวิธีการที่จะได้มา จึงมีการปรับปรุงทรัพยากรและวัสดุต่าง ๆ เป็นอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่อยู่อาศัยและพัฒนาคุณลักษณะเป็นงานหัตถกรรมและงานศิลปะ

2. ลักษณะภูมิประเทศและลมฟ้าอากาศ เป็นมูลเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้คนในพื้นที่บ้านพื้นเมืองต้องปรับตัวให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ในสภาพดังกล่าว ภูมิประเทศอาจจะมีลักษณะ เป็นป่าเขา ทะเล ที่ราบลุ่มน้ำ มีพืชพรรณธัญญาหาร การปรับตัวให้อยู่ได้ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศตามฤดูกาล จึงปรากฏออกมาในรูปของการคิดค้น ประดิษฐ์ สร้าง เช่น บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องมือ เครื่องใช้ เพื่อการทำมาหากินเลี้ยงชีพ งานศิลปะพื้นบ้านหรืองานศิลปหัตถกรรมยังสะท้อนถึงความพึงพอใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับภูมิประเทศและสภาพดินฟ้าอากาศดังกล่าวด้วย

3. ทรัพยากรท้องถิ่น หรือทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ และลมฟ้าอากาศในแต่ละท้องถิ่น ก็เป็นมูลเหตุอีกอย่างหนึ่งต่อความรู้สึกนึกคิด และการคิดประดิษฐ์สร้างศิลปะพื้นบ้าน งานช่าง และศิลปกรรม ทั้งนี้เพราะทรัพยากรในท้องถิ่นคือแหล่งวัสดุสำคัญต่อการสร้างงานศิลปกรรม ซึ่งยังต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของวัสดุและทรัพยากรแต่ละชนิดด้วย

4. ประเพณีความเชื่อ และค่านิยมพื้นบ้าน มีส่วนสำคัญต่อการแสดงออก และการประดิษฐ์สร้างงานศิลปะ สิ่งที่ยึดถือกันมาช้านานปรากฏอยู่ในกิจกรรม พิธีกรรม และการประพฤติปฏิบัติยอมแสดงออกทางศิลปะด้วย โดยเฉพาะความเชื่อ และค่านิยม หรือธรรมเนียม อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องด้วยประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมมักจะมีลักษณะพิเศษ เพื่อการบำรุงขวัญ สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้ความอบอุ่นใจ และความภาคภูมิใจเป็นพิเศษ เช่น การปลูกสร้างศาลพระภูมิ เทวสถาน ศาสนสถาน รูปเคารพต่าง ๆ ฯลฯ

5. ความบันเทิงทางศิลปะ คือความรู้สึกได้ต่อความงามและสิ่งงาม หรือหยิ่งเห็นคุณค่าความงามรวมทั้งการสั่งสมประสบการณ์ด้านความงามของแต่ละคน ทั้งในเชิงความคิด

ประดิษฐ์สร้าง และอย่างผู้บริโภคใช้สอย ช่วยให้คนยังเห็นคุณค่าในสิ่งแวดล้อมทรัพยากรและวัสดุต่าง ๆ และมีความต้องการที่สร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ออกมา

6. อิทธิพลของงานศิลปะหรือศิลปหัตถกรรมจากต่างถิ่นหรือต่างแดนซึ่งเป็นมูลเหตุที่เริ่มมีความสำคัญมากในยุคหลัง ๆ ช่างพื้นเมืองมักก่อวงไวดต่อการรับรู้คุณค่าและนำเอาลักษณะรูปแบบลวดลายที่คนพึงพอใจมาผสมผสานในงานประดิษฐ์สร้างศิลปกรรมของตน ก่อให้เกิดการคลี่คลายพัฒนาศิลปกรรม ซึ่งสำหรับศิลปะพื้นบ้านแล้วเป็นไปอย่างเชื่องช้า

อำนาจ เย็นสบาย (2520)กล่าวว่าศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านย่อมมีแรงผลักดันที่ทำให้เกิดรูปแบบขึ้นมา แต่ก็เพื่อการใช้สอย ความบันเทิงใจเกี่ยวพันกับจิตใจ สภาพแวดล้อม พอเรียบเรียงตามลำดับได้ดังนี้

1. ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สภาพชีวิตในสังคมชาวบ้านทั่ว ๆ ไป บังคับให้ต้องทำสิ่งของต่าง ๆ ใช้เองภายในบ้าน ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นมีกรรมวิธีไม่ซับซ้อนใช้แรงงานคน เช่น การทำกระบายตักน้ำ สานตะกร้า ทอผ้า ในท้องถิ่นที่ห่างไกลศิลปกรรมพื้นบ้านก็จะได้ลักษณะเป็นของตนเอง จนกระทั่งมีการคมนาคมเข้าถึง เผยแพร่เอาแบบอย่างใหม่ ๆ เข้าไปในงานศิลปะชาวบ้านที่ดงามก็จะเลือนหายไป อิทธิพลของสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่อยู่ในการคิดทำให้ขาดลักษณะประจำถิ่น ความจำเป็นทางเศรษฐกิจอันนี้ ทำให้เกิดสกุลช่างท้องถิ่นคล้ายกับเป็นการสืบทอดแบบอย่างให้เฉพาะลูกหลาน ทำขึ้นเพื่อใช้เองภายในครอบครัวหรือแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ต้องการบางอย่างเท่านั้น

2. วัสดุ วัสดุที่มีในแถบหรือภาคนั้น บังคับให้เกิดปัญหาที่จะใช้วัสดุให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุดและได้รูปแบบตรงกับหน้าที่ใช้สอย เช่น ภาคเหนือมีพวก ดิน ไม้ ไหม ก็มีเครื่องปั้นดินเผาทำเป็นภาชนะ โองใส่ น้ำ ที่ทำให้น้ำเย็นอยู่ตลอดเวลา การใช้ไม้ในการก่อสร้างอาคาร การทอผ้าไหมสำหรับใช้ในครอบครัว หรือการใช้เครื่อง หวาย ไม้ กระจูด ในการจักสาน เป็นเครื่องมือเครื่องใช้รวมถึงบ้านเมืองที่พักอาศัย

3. ความจำเป็นในการใช้สอย ทำให้งานศิลปะพื้นบ้านเกิดรูปแบบต่างกัน เช่น สุ่มไก่ สุ่มปลา ตะกร้า ชัน ถ้วยชาม หม้อ เตา ซึ่งล้วนเกิดจากการแก้ปัญหาในการใช้สอย หม้อดินเผาที่ใช้หุงข้าวรูปทรงสะอาดตา ดินบางที่สุดเพื่อจะได้รับความร้อนได้เร็ว แต่แข็งแรงไม่มีการเพิ่มเติมลวดลายจนฟุ่มเฟือยไร้ประโยชน์ สรุปลงแล้วก็คือในการสร้างสรรค์งานศิลปะพื้นบ้านนั้นเราก็ต้องคำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์การใช้สอยเป็นสำคัญด้วย

4. สภาพดินฟ้าอากาศ ที่ทำให้เกิดมีช่วงเวลาสำหรับการสร้างสรรค์งานขึ้นเพิ่มการใช้สอยในครัวเรือนโดยหาวัสดุที่ใกล้มือ ด้วยกรรมวิธีให้ผลและสิ้นเปลืองแรงงานน้อยที่สุด เช่น ในช่วงฤดูการทำนาของไทย เมื่อมีน้ำท่วมมาก ก็จะทำเครื่องจับสัตว์ในลักษณะต่างๆ หรือไม่ก็

ช่วงเวลาการเก็บเกี่ยว ความต้องการแรงงานคนในการทำงานเพื่อให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดมีการเล่นเพลงเกี่ยวข้าวเพื่อความสนุกสนานในการเก็บเกี่ยวเกิดเพลงพื้นบ้านเป็นต้น

5. ลัทธิความเชื่อ เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การปักฉลากกลางทุ่งนา การทำศาลพระภูมิ การทำไม้ค้ำยันต้นโพธิ์ การสลักหยวกในงานพิธี ในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีเหล่านี้ยังมีอีกมาก รวมไปถึงการอบรมสั่งสอน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราว นิทานต่าง ๆ คำกลอนที่คล้องจองกัน หรือแม้แต่การแต่งให้เป็นเพลงสั่งสอนให้สอดคล้องกับความเชื่อของกลุ่มชนนั้น เรื่องของผีสาวเทวดาก็มีผลกับงานศิลปะพื้นบ้านของไทยมิใช่น้อย

จะเห็นได้ว่ามูลเหตุในการเกิดศิลปะพื้นบ้านนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างด้วยกันเช่นความต้องการในการดำเนินชีวิต ลักษณะภูมิประเทศ ลัทธิความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีระบบเศรษฐกิจ และวัสดุต่างๆ ที่นำมาใช้สอย ดังนั้นงานศิลปะพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่จึงมีความแตกต่างกันตามปัจจัยดังกล่าวนั่นเอง

1.3 ประเภทของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

งานหัตถกรรมพื้นบ้านจัดเป็นผลงานของช่างชาวบ้านที่ได้ทำการสร้างสรรค์ออกมาโดยใช้ความคิดและภูมิปัญญาในการสร้างงานอย่างแท้จริง การสร้างงานเหล่านี้ได้มีลักษณะของความหลากหลายทางชิ้นงาน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นและขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง งานหัตถกรรมพื้นบ้านจึงถูกจำแนกออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2535) ได้แบ่งประเภทของงานหัตถกรรมออกเป็น 2 ประเภทกว้าง ๆ ดังนี้

1. งานศิลปกรรมชั้นสูง ส่วนมากจะสร้างขึ้นมาอย่างประณีตด้วยฝีมือ “ช่างหลวง” ซึ่งมักมีฝีมือละเอียดประณีต เพราะช่างหลวงส่วนมากจะได้รับคัดเลือกเอามาจากช่างฝีมือดีให้มารับราชการในกรมกองต่างๆ มีหน้าที่สร้างผลงานสนองพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์

2. งานหัตถกรรมและศิลปกรรมพื้นบ้านมีลักษณะที่แตกต่างไปจากงานหัตถกรรมศิลปหัตถกรรมชั้นสูง เป็นงานที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนแต่ละกลุ่ม เช่น มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีวิถีทางในการดำรงชีวิตคล้ายคลึงกันพูดภาษาเดียวกัน เหล่านี้จะมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่แตกต่างกันไปผลิตทางด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชนเหล่านี้จึงเป็นงานที่มีลักษณะเป็นศิลปหัตถกรรมและศิลปกรรมพื้นบ้านนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การจำแนกประเภทของงานศิลปหัตถกรรมไทย อาจแบ่งได้ทั้งการจำแนกตามกลุ่มคนผู้ใช้ วัตถุประสงค์ในการสร้าง และแบ่งตามกรรมวิธี และวัตถุประสงค์ที่ทำแล้ว ยังแบ่งย่อยลงไปได้หลายลักษณะ เช่น แบ่งละเอียดลงไปถึงวัสดุแต่ละประเภทที่นำมาผลิตงานศิลปหัตถกรรมตามที่กองส่งเสริมหัตถกรรมกระทรวงอุตสาหกรรมได้เป็น ศิลปหัตถกรรม

ประเภทเครื่องเงิน เครื่องถม เครื่องทองลงหิน ผลิตภัณฑ์โลหะหล่อ เพชรพลอยเจียระไน รูปแกะสลักและรูปปั้น เครื่องรูปพรรณ เครื่องประดับภาพเขียน ภาพลอกลายฝาผนังโบสถ์ ภาพหนังตะลุง เครื่องหนัง เครื่องเงิน เครื่องไม้แกะสลัก ผลิตภัณฑ์ไม้ เครื่องเรือนไม้ เครื่องเรือนหวาย เครื่องจักสาน เครื่องดนตรีพื้นบ้าน หัวโขน ตุ๊กตารำไทย โมบาย ดอกไม้ประดิษฐ์ ผลไม้ผลิต ร่ม กระดาษ เครื่องปั้นดินเผา เชือกถัก เขาสัตว์แกะสลัก ผลิตภัณฑ์หอยมุก ผลิตภัณฑ์เปลือกหอย ผลิตภัณฑ์จากงา ผลิตภัณฑ์จากกระดูกสัตว์ พรหมทอมือ ผลิตภัณฑ์จากหิน ผลิตภัณฑ์เส้นใยพืชต่าง ๆ เป็นต้น

สุวิทย์ อินทิพย์ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยในปัจจุบันได้เกิดขึ้นอย่างมากมายซึ่งเป็นผลจากการส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ทั้งที่ได้ผ่านมาตรฐานของผลิตภัณฑ์แล้วและในส่วนที่กำลังพัฒนาผลิตภัณฑ์ก็ตาม ซึ่งเราพอจะแบ่งประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ประเภทสินค้า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยได้แบ่งประเภทของสินค้าทางด้านหัตถกรรมที่แตกต่างกันดังนี้คือ ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เครื่องจักสานไม้ไผ่ และหวาย เครื่องรัก ผลิตภัณฑ์เส้นใยพืช เครื่องปั้นดินเผา เครื่องโลหะ เครื่องไม้ เครื่องหนัง อัญมณีเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอย เขาสัตว์ กระดุก และกะลามะพร้าว ผลิตภัณฑ์กระดาษ ดอกไม้ประดิษฐ์และดอกไม้แห้ง และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

2. ประเภทและแหล่งผลิต ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมไทยสามารถแบ่งจากลักษณะของแหล่งผลิตได้ดังนี้ คือ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ผลิตขึ้นในโรงงาน, ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมที่ผลิตขึ้นในครอบครัวและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นเพื่อขายนักท่องเที่ยว

3. ประเภทคุ้มครองและป้องกัน การพิจารณาแบ่งประเภทตามลักษณะของการคุ้มครองผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจะแบ่งได้ดังนี้คือ

3.1 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ต้องการป้องกันน้ำ และความชื้น เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเหล็กผลิตภัณฑ์สิ่งทอ หนังสัตว์ ไม้กระดาษ ฟาง และหญ้า

3.2 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ต้องการคุ้มครองคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผา เครื่องเงิน

4. ประเภทคุณลักษณะทางกายภาพ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหากพิจารณาจากความสามารถ ในการป้องกันการแตกหักสามารถแบ่งตามคุณลักษณะทางกายภาพได้ดังนี้คือ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ไม่แปรรูป ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่แตกหักงาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีความละเอียดอ่อน

5. ประเภทน้ำหนักและขนาด ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้แบ่งออกตามน้ำหนักและขนาดเพื่อความสะดวกในการออกแบบบรรจุภัณฑ์

6. ประเภทตามชนิดวัตถุศิลป ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทนี้สามารถแบ่งได้ตามชนิดของวัตถุศิลป

7. ประเภทประโยชน์ใช้สอย ในการจำแนกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทางประโยชน์ใช้สอย

วุฒิ วัฒนสิน (2541) ได้กล่าวไว้ว่าในประเทศไทยมีศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่แบ่งออกเป็น 8 ประเภทดังนี้

1. งานไม้ คือ ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากไม้เป็นส่วนใหญ่ เช่น กระจ่างชุตะพรวัว จวักหรือตวั๊ก กระจ่างวย เครื่องดนตรี และเครื่องประดับตกแต่ง ได้แก่ ตุ๊กตา และการแกะสลักไม้รูปช้าง ฯลฯ

2. งานกระดาษ เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำมาจากกระดาษเป็นส่วนใหญ่ เช่น สมุดไทย สายรุ้งว่าว หัวโขน ร่ม ตุ้ง ฯลฯ

3. งานจักสาน เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำมาจากไม้ไผ่ หวาย กระจ่าง ใบตาล ใบลาน ใบเตย ย่านลิเภา กก ใบตาล ลำเจียกหรือปาหนัน แต่ที่นิยมมากที่สุดคือไม้ไผ่ และหวาย

4. งานเครื่องปั้นดินเผา เป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผ่านกระบวนการปั้น การแกะสลัก การตีดินเหนียวเพื่อให้ขึ้นมาเป็นรูป แล้วนำมาเผาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น วิธีการโบราณเรียกว่า เผาแดด หรือวิธีการเผาด้วยเตาเผาขนาดใหญ่ มีทั้งดินเผาไม่เคลือบสีและดินเผาเคลือบสี เครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อเสียงได้แก่ เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เครื่องปั้นดินเผาราชบุรี โอ่งราชบุรี เครื่องปั้นดินเผาสิงห์หม้อ จังหวัดสงขลา เครื่องปั้นดินเผาที่หมู่บ้านสะก้า อำเภอมายอง จังหวัดปัตตานี เป็นต้น

5. งานจิตรกรรม งานจิตรกรรมพื้นบ้าน หมายถึง งานที่ชาวบ้านเขียนขึ้นตามความรู้สึกนึกคิด มีความงามและเรียบง่ายเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกสะท้อนความทรงจำ ความบันเทิงใจจากชีวิตความเป็นอยู่หรือสิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน

6. งานประติมากรรม หมายถึง งานปั้น แกะสลัก หล่อและการกลึง ที่มีวิธีการประดิษฐ์ที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น โดยมุ่งประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญและความงามเป็นอันดับรอง งานประติมากรรมแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น งานปั้น งานแกะสลัก และงานหล่อ เป็นต้น

7. งานศิลปะการใช้สารเคมีและวัตถุระเบิด คืองานดอกไม้ไฟที่ชาวบ้านประดิษฐ์เพื่อใช้ประกอบงานเทศกาล สร้างความสวยงามและความรื่นเริงแก่ผู้ชม เป็นงานศิลปะการใช้สารเคมีและวัตถุระเบิด เป็นงานที่ต้องใช้ความชำนาญ ความรอบคอบ และละเอียดลออ ได้แก่ ตะไล ลูกหนู ช้างร้อง ธารน้ำตก เทียนหยด ควันสี ผักแค ไฟพะเนียง บ้องไฟ ฯลฯ

8. งานทอผ้า คือการนำวัสดุเป็นเส้นยาว เช่น ด้าย ไหม มาทำเป็นผืนโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า หลูก หรือที่เป็นเครื่องช่วย มีวัสดุอื่นที่นำมาทำเป็นผืนเช่น ต้นกก ซึ่งเรียกว่า การทอ

เหมือนกันแต่เป็นการทอเส้นที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยไปคนละอย่าง การทอผ้าจะไม่ใช้วัสดุอื่นนอกจากด้าย และไหม เพราะต้องการความอ่อนนุ่มเมื่อนำมาตกแต่งนุ่งห่มร่างกาย

จะเห็นได้ว่านักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน ออกได้หลากหลายประเภท ซึ่งประเภทต่างๆเหล่านี้ต่างจัดว่าเป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยชาวบ้านอย่างแท้จริง นับได้ว่าเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากแนวความคิด และภูมิปัญญาที่ได้รับการสั่งสม และสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างแท้จริง ซึ่งผู้วิจัยได้รวมประเภทของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้ที่สามารถพบเห็นได้โดยส่วนใหญ่ได้แก่ งานแกะสลัก งานสาน งานทอ งานหัตถกรรมโลหะ งานเครื่องปั้นดินเผา และงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. งานแกะสลักแบ่งออกเป็นการแกะสลักด้วยวัตถุต่างๆเช่น ไม้ และ หนัง งานแกะสลักมีชื่อเสียงของภาคใต้จะสลักหนังตะลุง วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตคือ หนังวัว หรือหนังควาย เพราะมีความแข็งแรงเหนียวคงทน หนาบางพอเหมาะ นำมาแกะสลักเลยฉลุเป็นรูปภาพตัวหนังต่างๆนิยมทำกันมากภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุง ส่วนงานแกะสลักไม้ที่มีชื่อเสียงคืองานแกะสลักไม้เทพทาโรจังหวัดตรังเป็นต้น (สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 2, [http:// www2.tat.or.th](http://www2.tat.or.th))

2. งานสาน เครื่องจักสานของภาคใต้ เป็นเครื่องจักสานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนกับภาคอื่นๆ เพราะวัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่ได้แก่ ย่านลิเภา เครื่องจักสานที่ผลิตจากย่านลิเภา เครื่องจักสานที่ผลิตจากย่านลิเภา ได้แก่ กระเป่า ที่ใส่ปาก ดินสอ และกล่องต่างๆ เป็น(จารุภัทร เปลี่ยนกลิ่น, 2548) นอกจากนี้ยังมีงานสานกระจูดที่มีการทำกันมากในจังหวัดพัทลุง นราธิวาส สงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2548) งานสานจากใบลำเจียกหรือเตยปาหนันที่ทำกันมากในจังหวัดภูเก็ต กระบี่ ตรัง และนราธิวาส โดยการนำมาทำเป็น เสื่อ กระเป่า และเครื่องใช้ต่างๆ

3. งานทอ เป็นการนำเอาวัสดุมาทำเป็นผืน งานทอที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ได้แก่ ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ผ้าไหมพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผ้าทอเกาะยอจังหวัดสงขลา ผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง ลักษณะการทอในชิ้นงานต่างๆ เหล่านี้ต่างแฝงไปด้วยคุณค่าทางความงาม คุณค่าทางด้านการใช้สอย แสดงถึงความมีอัตลักษณ์ของภาคใต้อย่างแท้จริง(วิเชียร ณ นครและคณะ, 2524)

4. งานหัตถกรรมโลหะ เป็นการสร้างสรรค์งานของชาวบ้านในภาคใต้อย่างหนึ่งที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก งานโลหะที่ได้สร้างสรรค์นี้แบ่งออกเป็น การทำเครื่องทองเหลือง เครื่องเหล็ก และเครื่องถม งานเครื่องถมเมืองนครศรีธรรมราช ถือได้ว่าเป็นงานหัตถกรรมที่ได้สร้าง

ชื่อเสียงให้กับภาคใต้อย่างมาก เนื่องจากเป็นงานหัตถกรรมที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน มีความวิจิตรบรรจง งานเครื่องถมนับเป็นหนึ่งในผลงานที่แสดงถึงควมมีอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของภาคใต้ได้อย่างดี ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของ ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องประดับต่างๆ (สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 2, [http:// www2.tat.or.th](http://www2.tat.or.th))

5. งานเครื่องดินเผา เครื่องปั้นดินเผาในภาคใต้ถือเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านอีกอย่างหนึ่ง ที่อยู่คู่กับชาวบ้านภาคใต้มาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะชาวบ้านในอำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรูปแบบการสร้างงานจะออกมาเป็นงานประเภท หม้อดิน กระจ่าง โอง ไห (จารุภัทร เปลี่ยนกลิ่น, 2548) นอกจากนี้ชาวบ้านในแถบ จังหวัดสงขลา จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดภูเก็ต มีการทำเครื่องปั้นดินเผาด้วยเช่นกัน (วุฒิ วัฒนสิน, 2541)

6. งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ คือการสร้างสรรคงานเพื่อการประกวดตกแต่ง ซึ่งการสร้างสรรคจะเน้นเพื่อการใช้สอยในชีวิตประจำวัน และการนำเอาวัสดุในท้องถิ่นที่หาง่ายมาสร้างสรรคเป็นผลงานต่างๆที่มีความหลากหลาย เช่น การประดิษฐ์เครื่องประดับจากเปลือกหอย ในจังหวัดภูเก็ต (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2538) การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา ในจังหวัด นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง การประดิษฐ์กรงนก และเรือกอลและในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การประดิษฐ์สิ่งของจากกะลามะพร้าว ในจังหวัดจังหวัดสุราษฎร์ธานี พัทลุง นครศรีธรรมราช และ สงขลา

1.4 สภาพทั่วไปของภาคใต้

ลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้แตกต่างจากภาคอื่นๆ ของประเทศไทย ภาคใต้มีลักษณะเป็นแผ่นดินต่อเนื่องจากภาคกลางที่ยื่นเป็นแหลมทอดตัวจากเหนือลงสู่ใต้จนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทรมาลายู (Malay Penninsular) มีทะเลตั้งอยู่สองข้างแหลมคือ ทะเลอันดามันอันเป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทรอินเดีย และอ่าวไทยอันเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรแปซิฟิก จึงกล่าวได้ว่าภาคใต้ของเราตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรอันยิ่งใหญ่สองมหาสมุทร และเป็นเส้นทางติดต่อสัญจรของชนชาติต่างๆ ทั้งใกล้ไกลมาเป็นเวลาช้านานหลายพันปี โดยทางทะเล ขณะเดียวกันก็เป็นผืนแผ่นดินที่ติดต่อเชื่อมกับแผ่นดินใหญ่ของอุษาคเนย์ที่เรียกขานในภูมิภาคนี้ว่า “สุวรรณภูมิ” ภาคใต้มีบริเวณใกล้เส้นศูนย์สูตรอื่นๆ เพราะทั้งนี้ได้รับอิทธิพล จากลมมรสุมที่พัดเฉียงจากจนถึงตะวันตกเฉียงใต้เหนือซึ่งเมื่อผ่านทะเลทั้งสองด้านได้นำฝนมาตกทั่วทั้งภาคใต้ ภาคใต้จึงมีฤดูฝนยาวนานกว่าภาคอื่นๆจึงแหล่งรวมความสมบูรณ์ในทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสามารถสร้างอาชีพเกษตรกรรมให้กับชาวบ้านในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี (อุดม เขยกิจวงศ์และคณะ., 2548)

นอกจากประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวบ้านแถบภาคใต้แล้ว ชาวบ้านทางภาคใต้ยังมีการแสดงออกทางภูมิปัญญาอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือการประดิษฐ์ของใช้ จากวัตถุดิบที่หาได้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลายเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านนั้นไม่น้อยไปกว่าที่เราได้มีการพบเห็นในภูมิภาคอื่นๆ รวมไปถึงอารยธรรมอื่นๆในโลก หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรมที่มีการสั่งสมสืบสานความรู้ความสามารถและความชำนาญไว้อย่างมากมาย งานหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้นั้นกล่าวได้ว่าเป็นผลพวงของการรู้จักเอาวัตถุดิบในธรรมชาติแวดล้อมของภาคใต้ที่หาได้สะดวกมาใช้ทำสิ่งของเครื่องใช้ไม่สอยได้อย่างหลากหลาย (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544)

ภาคใต้ของประเทศไทยตามหลักการแบ่งภูมิภาคศาสตร์ ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆรวม 14 จังหวัดคือ จังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ตยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี

สังคมชาวใต้เป็นสังคมเกษตรกรรมอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่คือ การเพาะปลูก มีการปลูกข้าว ยางพารา ทุเรียน ลองกอง มีการเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงวัว ควาย แพะ แกะ มีการประมง จับสัตว์น้ำขึ้นตามลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ หาดทราย ทะเล ภูเขาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการกำหนดวัฒนธรรมต่างๆ ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวบ้าน ให้ประพฤติปฏิบัติไปในรูปแบบเดียวกันมาตั้งแต่โบราณ สืบสานต่อมาจากสมัยปู่ ย่า ตา ทวดมาจนถึงรุ่นลูกหลาน ด้วยการศึกษาอบรมทำให้การถ่ายทอดสืบต่อทางวัฒนธรรมหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาแล้วให้คงอยู่สืบไป

วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ นับเป็นกลุ่มวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจมาก เพราะว่องค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์และศาสนา ได้มีอิทธิพลอย่างสำคัญในการหล่อหลอมวัฒนธรรมของชาวภาคใต้ ให้มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง อันเป็นมรดกทางสังคมที่น่าภาคภูมิใจและควรรักษาไว้ (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ุ, 2548)

สภาพสังคมของชาวภาคใต้ใน 10 จังหวัดตั้งแต่ชุมพรลงมาถึงสงขลา ชาวใต้กลุ่มนี้ดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้อิทธิพลของคำสอนในศาสนาพุทธผสมกับพราหมณ์ ส่วนอีก 4 จังหวัดคือ สตูล ปัตตานี ยะลาและนราธิวาสนั้น อยู่ภายใต้อิทธิพลของคำสอนในศาสนาอิสลาม ชาวใต้ที่อยู่ใต้คำสอนในศาสนาใดก็จะดำเนินชีวิตไปตามแนวคำสอนนั้น ศาสนาต่างๆเหล่านี้ให้แนววิถีชีวิตและความรู้ต่างๆด้วย เช่น ศิลปะบรรทัดฐานทางสังคม วิถีประชา กฎหมาย และประเพณีต่างๆ (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูรย์, 2544) นอกจากนี้ยังมีชาวไทยภาคใต้กลุ่มใหญ่อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่กระจ่ายทั่วไป ชื่อกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งมีวิถีชีวิตสภาพสังคมและประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่ผสมกลมกลืนคล้ายกันกับชาวไทยพุทธ แต่จะมีลักษณะประเพณีและพิธีกรรมบางอย่างที่เป็นลักษณะเฉพาะของชาวไทยกลุ่มนี้

1.5 ประเภทและอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้มีความเป็นมา จากชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณ คาบสมุทรมหาภาคใต้ ซึ่งมีอยู่หลายเผ่าพันธุ์ มีวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตหรือวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน มีการปรับตัวให้อยู่รอดและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ต้องการมีชีวิตอยู่อย่าง ปลอดภัยและ สะดวกสบายขึ้น การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ การคิด ประดิษฐ์สร้างเครื่องมือเครื่องใช้จึงเป็นที่มาของ “งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน” เช่นการทำ เครื่องนุ่งห่ม การปลูกสร้างที่อยู่อาศัย การทำภาชนะเครื่องใส่ เครื่องจับสัตว์ และเครื่องใช้ในการ ประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพทำนา ทำไร่ ทำประมง การหาของป่าล่าสัตว์

งานหัตถกรรม เป็นงานช่างฝีมือ ในยุคต่อๆมาก็มีการพัฒนา เป็นงานศิลปหัตถกรรม หรืองานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพราะว่างานหัตถกรรม ที่ประดิษฐ์ สร้างเพื่อตอบสนองความ ต้องการด้าน ประโยชน์ใช้สอยเพื่อการดำรงชีวิต ยังพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการ ทางใจ ของมนุษย์ด้วย ซึ่งได้แก่ ความเชื่อ ความศรัทธา และกิจกรรมประเพณี รวมถึงความต้องการด้าน คุณค่า ด้านความงาม ซึ่งเป็นคุณค่าด้านศิลปะ ในยุคต่อๆมา เมื่อพัฒนาการของชุมชน แพร่กระจายและขยายตัว เป็นกลุ่มใหญ่มีแบบแผนประเพณี มีศาสนาที่เผยแพร่เข้ามาโดยลำดับ ตั้งแต่ พราหมณ์ ฮินดู พุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม และลัทธิความเชื่ออื่นๆ กล่าวถึงศิลปะ พื้นบ้านภาคใต้จึงไม่อาจละเว้นที่จะต้องกล่าวถึงงานศิลปหัตถกรรมหรือศิลปกรรมควบคู่กันไป ด้วย ทั้งนี้เพราะศิลปะพื้นบ้านภาคใต้ คลี่คลายพัฒนามาจากงานหัตถกรรม ซึ่งเป็นศิลปะเพื่อ ชีวิตโดยแท้

ศิลปะพื้นบ้านภาคใต้นับเป็นศิลปะที่คลี่คลายพัฒนามาจากงานหัตถกรรม ซึ่งเป็น การประดิษฐ์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านประโยชน์ใช้สอยเพื่อการดำรงชีวิต เพื่อ การอยู่รอดในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง เนื่องด้วยลักษณะภูมิประเทศและลม ฟ้าอากาศ การปรับตัวของคนพื้นบ้านจึงเป็นการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นถิ่น นั้นๆ (อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ, 2548) จึงกล่าวได้ว่าลักษณะของงานหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้ จึงต้องอาศัยวัสดุ ที่เป็นทรัพยากรพื้นบ้าน และลักษณะของศิลปะท้องถิ่นที่ถูกถ่ายทอดมา ยาวนาน จากการผสมผสานกันของวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น มาประดิษฐ์สร้าง เป็นรูปแบบ ศิลปหัตถกรรมเฉพาะตัว โดยวัสดุที่ได้จากพืชที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในภูมิภาคนี้ เช่น ไม้ไผ่ หวาย กระจูด ย่านลิเภา กก ใบปาล์มชนิดต่างๆ นอกเหนือจากวัสดุที่เป็นดินหิน ปะการัง และแร่ธาตุอื่นๆ

เอกวิทย์ ฌ กลาง (2544) กล่าวว่า ภาคใต้เป็นดินแดนที่มีพืชพรรณนานาชนิดขึ้นอยู่ตามป่าเขา ที่ราบตามแหล่งน้ำลำคลอง แม้กระทั่งชายทะเลและในทะเลเป็นอันมากการรู้จักคุณค่า และประโยชน์การใช้สอยของวัตถุดิบเหล่านี้เป็นความชัดเจน เป็นส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ ได้แก่ ไม้ หวาย กระจูด กก คล้า มะพร้าว ต้นปาล์มต่างๆ ลิเกา เขาสัตว์ เปลือกหอย จะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้นั้น มีลักษณะที่สัมพันธ์ไปกับวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำประมง เลี้ยงสัตว์ งานหัตถกรรมที่ได้สร้างขึ้น อย่างมาก ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ประกอบอาชีพ ภาชนะใส่เครื่องมือ อาวุธ เครื่องมือช่าง และงานตกแต่งประดับประดา ลักษณะของงานหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้อย่างมีความสัมพันธ์กับประเพณีความเชื่อ ค่านิยมและความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา

ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นของภาคใต้สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม และภูมิปัญญาที่โดดเด่น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรมที่ได้มีการสั่งสมสืบสาน องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้มากมาย ซึ่งทำให้ศิลปะพื้นบ้านภาคใต้ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้น ด้วยความละเอียด ประณีต เป็นการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างหลากหลาย ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นภาคใต้ที่มีการพัฒนามาถึงสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน (ทรงคุณ จันทจร, 2552) การศึกษาเบื้องต้นจังหวัดต่างๆภาคใต้ มีศิลปหัตถกรรมที่โดดเด่น สรุปเป็นตารางวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในแต่ละจังหวัดของภาคใต้

จังหวัดในภาคใต้	ศิลปหัตถกรรมภาคใต้					
	งานแกะสลัก	งานทอ	งานเครื่องปั้นดินเผา	งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ	งานหัตถกรรมโลหะ	งานสาน
ชุมพร		- ผ้าขาวม้า - ผ้าไหมทอมือ ผ้าพื้น ลายทั่วไป				- กระจาดทาบคู่ ทำจากไม้ไผ่ - กระจาดติดฝาผนัง เชือกกล้วย - เข่งสานจากไม้ไผ่
สุราษฎร์ธานี		- ผ้าขาวม้า - ผ้าทอดอกพิกุล* - ผ้าไหมพรมเรียง * - ผ้าบาติก	เครื่องปั้นดินเผา สุราษฎร์ธานี			- กระจับปี่หัว สาค กระจูด - กระจาดต้น กระจูด - กระจาดเชือก กล้วย - เข่งพลาสดิก - เครื่องสาน ก้านมะพร้าว

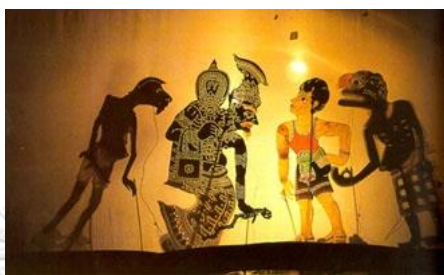
จังหวัดใน ภาคใต้	ศิลปหัตถกรรมภาคใต้					
	งาน แกะสลัก	งานทอ	งานเครื่อง ปั้น ดินเผา	งานประดิษฐ์ ด้วยวัสดุอื่นๆ	งาน หัตถกรรม โลหะ	งานสาน
						- ตะกร้าสานใส่ ไวน์
นครศรีธรรมราช	หนังตะลุง เมืองนคร	- ผ้าทอจากผ้าฝ้าย - ผ้ายกเมืองนคร*		หม้อดินบ้าน ปากพืง	เครื่องถมเมือง นคร	- เครื่องสาน ไม้ไผ่ และหวาย - จักสานย่านลิเภา
กระบี่		ผ้าบาติก				- แจก้านสานจาก เชือกกล้วย - งานสานจากเตย ปาหนัน *
พังงา		ผ้าบาติก				- กระจูดเล็ก สาน ด้วยหวายหรือไผ่ - กระจูดผลไม้ สานจากไผ่ - กระจูดเป่าสาน กระจูด - จักสานหมวก เปี้ยว*
ภูเก็ต		ผ้าบาติกลายปลา		เครื่องประดับ เปลือกหอย		จักสานตะกร้า หวาย กระจูดเป่า หวาย
ระนอง				กระจูดเป่าหนึ่ง ปลากรอบ*		- กระจูด ของขวัญ ไม้ไผ่ - ตะกร้าหวาย ขนาดใหญ่
ตรัง	ไม้ เทพาโร*	- ผ้าขาวม้า - ผ้าทอนาหมื่นศรี*			ก๊อติเหล็กด้าม มีด	- กระจูดผลไม้ สานจากไผ่ - กระจูดเป่าสาน ใบเตย - เสวียนหม้อ ตัน จาก* - ก้านธูปภูซิงงาน สาน
สงขลา		ผ้าทอเกาะยอ*	เครื่องปั้นดินเผา สทิงหม้อ*			- สานกระจูดเสื่อ - กระจูดสานจาก ผิวไม้ไผ่ - กระจูดเชือก

จังหวัดใน ภาคใต้	ศิลปหัตถกรรมภาคใต้					
	งาน แกะสลัก	งานทอ	งานเครื่อง ปั้น ดินเผา	งานประดิษฐ์ ด้วยวัสดุอื่นๆ	งาน หัตถกรรม โลหะ	งานสาน
						กล้วย
พัทลุง		- ผ้าขึ้นทอด้วยมือ - ผ้าทอด้วยและไหม ธรรมชาติ - ผ้าทอลานข่อย *			พรา	- กระเช้ากระจูด กระบุง กระเป่า สานกระจูด* - ช้องไม้หวาย
สตูล	หนังตะลุง	ผ้าบาติก			การทำวาว ควาย	- สานซาซัดตะ - การทำเสวียน หม้อจากก้านจาก
ปัตตานี	- เรือกอและ จำลอง * - กริช*	- ผ้าขาวม้า - ผ้าไหมทอมือ			วาวเบอร์อามัส	- สานซาซัดตะ - การทำเสวียน หม้อจากก้านจาก
ยะลา		ปักจ๊กผ้าคลุมหัว หมวกกาปิเยาะ*	แฉกดินเผา ประดับหอย		กรรนก	หัตถกรรมใบเตย จักสาน
นราธิวาส		ผ้าคลุม ผ้าวาบา *				- กระบุงกระจูด - โคมไฟหวาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางวิเคราะห์ข้างต้นมีความสอดคล้องกับนักวิชาการหลายท่านซึ่งได้แบ่งประเภทของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านออกได้หลากหลายประเภท ซึ่งประเภทต่างๆเหล่านี้ต่างจัดว่าเป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยชาวบ้านภาคใต้อย่างแท้จริง นับได้ว่าเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากแนวความคิด และภูมิปัญญาที่ได้รับการสั่งสม และสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างแท้จริง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้แสดงถึงอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยใช้วัสดุพื้นถิ่นจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่มีเฉพาะภาคใต้นั้นๆ ออกเป็น 6 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ 1) งานแกะสลัก 2) งานสาน 3) งานทอ 4) งานหัตถกรรมโลหะ 5) งานเครื่องปั้นดินเผา และ 6) งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. งานแกะสลักแบ่งออกเป็นการแกะสลักด้วยวัสดุต่างๆเช่น ไม้ และ หนัง งานแกะสลักมีชื่อเสียงของภาคใต้จะสลักหนังตะลุง วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตคือ หนังวัว หรือหนังควาย เพราะมีความแข็งแรงเหนียวคงทน หนาบางพอเหมาะ นำมาแกะสลักเลยฉลุเป็นรูปภาพตัวหนังต่างๆนิยมทำกันมากภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุง ส่วนงานแกะสลักไม้ที่มีชื่อเสียงคืองานแกะสลักไม้เทพทาโรจังหวัดตรังเป็นต้น (สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 2, [http:// www2.tat.or.th](http://www2.tat.or.th))

ภาพที่ 1 ตัวหนังตะลุง

2. งานสาน เครื่องจักสานของภาคใต้ เป็นเครื่องจักสานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนกับภาคอื่นๆ เพราะวัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่ได้แก่ย่านลิเภา เครื่องจักสานที่ผลิตจากย่านลิเภา เครื่องจักสานที่ผลิตจากย่านลิเภา ได้แก่ กระเป๋า ที่ใส่ปากกา ดินสอ และกล่องต่างๆ เป็นต้น (จารุภัทร เปลี่ยนกลิ่น, 2548) นอกจากนี้ยังมีงานสานกระจูด ที่มีการทำกันมากในจังหวัดพัทลุง นราธิวาส สงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2548) งานสานจากใบลำเจียกหรือเตยปาหนันที่ทำกันมากในจังหวัดภูเก็ต กระบี่ ตรัง และนราธิวาส โดยการนำมาทำเป็น เสื่อ กระเป๋า และเครื่องใช้ต่างๆ (เสาวนีย์ อาริคงเจริญ, 2558)

ภาพที่ 2 กระเป๋าสานจากย่านลิเภา

ภาพที่ 3 งานหัตถกรรมสานจากเตยปาหนัน

3. งานทอ เป็นการนำเอาวัสดุมาทำเป็นผืน งานทอที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ ได้แก่ ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ผ้าไหมพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผ้าทอเกาะยอจังหวัดสงขลา ผ้าทอนาหมื่นศรีจังหวัดตรัง ลักษณะการทอในชิ้นงานต่างๆ เหล่านี้ต่างแฝงไปด้วยคุณค่าทางความงาม คุณค่าทางด้านการใช้สอย แสดงถึงความมีอัตลักษณ์ของภาคใต้อย่างแท้จริง (วิเชียร ณ นคร และคณะ, 2521)

ภาพที่ 4 ผ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช

4. งานหัตถกรรมโลหะ เป็นการสร้างสรรค์งานของชาวบ้านในภาคใต้อย่างหนึ่งที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก งานโลหะที่ได้สร้างสรรค์นี้แบ่งออกเป็น การทำเครื่องทองเหลือง เครื่องเหล็ก และเครื่องถม งานเครื่องถมเมืองนครศรีธรรมราชถือได้ว่าเป็นงานหัตถกรรมที่ได้สร้างชื่อเสียงให้กับภาคใต้อย่างมาก เนื่องจาก มีความวิจิตรบรรจง งานเครื่องถมนับเป็นหนึ่งผลงานที่แสดงถึงควมมีอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของภาคใต้ได้อย่างดี (สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 2, [http:// www2.tat.or.th](http://www2.tat.or.th))

ภาพที่ 5 เครื่องถมเมืองนครศรีธรรมราช

5. งานเครื่องปั้นดินเผา เครื่องปั้นดินเผาในภาคใต้ถือเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านอีกอย่างหนึ่ง ที่อยู่คู่กับชาวบ้านภาคใต้มาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะชาวบ้านในหมู่บ้านปากพะพิง ในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรูปแบบการสร้างงานจะออกมาเป็นงานประเภทหม้อดิน กระถาม โอ่ง ไห (จารุภัทร เปลี่ยนกลิ่น, 2548) นอกจากนี้ชาวบ้านในแถบ จังหวัดสงขลา จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดภูเก็ต มีการทำเครื่องปั้นดินเผาด้วยเช่นกัน (วุฒิ วัฒนสิน, 2541)

ภาพที่ 6 เครื่องปั้นดินเผาบ้านปากพิง

6. งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ คือการสร้างสรรค์งานเพื่อการประกวดตกแต่ง ซึ่งการสร้างสรรค์จะเน้นเพื่อการใช้สอยในชีวิตประจำวัน และการนำเอาวัสดุในท้องถิ่นที่หาง่ายมา

สร้างสรรค์เป็นผลงานต่างๆที่มีความหลากหลาย เช่น การประดิษฐ์เครื่องประดับจากเปลือกหอย ในจังหวัดภูเก็ต (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2538) การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา ในจังหวัด นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง การประดิษฐ์กรงนก และว่าวเบอร์อามัสและกรงนกในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ การประดิษฐ์สิ่งของจากกะลามะพร้าว ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พัทลุง นครศรีธรรมราช และ สงขลา (เสาวนีย์ อารีคงเจริญ, 2558)

ภาพที่ 7 ว่าวเบอร์อามัส

ภาพที่ 8 กรงนกเขานราธิวาส

งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทั้ง 6 ประเภทที่กล่าวมานั้นมีคุณสมบัติเฉพาะหรือ เรียกว่าอัตลักษณ์ ถือเป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความงาม ประวัติความเป็นมาของชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของท้องถิ่น สะท้อนถึง ลักษณะวัฒนธรรม และที่สำคัญคือสภาพแวดล้อมที่เป็นต้นกำเนิดของวัสดุที่เป็นส่วนสำคัญในการแสดงถึงอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ถ้าศิลปะแขนงใดก็ตามขาดซึ่งอัตลักษณ์และ ลักษณะเฉพาะถิ่นแล้ว จะทำให้ด้อยคุณค่า ขาดความน่าสนใจ และสูญสลายไปในที่สุด (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2538)

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตความเป็นอยู่ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนในภาคใต้เป็นอย่างมาก ถูกสร้างตามเงื่อนไขการดำรงชีวิตของ ประชาชน มีความประสานกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมทางสภาพภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นภาคใต้มีรูปแบบที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน จากลักษณะภูมิประเทศซึ่งเริ่ม จากจังหวัดชุมพรลงไป มีลักษณะเป็นพื้นแผ่นดินแคบ เป็นคาบสมุทร ทอดตัวยาวลงไปจดเขต แดนประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วยเทือกเขาที่สำคัญหลายเทือกเขา ที่ราบลุ่ม สันทรายชายฝั่ง การพัดพาตะกอนและแร่ธาตุมารวมกันทำให้ภาคใต้มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลาย ทางชีวภาพ เป็นเมืองท่าที่ใช้ในการติดต่อค้าขาย และเป็นแหล่งพักพิงของพ่อค้าที่เดินทางมา ค้าขาย โดนเฉพาะจากจีน และมาลายุที่นับถือศาสนาอิสลาม เกิดการผสมผสานรูปแบบของ วัฒนธรรมรวมถึง รูปแบบของศิลปะที่เกิดความเป็นเฉพาะตัวของภาคใต้ หรือเรียกว่าอัตลักษณ์ ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ที่มีการถ่ายทอดรูปลงในศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นภาคใต้ในรูปแบบ ต่างๆ

เนื่องจากการศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ใช้วัสดุพื้นถิ่นจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของชุมชนนั้นๆ เป็นงานที่สร้างด้วยช่างฝีมือในแต่ละท้องถิ่น จึงมีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะแบบอย่างเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน แม้ว่าจะเป็นศิลปหัตถกรรมประเภทเดียวกัน ลักษณะเฉพาะตัวโดยช่างท้องถิ่น ศิลปหัตถกรรมดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่เรียกว่า อัตลักษณ์ (Identity) มีความเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัว จึงเป็นคุณค่าประการหนึ่งที่มีผลในแง่ความน่าสนใจ มีผลเป็นตัวแทน เป็นสัญลักษณ์พื้นถิ่นของชุมชนนั้นๆ ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ถือเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่งที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตั้งนั้นจึงเริ่มต้นด้วยการเข้าใจความหมายของอัตลักษณ์ อัตลักษณ์ หมายถึง คุณสมบัติของบุคคลหรือสิ่งของ ที่แสดงออก รับรู้ หรือรู้ตัว ว่าตัวบุคคลหรือสิ่งนั้นเป็นอย่างไร มีลักษณะอย่างไร มีวิถีชีวิต พฤติกรรม ความคิด ความเชื่อลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร บุคคลหรือสิ่งหนึ่งๆ อาจมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย โดยการแสดงออกทางสถานะของบุคคล ตำแหน่ง เพศสภาพ เชื้อชาติ ฯลฯ เรียกว่าเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Individual Identity) ส่วนการแสดงออกทางพฤติกรรม ประเพณี วัฒนธรรม สัญลักษณ์ เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ที่เข้าใจร่วมกัน เรียกว่าเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม

คำว่าอัตลักษณ์นั้น มีความหมายว่าสมบัติเฉพาะตัว ตรงกับคำศัพท์อังกฤษคือ Identity หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, ออนไลน์) ในมุมมองทางจิตวิทยา และมานุษยวิทยา จะมองว่าอัตลักษณ์เป็นผลผลิตทางสังคมซึ่งจะทำให้เกิดทฤษฎีย่อยในสาขาสังคมวิทยา คือทฤษฎีอัตลักษณ์องค์กรซึ่งสามารถอธิบายความหมายของอัตลักษณ์ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมในการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์นั้น มีการศึกษาแยกย่อยในหลายแขนงอาทิ สาขาวิชาจิตวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์สาขาวิชามนุษย์ศาสตร์ เป็นต้นซึ่งแต่ละสาขาได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ที่คล้ายคลึงกัน โดยจะระบุที่จุดเน้นที่แตกต่างกันดังนี้

Oxford (2010) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ (Identity) ว่าเป็นความจริง เกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นอยู่ นอกจากนั้น Albert and Western (1985) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ในเชิงสังคมศาสตร์ว่าเป็นลักษณะประจำตัว ที่มีลักษณะเด่น ความมั่นคงและมีความเป็นศูนย์กลาง ในมุมมองด้านจิตวิทยามองว่าเป็นคุณลักษณะที่บุคคลรับรู้หรือสังเกตได้ มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อในความเหมือนและความเชื่อของโลก (Erikson, 1970)

จากความหมายข้างต้นของอัตลักษณ์สรุปได้ว่าอัตลักษณ์คือคุณลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีความโดดเด่น มั่นคง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่รู้จักหรือจดจำได้ ดังนั้น อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ที่เกิดจากการใช้วัสดุท้องถิ่นที่มีความเป็นเฉพาะตัว ร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคใต้และธรรมชาติที่เป็นแรงบันดาลใจทำให้เกิดอัตลักษณ์ที่เป็นเฉพาะตัวในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในเรื่องของลวดลายและสีสันทันทีโดดเด่น เมื่อรวมกับ

การศึกษาประเภทของงานศิลปหัตถกรรมทั้ง 6 ประเภท สามารถบรรยายอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยเลือกตัวอย่างงานศิลปหัตถกรรมที่มีความโดดเด่นในประเภทนั้นๆ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1.1 งานแกะสลัก

หนังตะลุง

ศิลปะการแสดงประจำท้องถิ่นอย่างหนึ่งของภาคใต้ เป็นการเล่าเรื่องราวที่ผูกร้อยเป็นนิยาย ดำเนินเรื่องด้วยบทร้อยกรองที่ซับซ้อนเป็นสำเนียงท้องถิ่น หรือที่เรียกกันว่าการ "ว่าบท" มีบทสนทนาแทรกเป็นระยะ และใช้การแสดงเงาบนจอผ้าเป็นสิ่งดึงดูดสายตาของผู้ชม ซึ่งการว่าบท การสนทนา และการแสดงเงา นายหนังตะลุงเป็นคนแสดงเองทั้งหมด ใช้หนังสือที่ชานานิยมนำมาแกะรูปหนังมี 2 อย่าง คือ หนังวัวและหนังควาย เพราะหนังมีความหนาพอเหมาะเหนียวทนทาน เมื่อฟอกแล้วจะโปร่งแสง (คณาจักษ์ บุญทิพย์, 2544)

ภาพที่ 9 หนังตะลุง

หนังสือที่นำมาแกะรูปหนังมี 2 อย่าง คือ หนังวัวและหนังควาย เพราะหนังมีความหนาพอเหมาะ เหนียวทนทาน เมื่อฟอกแล้วจะโปร่งแสง หรือเรียกหนังชนิดนี้ว่าหนังแก้ว หนังสือที่มีการติดจนบางพอสมควรเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของหนังตะลุง เพื่อการแกะสลักที่มีความละเอียด หมุดตอกควรมีอย่างน้อยสามขนาดเพื่อการสร้างลวดลายที่แต่งอย่างสวยงาม

วิธีการทำหนังตะลุง

1. เตรียมแผ่นหนังแก้วพร้อมเขียนลวดลายที่จะใช้ในการตอกให้ครบถ้วนสมบูรณ์
2. ใช้หมุดตอกลวดลายตอกตามขนาดของลายที่กำหนดให้โดยมีอย่างน้อยสามขนาด ใช้ค้อนตอกแล้วรองด้วยเชียงไม้ ขั้นตอนการตอกเน้นความคมและการซ้ำที่เท่ากันของช่องไฟ
3. ทำการตอกลวดลายตกแต่งตามกำหนด จนครบตามลวดลายที่เขียนไว้รวมทั้งเก็บรายละเอียดเรื่องความคมชัดของลวดลาย

4. ใช้สีเคมีลงบนหนังที่แกะลายเสร็จแล้ว เน้นสีสดและลักษณะของสีที่ตัดกันอย่างชัดเจนเพื่อการสะท้อนแสงไฟในการแสดงมีความชัดเจน ดึงหนังโดดเด่นผู้ชมสามารถมองเห็นได้ง่ายตาย

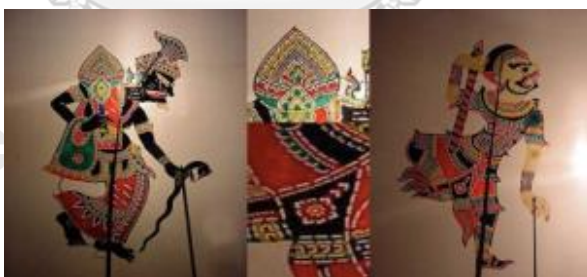

ภาพที่ 10 การตอกหนังตะลุง

สีส้น

สีส้นที่ใช้ต้องมีความชัดเจน เพื่อการตกกระทบของแสงในการแสดง ซึ่งหนังตะลุงนิยมแสดงในช่วงเวลากลางคืน สีของตัวหนังนั้นจะแบ่งได้สองแบบคือ

1. ตัวหนังที่ใช้สีพื้นคือสีขาวหรือดำ หนังชนิดนี้จะเน้นในส่วนของความประณีตในส่วนของลวดลาย
2. ตัวหนังที่มีการลงสีด้วยสีเคมี ในส่วนของการลงสีนั้น สีที่เลือกใช้จะต้องเป็นสีที่ตัดกันชัดเจน หรือเลือกใช้เป็นสีคู่ตรงข้าม เน้นความสดใสของสีส้น เพื่อการสะท้อนของไฟที่ดีในการแสดง

ภาพที่ 11 สีส้นและลวดลายหนังตะลุง

ลวดลาย

ใช้ลายไทย ลายไทยที่จะพบได้มากที่สุดบนตัวหนังที่ใช้แสดงคือลายประจำยามที่มีการดัดทอนนำเข้ามาประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม ทั้งขนาดที่แตกต่างกันนำมาใช้กับรูปหนัง โดยคงเอกลักษณ์ความเป็นพื้นบ้านเอาไว้ วิธีประสมประสาน และใช้การซ้ำของลวดลายสร้างลวดลายโดยการตอกเป็นรูเล็กๆ ที่มีความประณีตเน้นความคมชัดของลวดลาย

ภาพที่ 12 สีสันและลวดลายหนังตะลุง

1.2 งานทอ

ผ้ายกเมืองนคร

ผ้ายกเมืองนคร เป็นชื่อเฉพาะ หมายถึง ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัด นครศรีธรรมราชที่ทอ สืบต่อกันมาแต่โบราณ เป็นผ้าที่ได้รับการยกย่องมาแต่โบราณว่าสวยงาม แบบอย่างผ้าชั้นดี สันนิษฐานว่าในสมัยอาณาจักรตามพรลิงค์หรือตัมพะลิงค์ ซึ่งเป็นอาณาจักรโบราณที่มีมาตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธศตวรรษที่ 7 และมีศูนย์กลางอยู่ที่นครศรีธรรมราชในปัจจุบัน คงจะมีการทออย่างจริงจังแล้ว เพราะยุคนั้นตามพรลิงค์ เป็นเมืองท่าศูนย์กลางการค้าซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม จึงมีการแลกเปลี่ยนรับเอาศิลปวัฒนธรรม จาก จีน อินเดีย และอาหรับ ชาติต่างๆ เหล่านี้คงจะนำเอาวิชาการทอผ้ามาถ่ายทอดไว้ ซึ่งทำให้ชาวพื้นเมืองรู้จักการทอผ้าทั้งผืนเรียบและผ้ายกดอก ใช้เส้นไหม และไหมทองในการทอ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543)

ภาพที่ 13 ผ้ายกเมืองนคร

วิธีการทอผ้ายกเมืองนคร

การทอผ้ายกมีกระบวนการทอโดยเพิ่มลวดลายผ้าให้เป็นพิเศษขึ้น มีขั้นตอนและวิธีการทอ คล้ายการทอผ้าขิดหรือผ้าจก แต่ต่างกันว่าบางครั้งผ้ายกจะทอเป็นลายพิเศษ มีตะกอเขาลอยยกดอกแยกเส้นยืนต่างหาก จะยกครั้งละกี่เส้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับการออกแบบลายทอต้องการลวดลายอย่างไร มีลายมีเชิงที่แปลกออกไป การทอจึงต้องใช้ขั้นตอน และวิธีการเก็บลายด้วยไม้เรียวปลายแหลม ตามลวดลาย ที่กำหนดจนครบ คัดยกเส้นยืนขึ้นเป็นจังหวะ มีลวดลายเฉพาะส่วนสอดเส้นพุ่งไปสานขัดตามลายที่คัดไว้ การเก็บตะกอเขาลอย

ยกดอกเพื่อผู้ทอจะได้สะดวกไม่ต้องคัดเก็บลายทีละเส้น เป็นความสามารถและเทคนิคเฉพาะตัวของช่างแกะดอกผูกหลาย ซึ่งการร้อยตะกอเขาลายนี้ใช้เวลามาก เพราะต้องทำด้วยมือทั้งหมด บางลายเสียเวลาหลายเดือนกว่าจะมัดเขาเสร็จ และเมื่อร้อยตะกอเสร็จแล้ว ถ้าเป็นก็กระตุกก็จะทอได้รวดเร็วแต่ถ้าเป็นก็โบราณก็จะทอได้ช้า การทอผ้ายกดอกนี้สามารถตกแต่งลวดลายให้สวยงาม และทอออกมาได้หลายสี

ภาพที่ 14 การทอผ้ายกเมืองนคร

สีสัน

มีการใช้สีม่วงตัดกันกับสีเหลืองหรือสีส้ม หรือการใช้สีที่มีลักษณะการเลือกสีในการสร้างสรรค์ผ้ายกเมืองนคร จะเลือกใช้สีสันสดใส ในหนึ่งผืนจะมีการใช้สีประกอบกันมากกว่าสองสี เพื่อทำลวดลายเกิดมิติของลายยก

สีที่มักนิยมคือสีม่วงสดจับคู่ตัดกัน เช่น สีแดง เขียวเหลือง มีการทอสลัด้วยเทคนิคการมัดหมี่เป็นสีต่างๆเช่น แดง น้ำเงิน ม่วง ส้ม น้ำตาล และมีการใช้ดินทองเพิ่มเข้ามาเพื่อให้เกิดความโดดเด่นในตัวผ้า เป็นการเพิ่มมูลค่ารวมทั้งการใช้ดินทองเป็นการบ่งบอกถึงฐานะของผู้ใส่เช่นกัน

ภาพที่ 15 สีสันผ้ายกเมืองนคร

ลวดลาย

ลวดลายกลุ่มลายพันธุ์ไม้ เป็นลวดลายจากดอกไม้และต้นไม้ ได้แก่ ลายดอกพิกุล ลายดอกพิกุลแก้ว ลายดอกพิกุลเถื่อน ลายดอกพิกุลล้อม ลายดอกพิกุลก้านแยก ลายดอกพิกุลสลัลายลูกแก้ว ลายดอกมะลิร่วง ลายดอกมะลิตูมก้านแยง ลายดอกเขมร ลายดอกไม้ ลาย

ใบไม้ ลายตาย่านัด ลายหัวพลู เม็ดพริกไทย ลายเครือเถา กลุ่มลายสัตว์ ได้แก่ ลายม้า ลายหาง กระรอก ลายหิ้งห้อยชมสวน ลายแมงมุมก้านแย่ง กลุ่มลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายเกล็ดพิมเสน ทรงสี่เหลี่ยม ลายเกล็ดพิมเสนรูปเพชรเจียรระโน ลายก้านแย่ง ลายราชวัต ลายแก้วกั ลายดาสมุก ลายตาราง ลายลูกโซ่ ลายลูกแก้ว ลายลูกแก้วฝูง กลุ่มลายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ลายไทยประยุกต์ ลายไทยประยุกต์ผสม ลายพิมพ์ทอง และลายอื่นๆ ที่ไม่ทราบชื่อลาย

ภาพที่ 16 ลายผ้ายกเมืองนคร

1.3 เครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อ จังหวัดสงขลา

เครื่องปั้นสีทิงหม้อ เป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นที่อยู่คู่กับชาวจังหวัดสงขลา เป็นเวลานาน มีบทบาทกว้างขวางเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวดั้ง เช่น บทบาทในการอุปโภคในครัวเรือน คือ การหุงต้ม บทบาทในการรักษาสุขภาพอนามัย คือ การต้มยาสมุนไพร ใช้ดินเหนียวจากอำเภอปากarro ที่อยู่บริเวณหน้าดิน (สุภาภย์ อินทองคง, 2524)

ภาพที่ 17 หม้อสีทิงหม้อ

วิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อ

เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อ จะใช้วิธีการขึ้นรูปด้วยก้นขึ้นแป้นหมุน โดยขึ้นรูปตามขนาดที่ใช้งาน เมื่อได้ภาชนะที่เป็นดินดิบแล้ว จะมีการตั้งให้หมาดเพื่อการอยู่ตัวของดิน เพื่อเตรียมความพร้อมในการชุบสีดินลวดลายบริเวณข้างภาชนะ เพื่อความสวยงามและเพื่อการยึด

เกาะในการใช้งาน วิธีการขูดเขียนลวดลายจะใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น เชือก ไม้ป้าน ทางมะพร้าว ก้านมะพร้าว หรือลวดลายดอกไม้พื้นบ้าน จากนั้นนำไปเผาที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียสเพื่อให้ภาชนะมีความแกร่งและทำให้ภาชนะมีสีสันสดใสมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 18 การขึ้นรูปหม้อสทิงหม้อ

สีสัน

สีผิวของหม้อสทิงหม้อจะเป็นสีแดงเรื่อคล้ายสีหมากสุกเข้ม จนถึงสีส้ม ผิวของดินเผาที่มีสีสันสดใส ซึ่งเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของหม้อสทิงหม้อที่มีความโดดเด่น

ภาพที่ 19 สีสันหม้อสทิงหม้อ

ลวดลาย

ลวดลาย มีทั้งลายที่เป็นของตนเอง และรับเข้ามาดัดแปลงเลียนแบบ ลวดลายที่มั่นใจได้ว่าเป็นของตนเอง ได้แก่ ลายก้านมะพร้าว ลายดอกจิก ลายดอกพิกุล ลายคิ้วนาง และลายลูกคลื่น ลายที่รับเข้ามาและดัดแปลงเลียนแบบมีลายท่าแนะ ลายลูกแก้ว โดยได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติรอบตัว

ภาพที่ 20 ลวดลายหม้อสทิงหม้อ

1.4 งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ

ว่าวเบอร์อามัส

ว่าวเบอร์อามัส หรือว่าวทองแห่งมาลายู มาจากชายแดนภาคใต้ ในอดีตเจ้าเมืองมาลายู แต่ละหัวเมืองจะมีพิธีการขึ้นว่าวเบอร์อามัส ก่อนขึ้นว่าวจะมีการปิดทองที่หัวว่าวและมีการใช้สีทองเป็นหลัก จึงเป็นที่มาของว่าวเบอร์อามัส ซึ่งอามัสแปลว่าทอง ชาวมาลายูใช้ว่าวเบอร์อามัสทำนายหรือพยากรณ์ ดินฟ้าอากาศเพื่อสำหรับการเกษตร ลวดลายของว่าวเบอร์อามัสเป็นลวดลายพันธุ์ไม้ในท้องถิ่น ยังสื่อความหมายที่ลึกซึ้ง เส้นรอบกรอบเปรียบเสมือนขนบธรรมเนียมที่งดงาม สืบต่อกันมาตามคำสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ เส้นกั้นเปรียบเสมือนขอบเขตที่ผู้สอนกำหนดไว้ ยอดของลวดลายที่แตกแขนงเปรียบเสมือนการงอกงามของวิถีชีวิตที่ดี ใบไม้ดอกไม้เปรียบเสมือนการใช้ชีวิตตามธรรมชาติ ใช้กระดาษโลหะหลากหลายสี โดยเน้นสีทองเป็นหลัก และไม่ใฝ่เหลา

ภาพที่ 21 ว่าวเบอร์อามัส

วิธีการทำว่าวเบอร์อามัส

การทำว่าวเบอร์อามัส หรือว่าวทองแห่งมาลายู เริ่มต้นด้วยการขึ้นโครงว่าวที่มีรูปทรงเหมือนเทวดา ดังนั้นจึงมีการใช้ไม้ไผ่เหลาจำนวนมากกว่าว่าวทั่วไป เมื่อขึ้นโครงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงมีการชิงกระดาษที่แกะลวดลายด้วยวิธีการตัดกระดาษสีทับเป็นชั้นโดยมีการใช้สีทองเป็นองค์ประกอบหลัก รวมทั้งมีการใช้การตกแต่งเก็บรายละเอียดของลวดลายด้วยกระดาษสีอื่นๆ ที่ให้ความสดใสในขั้นตอนสุดท้ายของการทำว่าวเบอร์อามัส

ภาพที่ 22 การแกะลายว่าวเบอร์อามัส

สีสันทัน

สีสันทันของว่าวเบอร์อามัสมีความโดดเด่นมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน คือการใช้สีทองเป็นหลัก และสีที่มีลักษณะสะท้อนแสง รวมทั้งการเลือกใช้สีที่มีความหลากหลาย ซึ่งในว่าวหนึ่งตัวมีการใช้สีมากมาย เพื่อสร้างความโดดเด่น เป็นที่ต้องการในเวลาที่ว่าวเบอร์อามัสขึ้นสู่ฟ้า

ภาพที่ 23 สีสันทันว่าวเบอร์อามัส

ลวดลาย

ลวดลาย เน้นลวดลายพรรณพฤกษาโดยใช้การเลื้อยของลายดอกโดยได้รับแรงบันดาลใจจากพืชในท้องถิ่น เช่น ลายจากผักบุ้ง ลักษณะของลวดลายมีความคมชัด ละเอียด ประณีต มีเส้นกันขอบลาย

ภาพที่ 24 ลวดลายว่าวเบอร์อามัส

1.5 งานหัตถกรรมโลหะ

เครื่องถมเมืองนคร

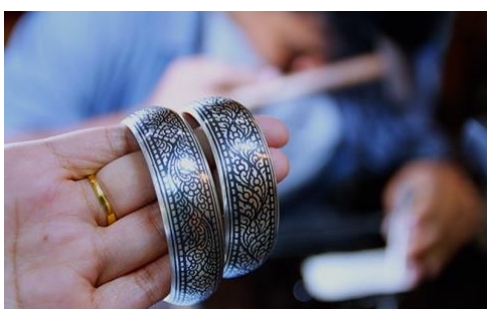
เครื่องถมนคร มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาตั้งแต่อดีตและนับเป็นหนึ่งในบรรดาศิลปาชีพขั้นสูง ผลิตภัณฑ์เครื่องถมนครได้รับความนิยมจนปัจจุบันเนื่องจากยังรักษาคุณภาพไว้ได้ ลักษณะงานถมนคร จะมีสีดำเงางาม ลวดลายเกิดจากการสลักด้วยมือล้วนๆ ไม่ว่าจะเป็นการเคาะ หรือแผรีด ทำให้ลวดลายมีความละเอียด ถ้าสังเกตจากด้านใน จะมีรอยสลักนูนขึ้นมา แต่ถ้าเป็นเครื่องถมที่ทำด้วยการหล่อ ไม่ใช้การสลัก ด้านในจะไม่มีรอยสลัก ใช้โลหะให้สีชนิดต่างๆ เงิน ทอง และยาถมที่ประกอบด้วยโลหะ 3 ชนิดและกำมะถันที่หลอมรวมกัน (ธีรวัฒน์ ช่างसान, 2550)

ภาพที่ 25 ชุดเครื่องถมเมืองนคร

วิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร

การทำเครื่องถมเมืองนคร เริ่มต้นด้วยการ การทำรูปพรรณ คือ การนำแผ่นเงินมาทำเป็นรูปร่างตามต้องการ อาจเป็นภาชนะ เช่น ชันน้ำ พานใส่ของ หรือเครื่องประดับ เช่น กำไล เข็มกลัด การแกะสลักลวดลาย เริ่มด้วยการใช้หมึกจีนเขียนลวดลายลงบนพื้นเงิน แล้วแกะสลักเป็นลวดลายต่างๆ โดยเฉพาะลายไทยให้อ่อนช้อยงดงาม การทำการถม ได้แก่ การลงยาถมลงไปบนพื้นที่เป็นร่องหรือราบต่ำ สีดำมันของยาถมที่ขึ้น ทำให้ลวดลายเด่นงามตระการตา มีการตัดกันของสีที่ชัดเจน ขอบลายละเอียด

ภาพที่ 26 กำไลเครื่องถมเมืองนคร

สีสัน

สีสันของเครื่องถมเมืองนคร มีความโดดเด่นมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน โดยสีที่เกิดขึ้นได้จากธรรมชาติของวัสดุที่ใช้ จะประกอบด้วยสีเงิน สีทอง และสีตะทองคือสีเงินเหลือทอง สีสันที่ให้จะมีลักษณะตัดกันชัดเจนระหว่างเนื้อโลหะและสีของยาถมที่เป็นสีดำ เพิ่มความโดดเด่นความน่าสนใจให้กับลวดลาย เน้นการตัดกันของสียาถมที่เป็นสีดำและสีโลหะแต่ละชนิดที่ถมลงไป เช่น เงิน หรือทอง รวมถึงมีความวาวเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นจุดเด่นของเครื่องถมเมืองนคร

ภาพที่ 27 สีสันเครื่องถมเมืองนคร

ลวดลาย

ลวดลาย เน้นความคมชัดของลวดลาย ใช้ลายแบบไทยเดิมประกอบด้วย

- 1.ลายกนกเปลว มีลักษณะลวดลาย เลียนแบบธรรมชาติจากเปลวไฟ
- 2.ลายใบเทศ มีลักษณะเป็นช่อ มีก้าน กาบ ดอก ใบ สามารถนำมาต่อลาย
- 3.ลายประจายาม มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านเท่า ภายในแบ่งเป็นดอกสี่

กลีบ มีเกสรอยู่ตรงกลาง

- 4.ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ มีลักษณะเป็นทรงพุ่มคล้ายหยดน้ำ

- 5.ลายกระจัง มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ใช้ตามขอบริมฐานของ

ชิ้นงาน

- 6.ลายก้านขด เป็นการนำลายต่างๆ มาเขียนลายต่อเนื่องกันเป็นเถา

- 7.ลายบัวคว่ำบัวหงาย มีลักษณะเป็นรูปกลีบบัว นิยมใช้ประกอบฐานของ

รูปพรรณ

- 8.ลายเม็ดบัว มีลักษณะหลายแบบ ได้แก่ กลม รี มักใช้ต่อเนื่องเป็นเส้น

- 9.ภาพประกอบลาย มีลักษณะเป็นภาพแบบต่างๆ นำมาใช้ประกอบลาย

ภาพที่ 28 ลวดลายเครื่องถมเมืองนคร

1.6 งานจักสาน

เครื่องจักสานจากย่านลิเภา

เป็นเครื่องจักสานประเภทหนึ่ง ที่สานด้วยย่านลิเภา ซึ่งเป็นพืชตระกูลเฟิร์น หรือ เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง (ภาษาท้องถิ่นภาคใต้เรียกเถาวัลย์ว่า “ย่าน”) มีคุณสมบัติที่ดี คือ ลำต้นเหนียว ชาวบ้านจึงนำมา จักสานเป็นภาชนะเครื่องใช้ เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นสินค้าที่เป็นหัตถกรรมชั้นสูง และมีราคาค่อนข้างแพง ลิเภาที่ใช้ มี 2 ชนิด คือ สีนํ้าตาลและสีดำ โดยสีน้ำตาลมี 2 โทน คือนํ้าตาลอมแดง และนํ้าตาลอมเหลือง หวาย ใช้ประกอบเป็นหูหิ้วหรือขอบโครง ไม้ไผ่ ใช้ทำซี่กระเป่า ซึ่งจะใช้เป็นเส้นยึดให้เกิดลวดลาย ไม้เนื้ออ่อน ใช้ขึ้นรูปทรงกระเป่าหรือผลิตภัณฑ์ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2532)

ภาพที่ 29 กระเป๋าย่านลิเภา

วิธีการทำ

โครงแบบเสียบซี่ ใ้กับไม้ไผ่ที่นำมาเสียบให้ขนานกัน จะมีขั้นตอนการเตรียม ย่านลิเภา เพื่อให้เป็นเส้นที่เหมาะสมก่อนสาน ประกอบด้วยการลอก เพื่อเอาเปลือกมาทำ ย่านลิเภา จากนั้นใช้การชักเสียด เพื่อให้ได้ขนาดย่านลิเภาที่เท่ากัน สุดท้ายคือการชุบ เพื่อให้ ย่านลิเภามีความมันและเหนียวในการสานนั้นการสาน นำไปขัดกับโครงเพื่อขึ้นลายผลิตภัณฑ์ ที่เกิดจากย่านลิเภา มี 2 แบบ 1. แบบทึบ ใช้เพียงย่านลิเภาและหวาย 2. แบบโปร่ง ใช้วิธีการเดียวกับการทอผ้า

ภาพที่ 30 การสานกระเป๋าย่านลิเกา

สีสัน

สำหรับสีที่เป็นอัตลักษณ์ของย่านลิเกานั้น ประกอบด้วย 2 ชนิด คือ สีน้ำตาล และสีดำ โดยสีน้ำตาลมี 2 โทน คือน้ำตาลอมแดง และน้ำตาลอมเหลืองหรือน้ำตาลออกขาว ใช้ประกอบในการทำลวดลาย เพื่อทำให้เกิดการตัดกันอย่างชัดเจน ทำให้ลวดลายมีความโดดเด่น

ภาพที่ 31 สีสันเครื่องจักสานย่านลิเกา

ลวดลาย

ลวดลายของเครื่องจักสานย่านลิเกา ที่นิยมจะเป็นลวดลายสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน ใช้การทับซ้อนกันบ้าง รวมทั้งมีการซ้ำลาย ลวดลายมีความละเอียดชัดเจน เนื่องจากสีที่ตัดกันและขนาดเส้นของย่านลิเกามีขนาดเล็ก จึงเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของย่านลิเกาซึ่งเป็นศิลปหัตถกรรมภาคใต้ประเภทจักสาน รูปร่าง มีความเรียบง่าย มีสัดส่วนที่สวยงามเนื่องจากลักษณะการโค้งงอของวัสดุธรรมชาติ

ภาพที่ 32 ลวดลายกระเป๋าย่านลิเกา

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทั้ง 6 ประเภท

ประเภทของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้	งานศิลปหัตถกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของภาคใต้	วัสดุหลักที่ใช้	อัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรม	
			ลวดลาย	สี
1. ประเภทงานแกะสลัก	หนังตะลุง 	หนังวัวหรือหนังควาย ที่มีความบาง โปร่งแสง	ใช้ลายไทยที่มีการตัดทอน ใช้การซ้ำ สร้างลวดลายจากการตอกเป็นรูช่องแสง	สีสดใส เน้นสีที่ตัดกันอย่างชัดเจน
2. ประเภทงานทอ	ผ้ายกเมืองนคร 	เส้นไหมแท้ ดิ้นเงินและดิ้นทอง	ใช้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ประกอบด้วยลายดอกพิกุล ลายกรวยเชิง	เน้นสีสด ใช้คู่สีที่ตัดกัน มีการใช้ทองเพิ่มมูลค่า
3. ประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา	เครื่องปั้นดินเผาสูงทิงหม้อ 	ดินเหนียว อำเภอบางขัน	ได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติรอบตัวมาตัดทอน ใช้การขูดขีดลาย	ผิววัสดุมีสีสด โดดเด่น สีส้มถึงแดงสด
4. ประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ	ว่าวเบอร์อามัส 	กระดาษโลหะ กระดาษสีสดและไม้ไผ่	เน้นลวดลายพรรณพฤกษา ลวดลายมีความคมชัด ละเอียด ประณีต	เน้นสีสดใส สีสะท้อนแสง และการใช้การตัดกัน เน้นจุดเด่นที่สีทอง

ประเภทของงาน ศิลปหัตถกรรม ภาคใต้	งานศิลปหัตถกรรมที่ แสดงถึงอัตลักษณ์ ของภาคใต้	วัสดุหลักที่ใช้	อัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรม	
			ลวดลาย	สีสันทัน
5. ประเภทงาน หัตถกรรมโลหะ	เครื่องถมเมืองนคร 	เงิน ทอง และ เงินเคลือบทอง ยาถม	ลวดลาย เน้นความ คมชัดของลวดลาย ใช้ ลายแบบไทยเดิม 	เน้นการตัดกันของสียา ถมที่เป็นสีดำและสี โลหะแต่ละชนิดที่ถมลง ไป
6. ประเภทงานจัก สาน	เครื่องจักสานย่านลิเภา 	ย่านลิเภา สีดำ และน้ำตาล	เป็นลายไทยตัดทอน เน้นรูปร่างเรขาคณิต 	สีตัดกัน ใช้สีของวัสดุ เดิม คือย่านลิเภา

2. คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

งานศิลปหัตถกรรมประเภทต่างๆ ล้วนมีคุณค่าและความสำคัญอยู่ภายในตัวของมันเอง ศิลปหัตถกรรมภาคใต้นั้นก็มีคุณค่าและความสำคัญเช่นเดียวกัน ดังนั้นการทำการศึกษาคงคุณค่าของศิลปหัตถกรรมภาคใต้จึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคุณค่าเบื้องต้นก่อน

2.1 ความหมายของคุณค่า

คุณค่า (Value) หมายถึง ค่านิยม หรือความเชื่อหลัก เป็นสิ่งที่มีประโยชน์หรือมีมูลค่าสูง(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) เป็นปราชญ์ทางคุณวิทยา (Axiology) คือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยคุณค่า เป็นการศึกษาที่ว่าด้วยคุณค่าของสิ่งของและมนุษย์ โดยพิจารณาว่าความดี ความงาม จริยยะ และสุนทรียะนั้นคืออะไร มีลักษณะการตัดสินคุณค่าอย่างไร การศึกษาเน้นการประเมินคุณค่าทั้งในด้านความดีและความงาม แบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ 1) จริยศาสตร์ (Ethics) เป็นการประเมินคุณค่าการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด 2) สุนทรียศาสตร์

(Aesthetics) เป็นการประเมินคุณค่าว่าดีหรือไม่ดี (กาญจนา คุณารักษ์, 2540)

คุณค่าเกิดจากอารมณ์ ทศนคติ ความคาดหวัง ความชอบ ความรักความพอใจ ความไว้วางใจ ความขุ่นเคือง ความคับแค้นใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจไม่มีอยู่อย่างเปิดเผยหากแต่แฝงอยู่ จะรู้ได้ด้วยความสำเร็จในคุณค่า ย่อมไม่เปลี่ยนแปลงในขณะที่วัตถุเปลี่ยนไป บางทีคุณค่าก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับวัตถุหรือจิตใจแต่คุณค่าเป็นเนื้อแท้แตกต่างจากวัตถุและคุณภาพของวัตถุสิ่งต่างๆ การกระทำทั้งหลายย่อมมีคุณค่าโดยมนุษย์จะค่อยๆ เรียนรู้และตีค่าของสิ่งต่างๆ เมื่ออยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นนั้นบุคคล แต่ละคนอาจจะเลือกหรือรวมแนวความคิดทางด้านคุณค่าเกิดเป็นทัศนคติส่วนบุคคลขึ้นมาส่งผลต่อการตัดสินคุณค่า (Lowenfeld, 1982)

ชี้ให้เห็นว่าอารมณ์พัฒนาขึ้นมาจากเพทนาสัญชาตญาณ แล้วจึงพัฒนาไปสู่ความรู้สึกที่ซับซ้อน เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ทางอารมณ์มากขึ้นตามวัย อารมณ์มนุษย์จึงมีความละเอียดลออแตกต่างกันไปหลายระดับ ดังเช่นความรู้สึก (Gardner, 1994)

ความรู้สึกเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลหากมิได้ปรากฏขึ้นเป็นพฤติกรรมก็มิอาจทำให้ผู้อื่นรู้ความรู้สึกสำนึกคิดได้ อารมณ์และความรู้ที่แสดงออกมาจึงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การวัดจิตพิสัย (Affective Domain) จึงต้องอาศัยการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลแสดงความรู้สึกต่อสิ่งเร้าบางอย่าง อย่างไรก็ตามพฤติกรรมที่แสดงความรู้สึกอาจแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม รวมทั้งการสื่อหรือบอกความรู้สึกเป็นภาษาก็มีความแตกต่างกันไปอีก ทำให้การวัดอารมณ์และความรู้สึกเป็นเรื่องยาก ความรู้สึกยังมีความซับซ้อนมากขึ้นไปอีกเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่เป็นนามธรรม อาทิ ความภูมิใจ ความประทับใจ ความซาบซึ้ง ความดีมีค่า ความปิติ อิ่มเอม ความศรัทธา ความอัศจรรย์ใจ เหล่านี้เป็นประสบการณ์ความรู้สึกที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับ “คุณค่า” บางอย่างที่ถูกหยิบยกขึ้นมา วิธีหนึ่งที่นักจิตวิทยาใช้วัดความรู้สึกของบุคคลคือ “การจำลองสถานการณ์” ให้บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ผู้ตอบไม่เคยได้รับประสบการณ์ตรงมาก่อน เพื่อให้บุคคลสะท้อนความคิดต่อสถานการณ์เหล่านั้นออกมา

ความซาบซึ้ง เป็นประสบการณ์อารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลสำนึก “คุณค่าสิ่งๆ ที่ตนเองได้รับ” นำไปสู่ความผูกพันทางด้านจิตใจ อาทิ ความเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งเป็นความรู้สึกซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น สิ่งเหล่านี้สร้างความรู้สึกคุณค่าแก่ผู้รับก่อให้เกิดเป็นอารมณ์ดีตรงผูกพันตามมา ความซาบซึ้งจึงเป็นความรู้สึกเชิงบวก การมีประสบการณ์อารมณ์เป็นสิ่งสำคัญ การสร้างความซาบซึ้งอาจเริ่มจากการให้ความเข้าใจต่อสิ่งที่ต้องการให้เกิดความซาบซึ้งเสียก่อน แล้วจึงพิจารณาคุณค่าที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคลผู้นั้น (ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2560) ดังนี้

1. ความเข้าใจ เป็นการรู้มโนทัศน์ของสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งรูปธรรมเช่น บุคคล วัตถุ สิ่งของ สิ่งนามธรรม เช่น จำนวน สัญลักษณ์ เหตุการณ์ ความงาม และ อารมณ์ความรู้สึก

เป็นต้น ความเข้าใจของแต่ละบุคคลยังขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมซึ่งเป็นโลกทัศน์ที่บุคคลยึดถืออยู่ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคลและมักถูกนำมาใช้เป็นเครื่องพิจารณาถึงการยอมรับและปฏิเสธความเข้าใจต่อสิ่งนั้น สิ่งใดที่ขัดต่อวัฒนธรรมหรือข้ามวัฒนธรรมก็มักเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจในเรื่องนั้น ดังนั้นจะเห็นได้จากการตัดสินใจความงามในเชิงอัตวิสัย ซึ่งผู้ชมมีความเข้าใจความงาม ในระดับที่ต่างกันไปตามวัฒนธรรมและประสบการณ์ของคน

2. การเห็นคุณค่า เป็นการให้ เห็นความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งระดับคุณค่าจะแตกต่างกันไปตามระดับความเข้าใจของผู้ชม สำหรับประสบการณ์ทางศิลปะแล้วเป็นการสื่อสารกับผลงานศิลปะจนเกิดความเข้าใจ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ทางปัญญารวมทั้งประสบการณ์ทางอารมณ์ของผู้ชม ทำให้เกิดความตระหนักในคุณค่าสิ่งที่ตนกำลังรับชมอยู่ ซึ่งเป็นภาวะร่วมกันระหว่างความคิดซึ่งเป็นพุทธิพิสัย และ จิตพิสัย ซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกนำไปสู่ความรู้สึกอื่น ที่เกี่ยวข้องตามมา ประกอบด้วย “ยอมรับ ผูกพัน วางใจ ยกย่อง ชื่นชม ความหวงแหน ความเสียสละ ความปรารถนา ความภูมิใจ” เป็นต้น พฤติกรรมของการเห็นคุณค่าที่แสดงออกมาคือ สนใจ ยอมรับ เปิดเผยตัว ยิ้ม เข้าใกล้ ทะนุถนอม สัมผัสเบา อ่อนโยน รักษา ปกป้อง ส่วนที่เป็นผลเกิดจากการเห็นคุณค่า ได้แก่ การอนุรักษ์ รักษา การสะสม

เราสามารถทำให้บุคคลเกิดความซาบซึ้งได้ โดยกำหนดสิ่งเร้าขึ้นมาเพื่อกระตุ้นความรู้ซึ่งถึงความรู้สึก ที่บุคคลได้ประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการสร้างความซาบซึ้ง เพื่อให้ภาพประสบการณ์ อารมณ์มีความเด่นชัดขึ้น การสร้างภาวะความซาบซึ้งประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. คุณค่าเป้าหมาย หมายถึง สิ่งที่ต้องการสร้างคุณค่า ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายของสิ่งนั้นเป็นรูปธรรม เช่น งานศิลปะทัศนกรรม หรือ สิ่งนามธรรม เช่น ความเข้าใจ ความชอบ ความรัก

2. การรู้คุณค่า หมายถึง การพิจารณาความสำคัญของคุณค่าเป้าหมาย

3. ประสบการณ์ตรง หมายถึง ประสบการณ์ที่ผู้รับเคยได้รับเกี่ยวกับคุณค่านั้นๆ เช่น คุณค่าของอัตลักษณ์ในศิลปะทัศนกรรมภาคใต้

4. สิ่งกระตุ้น หมายถึง สิ่งเร้าที่เป็นตัวกระตุ้นอารมณ์เพื่อสร้างความซาบซึ้ง สิ่งกระตุ้นต้องมีความเกี่ยวข้องกับคุณค่าและเป้าหมาย (บุญรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2560)

จากที่กล่าวมาอาจเขียนเป็นแผนภาพผังการซาบซึ้งได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 การสร้างความซาบซึ้งโดยกระบวนการพุทธิปัญญาร่วมกับการแปรปลุกเร้าที่เป็น
 วัตฤศิลป์

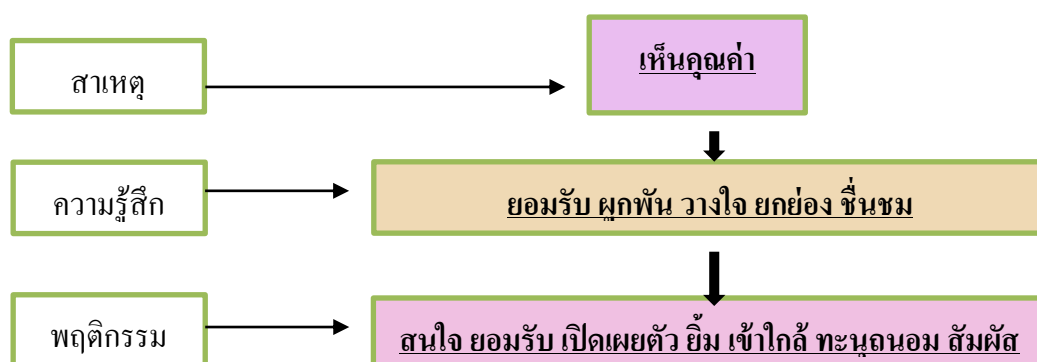

ดังนั้นการเห็นคุณค่าเป็นการให้ เห็นความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งการเห็น
 คุณค่านั้นเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกนำไปสู่ความรู้สึกอื่น ที่เกี่ยวข้องตามมา
 ประกอบด้วย “ยอมรับ ผูกพัน วางใจ ยกย่อง ชื่นชม ความหวงแหน ความเสียตาย ความ
 พรารถนา ความภูมิใจ” เป็นต้น พฤติกรรมของการเห็นคุณค่าที่แสดงออกมาคือ สนใจ ยอมรับ
 เปิดเผยตัว ยิ้ม เข้าใกล้ ทะนุถนอม สัมผัสเบา อ่อนโยน รักษา ปกป้อง ส่วนที่เป็นผลเกิดจาก
 การเห็นคุณค่า ได้แก่ การอนุรักษ์ รักษา การสะสม เหล่านี้คือสิ่งที่ช่วยให้ทราบถึงการเห็นคุณค่า
 หลังได้สัมผัสประสบการณ์ตรงซึ่งเราสามารถทำให้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่าได้ ซึ่งการหาค่า
 สำคัญในการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดการเห็นคุณค่าสามารถเริ่มต้นได้ดังนี้

สาเหตุ	เห็นคุณค่า
ความรู้สึก	อบอุ่น ยอมรับ ผูกพัน วางใจ ยกย่อง ชื่นชม
พฤติกรรม	สนใจ ยอมรับ เปิดเผยตัว ยิ้ม เข้าใกล้ ทะนุถนอม สัมผัส
	เบา อ่อนโยน รักษา ปกป้อง

ซึ่งจะสามารถสรุปเป็นแผนภาพเพื่อความเข้าใจในการเห็นคุณค่าได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 กระบวนการการเห็นคุณค่า

นอกจากนั้นการตัดสินคุณค่าไม่ได้อยู่ที่วัตถุหรือคุณภาพของวัตถุแต่เพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่การประเมินค่าขึ้นอยู่กับ อารมณ์ความรู้สึก ความต้องการ และการคาดหมายว่าจะนำไปใช้ อะไรในอนาคต เมื่อบุคคลประสบปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ การตัดสินย่อมถูกนำมาใช้ให้สัมพันธ์ กับสถานการณ์อื่นๆที่ซับซ้อนได้เสมอคุณค่ามีทั้งระดับถาวรและระดับไม่ถาวร การตัดสินคุณค่ามี 3 ทรรศนะ(อมร โสภณวิเศษฐวงศ์, 2520) คือ

1. ทักษะคิดว่าชอบหรือไม่ชอบ ไม่ตรงกับคุณค่าที่แท้จริงเสมอไป
2. ทักษะคิดว่าชอบหรือไม่ชอบเกิดจากคุณภาพของคุณค่า ไม่ใช่เกิดจากเนื้อแท้ของคุณค่า
3. ทักษะคิดว่าชอบหรือไม่ชอบ หรือความสนใจอยู่ที่ต้นกำเนิดและเนื้อแท้ของคุณค่า

2.1.1 คุณค่าด้านจริยศาสตร์

จริยศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาเรื่องความประพฤติของมนุษย์ เพื่อหาแนวทางที่จะ กำหนดกรอบแนวคิดให้ชัดเจนว่าหลังจากได้ศึกษาความจริงแท้และวิธีการแสวงหาความรู้ ความรู้เหล่านั้นจะนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไรกับความประพฤติของมนุษย์ที่ว่าด้วยการแสวงหา ความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์ แสวงหาเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่า อยากได้ ถูกไม่ถูก ดีไม่ดี ควร ไม่ควร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) พิจารณาคุณค่าทางศีลธรรมซึ่งคุณค่าทาง จริยศาสตร์ ได้แก่ ความดีในฐานะที่เป็นความดีในตัวเอง ความดีในฐานะที่เป็นเครื่องมือไปสู่ เป้าหมาย และความดีในฐานะที่เป็นเป้าหมายเป็นต้น

จริยศาสตร์(Ethics)คือ สาขาปรัชญาที่ว่าด้วยการแสวงหาความดีสูงสุด ของชีวิต มนุษย์และการแสวงหาเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่าอย่างไรถูกหรือผิดควร หรือไม่ควร(ประยูร ธรรมจิตโต, 2532)

จริยศาสตร์ในฐานะที่เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา ศึกษาเรื่องคุณค่าแห่งความ ประพฤติและคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ จริยศาสตร์พยายามตอบคำถามที่ว่า ความดี ความชั่ว ถูกผิด

คืออะไร มีมาตรฐานอะไรหรือไม่ที่จะตัดสินว่า การกระทำหรือความประพฤติชั่ว ถูกหรือผิด ชีวิตที่ดีนั้นเป็นอย่างไร อะไรคือความดีสูงสุดของมนุษย์

จริยศาสตร์เป็นปรัชญาที่เกี่ยวกับชีวิตของคนเราโดยตรง เพราะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติของมนุษย์ จริยศาสตร์ จึงเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยคุณค่าของความประพฤติของมนุษย์ (น้อย พงษ์สนิท, 2527)

จริยศาสตร์ประกอบด้วยศีลธรรมที่มีความจำเป็นอย่างมากในการเอื้ออำนวยแก่มนุษย์ในการดำรงชีวิตในสังคม จริยศาสตร์เป็นหลักที่มนุษย์ทุกคนและสังคมมนุษย์ควรยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของมนุษย์และสังคมโดยรวม (ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์, 2556)

2.1.2 คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์

มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ สุนทรียะ ” แปลว่า “ งาม ” และ “ ศาสตร์ ” แปลว่า “ วิชา ” เมื่อรวมความแล้ว จึงแปลได้ว่า “ วิชาที่ว่า ด้วยสิ่งสวยงาม ” ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Aesthetics” (เอ็สเซททิกส์) โดยศัพท์ คำนี้เกิดจากนักปรัชญาเหตุผลนิยมชาวเยอรมันชื่อ โบมกาเต็น (Alexander Gottlieb Baumgarten) ซึ่งสร้างคำจากภาษากรีกคำว่า “Aisthetikos” (อีสเททิโคส) แปลว่า “ รู้ได้ด้วยผัสสะ ” ความงามอาจเป็นสิ่งลึกซึ้งที่มีอยู่ในทุกสิ่ง อาจจะเป็นสิ่งบริสุทธิ์ที่ปราศจากการปรุงแต่ง หรืออาจจะเป็นคุณสมบัติในทางศีลธรรม หรือสิ่งที่โน้มน้าวใจให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ปลื้มปิติ ความงามอาจมีอยู่รอบๆ ตัวเรา ทั้งสิ่งที่มนุษย์เราสร้างขึ้นเอง ทั้งสิ่งที่เกิดโดยธรรมชาติศัพท์ Aesthetics ในภาษาอังกฤษกำหนดไว้ให้หมายถึง วิชาที่ว่า ด้วยศิลปะโดยทั่วไป (วนิดา ขำเขียว, 2533) หมายถึงการศึกษาคุณค่าความงามความสัมพันธ์ระหว่างความงามกับสิ่งที่เห็นว่างาม การตัดสินความดีความงามหรือปรัชญาว่าด้วยศิลปะแห่งความงาม ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อวัตถุอันวิจิตร ธรรมชาติแห่งความงามการค้นหาคำตอบของความงาม เกี่ยวข้องกับความนิยมความงาม ความพอใจ ความเพลิดเพลินใจ ความประทับใจ จิตสำนึก และความคิดสร้างสรรค์ (อารี สุทธิพันธุ์, 2535)

สุนทรียศาสตร์เกี่ยวข้องกับศิลปะทั้งในเรื่องของหลักการของศิลปะกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะและประสบการณ์ทางศิลปะ ดังนั้นศิลปะจึงเป็นส่วนหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ มีความหมายครอบคลุมถึงศิลปะกับชีวิต สังคม ความงามและปรากฏการณ์ที่งดงามของธรรมชาติ เป็นความงามอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ นอกจากจะใช้ความพยายามด้วยมือและความคิดแล้ว ยังต้องมีการพวยพุ่งแห่งพุทธิปัญญาออกมาด้วย ศิลปะเป็นสะพานเชื่อมความคิดความเชื่อทางวัตถุกับทางจิตใจได้รู้คุณค่าและเข้าใจศิลปะแล้วผู้นั้นอาจถึงความสุขที่แท้จริง ความงามในเรื่องของคุณค่า (value) เป็นคุณค่าทางด้านสุนทรียะ คุณค่าทางด้านจิตใจ เริ่มที่

อารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ มีความเป็นนามธรรม การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจึงเป็นการถ่ายทอดความงามผ่านสื่อวัสดุต่างๆ เพื่อให้ผู้ชมได้สัมผัส รับรู้ในความงามที่แตกต่างกันไปตามรสนิยมของแต่ละบุคคล เช่น ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่ชาวบ้านได้สร้างสรรค์ขึ้นมาจากการเรียนรู้ และการฝึกปรือในครอบครัวหรือในหมู่บ้าน เป็นงานสร้างสรรค์ของสังคมชาวบ้าน และได้มีวิธีการการสร้าง การพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องกันมาหลายชั่วคน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) หรืออาจเป็นผลงานศิลปะที่สร้างและนิยมกันในท้องถิ่น มีทั้งศิลปะประดิษฐ์เพื่อประโยชน์ใช้สอยต่างๆ สำหรับการยังชีพ เป็นเครื่องมือสำหรับภารกิจประจำวันในรูปของศิลปะหัตถกรรม ในทางปรัชญาศิลปะจะให้ความสนใจในเรื่องของการแสดงออกถึงสาระสำคัญของศิลปะมากกว่าวิธีการโดยเฉพาะผลงานด้านการแสดงออกเชิงศิลปะสนใจลักษณะเด่นของการแสดงออก กระบวนการและกลวิธีการสร้างสรรค์ มีการแสดงออกและกรรมวิธีอย่างตรงไปตรงมา สื่อสัจย์เนื้อหาสาระสัมพันธ์กับบริบทต่างๆ ทางสังคมของผู้สร้าง มีทั้งแสดงออกให้ประจักษ์ชัดเจนและการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2555)

2.1.3 คุณค่าทางประวัติศาสตร์

การศึกษาประวัติศาสตร์ (History) เป็นการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ในสังคมแต่อดีตที่ได้ถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์และถ่ายทอดมาถึงสังคมในปัจจุบัน ทำให้ได้รับรู้เรื่องราว ค่านิยม อุดมการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของคน เป็นบทเรียนให้เห็นคุณค่าของชีวิต เป็นแรงบันดาลใจให้เราสืบทอดและสร้างสรรค์ความเจริญทางวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานของการยืนหยัดและอยู่ร่วมกันของคนในสังคมสามารถพัฒนาความรู้สึกนึกคิด เจตคติต่างๆ ในจิตใจ ช่วยให้เกิดนิสัยมีความสงสัยในปัญหาต่างๆ รู้จักการตีวิเคราะห์ สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ ช่วยให้มนุษย์รู้จักใช้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้านมองสิ่งต่างๆ ในมุมมองหลายด้าน ใช้วิธีการตั้งปัญหาแล้ววินิจฉัยปัญหาโดยอาศัยข้อมูล ทางประวัติศาสตร์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ ความสำคัญของประวัติศาสตร์จะเน้นศึกษาประสบการณ์ในอดีตของสังคมมนุษย์ทุกด้านโดยอาศัยหลักฐานที่สำคัญคือ การบันทึกเหตุการณ์ของคนในสมัยก่อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคสมัยอย่างละเอียดลึกซึ้ง การศึกษาเหตุการณ์ในอดีตเพื่อให้เกิดความเข้าใจสังคมในปัจจุบัน โดยเชื่อว่าเหตุการณ์ของสังคมในปัจจุบันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ในอดีตไม่อาจนำเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มาเป็นเครื่องทำนายเหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างแม่นยำ เหตุการณ์แต่ละตอนจะมีลักษณะเฉพาะตัวไม่อาจเกิดซ้ำซ้อนขึ้นได้ คุณค่าของประวัติศาสตร์ เช่น การปลูกฝังคุณค่าในการแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์ การสืบสวนข้อเท็จจริง การตัดสินใจอย่างชาญฉลาดและเป็นธรรม โดยไม่นำตนเองเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจถูกผิด ชั่วดี แต่จะวินิจฉัยไปตามสภาพสังคมและเจตคติของคนในสมัยนั้น และประวัติศาสตร์ยังสามารถปลูกฝัง

ความเป็นพลเมืองดี เสริมสร้างความรักและความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมืองได้ (สุรินทร์ เหลืองทองคำ, 2530)

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ ไม่มีใครสามารถตอบได้ว่าข้อเท็จจริงที่ถูกต้องคืออะไร จึงต้องมีกระบวนการการศึกษา การใช้เหตุผลในการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน และนำไปใช้อย่างถูกต้อง ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สะท้อนข้อเท็จจริงที่แตกต่างจากนิทาน นิยาย หรือเรื่องบอกเล่าที่เลื่อนลอย ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การรวบรวมหลักฐาน การคัดเลือกหลักฐาน การวิเคราะห์ การตีความ การประเมินหลักฐาน การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักฐาน และการนำเสนอข้อเท็จจริง โดยมีขั้นตอนในวิธีการทางประวัติศาสตร์คือ (กรมวิชาการ, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1. กำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบ
2. ค้นหาและรวบรวมหลักฐานประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ วัตถุโบราณ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัย หรือการดำเนินชีวิต
3. วิเคราะห์หลักฐาน (ตรวจสอบหลักฐาน ประเมินความน่าเชื่อถือ ประเมินคุณค่าของหลักฐาน) ตีความอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความเป็นกลางปราศจากอคติ
4. สรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริง จากหลักฐานอย่างเคร่งครัดโดยไม่ใช้ค่านิยมไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต พยายามทำความเข้าใจความคิดของคนในยุคหนึ่งหรือนำตัวเข้าไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา
5. นำเสนอเรื่องที่ศึกษาและอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่อง น่าสนใจ มีการอ้างอิงข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้งานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.1.4 คุณค่าทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมหมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงาม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) ทั้งทางร่างกายจิตใจและสติปัญญาเป็นสิ่งที่ได้รับการอบรมสั่งสอนกลุ่มมเกล่าจิตใจสืบทอดต่อกันมา เช่น ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ความดีงาม รสนิยมศิลปะ ฯลฯ ก่อให้เกิดความสุนทรีย์ ความงดงามแห่งจิตใจ ความสดชื่น ความเบิกบานใจ ความเพลิดเพลินใจและมีความสุข ซึ่งมีลักษณะความเจริญของวัฒนธรรมคือมีการสั่งสมสืบทอดต่อกันมา ไม่ขาดตอนเป็นมรดกทางสังคมอันเกิดจากผลิตผลของสังคมที่สร้างสมไว้ มีแปลกใหม่เข้ามาเพิ่มเติมจากของเดิมให้เข้ากันได้ ส่งเสริมแพร่หลายไปในหมู่ของตนถึงชนหมู่อื่น มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพของเหตุการณ์ปัจจุบัน (อนุমানราชชน,

2532) เป็นผลรวมของการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ภูมิธรรม ความสามารถและสิ่งสร้างสรรค์ทางภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดกันมาของสังคมนั้นๆ เพื่อช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ อยู่รอดและเจริญงอกงามสืบต่อกันได้ (พระเทพวาที, 2536)

ลักษณะของวัฒนธรรมไทยคือมีจิตใจอ่อนโยนโอบอ้อมอารีและใจบุญที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากการได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาศิลปกรรมที่อ่อนช้อยงดงามอาศัยธรรมชาติเป็นแกนความคิดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่ก็ยึดคตินิยมทางพระพุทธศาสนาสถาบันทางสังคมไม่ว่าจะเป็นสถาบันชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์จึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยให้คงสภาพความดีงามไว้อย่างมีคุณค่า(สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ, 2548)

พระยาอนุমানราชชน (2532) แบ่งวัฒนธรรมออกเป็นสองประเภทคือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสุภาพ อยู่ดีกินดี ความสะดวกสบายในการครองชีพ ได้แก่ปัจจัยสี่และสิ่งอื่นๆ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องป้องกันตัว ฯลฯ
2. วัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นสิ่งที่ปัญญาและจิตใจมีความเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษาวิชาความรู้อันบำรุงความคิดทางปัญญา ศาสนา จรรยา ศิลปะ วรรณคดี กฎหมาย และระเบียบประเพณี ส่งเสริมความรู้สึทางจิตใจ เช่น เรื่องปัจจัยสี่ เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษา

2.1.5 คุณค่าทางหัตถศิลป์

หัตถศิลป์ (Craftsmanship) หมายถึง ศิลปะในการผลิตต่างๆ ด้วยมือโดยถือความงามเป็นหลัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

จากคุณค่าและความสำคัญของหัตถศิลป์ ฝ่ายวัฒนธรรมองค์การยูเนสโก จึงได้มุ่งพัฒนาศักยภาพของช่างหัตถศิลป์ทั่วโลก เพื่อเสริมความแข็งแกร่งในมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถก้าวข้ามความท้าทายของกาลเวลา และสืบทอดต่อไปอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญา การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทักษะฝีมือ และการออกแบบระหว่างประเทศสมาชิก พร้อมทั้งขยายเครือข่ายมายังภูมิภาคอาเซียนในปี 2547 และมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความร่วมมือของสมาคมส่งเสริมและพัฒนาศิลปหัตถกรรมอาเซียน (ASEAN Handicraft Promotion and Development Association: AHPADA) เพื่อช่วยยกระดับงานหัตถศิลป์ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ หนึ่งในกิจกรรมสำคัญคือ การมอบรางวัล UNESCO Award of Excellence for Handicraft ซึ่ง UNESCO เชิญชวนประเทศสมาชิกส่งงานหัตถศิลป์เข้าประกวดเพื่อรับรางวัลอันเป็นการรับรองมาตรฐานพร้อมเผยแพร่สู่สายตาชาวโลก

งานศิลปหัตถกรรมมีความหมายสำคัญเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่ลมหายใจแรกจนกระทั่งสุดท้าย ทุกชีวิตของมนุษย์ต้องสัมพันธ์กับสิ่งของและเครื่องใช้ ซึ่งเป็นงานประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความสะดวกสบาย และสุนทรีย์ของการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมต่างๆ งานหัตถศิลป์จึงเป็นดังกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของผู้คน และวิถีชุมชนในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งบอกเล่าถึงประวัติศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ (บังอร ทองมาก, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

ทายาทหัตถศิลป์สืบทอดงานบรรพบุรุษไทย งานหัตถศิลป์เป็นงานด้านฝีมือที่ขึ้นชื่ออีกอย่างหนึ่งของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นงานเครื่องไม้ งานเครื่องโลหะ งานเครื่องหนัง รวมถึงงานหัตถศิลป์อีกหลายแขนง สังเกตได้จากที่งานฝีมือของคนไทยได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติเป็นอย่างมากในการเดินทางมาท่องเที่ยวแต่ละครั้ง อีกทั้งยังมีการส่งออกงานหัตถศิลป์หลายๆ อย่างไปสู่หลายประเทศทั่วโลก แต่ที่น่าใจหายคืองานหัตถศิลป์บางอย่างที่ผู้เฒ่าผู้แก่ประจำท้องถิ่นคิดค้นและสร้างผลงานสืบทอดกันมากำลังค่อยๆ เลือนหายไป คนรุ่นหลังส่วนใหญ่ในสมัยนี้มองเรื่องเหล่านี้เป็นเพียงงานของคนแก่เท่านั้น ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ จึงได้มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผู้สืบทอดมรดกศิลปหัตถกรรมล้ำค่าขึ้น การสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และเรื่องราวที่ฝังงอกที่บรรพบุรุษคิดค้นและรักษาไว้อย่างยาวนาน เป็นสิ่งที่คนรุ่นหลังไม่ควรมองข้ามถึงแม้ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปมากเพียงใด เทคโนโลยีจะมีบทบาทมากขึ้นกับชีวิตขนาดไหน แต่ประเพณี วัฒนธรรม แม้กระทั่งงานฝีมือพื้นถิ่นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงรากเหง้าความเป็นไทยที่เราทุกคนควรช่วยกันอนุรักษ์ไว้ ซึ่งพิมพาพรรณ ชาญศิลป์ ผู้อำนวยการส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) (พิมพาพรรณ ชาญศิลป์, สัมภาษณ์, 2560) ได้กล่าว

“ปัจจุบันงานศิลปหัตถกรรมโดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียนมีการพัฒนาต่อยอดในเชิงพาณิชย์มากขึ้น มีการส่งเสริมด้านการผลิตจากงานหัตถกรรมที่เคยเน้นการใช้ฝีมือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเปลี่ยนเป็นงานที่พัฒนาให้เกิดความร่วมมือ มีประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาด นับเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เข้าสู่ภาวะการลดความนิยมในงานศิลปหัตถกรรมแบบดั้งเดิม ขาดการอนุรักษ์สืบทอดในฐานะสมบัติของชาติ จากแนวคิดศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศซึ่งมีพันธกิจหลักในการพัฒนาทักษะฝีมือช่างและยกระดับ ความสามารถ เพื่อให้ผลงานศิลปาชีพและหัตถกรรมของไทยสามารถแข่งขันในเวทีโลก อีกทั้งในความสำเร็จในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพและหัตถกรรมพื้นบ้าน งานฝีมืออันเป็นมรดกอันล้ำค่าของไทยให้เกิดการอนุรักษ์ให้คงอยู่และสืบทอดต่อไปในอนาคต”

“ด้วยแนวคิดและการอยากอนุรักษ์ให้งานหัตถศิลป์ของไทยในแต่ละท้องถิ่นยังคงคุณค่าสืบทอดไปอย่างยาวนาน เพื่อให้งานศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมที่มีคุณค่าเหล่านี้ได้ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งยังถือเป็นการอนุรักษ์งานหัตถศิลป์หลายอย่างทั้งที่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และที่มี

คุณค่าประจำท้องถิ่นซึ่งเปรียบเสมือนการปลูกจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังได้ซึมซับเรื่องราวดีๆ เพื่อทำให้สิ่งเหล่านั้นยังคงอยู่ตลอดไป”

2.2 คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม

ศิลปหัตถกรรม คืองานศิลปะท้องถิ่นหนึ่งๆ ที่สร้างขึ้นโดยช่างฝีมือหรือคนในท้องถิ่น มีรูปแบบความคิดความรู้สึก ของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ โดยเฉพาะศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น โดยเน้นการใช้วัสดุในท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิตในท้องถิ่น สะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่างๆ อันเป็นถิ่นกำเนิดของศิลปะนั้นๆ คุณค่าของงานจึงขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของตัวมันเองเฉพาะแบบ เฉพาะชิ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราพิจารณาหรือตัดสินคุณค่าของงาน ในเชิงความงาม แต่เนื่องด้วยศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นศิลปะเพื่อชีวิตประจำวัน ไม่ใช่ศิลปะบริสุทธิ์ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคุณค่าด้านการใช้สอยรวมทั้งเป็นงานช่างฝีมือ การพิจารณาคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจึงต้องพิจารณาในหลายๆด้านด้วย มโน พิสุทธิ รัตนานนท์ (2539) ได้แบ่งคุณค่าไว้ดังนี้

1. คุณค่าด้านการดำรงชีวิต หรือคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (Function) ศิลปะพื้นบ้านประดิษฐ์สร้างขึ้นบนพื้นฐานความต้องการดำรงชีวิต ถือว่าเป็นศิลปะเพื่อชีวิต (Art for Life) คือมีคุณค่าทางด้านศิลปะ ขณะเดียวกันก็มีคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยด้วย ซึ่งหมายถึงคุณค่าด้านการดำรงชีวิตนั่นเอง
2. คุณค่าด้านความเชื่อและค่านิยม ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านใช้เวลาว่างในการประดิษฐ์ที่มีจุดมุ่งหมายไว้ใช้เอง (เพื่อให้หรือเพื่อแลกเปลี่ยน) ดังนั้นผู้ประดิษฐ์สร้าง กับผู้ใช้จึงเป็นคนเดียวกัน ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละชิ้นจึงสร้างขึ้นมากด้วยความรู้สึกนึกคิดในการใช้สอย และมีความเชื่อมั่น ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจึงสะท้อนถึงความเชื่อมั่นและรสนิยมในตัวมันเอง ประเภทที่สร้างขึ้นด้วยแรงศรัทธาอันเกี่ยวเนื่องกับศาสนา คุณค่าในด้านความเชื่อก็มีความเข้มข้น การประดิษฐ์สร้าง จึงต้องมีความละเอียดประณีตเป็นพิเศษ
3. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี มีศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านบางประเภทที่ประดิษฐ์สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นที่ระลึก เป็นอนุสรณ์สถาน มีความคงทนถาวรเป็นพิเศษ เป็นมรดกของชุมชนที่มีการปกป้องอนุรักษ์ และบางประเภทมีการถ่ายทอดวิธีการประดิษฐ์สร้างต่อกันมา โดยลักษณะการลอกแบบ (ทำตามครู) การใช้วัสดุ รูปแบบ ลวดลายรวมถึงกรรมวิธีมีความคงที่ หรือมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาน้อยที่สุด ศิลปะพื้นบ้านเหล่านี้จึงมีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ของชุมชน สามารถศึกษาย้อนถึงความเป็นมา ทั้งยังสามารถสืบค้นทางโบราณคดีได้ด้วย หากบางชิ้นมีอายุเก่าแก่ มีการรักษาสืบทอดมาหลายช่วงอายุคน

4. คุณค่าด้านความงาม สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นล้วนแต่มีคุณค่าด้านความงาม หรือมีคุณค่าด้านการเห็น (Visual Quality) ความงามคือรสนิยมด้านคุณค่า ซึ่งมีลักษณะแปรเปลี่ยนไปตามกระแสพัฒนาและยุคสมัยของชุมชน ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านบางอย่างคุณค่าตกยุคสมัยไปแล้ว แต่คุณค่าด้านความงามที่แฝงอยู่ที่สะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมของยุคสมัยที่ผ่านมา คุณค่าด้านความงามโดยตัวมันเองมีค่าคงที่ ศิลปกรรมบางอย่างจึงยังมีผู้คนให้การยอมรับและสนับสนุนให้มีการฟื้นฟู และการสืบทอดพัฒนาต่อมา

5. คุณค่าด้านความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชน เนื่องจากรานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ใช้วัสดุพื้นถิ่นจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของชุมชนนั้นๆ เป็นงานที่สร้างด้วยช่างฝีมือในแต่ละท้องถิ่น จึงมีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะแบบอย่าง เฉพาะตัวที่แตกต่างกัน แม้ว่าจะเป็นศิลปหัตถกรรมประเภทเดียวกัน ลักษณะเฉพาะตัวโดยช่างท้องถิ่น ศิลปหัตถกรรมดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่เรียกว่า อัตลักษณ์ (Identity) ความเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัว จึงเป็นคุณค่าประการหนึ่งที่มีผลในแง่ความน่าสนใจ มีผลเป็นตัวแทน เป็นสัญลักษณ์พื้นถิ่นของชุมชนนั้นๆ

เมื่ออ่อน ขรรค์ทองเขียว (2556) ได้สรุปไว้ว่าหากจะกล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแล้ว สามารถสรุปได้ 2 ด้านคือ ด้านที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของบุคคล และด้านที่เกี่ยวกับชุมชนและสังคมส่วนรวม ด้านที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของบุคคล คือ

1. เกี่ยวกับเศรษฐกิจ คือศิลปะพื้นบ้านส่วนใหญ่ เป็นไปในลักษณะการสร้างขึ้นเพื่อใช้สอยในครอบครัว ในท้องถิ่น หรือมีการแลกเปลี่ยนกัน ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจภายในชุมชน

2. เกี่ยวกับวัฒนธรรม งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นการสร้างสรรค์ที่เป็นไปตามรสนิยมทางจิตใจของคนในแต่ละคน และแต่ละชุมชน เป็นรสนิยมที่ถ่ายทอดกันมาในวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละชาติพันธุ์แสดงออกถึงความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติได้

3. เกี่ยวกับอาชีพ งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสามารถสร้างสรรค์ได้ทุกฤดูกาล หรือเป็นอาชีพเสริมได้ งานช่างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านนี้หากยึดเป็นอาชีพอย่างจริงจังแล้ว สามารถสร้างความมั่นคงก้าวหน้าได้ เพราะธรรมชาติของการทำงานช่างยิ่งทำยิ่งชำนาญ จะสะสมความคิดอ่านและเทคนิควิธีการเพื่อทำให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ

4. เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ คือการปรับปรุงบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ต้องทำทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจะมีส่วนช่วยมากในเรื่องการทำให้เกิดความเรียบร้อยและความประณีตของจิตใจได้

5. เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชน แสดงออกถึงศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิขอชุมชนท้องถิ่น เมื่อคนในชุมชนมีความรู้สึกแบบนี้

ก็จะส่งผลต่อคนในสังคมในระดับใหญ่ขึ้นจนสามารถสร้างความมั่นคงให้กับชาติบ้านเมืองได้เช่นกัน

วุฒิ วัฒนสิน (2541) ได้กล่าวไว้ว่าคุณค่าของงานหัตถกรรม สรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย งานหัตถกรรมสร้างขึ้นบนพื้นฐานการดำรงชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการหรืออำนวยความสะดวกสบายทางกายภาพหรือเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิต

2. คุณค่าด้านความเชื่อและค่านิยม งานหัตถกรรมแต่เดิมนั้นผู้สร้างและผู้ใช้เป็นคนเดียวกัน คือสร้างขึ้นมาเพื่อใช้งานเอง การที่ผู้สร้างจะมีค่านิยมและความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อยากรักย่อมจะถ่ายทอดสู่งานที่ตนสร้างด้วยความรู้สึกรักนึกคิดของตน โดยมีแบบแผนของกลุ่มวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่เป็นตัวหล่อหลอม งานหัตถกรรมจึงสะท้อนความเชื่อ และค่านิยมของผู้สร้าง

3. คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เนื่องจากงานหัตถกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างมีจุดประสงค์ และเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต จึงถือเป็นข้อมูลหลักฐานที่เป็นรูปธรรมทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีได้เป็นอย่างดี

4. คุณค่าทางด้านความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมวัฒนธรรม งานหัตถกรรมเกิดขึ้นภายใต้ความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม ฐานทรัพยากร ประเพณี คติความเชื่อ ที่หล่อหลอมเกิดเป็นแบบแผนวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม

5. คุณค่าทางด้านความงาม การสร้างงานหัตถกรรมย่อมประกอบขึ้นด้วยความต้องการทางประโยชน์ใช้สอย แต่ผู้สร้างก็ได้พิจารณารูปทรงที่เหมาะสมและความงามที่น่าใช้สอยประกอบไปด้วย โดยได้แสดงออกผ่านทางรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย วัสดุและฝีมืออันวิจิตร ประณีต

6. คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากการผลิตสินค้าและของที่ระลึกจากงานหัตถกรรมที่ใช้ในธุรกิจการท่องเที่ยว ถือเป็นตัวสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น และสามารถสร้างรายได้โดยการส่งออกต่างประเทศได้อีกด้วย

เกสร ธิตะจारी (2543) ได้กล่าวถึงคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไว้ดังต่อไปนี้

1. คุณค่าทางด้านความงาม เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่สร้างและประดิษฐ์อะไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงความงามในสิ่งที่ตนประดิษฐ์ ควบคู่ไปกับประโยชน์ที่ต้องการ

2. คุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย การสร้างประดิษฐ์สิ่งของเพื่อประโยชน์ใช้สอยควรมีคุณสมบัติดังนี้คือ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ มีความแข็งแรงทนทานในการใช้ให้ได้สะดวกสบาย ขนาดกะทัดรัดและเหมาะสม รูปทรงสวยงาม

3. คุณค่าทางสภาพเศรษฐกิจ สิ่งประดิษฐ์ทุกอย่างต้องมีการลงทุนในการสร้าง และการประดิษฐ์ สิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจทั้งผู้สร้างและผู้ใช้คือมีการลงทุนที่ถูก และสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำ สิ่งเหล่านั้นต้องมีคุณภาพดีมีความคงทนสวยงาม

4. คุณค่าทางด้านอัตลักษณ์ ผลงานที่สร้างประดิษฐ์แต่ละชิ้นจะมีรูปแบบทางอัตลักษณ์ ของผู้สร้างปรากฏอยู่ในผลงานนั้นๆ

วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2544) ได้กล่าวถึงคุณค่าศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไว้ว่า เป็นศิลปะที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาตามความคิด ตามความรู้สึกของผู้สร้าง มีเนื้อหาและรูปแบบที่เรียบง่ายตรงตามความสามารถของชาวบ้านที่ยังไม่ได้ขัดเกลา ด้วยวิชาการทางศิลปะ หรือความรู้ที่เป็นหลักเกณฑ์ของงานตามหลักสุนทรียศาสตร์ ซึ่งต่างไปจากศิลปะประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะศิลปะสมัยใหม่ซึ่งมีความงามตามเกณฑ์และทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ เป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น (Local characteristic) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม และความเชื่อของคนในท้องถิ่นนั้นๆ สะท้อนให้เห็นค่านิยม และการแสดงทางสุนทรียภาพ (Aesthetics expression) ของท้องถิ่นที่ชาวบ้านแสดงออกมาในงานหัตถกรรม การร้องรำทำเพลง และการแสดงที่แตกต่างกันออกไป

คุณค่าของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมีหลากหลายประการด้วยกันซึ่งมีทั้งคุณค่าภายในและคุณค่าภายนอก แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะถิ่นมีความเป็นเอกลักษณ์ของผู้สร้างที่สะท้อนออกมาในตัวงานให้เห็นถึงความงาม และความบริสุทธิ์ของจิตใจ (วิวัฒน์ จุฑะวิภาต, 2535)

จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผ่านมาจึงสรุปได้ว่างานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านนั้นมีคุณค่าหลายด้านซึ่งอาจเป็นคุณค่าที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน หรือคุณค่าที่แฝงอยู่ก็ตาม ต่างก็แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์อันมีคุณค่าของความเป็นพื้นบ้านได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ใช้สอยทั้งต่อวิถีชีวิต และต่อวิถีทางใจ และยังส่งผลต่อสุนทรียภาพของผู้ที่ได้สัมผัสพบเห็นได้ด้วย นอกจากนี้ศิลปะพื้นบ้านยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตวิถีทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างสรรค์งานด้วยศิลปะพื้นบ้านทุกอย่างเป็นสิ่งที่มีความหมายที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาอันชาญฉลาดในการคิดการแก้ปัญหาของช่างพื้นบ้านที่ปรากฏออกมาเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีความลงตัว มีการถ่ายทอด การสืบทอด พัฒนา และงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านบางอย่างยังสามารถเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีได้อีกด้วยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในบริบทต่างๆ

จากคำนิยามทางด้านคุณค่าที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดเห็นว่า งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้ งานศิลปะอีกลักษณะหนึ่งที่จัดอยู่ในประเภทของงานศิลปะ

พื้นบ้านเช่นกัน ดังนั้นหากต้องการที่จะทำการศึกษาคคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มีความหมายสำคัญ เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ต้องสัมพันธ์เกี่ยวกับ สิ่งของ เครื่องใช้ ซึ่งเป็นงานประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมต่างๆ งานหัตถกรรม จึงเป็นดังกระจกที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละยุคสมัย เป็นตัวบอกเล่าประวัติศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในกลุ่มชนต่างๆ คุณค่าของศิลปหัตถกรรม จึงสามารถสรุปเป็นตารางวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางวิเคราะห์คุณค่าของศิลปหัตถกรรม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	คุณค่าของศิลปหัตถกรรม					
	ด้านประโยชน์ใช้สอย	ด้านความเชื่อและค่านิยม	คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี	คุณค่าทางด้านความงาม	คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ	คุณค่าทางด้านอัตลักษณ์
เนื่ออ่อน ขรัวทองเขียว (2539)	ช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย	แสดงออกถึงค่านิยมของท้องถิ่น		คุณค่าในด้านความงาม	แสดงให้เห็นภูมิปัญญาท้องถิ่น	คุณค่าอันเกิดจากลักษณะเฉพาะถิ่น
วุฒิ วัฒนสิน (2541)	คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย	คุณค่าด้านความเชื่อและค่านิยม	คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี	คุณค่าทางด้านความงาม	คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ	คุณค่าทางด้านความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมวัฒนธรรม
เกษร จิตะจारी (2532)	คุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย			คุณค่าทางด้านความงาม	คุณค่าทางสภาพเศรษฐกิจ	คุณค่าทางด้านอัตลักษณ์
วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2544)	รูปแบบที่เรียบง่ายตรงตามความสามารถของชาวบ้าน	แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมและความเชื่อ		การแสดงทางสุนทรียภาพ (Aesthetics expression) ของท้องถิ่น		เป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น (Local charecteristic)
วัฒนะ จุฑะวิภาต (2535)				สะท้อนออกมาในตัวงานให้เห็นถึงความงาม		แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะถิ่นมีความเป็นเอกลักษณ์ของผู้สร้าง

จากการศึกษาตารางวิเคราะห์ผู้วิจัยสามารถสรุปแบ่งคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมได้เป็น 6 ด้านประกอบด้วย

1. ด้านประโยชน์ใช้สอย สร้างขึ้นบนพื้นฐานการดำรงชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกสบายทางกายภาพหรือเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิต

2. ด้านความเชื่อและค่านิยม งานศิลปหัตถกรรม แต่เดิมนั้นผู้สร้างและผู้ใช้เป็นคนเดียวกัน คือสร้างขึ้นมาเพื่อใช้งานเอง การที่ผู้สร้างจะมีค่านิยมและความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อย่างไรก็ตามจะถ่ายทอดสู่งานที่ตนสร้างด้วยความรู้สึกรักใคร่ของตน โดยมีแบบแผนของกลุ่มวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่เป็นตัวหล่อหลอม งานศิลปหัตถกรรมจึงสะท้อนความเชื่อ ค่านิยม ของผู้สร้าง

3. คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เนื่องจากงานศิลปหัตถกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างมีจุดประสงค์ และเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาแต่ในอดีตได้เป็นอย่างดีในฐานะข้อมูลหลักฐานที่เป็นรูปธรรมทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

4. คุณค่าทางด้านความงาม การสร้างงานศิลปหัตถกรรมย่อมประกอบขึ้นด้วยความต้องการทางประโยชน์ใช้สอย แต่ผู้สร้างก็ได้พิจารณารูปทรงที่เหมาะสมและความงามที่น่าใช้สอยประกอบไปด้วยโดยได้แสดงออกผ่านทางรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย วัสดุและฝีมืออันวิจิตร ประณีต

5. คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยการผลิตสินค้าและของที่ระลึกจากการท่องเที่ยว เป็นตัวสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น จนถึงการสร้างรายได้โดยการส่งออกต่างประเทศ

6. คุณค่าทางด้านอัตลักษณ์ งานศิลปหัตถกรรมเกิดขึ้นภายใต้ความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม ฐานทรัพยากร วัฒนธรรมประเพณี คติความเชื่อ ที่หล่อหลอมเกิดเป็นแบบแผนวัฒนธรรม อัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มเฉพาะกลุ่ม

เมื่อสังเกตจากรายวิเคราะห์พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ได้กล่าวถึงคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมในด้านอัตลักษณ์ ซึ่งแสดงถึงความสำคัญ และเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งอัตลักษณ์คือลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะแบบอย่างเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน แม้ว่าจะจะเป็นศิลปหัตถกรรมประเภทเดียวกัน ลักษณะเฉพาะตัวโดยช่างท้องถิ่น ศิลปหัตถกรรม จึงสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่เรียกว่า อัตลักษณ์ มีความเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัว จึงเป็นคุณค่าประการหนึ่งที่มีผลในแง่ความน่าสนใจ มีผลเป็นตัวแทน เป็นสัญลักษณ์พื้นถิ่นของชุมชนนั้นๆ

ดังนั้นศิลปหัตถกรรมสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าต่างๆ ทั้งในด้านด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความเชื่อและค่านิยม คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี คุณค่าทางด้านความงาม คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ และที่สำคัญที่สุดคือคุณค่าด้านอัตลักษณ์ ที่ผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึงและให้ความสำคัญ ดังนั้นการมองเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมถึงมีความสำคัญ การทำให้เห็นคุณค่า สำหรับประสบการณ์ทางด้านศิลปะแล้วการสื่อสารกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจนเกิดความเข้าใจ และการเชื่อมโยงประสบการณ์ทางปัญญา รวมทั้งประสบการณ์

ทางด้านอารมณ์ ทำให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมซึ่งจะแสดงพฤติกรรมออกมาคือ สนใจ ยอมรับ เปิดเผยตัว ยิ้ม เข้าใกล้ ทะนุถนอม รักษา ปกป้อง เหล่านี้ คือ สิ่งที่ทำให้ทราบถึงการเห็นคุณค่าหลังได้สัมผัสประสบการณ์ตรงซึ่งเราสามารถทำให้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่าได้ โดยกำหนดสิ่งเร้าขึ้นมาเพื่อกระตุ้น ความรู้ซึ่งถึงความรู้สึก ที่บุคคลได้ประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการสร้างความซาบซึ้ง เพื่อให้ภาพประสบการณ์ อารมณ์ มีความเด่นชัดขึ้น ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญคือ 1.คุณค่าเป้าหมาย 2.การรู้คุณค่า 3. ประสบการณ์ตรง 4.สิ่งกระตุ้น การปฏิบัติจริง จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของงานชิ้นนั้น รวมทั้งประสบการณ์จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ เกิดความสามารถในการประเมินคุณค่า ประสบการณ์เหล่านี้นำไปสู่ความรักความทะนุถนอมรู้คุณค่า รักอย่างมีเหตุผล และที่สำคัญคือการสืบทอดสิ่งนั้นต่อเนื่องจากมองเห็นคุณค่าที่แท้จริง ซึ่งการทำกิจกรรมศิลปะ เป็นเครื่องมือในการช่วยให้เยาวชนมองเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรม โดยมีรายละเอียดเรื่องการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

3. การจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ได้มีความสุขและสนุกกับการเรียนนั้น ตลอดจนมีคุณลักษณะนิสัยดีงามที่สังคมพึงปรารถนา โดยสามารถแบ่งประเภทการจัดกิจกรรมได้ดังนี้

1. **Active Learning** เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลองรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ ประสบการณ์สัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมการจัด บรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2. **Construct** เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง อันเกิดจากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้าเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

3. **Resource** เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคลและ เครื่องมือทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์ กับ

สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นมนุษย์ (เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ) ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า "การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์"

4. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น (ทีศนา แชมมณี, 2543) การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอในลักษณะต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจรรย์ญาณ ในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับ และปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิด เห็นออกได้อย่างชัดเจนและมี เหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

5. Happiness เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข เป็นความสุขที่เกิดจากประการที่หนึ่ง ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจสาระการเรียนรู้ ชวนให้สนใจใฝ่ค้นคว้าศึกษาทำ ทาย ให้แสดง ความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ประการที่สองปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและ สนุกกับการเรียน

6. Participation เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกัน และมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่า ของสิ่งที่เรียนและสามารถ ประยุกต์ความรู้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

7. Individualization เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในความเป็นเอก บุคคล ผู้สอนยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน มุ่ง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกันโดยมีความ เชื่อมั่นผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. Good Habit เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความ รับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ฯลฯ และ ลักษณะนิสัยในการทำงานอย่างเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และ การเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น

โดยสรุปการจัดกิจกรรมที่ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียน ได้พัฒนาศักยภาพในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจที่ได้จาก การทำกิจกรรม ได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ได้มีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ ตลอดจนมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน

การจัดกิจกรรมศิลปะ

กิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่จะช่วยเป็นแนวทางในการแสดงความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาในรูปแบบของกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นอาจแสดงอยู่ในรูปของวัตถุ สิ่งของหรือรูปภาพ ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ทำกิจกรรมได้เกิดการค้นคว้า ทดลองและสื่อความคิดของตนเองให้แก่ผู้อื่นและสิ่งที่อยู่รอบตัว เป็นการพัฒนาความคิดการสังเกต เพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและสมอง (ดนู จีระเดชากุล, 2541) การทำกิจกรรมทางศิลปะยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ทักษะคิด ความคิด และรูปแบบพฤติกรรม ที่มุ่งเสริมไปในทิศทางที่ดีพร้อมๆกันในทุกๆด้าน มีความเจริญงอกงามในทางสร้างสรรค์อย่างสูงสุด (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2544) กิจกรรมศิลปะนั้นจะต้องปฏิบัติทั้งทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อฝึกให้เกิดความชำนาญทั้งด้านฝีมือและความคิด การเรียนศิลปะจะขาดการฝึกฝนไม่ได้เลย ดังนั้นทุกครั้งที่เรียนเนื้อหาจนจบ ก็ต้องปฏิบัติกิจกรรมออกมาเพื่อแสดงให้เห็นว่าเข้าใจ ชาบซึ่งเนื้อหานั้นโดยแสดงออกมาเป็นผลงาน (เกสร ธิตะจารี, 2543)

กิจกรรมศิลปะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในการสอนศิลปะ เนื่องจากกิจกรรมเป็นสื่อในการเรียนการสอน (นิรมล ติรณสาร, 2525) รวมทั้งการจัดกิจกรรมศิลปะให้ผู้สนใจทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยกิจกรรมศิลปะเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาชีวิต ทั้งในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม เนื่องจากธรรมชาติของศิลปะมีความยืดหยุ่นสูง สามารถตอบสนองการแสดงออกของมนุษย์ในทุกเพศทุกวัย เป็นอย่างดี (Wendy M.L. Libby, 2000) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ ควรมีวิธีการเชื่อมโยงแนวทางการคิด ไปสู่ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมวัฒนธรรมอันดีงาม รวมทั้งการประเมินคุณค่าผลงานของตนเองและผู้อื่น กระตุ้นให้เกิดความอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ จากความคิดที่มีคุณค่าไปสู่การปฏิบัติ และคุณค่าของผลงานไปสู่ความคิด ความซาบซึ้ง และยังกระตุ้นการรับรู้ความคิด จินตนาการและการสร้างความเชื่อมั่น (Wendy M.L. Libby, 2000)

กิจกรรมศิลปะเป็นกระบวนการที่สำคัญของการเรียนการสอนวิชาศิลปะ จากขั้นตอนกระบวนการในการทำงานที่ส่งผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ ได้แสดงออกถึงเรื่องราวที่พบเห็นหรือสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ รวมทั้งแสดงออกถึงบุคลิกลักษณะของบุคคลและวัฒนธรรมผ่านวิธีการเล่น วิธีการใช้วัสดุ ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้วยรูปแบบต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจของเด็ก (Maxey Fagan, 2015) กิจกรรมศิลปะศึกษานอกจากจะมีคุณค่าต่อตัวบุคคลยังมีความสำคัญต่อสังคมโดยการนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สังคมเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิด

การเรียนรู้และยอมรับถึงความหลากหลายทางด้านความคิด ทักษะคติและความเชื่อ จากการนำเอาความรู้ทางศิลปะมาบูรณาการกับองค์ความรู้ต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้กิจกรรมศิลปะยังมีคุณค่าต่อกลุ่มเด็กที่ต้องการเป็นพิเศษทั้งในกลุ่มผู้ที่มีความบกพร่องและกลุ่มที่มีความสามารถเป็นพิเศษโดยนำกิจกรรมศิลปะมาใช้เป็นสื่อในการติดต่อสื่อสารและรับรู้ถึงความคิดความเข้าใจโดยไม่ต้องใช้คำพูด ส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการเป็นพิเศษพัฒนาศักยภาพและมีคุณค่าต่อตนเองและสังคม (Hurwitz, 2007) การจัดกิจกรรมศิลปะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน โดยต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรม การเลือกขั้นตอนและรูปแบบเนื้อหาที่มีความเหมาะสมต่อทักษะความสามารถ ประสบการณ์ และพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย และมีการวัดประเมินผลเพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์และผลของการทำกิจกรรม (Guy, 1982) ในการจัดการดำเนินกิจกรรมศิลปะอย่างเป็นขั้นตอนจะส่งผลให้กิจกรรมศิลปะนั้นประสบความสำเร็จและมีคุณค่าเป็นอย่างมาก

กิจกรรมศิลปะเป็นกระบวนการในการเรียนการสอนศิลปะโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งในการออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมให้มีประโยชน์และสอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียน นอกจากตัวผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมและนักเรียนหรือผู้ร่วมกิจกรรมแล้วยังมีองค์ประกอบที่ส่งผลให้การจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามวัตถุประสงค์กิจกรรมประกอบด้วย

1. การวางแผน

การวางแผนการจัดกิจกรรมการสอนนั้นมี 2 แบบ คือ 1) การวางแผนระยะสั้น/รายคาบ คือวางแผนกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยมีการกำหนดความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหารูปแบบกิจกรรมในแต่ละครั้ง และการวัดประเมินผลในกิจกรรมในแต่ละครั้งมีความเชื่อมโยงต่อกัน 2) การวางแผนระยะยาว/รายปี โดยต้องมีการศึกษาโครงสร้างภาพรวมของหลักสูตร จุดประสงค์และโครงสร้าง เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเวลาและความแตกต่างของเด็กในแต่ละระดับ (Guy, 1982) สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กมีดังต่อไปนี้ 1) ควรจัดให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ตามแบบแผนการสอน ซึ่งจุดประสงค์ในการสอนนั้นเป็นการกำหนดสิ่งที่เด็กเรียนรู้ สามารถแบ่งได้เป็นความสามารถในการมอง การฝึกการสังเกตความจำ การรับรู้ จินตนาการ และการตัดสินใจคุณค่าความงามของเด็ก ความสามารถในการรับรู้เนื้อหา การให้คำจำกัดความทางศิลปะ และความสามารถในการปฏิบัติผลงาน โดยเด็กจะต้องมีความสามารถในการทำงานและสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ (Guy, 1982) ควรเลือกกิจกรรม 1) มีความสอดคล้องกับเนื้อหา 2) เนื้อหาและกิจกรรมควรมีความน่าสนใจ เพื่อให้เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เสมอ 3) ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และให้เด็กมีอิสระในการทำงาน เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ

4) เนื้อหากิจกรรมต้องไม่ยากง่ายจนเกินไป ไม่ให้เกิดความน่าเบื่อหน่าย และรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ทำกิจกรรมเป็นผลสำเร็จ และ 6) ควรมีความสอดคล้องต่อวุฒิภาวะและความสนใจของเด็ก (Clement, 1975) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้กิจกรรมเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการวางแผนออกแบบตัวกิจกรรมนั้นจะต้องไม่ง่าย ไม่ยากหรือซับซ้อนจนเกินไป ควรมีการลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่กิจกรรมที่ยากยิ่งขึ้น ในแต่ละกิจกรรมควรมีการเชื่อมโยงในด้านเนื้อหา สื่อ เทคนิคและขั้นตอนวิธีในการทำงาน ซึ่งขั้นตอนในการวางแผนกิจกรรมนั้นควรกำหนดถึงจุดประสงค์ เนื้อหากิจกรรม รูปแบบขั้นตอนวิธีในการทำงาน สื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมและการประเมินผล เพื่อครูผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมเข้าใจหลักการ จุดมุ่งหมาย และสาระของกิจกรรม ส่งผลให้การจัดกิจกรรมมีคุณภาพ ทำให้ผู้สอนมีความพร้อม ความมั่นใจในการจัดกิจกรรม สามารถจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามลำดับขั้น

ในการวางแผนจัดกิจกรรมศิลปะควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ เนื่องจากมีปัจจัยที่หลากหลายจึงควรคัดเลือกกิจกรรมเพื่อให้ตอบสนองต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ และเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การออกแบบวางแผนกิจกรรมจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ (นิรมล ตีรณสาร, 2525) ความเหมาะสมสำหรับนักเรียน

1.1. วัย เนื่องจากเด็กในแต่ละวัยมีความแตกต่างกันในแง่ของสติปัญญา ทักษะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถในการใช้เครื่องมือ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงความยากง่าย การใช้เวลาที่เหมาะสม การสนองความต้องการและเครื่องมือให้เหมาะสมกับเด็ก

1.2. เพศ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของเด็กชายและเด็กหญิงมีความแตกต่างกัน รวมทั้งความคิดข้อกำหนดของคนในสังคมที่มีความเห็นความเชื่อว่างานศิลปะ เช่น งานประดิษฐ์ เย็บปักถักร้อย เป็นงานของเพศหญิง ด้วยเหตุนี้จึงควรจัดกิจกรรมให้เปิดกว้างมีความเหมาะสมกับความสนใจและเพศของเด็ก

1.3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู ฐานะทางครอบครัว ประสบการณ์ต่างๆ ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะจึงควรเลือกให้เหมาะสม

1.3.1 ความเหมาะสมกับสภาพผู้จัดกิจกรรม

ผู้จัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กควรรู้ความสนใจ ส่วนดี ส่วนด้อยและความสามารถของตน และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่ตนมีความสามารถมาใช้ และควรพัฒนาข้อด้อยของตนเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กได้ทุกกลุ่ม

1.3.2 ความเหมาะสมกับสภาพโรงเรียน/สถานที่

ความแตกต่างของโรงเรียนหรือแต่ละสถานที่ย่อมมีปัจจัยที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกกิจกรรม

1.3.3 ความเหมาะสมสภาพสังคมในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ สถานการณ์บ้านเมือง

ควรจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมเพื่อส่งเสริมหรือแก้ไขสภาพที่ดีหรือไม่ดีของสังคม เนื่องในฐานะเด็กที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะสะท้อนผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน สังคมเพื่อให้สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้า

การวางแผนในการจัดกิจกรรมนั้นมี 2 ลักษณะ คือ การวางแผนระยะสั้น/รายคาบ และการวางแผนระยะยาว/รายปี ซึ่งการวางแผนการจัดกิจกรรมนี้ จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหารูปแบบกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เรียน และต้องมีการคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ในเรื่องความเหมาะสมด้านวัย เพศ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยต่างต่อความสนใจ ของนักเรียนในด้านเนื้อหาและรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ความเหมาะสมด้านสภาพของผู้จัดกิจกรรมว่าตนมีความรู้ความสามารถชำนาญในเรื่องใด นำเอาศักยภาพของตนมาใช้ในกิจกรรมให้มีประโยชน์มากที่สุด และควรพัฒนาจุดด้อยของตนเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กับนักเรียนได้ ควรคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริม สะท้อน สนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้า

2. รูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนคือลักษณะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะซึ่งมีหลากหลาย รูปแบบได้แก่ 1) การด้วยวิธีการเรียนแบบท่องจำ 2) การสอนด้วยวิธีการซักถาม 3) การสอนแบบบรรยาย 4) การสอนแบบอุปนัย 5) การสอนแบบนิรนัย 6) การมอบหมายงาน 7) การสอนแบบโครงการ 8) การสอนแบบอภิปราย 9) การสอนแบบสาธิต 10) การทวนรายบุคคล 11) การทำกิจกรรมกลุ่ม 12) เกมส์ 13) การแสดงบทบาทสมมติ 14) การศึกษานอกสถานที่ (Guy, 1982) เป็นต้น จากข้างต้นสามารถแบ่งการสอนเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง 2) การสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางและ 3) การสอนแบบครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน และสามารถจำแนกรูปแบบการสอนได้ 3 ลักษณะคือ 1) การสอนโดยตรง เป็นการถ่ายทอดทักษะ เทคนิคหรือกระบวนการให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยตรง 2) การสอนโดยการตั้งคำถามทั้งในรูปแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม เป็นการสอนเกี่ยวกับความคิด ทฤษฎี หรือการวิเคราะห์ 3) วิธีการค้นพบ ตามขั้นตอนแต่ละบทเรียนและได้มีการแก้ปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นไม่มีวิธีใดดีที่สุด แต่การสอนที่ดีนั้นจะต้อง

ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาและต้องใช้วิธีการผสมผสานกัน รูปแบบการสอนที่ที่จะต้องมียุคมุ่งหมาย การจัดเตรียมเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ และการประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ต้องยึดหลักความแตกต่างและประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน โดยครูมีหน้าที่สร้างบรรยากาศทั้งสิ่งแวดล้อมและอารมณ์ไม่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ มีการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน และการดำเนินกิจกรรม

3. การวัดการประเมินผล

การวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ในกิจกรรมศิลปะนั้นกระบวนการขั้นตอนในการตัดสินคุณค่าและลักษณะการทำงานของเด็ก ไม่สามารถใช้ความรู้ส่วนตัวในการตัดสิน แต่ต้องมีมาตรฐานเป็นเกณฑ์ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรม ทั้งในด้านการมอง การรับรู้ และการลงมือปฏิบัติกิจกรรม (Guy, 1982) ซึ่งสามารถใช้ในการวินิจฉัยรูปแบบการทำงานและการประเมินผลงานในการวัดการประเมินผลนี้ เป็นการประเมินผลการเรียนรู้และความสำเร็จของนักเรียนและครูผู้สอนได้ โดยการประเมินขั้นตอนการทำกิจกรรมศิลปะนั้นสามารถทำได้ดังนี้ 1) การสังเกต 2) การสัมภาษณ์ 3) การอภิปราย 4) การปฏิบัติ 5) การตรวจจากแบบรายการ 6) การใช้คำถาม 7) การทดสอบ 8) การเขียนบทความ 9) การมองลักษณะเฉพาะบุคคล 10) การประเมินทัศนคติ 11) เพิ่มสะสมงาน 12) การตัดสินผลงาน 13) แบบทดสอบมาตรฐาน 14) แบบทดสอบทางการจากครู (Hurwitz, 2007)

กิจกรรมศิลปะ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งเสริมและพัฒนาชีวิต ในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ ผ่านกระบวนการแสดงออกขณะปฏิบัติกิจกรรมอันมาจากการเชื่อมโยงจากความคิดไปสู่ประสบการณ์ ตลอดจนสร้างเสริมความเชื่อมั่น

ศิลปะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อตัวบุคคลผู้ที่สร้างสรรค์และผู้ที่ได้รับชมผลงานศิลปะ ผ่านการเรียนรู้รูปแบบขั้นตอนการสร้างสรรคผลงานและการพิจารณาถึงรูปแบบความงาม และมีคุณค่า ในหลายๆด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาความคิด การตอบสนองต่อความต้องการด้านความรัก ความต้องการแสดงออก และการยอมรับนับถือ เนื่องจากพื้นฐานของศิลปะมีความยืดหยุ่นและกว้างขวาง ทำให้สามารถเรียนรู้ สำนวญและได้มีความคิดเป็นอิสระ (Mary Kear and Gloria Callaway, 2000) จากขั้นตอนในการทำงานศิลปะส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดที่ละเอียดถี่ถ้วน รอบคอบ มีความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของผลงานศิลปะ นอกจากนี้ได้ฝึกให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาต่างๆ อย่างสร้างสรรค์และเสริมทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์จากวัสดุในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการนำ การเรียนการสอนศิลปะไปใช้ในการสอนสัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ อย่างเหมาะสม การทำกิจกรรม

ศิลปะยังช่วยให้มีความสุข มีรสนิยมที่ดี จิตใจอ่อนโยน มีความภูมิใจในผลงาน ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นของสังคม(ประเทิน มหาจันทร์, 2531) ยังส่งผลให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนามุมมองทางความคิดของตน ได้ค้นคว้า เลือกใช้วัสดุที่หลากหลาย เรียนรู้วิธีการ เทคนิค แนวคิดของศิลปะ ทำให้เกิดความเข้าใจเรียนรู้ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่หลากหลาย ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการติดต่อสื่อสารในชุมชน จากการนำเอาศิลปะที่จัดขึ้นเชื่อมโยงสู่กิจกรรมชุมชน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตนเอง (Mary Kear and Gloria Callaway, 2000)

ดังนั้นกิจกรรมศิลปะจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ ทั้งความสำคัญโดยตรง ความเพลิดเพลิน ส่งผลให้ผู้เรียนรู้มีความคิดไตร่ตรองที่รอบคอบ มีความรับผิดชอบ ทำให้เกิดความเข้าใจเรียนรู้ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่หลากหลาย และยังสร้างเครือข่ายที่ดีภายนอกเช่นเดียวกัน

ประเภทของการจัดกิจกรรมศิลปะ

การจัดกิจกรรมศิลปะให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เกิดทักษะการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคการปฏิบัติงานที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รวบรวมความคิด จินตนาการ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์แสดงออกมาโดยผ่านสื่อทางศิลปะ เพราะผลงานที่เป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาเป็น อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นระบบระเบียบและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงต่อไปเป็นนิสัยทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพในสังคม (วุฒิ วัฒนสิน, 2541) จำแนกแแกนศิลปะปฏิบัติหรือประเภทของกิจกรรมได้ดังนี้

1. กิจกรรมประเภทจิตรกรรม เป็นการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เทคนิค วาดเส้น ระบายสีเพื่อให้เกิดรูปร่าง รูปทรง ซึ่งอดีตมักมีลักษณะเป็นงาน 2 มิติ โดยใช้กระดาษ ผ้าใบ พู่กัน แปรง และสี เป็นต้น แต่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาทั้งลักษณะ 2 มิติ และ 3 มิติ
2. กิจกรรมศิลปะประเภทภาพพิมพ์ งานศิลปะอันเกิดจากการออกแบบการใช้เส้น ลวดลาย สี แสง เงา รูปแบบ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ลงบนแม่พิมพ์ จากนั้นจึงถ่ายทอดจากแม่พิมพ์ไปสู่กระดาษ หรือวัสดุรองพื้นอื่นๆ ผลงานภาพพิมพ์จึงต่างจากผลงานจิตรกรรม ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากการแสดงออกโดยตรงในขณะที่ผลงานภาพพิมพ์เป็นผลงานที่ถ่ายทอดจากสองแม่พิมพ์
3. กิจกรรมศิลปะประเภทประติมากรรม ผลงานศิลปกรรม 3 มิติ ที่เกิดจากการปั้นการแกะสลัก การหล่อ การปะ การเชื่อมหรือการผสมผสานวิธีการต่างๆเข้าด้วยกันเป็นต้น

4. กิจกรรมศิลปะประเภทการประดิษฐ์ เป็นการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน มีรูปแบบทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ ผสมผสานกันของเทคนิคต่างๆ ออกมาเป็นผลงานศิลปะประดิษฐ์

กิจกรรมทัศนศิลป์หรือกิจกรรมศิลปะ สามารถจำแนกประเภทเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆคือ (พีรพงศ์ กุลพิศาล, 2545)

1. กิจกรรมศิลปะ 2 มิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งสร้างสรรค์ผลงานบนพื้นระนาบ บนวัสดุต่างๆ โดยใช้วิธีการวาดเส้น ระบายสี พิมพ์หรือกดทับให้เป็นสี หยดสี ปะติดด้วยกระดาษสี เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมศิลปะประเภทนี้ได้แก่ การวาดภาพด้วยนิ้วมือ หรือมือ การวาดภาพด้วยเส้นด้าย ดินสอสี สีเทียน สีฝุ่น สีน้ำ สีโปสเตอร์ ผลงานจะเป็นระนาบและมีมิติของความกว้างขวาง

2. กิจกรรมศิลปะ 3 มิติ หมายถึงกิจกรรมที่ให้เกิดมุ่งสร้างผลงานให้มีลักษณะลอยตัว นูนหรือเว้าไปในพื้น มีลักษณะเป็นรูปทรง โดยใช้วัสดุและกลวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุ นั้นๆ เช่นการปั้นทราย ดินน้ำมัน แป้ง การสาน การพับกระดาษ โดยประกอบวัสดุต่างๆ เข้าด้วยกันซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อน สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ง่ายและเสี่ยงต่ออันตราย ผลงานที่ได้จะสามารถมองเห็นได้หลายทิศหลายทางสัมผัสจับต้องได้ เช่น การปั้น รูปแกะสลัก เป็นต้น

3. กิจกรรมผสมผสาน 2 และ 3 มิติ หมายถึงกิจกรรมที่สร้างสรรค์ โดยใช้วัสดุและกลวิธีการในการทำกิจกรรมศิลปะ 2 และ 3 มิติรวมเข้าด้วยกัน เช่นใช้สีโปสเตอร์ระบายรูปปั้นดินเหนียว

จากการศึกษาพบว่ากิจกรรมศิลปะสามารถแบ่งประเภทได้ 3 ประเภทประกอบด้วย

1. กิจกรรมศิลปะ 2 มิติ แบ่งตามวัสดุและวิธีการสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อยคือ

1.1. กิจกรรมประเภทจิตรกรรม เป็นการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เทคนิค วาดเส้น ระบายสีเพื่อให้เกิดรูปร่าง รูปทรง

1.2. กิจกรรมศิลปะประเภทภาพพิมพ์ งานศิลปะอันเกิดจากการออกแบบการใช้เส้น ลวดลาย สี แสงเงา รูปแบบ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ลงบนแม่พิมพ์ จากนั้นจึงถ่ายทอดจากแม่พิมพ์ไปสู่กระดาษ หรือวัสดุรองรับอื่นๆ

2. กิจกรรมศิลปะ 3 มิติ คือกิจกรรมศิลปะประเภทประติมากรรม ผลงานศิลปะกรรม 3 มิติ ที่เกิดจากการปั้นการแกะสลัก การหล่อ การปะ การเชื่อมหรือการผสมผสานวิธีการต่างๆเข้าด้วยกัน

3. กิจกรรมผสมผสาน 2 และ 3 มิติ กิจกรรมศิลปะประเภทการประดิษฐ์ เป็นการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน มีรูปแบบทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ ผสมผสานกันของเทคนิคต่างๆ ออกมาเป็นผลงานศิลปะประดิษฐ์

กระบวนการการสอนศิลปะปฏิบัติหรือกิจกรรมศิลปะเพื่อให้เกิดการเห็นคุณค่า

ศิลปะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความเชี่ยวชาญในการใช้วัสดุอุปกรณ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ หรือประกอบอาชีพ ตลอดจนกระทั่งสามารถถ่ายทอด ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของแต่ละบุคคลออกมาให้เป็นผลงานที่สัมผัสได้ การสร้างสรรค์ผลงานก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความซาบซึ้ง การเห็นคุณค่าของผลผลิตที่ออกมาจากประสบการณ์จากการทำกิจกรรม การสอนศิลปะจึงมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการสอนอื่น ๆ โดยเฉพาะวิชาศิลปะปฏิบัติถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนศิลปะทุกสาขาวิชา

การเรียนรู้ศิลปะเป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมอันดีงาม ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ จากการที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม ได้มีโอกาสสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และได้สัมผัสถึงคุณค่า ความเป็นจริง สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านความคิด ความซาบซึ้งและด้านสติปัญญา (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2520)

ศิลปะทุกแขนงต่างมีหลักการ หรือกระบวนการสร้างสรรค์งานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกระบวนการทางด้านการงานศิลปะ จึงเป็นกิจกรรมเริ่มต้นที่เกิดจากความ ต้องการในการทำงานศิลปะและถ่ายทอดผ่านกระบวนการทางศิลปะจนกระทั่งออกมาเป็น ผลงานศิลปะในที่สุด โดยศึกษากระบวนการทำงานศิลปะของผู้เรียนว่าจะมีองค์ประกอบ การทำงานศิลปะดังต่อไปนี้ (Michael, 1983.)

1. ความรู้สึก – แรงจูงใจ (Sensitive Motivation) ซึ่งเป็นพื้นฐานและจุดเริ่มต้นของการทำงานศิลปะ โดยมีที่มาจากความเป็นตัวเอง ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม และทักษะการใช้สื่อต่างๆ
2. กระบวนการทางศิลปะ (Art Process) เป็นการแสดงออกส่วนตัวทางด้านความคิด ความรู้สึก และการรับรู้ที่เกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ
3. ผลงานศิลปะ (Art Product) เป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นมาจากสุนทรียภาพส่วนบุคคล ที่เกี่ยวกับประสบการณ์บางอย่างที่ต้องการแสดงออก

ผู้สอนถือเป็นหนึ่งในปัจจัยหลัก คุณสมบัติของผู้สอนที่ดีจะต้องมีการแสดงออกถึงความกระตือรือร้น มีความตั้งใจ เปิดใจกว้างรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดทน

มีความยืดหยุ่น สามารถจัดสรรประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากที่จะเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของสิ่งที่ผู้สอนต้องการสื่อสารออกมา สำหรับบทบาทของผู้สอนศิลปะนั้น ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาด้านการถ่ายทอด การแสดงออกทางด้านความคิดการสื่อความหมายของผู้เรียนที่พยายามแสดงออกมา ผู้สอนมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในกระบวนการการทำงานและการรับรู้ที่เกิดอะไรขึ้นบ้างในการปฏิบัติงาน (Michael, 1983.) โดยมีขั้นตอนการสอนอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นการกระตุ้นทางความรู้สึก ทางอารมณ์ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ผู้สอนมีหน้าที่ในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียน โดยจุดเริ่มต้นนี้เป็นกุญแจที่จะไปสู่กระบวนการการเรียนรู้ขั้นต่อไป
2. ขั้นสร้างความมั่นใจในการแสดงออกทางศิลปะ (Confucians in One's Ability to Express with Art Media) การที่ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจในการทำงานสร้างสรรค์ศิลปะเป็นสิ่งจำเป็น การกระทำเช่นนั้นจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการทำงานศิลปะ สำหรับผู้เรียนที่ขาดความมั่นใจ ผู้สอนมีหน้าที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกในระดับที่สูงขึ้น เกิดความเข้าใจ และกล้าที่จะลงมือทำ
3. ขั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะ(Knowledge of Art and Art Process and Procedures) เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาและขอบเขตศิลปะทั้งหมดควรแนะนำให้ผู้เรียน เพื่อจะทำให้ผู้เรียนเห็นสิ่งที่ทำและความต่อเนื่องของงานศิลปะสาขานั้นอยู่ภายใต้แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ผู้เรียนสามารถสัมผัส เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานศิลปะที่ตนเองได้ทำ เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจทั้งหมด มองเห็นภาพในมุมมองกว้าง จะเกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของงานศิลปะที่ออกมา
4. ขั้นการฝึกทักษะในการใช้สื่อทำงานศิลปะ เป็นการฝึกให้เกิดความชำนาญความเข้าใจทั้งทางด้านฝีมือและทางด้านความคิด การเรียนศิลปะจะขาดการปฏิบัติไม่ได้เลย เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องแล้ว จะทำให้เกิดกระบวนการการแก้ปัญหา และรู้จักการใช้วัสดุที่เหมาะสมในการสร้างงานศิลปะ
5. ขั้นการฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประเมินความพยายามและความสามารถในผลงานตนเอง ด้วยวิธีการต่างๆ ความพึงพอใจในด้านสุนทรียศาสตร์ สิ่งที่ได้คือเทคนิคและความพึงพอใจ ความซาบซึ้งในงานเป็นแรงผลักดันในการสร้างผลงานชิ้นใหม่ต่อไป

วิธีการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ (John A. Michael, 1983) ได้แบ่งเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การสอนแบบบอกตรง (Direct Method) เป็นการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนทำโดยตรง ใช้วิธีการลอกเลียนแบบจากหนังสือ จากแบบที่ผู้สอนเขียน หรือจากของจริง วิธีการนี้เชื่อพื้นฐานว่าผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นเอง

2. การสอนแบบการแสดงออกอย่างเสรี (Free Expression Method) เป็นวิธีการสอนที่มีความตรงข้ามกับวิธีการสอนแบบแรกคือ เป็นวิธีปราศจากการบังคับควบคุม ผู้เรียนจะได้รับอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่ตามความพอใจของตนเอง วิธีนี้ยึดกระบวนการมากกว่าการผลิต เป็นวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน และเกิดความสนใจที่จะเรียนในระยะเริ่มต้น ก่อนที่จะเริ่มสอนเนื้อหาสาระหรืองานที่เป็นชิ้นงานในโอกาสต่อไป

3. การสอนแบบมีความมุ่งหมายในการเรียน (Meaningful Art Education) เป็นวิธีการสอนศิลปะที่มี เหตุผลเป็นที่พึงพอใจ ผู้เรียนจะมีเสรีภาพอย่างเพียงพอในด้านอารมณ์ความคิด มีเป้าหมายเพื่อให้ศิลปะมีความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับสังคม ต้องการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งดีงาม รู้จักคุณค่าของศิลปะที่มีต่อสังคม

วิธีการสอนตามระดับความสามารถของผู้เรียน (John A. Michael, 1983) ประกอบด้วย 5 วิธีดังนี้

1. การสอนแบบปฏิบัติตามคำสั่ง (Authoritarian-Dictatorial Method) เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่งเหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีทักษะค่อนข้างต่ำ

2. การสอนแบบกำหนดหัวข้อ (The Assigned Topic) เป็นการสอนด้วยการกำหนดหัวข้องานเป็นโจทย์ ให้ผู้เรียนจินตนาการและสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงาน ผู้สอนมีหน้าที่สร้างแรงจูงใจ

3. การสอนแบบเน้นการใช้สื่อ (The Media Method) เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะที่หลากหลายและแปลกใหม่ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจที่จะปฏิบัติงาน เพื่อเรียนรู้การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมในงานศิลปะในแต่ละชิ้น

4. การสอนแบบให้คำแนะนำที่เป็นแนวทางในการทำงาน (The Guide-facilitator Method) เป็นวิธีการสอนที่ให้อิสระผู้เรียนได้เลือกหัวข้อการทำงาน แนวคิด เทคนิค ทางศิลปะ ลงมือวางแผนการทำงานและปฏิบัติด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้สอนมีหน้าที่ให้คำแนะนำและวิจารณ์ และให้ความรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนากิจกรรมต่อไป

5. วิธีการสอนแบบให้ผู้เรียนมีอิสระ (The Laissez-faire Method) เป็นวิธีการสอนที่ให้อิสระกับผู้เรียนได้ดีที่สุด ทั้งด้านของแนวความคิด การแสดงออก เทคนิคการทำงาน และปฏิบัติงาน ผู้เรียนสามารถเลือกผู้สอนที่มีความสามารถทางทักษะ และวิธีคิดสูง มีความเห็นชอบต่อการทำงาน และมีความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาทักษะการแสดงออกทางความคิดให้พัฒนายิ่งขึ้น

จากการศึกษากระบวนการทำงานศิลปะของ John A. Michael สามารถสรุปองค์ประกอบหลักสองกระบวนการทำงานศิลปะ คือ ความรู้สึก-แรงจูงใจ กระบวนการทางศิลปะ และผลงานศิลปะ

3.4 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมศิลปะ

การจัดกิจกรรมมีความหลากหลายมากมายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของกิจกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะกิจทางศิลปะ ที่มีความน่าสนใจและสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมศิลปะได้ดังนี้

3.4.1 โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้อยู่ในบ้านอย่างมีความสุข และมีคุณค่าที่มาและความสำคัญ โดย บ้านบางแค (2555)

ปัจจุบันสังคมไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้ม เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจสำมะโนครัวประชากร และการคาดประมาณประชากรของประเทศ ไทย ของสำนักงาน สถิติแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม แห่งชาติ พบว่าจำนวนประชากรของผู้สูงอายุ เพิ่มจาก 1.5 ล้านคนในปี พ.ศ.2503 เป็น ประชากร 7.4 ล้านคน ในปัจจุบัน และคาดว่าจะเพิ่มขึ้น 17.7 ล้านคนในปี พ.ศ.2573 สืบเนื่อง จากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ดี ทำให้อัตราการ ตายลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้มีประชากรสูงอายุมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อมา ทังด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรัฐจำเป็นต้องมีการเตรียมการรองรับผลกระทบต่างๆ จาก ประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้น

จากสถานการณ์ของผู้สูงอายุในปัจจุบัน พบว่า มีผู้สูงอายุบางกลุ่มยังมีภาวะเสี่ยงใน การดำรงชีวิตต่าง ๆ หลายประการ โดยเฉพาะ ปัญหาด้านสุขภาพตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึง ระดับเรื้อรังหรือทุพพลภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้จึงถูกลูกหลานหรือสมาชิกในครอบครัว ทอดทิ้ง ไม่สามารถให้ การดูแลได้ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องเข้ารับบริการสวัสดิการสังคมจากหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่ง ปัจจุบันแนวโน้ม พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ทั้ง 12 แห่ง จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น เพื่อเป็นการรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และเพื่อประสิทธิภาพทางการฟื้นฟู และพัฒนาศักยภาพผู้รับบริการสูงอายุให้ครบวงจรตามสุขภาวะที่ดี ทั้งด้านร่างกาย โดยเฉพาะ จิตใจ อารมณ์ สังคม ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค จึงเห็นความสำคัญ ในการจัดสรรบริการด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายตามความต้องการ และตามหลักวิชาการที่ควรจะเป็นตามวิชาชีพ ให้กับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมี คุณค่าในช่วงบั้นปลายของชีวิต โดยการใช้ศิลปะเข้าช่วยคือ

กิจกรรมทางศิลปะที่น่าสนใจ

โปรแกรมศิลปะบำบัด โดยเริ่มด้วยขั้นนำให้ผู้สูงอายุเรียนรู้งานศิลปะแขนงต่าง ๆ ด้วยการบอกเล่าพูดคุย ขั้นต่อมาคือการฝึกปฏิบัติงานศิลปะทั้งการวาด การปั้น ฯลฯ ที่เหมาะสม พร้อมสังเกตพฤติกรรมระหว่างทำกิจกรรม และนำผลงานศิลปะมาจัดแสดงพร้อมทั้งให้ผู้สูงอายุนำเสนอผลงานตนเอง และมีการเสริมในส่วนของโปรแกรมอาชีวะบำบัดให้ผู้สูงอายุได้ทักษะพื้นฐาน ด้านงานฝีมือที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

ผลการทำกิจกรรม

กลุ่มผู้รับบริการสูงอายุ เกิดความพึงพอใจ ที่สภาวะทุกด้านคงสภาพเดิมหรือมีการเสื่อมถอยช้าลง กลุ่มผู้รับบริการสูงอายุ เกิดการพึ่งพาตนเอง จากการสร้างสภาวะที่ดี ส่งผลให้อยู่อย่างมีความสุขและเห็นคุณค่าของตนเองเพิ่มขึ้น

3.4.2 การออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย (คานธีชา บุญยาว, 2556)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ บ้านบางแค จำนวน 37 คน แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 4 ช่วงวัย ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุ อายุ 60-69 ปี 2) ผู้สูงอายุ อายุ 70-79 ปี 3) ผู้สูงอายุ อายุ 80-89 ปี และ 4) ผู้สูงอายุ อายุ 90-99 ปี ระยะเวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย จำนวน 17 แผน ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีกระบวนการทำงานศิลปะของ John A. Michael ทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

กิจกรรมทางศิลปะที่น่าสนใจ

กิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ ในแต่ละช่วงวัยที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น พัฒนามาจากทฤษฎีกระบวนการทำงานศิลปะและแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบกับสมรรถภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย โดยวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุ รับรู้ความสามารถ เกิดความภาคภูมิใจในการสร้างผลงาน

และเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ผ่านทางผลงานศิลปะได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม รับรู้การสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ลักษณะของกิจกรรมศิลปะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมสมุดบันทึกวันวานยังหวานอยู่แนวคิดให้ผู้สูงอายุประดิษฐ์สมุดบันทึกด้วยการวาดภาพการพิมพ์ภาพและการปะติดวัสดุ โดยสร้างสรรค์ผลงานตาม จินตนาการบนพื้นฐานประสบการณ์ของตนเปิดให้ผู้สูงอายุได้ทวนรำลึกถึงเรื่องราวในอดีต ยอมรับตนเองในเรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านผลงานศิลปะ

2. กิจกรรมนาฬิกาแห่งความทรงจำมีแนวคิดให้ผู้สูงอายุประดิษฐ์นาฬิกาด้วยเทคนิค เดคูพาจ

(Decoupage) และปะติดวัสดุ ขั้นตอนการทำผลงานต้องมีความใจเย็นและรอผลงานแห้งทุกครั้งก่อนที่จะติดวัสดุชิ้นใหม่ลงไป ซึ่งในกระบวนการสอนได้เชื่อมโยงถึงเรื่องราวของเวลา ให้ผู้สูงอายุรับรู้ ความสำคัญของเวลา ทุกวินาทีมีคุณค่าและไม่สามารถย้อนกลับไปได้

3. กิจกรรมปั้นฝัน (ปั้นดินญี่ปุ่นติดตู้เย็น)มีแนวคิดให้ผู้สูงอายุปั้นดินญี่ปุ่น เป็นรูปร่างต่างๆตามจินตนาการของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล ช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุทำผลงานศิลปะออกมาได้สำเร็จและยอมรับในความแตกต่างของผลงานของตนเองว่าผลงานแต่ละชิ้นมีความเป็นอัตลักษณ์

โดยมีตัวอย่างเรื่องขั้นตอนในกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุปดังนี้

เนื่องจากการจัดกิจกรรมศิลปะเป็นครั้งแรก ผู้สูงอายุต้องเริ่มต้นด้วยการสัมพันธ์ภาพพูดคุยแนะนำตัวทุกคนรู้สึกผ่อนคลายแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ศิลปะโดยรวมทั้งหมด

ขั้นนำ

1. ผู้สูงอายุพูดคุยและซักถามเกี่ยวกับเรื่องในอดีตที่ผ่านมา ให้ทวนนึกถึงเรื่องราวต่างๆ ทั้งเรื่องราวอันแสนสุขและเรื่องราวอันแสนทุกข์ใจในอดีต โดยให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

2. เชื่อมโยงอดีตทั้งที่มีความสุขและทุกข์ใจของผู้เรียนไปสู่กิจกรรมสมุดบันทึก โดยอธิบายถึงคุณค่าของเรื่องราวในชีวิตของแต่ละคน ว่าทุกชีวิตเกิดมามีคุณค่าทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เราควรยอมรับตนเองว่าประสบการณ์ต่างๆที่ผ่านเข้ามาในชีวิตล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดีทำให้เกิดการเรียนรู้และหล่อหลอมให้เกิดเป็นเราในปัจจุบัน

3. แนะนำกิจกรรมโดยใช้สื่อรูปภาพและผลงานศิลปะ สาธิตและอธิบายกระบวนการทำกิจกรรมอย่างละเอียดให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ผู้สอนสามารถดึงเอาประสบการณ์ของผู้สูงอายุมากระตุ้นแสดงออกผ่านทางผลงานศิลปะ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. นำกระดาษร้อยปอนด์ขนาด A4
2. ร่างแบบที่ต้องการ
3. ลงสีให้สวยงาม
4. แต่งให้สวยงามรอสีแห้งสนิท
5. พ่นสเปรย์ใสสำหรับเคลือบผิวมัน
6. นำกระดาษขนาด A4 10 แผ่นพับครึ่ง
7. สอดไว้ข้างในปก
8. เย็บสันปก

ขั้นสรุป

1. เก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน
สนทนาเกี่ยวกับกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและนำเสนอผลงานของตนในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน
2. สรุปการจัดกิจกรรม และอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนและชี้แจง
รายละเอียดการจัดกิจกรรมศิลปะในครั้งต่อไป

ผลของการทำกิจกรรม

ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุทุกช่วงวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุปว่ากิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุข้อเสนอแนะจากงานวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะ เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ผู้สอนต้องมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศิลปะ การเห็นคุณค่าในตนเอง และสมรรถภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถสร้างกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสนใจของผู้สูงอายุบรรยากาศ ขณะปฏิบัติกิจกรรมศิลปะควรมีความสนุกสนานและเป็นกันเองจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลาย กล้าแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

3.4.3 การศึกษาผลการทำกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กป่วยเรื้อรังที่เป็นผู้ป่วยใน (อรรถัย ชวนนิยมตระกูล, 2557)

วัตถุประสงค์

เพื่อการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างคุณค่าในตัวเองของเด็กป่วยเรื้อรังที่เป็นผู้ป่วยใน

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยเด็กโรคเรื้อรัง อายุ 8-12 ปี จำนวน 10 คน ที่รักษาตัวอยู่ในหอพักผู้ป่วยสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เกมกระดาน

ศิลปะซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสำรวจภูมิหลัง คำร้อยละ ค่าเฉลี่ย

กิจกรรมที่น่าสนใจ

ใช้เกมในการจัดกิจกรรม โดยเป็นเกมกระดาน เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถนำเอามาประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมทั้งในเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการเป็นพิเศษได้ ในการจัดกิจกรรม เริ่มต้นด้วยการนำผู้ทำกิจกรรมเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสร้างแรงจูงใจ อธิบายกิจกรรม เริ่มการทำกิจกรรม และสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม สังเกตรอยยิ้ม ความสุขที่ผู้ร่วมกิจกรรมได้รับ และเมื่อเสร็จสิ้น มีการพูดคุยถามความรู้สึกของผู้ร่วมกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมนั้นทนาการคือกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ไม่มีการจำกัดเพศหรืออายุ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ทำให้ผู้เล่นเกิดการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

ผลการทำกิจกรรม

ผลการทำกิจกรรมพบว่าผู้ป่วยเด็กเรื้อรังหลังการทดลองกิจกรรมเกมกระดานศิลปะ ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ป่วยเด็กเรื้อรังสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.4.4 กิจกรรมเรียนรู้ศิลปะการทอผ้าไหม (ฐิตาภรณ์ นามศิริ, 2555)

หลักการและความสำคัญ

การทอผ้าไหมเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม เป็นงานฝีมือที่ต้องการเรียนรู้ที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษประกอบกับความสามารถพิเศษ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ปรับปรุงให้เกิดลวดลายใหม่ๆ ที่สวยงามและไม่ซ้ำแบบใคร โดยอาจผสมผสานระหว่างลายเก่ากับลายใหม่ที่คิดประดิษฐ์ขึ้นเองหรือลวดลายเก่าที่มีมาแต่เดิมหลายลายทอสลับกัันก่อให้เกิดลายใหม่ขึ้น โดยแยกจุดกำเนิดของลวดลายต่างๆ ให้เห็นอย่างเด่นชัด

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ชั้นนำ

1. การให้ความรู้เรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
2. การเรียนรู้การทำเส้นไหมและการย้อมที่ถูกต้อง

ขั้นปฏิบัติ

1. การฝึกปฏิบัติการเลี้ยงไหมจากการเรียนรู้
2. การฝึกการทอผ้าไหมอย่างง่าย ด้วยวิธีการต่างๆ

ขั้นสรุป

1. นำเสนอผลงานจากการทอของตนเอง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความรู้

2.การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของตนเอง

ผลการจัดกิจกรรม

โครงการเรียนรู้ศิลปะการทอผ้าไหม ได้ตั้งเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรม 40 คน ในการจัดกิจกรรมได้ทำหนังสือเชิญชวนโดยการทำหนังสือประชาสัมพันธ์ เชิญชวนผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมบริเวณห้องสมุด และงานส่งเสริมและบริการการศึกษา และประชาสัมพันธ์ผ่านชมรมนักศึกษา มสธ.อุบลราชธานี ได้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งสิ้นจำนวน 62 คน โดยภาพรวมของกิจกรรมที่ดำเนินการ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพอใจในกิจกรรมที่จัดขึ้นในระดับมาก เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบว่า กว่าจะมาเป็นผ้าไหม มีขั้นตอน กรรมวิธีการผลิตหลากหลายขั้นตอน มองเห็นคุณค่าของศิลปะการทอผ้าไหมไทย และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้ลูกหลาน ญาติพี่น้องได้ทราบ

3.4.5 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของงานจักสานย่านลิเภา (นภารัตน์ ทองเสถี, 2560)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้เล็งเห็นถึงคุณค่า ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเภทงานจักสานย่านลิเภา ผ่านการทำกิจกรรมระยะสั้นที่ใช้เวลา 2 ชั่วโมง โดยการทำตะเกียบที่มีการสานย่านลิเภาเพื่อการตกแต่งให้มีความสวยงาม ด้วยวิธีการสานย่านลิเภา

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

ขั้นนำ

1. พูดคุยซักถามผู้ร่วมกิจกรรมเรื่องความรู้ความเข้าใจในงานจักสานย่านลิเภา
2. ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ของการจักสานย่านลิเภา
3. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้เห็นผลงานจริงพร้อมการอธิบายวิธีการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นปฏิบัติ

1. หยอดกาวบริเวณปลายตะเกียบ นำย่านลิเภาสีน้ำตาลและสีดำ มาแปะตรงบริเวณปลายตะเกียบ
2. สานให้ขัดกันเพื่อเกิดเป็นลวดลายตามต้องการ แล้วค่อยๆหยอดกาวทีละชั้นเพื่อกันการหลุดลอก
3. เมื่อเสร็จแล้วใช้กาวหยอดปิดปลายให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมนำเสนอผลงานของตนเอง
2. พูดคุยแลกเปลี่ยนความประทับใจในการทำกิจกรรม

ผลการทำกิจกรรม

หลังจากการทำกิจกรรมแล้วผู้ร่วมกิจกรรมมีความประทับใจ เพลิดเพลิน และชื่นชอบกิจกรรมตะเกียบลิเกาในระดับมาก ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจในเรื่องของประวัติความเป็นมาการสาธยายลิเกา สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างสวยงามและทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว และผู้ร่วมกิจกรรมมองเห็นถึงคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเภทงานจักสานย่านลิเกา

สามารถสรุปกิจกรรมตัวอย่างเป็นตารางสรุป เพื่อความเข้าใจได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางสรุปตัวอย่างการจัดกิจกรรมศิลปะ

ตัวอย่างกิจกรรม	วัตถุประสงค์	กระบวนการการจัดกิจกรรม			ผลการทำกิจกรรม
		ขั้นนำ	ขั้นปฏิบัติ	ขั้นสรุป	
โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้อยู่ในบ้านอย่างมีความสุข และมีคุณค่าที่มาและความสำคัญ โดย บ้านบางแค (2555)	เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณค่าในช่วงบั้นปลายของชีวิต โดยการใช้ศิลปะเข้าช่วย	ให้ผู้สูงอายุเรียนรู้งานศิลปะแขนงต่าง ๆ	ฝึกปฏิบัติงานศิลปะทั้งการวาด การปั้น ฯลฯ ที่เหมาะสม พร้อมสังเกตพฤติกรรมระหว่างทำกิจกรรม	นำผลงานศิลปะมาจัดแสดงพร้อมทั้งให้ผู้สูงอายุนำเสนอผลงานตนเอง	มีความสุขและเห็นคุณค่าของตนเองเพิ่มขึ้น
การออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย (คานธีชา บุญยาว, 2556)	เพื่อศึกษาการออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย	พูดคุยซักถามพร้อมการแนะนำกิจกรรมก่อนเข้าสู่การปฏิบัติ	ปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างถูกต้องเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม	เก็บรวบรวมผลงาน แลกเปลี่ยนความประทับใจ รวมทั้งร่วมอภิปรายสรุปกิจกรรม	กิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ
การศึกษาผลการทำงานกิจกรรมศิลปะเพื่อ	เพื่อการศึกษาผลของการทำงานกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างคุณค่าใน	เริ่มต้นด้วยการนำผู้ทำกิจกรรมเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสร้างแรงจูงใจ	เริ่มการทำงานกิจกรรม และสังเกตพฤติกรรม	มีการพูดคุยถามความรู้สึกร่วมกิจกรรม	ผู้ป่วยเด็กเรื้อรังหลังการทดลอง

ตัวอย่างกิจกรรม	วัตถุประสงค์	กระบวนการการจัดกิจกรรม			ผลการทำกิจกรรม
		ขั้นนำ	ขั้นปฏิบัติ	ขั้นสรุป	
เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กป่วยเรื้อรังที่เป็นผู้ป่วยใน (อรรถยชวานนิยมตระกูล, 2557)	ตัวเองของเด็กป่วยเรื้อรังที่เป็นผู้ป่วยใน	อธิบายกิจกรรม	ของผู้ร่วมกิจกรรม สังเกตรอยยิ้ม ความสุขที่ผู้ร่วม กิจกรรมได้รับ	เนื่องจากกิจกรรม นันทนาการคือ กิจกรรมที่มีความ สนุกสนาน	กิจกรรมเกม กระดาน ศิลปะ ระดับการ เห็นคุณค่า ในตนเอง ของผู้ป่วย เด็กเรื้อรังสูง กว่าก่อน การทดลอง
กิจกรรมเรียนรู้ศิลปะการทอผ้าไหม (ฐิตาภรณ์ นามศิริ, 2555)	เพื่อเข้าใจและเห็นคุณค่าของ ศิลปะการทอผ้าไหม	การให้ความรู้เรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมการเรียนรู้การทำเส้นไหมและการย้อมที่ถูกต้อง	การฝึกปฏิบัติการเลี้ยงไหมจากการเรียนรู้ การฝึกการทอผ้าไหมอย่างง่าย ด้วยวิธีการต่างๆ	นำเสนอผลงานจากการทอของตนเอง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความรู้การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของตนเอง	ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบขั้นตอนกรรมวิธีการผลิตมองเห็นคุณค่าของศิลปะการทอผ้าไหมไทย
กิจกรรมลีลาตะเกียบเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของงานจักสานย่านลิเภา (นภารัตน์ ทองเสก, 2560)	เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเภทงานจักสานย่านลิเภา	พูดคุยซักถามผู้ร่วมกิจกรรม ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้เห็นผลงานจริงพร้อมการอธิบายวิธีการปฏิบัติกิจกรรม	ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างถูกต้องเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม	ให้ผู้ร่วมกิจกรรมนำเสนอผลงานของตนเองพูดคุยแลกเปลี่ยนความประทับใจในการทำกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรมมองเห็นถึงคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเภทงานจักสานย่านลิเภา

จากการศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรมเบื้องต้นจากทฤษฎีและกิจกรรมตัวอย่างสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะ ควรดำเนินการตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น การทำกิจกรรมที่เน้นถึงการเห็นคุณค่า ผู้เรียนต้องมีความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม เน้นในเรื่องของความประทับใจ เนื่องจากจุดประสงค์ของกิจกรรมเพื่อการเห็นคุณค่าซึ่งการเห็นคุณค่าเป็นประสบการณ์ทางความรู้สึก โดยวางแผนการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสม คือลักษณะของ

กิจกรรมไม่ยากและง่ายจนเกินไป โดยดูความเหมาะสมจาก วยของผู้ร่วมกิจกรรม มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน ผู้สอนต้องมีความเข้าใจหลักการและจุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมเรื่องการเห็นคุณค่า ผู้สอนต้องรู้จักการสร้างบรรยากาศที่ดีทำให้ผู้เรียน คล้อยตาม สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ การจัดกิจกรรมที่ดีควรเลือกสถานที่ที่เหมาะสมตามลักษณะของกิจกรรม เช่น กิจกรรมเพื่อการเห็นคุณค่าควรใช้สถานที่ที่เปิดโล่ง ไม่เป็นทางการ ไม่ทำให้ผู้ทำกิจกรรมเกิดความเครียด กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมกับวัย กระชับ และสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม อุปกรณ์มีความพร้อมครบครัน ช่วยให้ผู้ทำกิจกรรมมีความเข้าใจในกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมอย่างคล่องแคล่วไม่ติดขัด

ในช่วงของการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ สามารถแบ่งการปฏิบัติได้เป็นสามช่วงประกอบด้วย 1) ขั้นนำ เป็นขั้นที่ช่วยสร้างแรงจูงใจ เป็นจุดเริ่มต้นทางความรู้สึก (Motivation) เช่น การพูดคุยซักถาม เป็นขั้นที่ช่วยสร้างความมั่นใจ (Confucian in One's Ability to Express with Art Media) การอธิบายใช้รูปแบบของกิจกรรม สร้างความเข้าใจด้วยการให้ความรู้ทางศิลปะ (Knowlage of Art and Process and Procedures) ใช้การสอนแบบการสอนแบบสาธิตตัวอย่าง 1) ขั้นปฏิบัติ เป็นกระบวนการทางศิลปะ (Art Process) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการสัมผัสของผู้ทำกิจกรรม ด้วยประสบการณ์จริง เป็นการนำความสามารถด้านฝีมือและความคิดมาผนวกด้วยกันจากความเข้าใจของผู้ร่วมกิจกรรมที่เชื่อมโยงจากขั้นนำ การนำประสบการณ์ทางด้านศิลปะ สื่อสารกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จนเกิดความเข้าใจ และการเชื่อมโยงประสบการณ์ทางปัญญา รวมทั้งประสบการณ์ทางด้านอารมณ์ ทำให้เกิดเป็นผลงานจากการทำกิจกรรมในขั้นปฏิบัตินี้ 3) ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสดงออก และการอธิบายถึงความสามารถของตนเอง ความพึงพอใจด้านสุนทรียศาสตร์ ความภูมิใจต่อผลงานทางศิลปะ (Art Product) รวมทั้งเป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการทำกิจกรรม เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติเพื่อทราบถึงผลการจัดกิจกรรมจึงต้องมีการประเมินที่เหมาะสมด้วยการสังเกตพฤติกรรมระหว่างทำกิจกรรม การสัมภาษณ์ การประเมินทัศนคติ แบบประเมินกิจกรรม ซึ่งช่วยให้ทราบถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

Sheng Kuan Chung (2004) ได้ศึกษาการส่งเสริมการฟื้นฟูคุณค่าและวัฒนธรรมในศิลปศึกษา: ศิลปะวิธีการสอนและการให้อำนาจในการจัดการเรียนการสอนในระดับ1SW ตอนต้น เป็นการศึกษาเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟู คุณค่าและวัฒนธรรมในศิลปศึกษา มุ่งมั่นให้

หน่วยงานเข้าใจและเปลี่ยนแปลงสังคมที่ไม่ยุติธรรม โดยผ่านประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเกณฑ์จากทฤษฎีสร้างเสริมและฟื้นฟูคุณค่าและวัฒนธรรมใน ศิลปศึกษา ถูกมองว่าเป็นไปได้และสัมพันธ์กับการสอนของครูสอนศิลปะในห้องเรียน การศึกษา ครั้งนี้ ศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นถึงความเข้าใจในการกระทำอัน เนื่องมาจาก หลักสูตรสร้างเสริมและฟื้นฟูคุณค่าวัฒนธรรม ในศิลปศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูคุณค่าวัฒนธรรมในศิลปศึกษานำมาซึ่งการการฟื้นฟูวัฒนธรรมของ ศิลปศึกษา จากวิชาอื่นๆเป็นสังคมวิทยาสันับสนุนศิลปศึกษาสำหรับการทำให้สังคมดีขึ้น ครู ศิลปะ นักเรียนและชุมชนจะต้องเข้าใจและมีทัศนคติ เกี่ยวกับความคิดทางสุนทรียศาสตร์

Wang, Ching-Yi (2004) ได้ศึกษาการสำรวจผลผลิตทางวัฒนธรรม: ศิลปะพื้นบ้าน ใน หลักสูตร K-12 ศึกษาบทบาทของศิลปะพื้นบ้านในหลักสูตรทางวัฒนธรรมระดับ K-12 การศึกษา ครั้งนี้ ศึกษาสำรวจประวัติศาสตร์และพื้นหลังของศิลปะพื้นบ้าน เพื่อสำรวจทัศนคติ และความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน และเพื่อกำหนดหนทางศิลปะพื้นบ้าน ให้สามารถสอนศิลปศึกษาโดยมีประเด็นที่น่าสนใจคือการศึกษารวมศิลปะพื้นบ้านไว้ในหลักสูตร ได้อย่างไร วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรคือครูจำนวน 27 คน ครูฝึกสอน จำนวน 19 คน ผลของการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปเป็นพื้นฐานของการวิจัยศิลปะพื้นบ้าน ศึกษา ศึกษาในด้านประวัติศาสตร์และทฤษฎีของศิลปะพื้นบ้าน ศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของ ครูศิลปะ ที่มีต่อศิลปะพื้นบ้าน วิธีสอนและปัญหาในการสอนศิลปะพื้นบ้าน วิธีที่เหมาะสมในการ รวบรวม ศิลปะพื้นบ้านไว้ในศิลปศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ศิลปะพื้นบ้านจะขยายสูง การศึกษา และช่วย นักเรียนพัฒนาวัฒนธรรมและมุมมองให้กว้างขึ้น ช่วยให้ครูเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับศิลปะ พื้นบ้าน

Lisa K. Neuman (2006) ได้ทำการศึกษา วัฒนธรรมการทำงานจิตรกรรม: ศิลปะ และชาติพันธุ์ที่โรงเรียนของชาวอเมริกันพื้นเมือง ช่วงระหว่างศตวรรษที่ 20 ใน Oklahoma ศิลปะชนรุ่นเยาว์ ที่โรงเรียนสำหรับชาวอินเดียนเชื้อสายอเมริกาได้เลือกใช้เรื่องราวประชาติ ของ วัฒนธรรมอเมริกันดั้งเดิม ซึ่งถูกเขียนขึ้นโดยนักมานุษยวิทยาเพื่อที่จะเพิ่มพูนวิธีการ นำเสนอทางศิลปะ ในขณะที่การสร้างสรรคศิลปะอินเดียนได้กลายเป็นส่วนสำคัญของการ อนุรักษ์ ความรู้ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ การอนุรักษ์ วัฒนธรรมดูเหมือนจะมีความสำคัญมาก และ เป็นเป้าหมายสำคัญในการผลิตศิลปะในอินเดียนที่เชี่ยวชาญ ผู้ซึ่งต้องดำรงชีวิตโดยอาศัย การ อุปถัมภ์ของนักสะสมและพิพิธภัณฑ์ นักศึกษาศิลปะใช้ประโยชน์จาก เรื่องราวของ วัฒนธรรม ประจำชาติของอินเดียน เพื่อที่จะช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จ แต่ทว่าอาจารย์

ของพวกเขาไม่ปฏิเสธนักมานุษยวิทยาโดยสิ้นเชิง ในฐานะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลกับวัฒนธรรมของพวกเขา ตลอดจน การให้พวกเขามีส่วนร่วมในการแข่งขันทางศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นอินเดียโดยเฉพาะ ทำให้พวกเขาได้ใช้วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ และทำให้เขาได้ปฏิเสธนัก มานุษยวิทยา ศิลปินอินเดีย รุ่นใหม่ควรที่จะสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ดั้งเดิมในแบบฉบับใหม่ของตน

Clement (1975) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเริ่มต้นและพัฒนาการของงานหัตถกรรมใน หลักสูตรของโรงเรียนต่างๆ ของสหรัฐอเมริการะหว่างปี ค.ศ. 1900-1930 (The beginning and Development of Craft in the Curriculum of the Public School of the United States from 1900-1930) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการที่จะ ทำอย่างไรให้งานหัตถกรรมที่รุ่งเรืองในยุคแรกของประเทศ ซึ่งเกือบถูกทำลายโดยความเจริญ ทางอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 และทำอะไรที่จะนำหัตถกรรมพื้นบ้านกลับมาสู่วิถีชีวิตของ ผู้คนด้วยศิลปศึกษา ให้มีเกิดขึ้นในหลักสูตรศิลปศึกษาจนกระทั่งสามารถเห็นคุณค่าของงาน หัตถกรรมพื้นบ้านได้ โดยทำการศึกษกรณีตัวอย่างโรงเรียนหลายแห่งที่เป็นผู้นำทางสังคมใน การเคลื่อนไหวทางงานหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งต้องใช้ความอดทน และความร่วมมือในการทำ ผลงานในระหว่างหลังศตวรรษที่ 19 นิยมการฝึกฝนทำด้วยมือและการวาดเป็นกรรมวิธีสำคัญใน หลักสูตรศิลปศึกษาอันมีจุดเริ่มต้นจากงานนิทรรศการของชาวรัสเซียที่แสดงในชิคาโกปี 1983 ซึ่งชี้ชวนอย่างมากให้ชาวอเมริกันหันมาสนใจในการฝึกฝนการทำศิลปะที่ทำด้วยมือในศิลปศึกษา ซึ่งถูกคุกคามอย่างมากจากความเจริญทางอุตสาหกรรม ซึ่งถูกละเลยในการฝึกฝนอบรมด้าน ความงามของผลงานจนถึงความบกพร่องในคุณภาพการออกแบบ ศิลปศึกษาจึงตอบสนองใน ความเคลื่อนไหวดังกล่าวเพื่อศิลปะในการทำให้สังคมเห็นถึงคุณค่าของงานหัตถกรรมพื้นบ้านทำ ให้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยเริ่มมีหลักสูตรศิลปะและหัตถกรรมเกิดขึ้นในโรงเรียน The St. Louis Eeposition ในปี 1904 เป็นการประสานกันระหว่างศิลปะกับการฝึกฝนด้วยมือที่เห็นได้ อย่างชัดเจน ซึ่งมีผู้คนจำนวนมากให้คำแนะนำเกี่ยวกับทิศทางของงานหัตถกรรมพื้นบ้านใน หลักสูตรศิลปศึกษาและนำความคิดนี้ไปใช้ในการสอนศิลปศึกษาต่อไป

Bastos (1998) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การทำความเข้าใจกับท้องถิ่นในการอธิบาย ตีความหมายของครูเกี่ยวกับศิลปะของกลุ่มชน กรณีศึกษาศิลปะพื้นบ้าน (Making the Familiar Teacher’s Interpretation of Community Art: A Case Study (Folk Art)) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสอบถามทัศนคติ ความเชื่อของครูเกี่ยวกับเมืองออลิน ศิลปะ พื้นบ้าน วัฒนธรรมของเมืองนี้ กลุ่มตัวอย่างประชากร คือครูจากเมืองออลิน เมืองอินเดียนน่า

ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการสำรวจจากผู้เชี่ยวชาญในการฝึกหัด ซึ่งมีเป้าหมายสอดคล้องกับการศึกษาโดยมีชุมชนเป็นฐานหลักหรือ Community-Based Art Education (CBAE) ความเข้าใจต่อทัศนยะของครูจาก 3 แห่งเกี่ยวกับงานศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นรวมถึงการอธิบายปัจจัยต่างๆ ที่ช่วยในการส่งเสริมยกระดับ ความซาบซึ้งและความไวต่อศิลปะท้องถิ่น การอธิบาย ทัศนยะทางกระบวนการผลิต และกระบวนการฝึกฝนและสามารถอธิบายชี้แจงได้ ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบทฤษฎีคือการศึกษาแบบความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการศึกษาที่ชุมชนเป็นฐาน วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้นำความรู้เชิงชาติพันธุ์วิทยา การสอบถาม การสืบค้น เสาะหา ในเชิงคุณภาพและวิธีการ วิจัยแบบกรณีศึกษา ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศิลปินพื้นบ้าน สมาชิกของชุมชน ครู นักเรียน ผู้บริหารและบุคคลทั่วไป มีการสังเกตการณ์เรียนการสอนในโรงเรียน และจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน มีการวิเคราะห์ เอกสารอาทิ หลักสูตร หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว วีดีโอและสิ่งพิมพ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชุมชน คติชาวบ้าน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการของครู เกี่ยวกับการทำให้คุ้นเคยกับท้องถิ่น หรือการอธิบายงานศิลปะพื้นบ้าน ในท้องถิ่น ชุมชน คติชาวบ้าน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการของครูเกี่ยวกับการทำให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกับท้องถิ่นคือการใช้วิธีการอธิบาย โดยผลสะท้อนที่ได้กลับมาจากครูทั้งสามแห่งเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชนออนไลน์ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมคือเน้นความสำคัญของการพิสูจน์ทดสอบในการดำเนินปฏิบัติฝึกหัดที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน (CBAE) สรุปได้ว่าการศึกษาศิลปะพื้นบ้านในท้องถิ่นของครูและนักเรียนทำให้มีความรู้ ความเข้าใจมีความสำนึกกว้างมากขึ้น รวมถึงการวิจารณ์ของชุมชนในท้องถิ่น โดยโครงร่างหรือกรอบการศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของครูสำหรับการตัดสินใจหรือกำหนดความคิดรวบยอดที่หลากหลายเกี่ยวกับบทบาทของศิลปะในการสอนปฏิบัติ

Bucuvalas (1988) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบทฤษฎีการอนุรักษ์งานหัตถกรรมพื้นบ้านประเทศจอร์แดนในหลักสูตรศิลปะศึกษา (A Theoretical Model for Presevering the Jordanian Traditional Folk Handicrafts Through Art Education) วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อสืบสวนไต่สวนถึงบทบาทของศิลปะศึกษาต่อการอนุรักษ์งานหัตถกรรมพื้นบ้านประเทศจอร์แดน วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจาก 4 สาขาวิชา ได้แก่ศิลปะศึกษา ประวัติศาสตร์ศิลปะ คติชาวบ้านและมานุษยวิทยา จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากห้องสมุด ติดตามการอธิบายของศาสตร์ต่างๆ ในการพัฒนารูปแบบทางทฤษฎีนี้ ทบทวนวรรณคดี บทความวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในปัญหา ผลการวิจัยพบว่า มีความเคลื่อนไหวที่จะทำให้ศิลปะพื้นบ้านสมัยใหม่หรือศิลปะพื้นบ้านที่มีความเปลี่ยนแปลงที่

สอดคล้องกับสมัยปัจจุบันและได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติเป็นอย่างมาก มีความเปลี่ยนแปลงมากมายเกิดขึ้นในการสนับสนุนงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่หาได้ยาก อันแสดงให้เห็นถึงความต้องการของผู้เชี่ยวชาญที่มีความสนใจร่วมกันในกิจกรรมทางศิลปหัตถกรรม รวมถึงวัฒนธรรม สังคม ประวัติศาสตร์ การศึกษา การปฏิบัติ และเศรษฐกิจ โดยพื้นฐานและโครงสร้างของรูปแบบทฤษฎีนี้อยู่บนมุมมองระบบแนวคิด หลักสูตรต่างๆในศิลปศึกษาซึ่งผู้วิจัยมุ่งประเด็นกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรศิลปศึกษา ในการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

4.2 งานวิจัยในประเทศ

อุษา ทองจันทา (2550)ศึกษาเรื่องการพัฒนาการสอนศิลปะไทยในท้องถิ่น โดยใช้วัดลำพญาเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการสอนศิลปะไทยในท้องถิ่น โดยใช้วัดลำพญาเป็นแหล่งเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2550 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศิลปะไทยในท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดลำพญา ก่อนและ หลังเรียนโดยใช้วัดลำพญาเป็นแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูล เนื้อหา ประสิทธิภาพของการ สอนศิลปะไทยในท้องถิ่นโดยใช้วัดลำพญาเป็นแหล่งเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์ 80/80 หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรK.R.20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ t – test dependent หาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และ การหาค่าร้อยละ 1) ผลของการหา ประสิทธิภาพ ของการสอนศิลปะไทยในท้องถิ่นโดย ใช้วัดลำพญาเป็นแหล่งเรียนรู้ มีผล การทดลองดังนี้ผลการทดลองแบบหนึ่ง ต่อ หนึ่ง ได้ค่า ประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.88 / 85.00 ผล การทดลองแบบกลุ่มเล็ก ได้ค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ80.46 / 84.15 ผลการทดลองแบบ ภาคสนาม ได้ค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.17/85.40 2) นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน ศิลปะไทยในท้องถิ่นโดยใช้วัดลำพญาเป็นแหล่งเรียนรู้มีผล สัมฤทธิ์ ทางการเรียน สูงกว่าก่อน การเรียนศิลปะไทยในท้องถิ่นโดยใช้วัดลำพญาเป็นแหล่งเรียนรู้ อย่างมี นัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ .05 แสดงว่าวัดลำพญาเหมาะสมต่อการนำมาพัฒนาการสอนศิลปะไทยในท้องถิ่น

วิเชียร ณ นครและคณะ (2524) สํารวจช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช การ สํารวจช่างฝีมือในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสํารวจจํานวนช่างฝีมือแต่ละประเภท ตรวจสอบแหล่ง ผลิตงานช่างฝีมือ แต่ละประเภท สภาพการประกอบอาชีพช่างฝีมือ สอบถามปัญหาความ ต้องการของช่างฝีมือในการประกอบอาชีพ ช่างฝีมือในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจะได้

นำเอาข้อมูลไปประกอบการพิจารณาดำเนินการปรับปรุงส่งเสริมต่อไป โดยในการสำรวจช่างฝีมือ ได้ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ การบันทึกภาพวิทยากรและงานช่างฝีมือ โดยใช้หลักการและวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักวิชาภาคคติชนวิทยาที่ดี คือเก็บข้อมูลประเภทประณมภูมิ และออกปฏิบัติภาคสนามอย่างจริงจัง การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ และการเก็บตัวอย่างของจริงบางชนิดมาด้วย ผลจากการสำรวจและวิเคราะห์ เมื่อนำข้อมูลมาศึกษาและวิเคราะห์ โดยอาศัยหลักวิชาทางสถิติ คือการหาค่าร้อยละ ของข้อมูลแต่ละอย่างแล้วปรากฏว่าช่างฝีมือช่างในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช มีหลายประเภท โดยเฉพาะช่างฝีมือมากที่สุดทำงานฝีมือเป็นงานอดิเรก ลักษณะการผลิตงานมักจะทำคนเดียวเป็นงานสำเร็จรูป ใช้บ้านเป็นแหล่งผลิต วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นไม้และหวาย ผลผลิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับการเผยแพร่และมีปัญหาเกี่ยวกับรายได้

ศักดา บุญยัด (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่าง ของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรีโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา และโปรแกรมวิชาศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี” โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่าง ของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรีโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา และโปรแกรมวิชาศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานีใน 4 ด้านคือ คุณค่าทางภูมิปัญญาแห่งชุมชน คุณค่าต่อวิถีชีวิตและชุมชน คุณค่าทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางการศึกษา กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญศิลปะแกะสลักไม้ 6 คน อาจารย์โปรแกรมศิลปกรรม 8 คน และนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมระดับปริญญาตรี 117 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามสำหรับอาจารย์และนักศึกษาซึ่งแบบตรวจสอบรายการ แบบประมาณค่า และแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นช่างพื้นบ้านมีความเห็นว่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่างที่สร้างสรรค์ขึ้นจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา แสดงถึงภูมิปัญญาของช่างและเอกลักษณ์ของงานศิลปะเชิงช่างอีสานตอนล่าง จากรูปแบบเนื้อหาเรื่องราวและลวดลายที่เกิดจากการผสมผสานรูปแบบทางศิลปะระหว่างสกุลช่างบางกอกกับสกุลช่างพื้นบ้านสะท้อนถึงวิถีชีวิต วิถีสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ประวัติศาสตร์ของชุมชนและมีคุณค่าแก่การรักษาไว้ 2) ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าศิลปะการแกะสลักไม้เป็นงานสร้างสรรค์ทางภูมิปัญญาเพื่อสนองความเชื่อในพระพุทธศาสนาแสดงออกถึงภูมิปัญญาในการคิดการแก้ปัญหา ทั้งทางด้านการออกแบบด้านวัสดุ และด้านเครื่องมือ สะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา จารีตประเพณี

เฉพาะถิ่นดั้งเดิม เป็นเครื่องเชื่อมโยงสร้างความผูกพันของคนในชุมชน 3. อาจารย์และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางด้านการศึกษาในระดับมาก

นฤตล จิตสกุล (2554) ได้ศึกษาแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียน การสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่นเรือพนมพระในด้านจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรม การเรียน การสอน ครูผู้สอน สื่อการสอน แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้คือผู้อำนวยการโรงเรียน 15 คน ครูศิลปะ 23 คน และศึกษานิเทศก์ 2 คน และ ผู้รู้ ผู้ทรง ภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเรือพนมพระ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ เกี่ยวกับประวัติคุณค่า และเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($x = 4.43$) ด้านเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับ ประวัติ ความสำคัญ เอกลักษณ์ ขั้นตอนการสร้างและวิธีการอนุรักษ์ เรือพนมพระ ($x=4.35$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนฝึกปฏิบัติสร้างเรือพนมพระ ($x = 4.56$) ด้านครูผู้สอน เกิดจากการ สอนร่วมกันของครูศิลปะผู้รู้ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างเรือพนมพระ ($x = 4.64$) ด้านสื่อ การสอนคือการใช้เรือพนมพระเป็นสื่อการสอน($x=4.55$) ด้านแหล่ง การเรียนรู้ใช้แหล่งการ เรียนรู้จากท้องถิ่น ที่สร้างเรือพนมพระ ($x = 4.63$) ด้านการประเมินผล ผู้เรียนสามารถอธิบาย เอกลักษณ์ของเรือพนมพระและ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ($x = 4.50$) 2) เรือพนมพระเกิดจาก พระพุทธศาสนา สร้างเพื่อเป็นพุทธบูชาแด่พระพุทธเจ้า แสดงออกถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมี องค์ประกอบหลัก คือ เป็นเรือรูปพญานาค มีเอกลักษณ์ คือ เป็นเรือพนมพระ ไม้แกะสลักทั้งลำ นิยมใช้สีสีกิ่งของมีค่าซึ่ง มีความเหมาะสมที่จะบรรจุไว้ในหลัก สูตรท้องถิ่น ใช้การสอนแบบ ฝึก ปฏิบัติโดยเหมาะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

อลสิณา อนันตะอาต (2556) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การออกแบบลาย ผ้า ทอตามภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6. ผลการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง การออกแบบลายผ้าทอตาม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง การออกแบบลายผ้าทอตามภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขั้นตอนการวิจัย 1) สร้างและหาประสิทธิภาพ รูปแบบการสอนโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 2) ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการ

จัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 ชั่วโมง 3) ทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แล้วหาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ทดสอบของแต่ละ แผนการจัดการเรียนรู้ 4) หาค่า ความพึงพอใจ ผลการวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการออกแบบลายผ้าทอตามภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผล การเรียนหลัง เรียนสูงกว่า ก่อนเรียนทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่ มีต่อ การเรียนรู้แบบโครงการเรื่อง การออกแบบลายผ้าทอตามภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

รสรินทร์ อรอมรัตน์ (2556) ได้ศึกษาแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาและคุณค่าเครื่องถ้วยเบญจรงค์ไทย วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของเครื่องถ้วยเบญจรงค์และกระบวนการถ่ายทอดทางภูมิปัญญา รวมทั้งนำเสนอแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาและคุณค่าของเครื่องถ้วยเบญจรงค์ วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและการวิจัยภาคสนาม พื้นที่ที่ศึกษาคือ ตำบลนาดี ตำบลดอนไก่อีดี จังหวัดสมุทรสาคร และตำบลบางช้าง ตำบลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมละมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ศึกษาประวัติศาสตร์ที่เป็นหลักฐานสำคัญ คุณค่าทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย คุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจที่สร้างจิตที่สร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นและมูลค่าเพิ่มบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และคุณค่าทางภูมิปัญญาของครุภูมิปัญญาช่างที่อนุรักษ์และพัฒนาไว้ได้ ศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของครุภูมิปัญญาช่าง เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ เจตคติ และทักษะความชำนาญทางด้านทัศนศิลป์ โดยอาศัยวิธีการถ่ายทอดที่บูรณาการระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ โดยประเมินจากสภาพจริง และค้นหาแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาและคุณค่าของเครื่องถ้วยเบญจรงค์ โดยอาศัยการศึกษา เริ่มต้นด้วยการส่งเสริมเจตคติของผู้เรียน ผ่านการศึกษาตามอรรถศาสตร์ ภายใต้บริบทของครอบครัวและชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนจากองค์กรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จากนั้นขับเคลื่อนสู่การอนุรักษ์และพัฒนาการผลิตเครื่องถ้วยเบญจรงค์ โดยการจัดการศึกษาในระบบที่บูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ตลอดจนการจัดการศึกษานอกระบบ อาศัยการจัดกิจกรรมโดยการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

อุษณีย์ เสือดี (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาในด้าน 1. ความเป็นมาของการถ่ายทอด

2. กระบวนการถ่ายทอด 3. ผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอด กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ช่างพื้นบ้านจำนวน 4 คน และครูศิลปศึกษาในจังหวัดสงขลา จำนวน 44 คน เครื่องมือในการทำ การวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสอบถามและแบบสังเกต ผู้วิจัยเก็บข้อมูลและ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ มีชคณิตเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ เนื้อหา สรุปผลการวิจัยและอภิปรายในรูปความเรียง แสดงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ด้วยตาราง ประกอบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1. ความเป็นมาของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำ กระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาเกิดจากช่างพื้นบ้านที่มีความใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม การได้คลุกคลีทำให้เกิดการเรียนรู้ซึมซับไปในตัว ช่างต้องการสืบทอดงานอันเป็น มรดกของท้องถิ่น และครอบครัวมีความภูมิใจในวิชาชีพของบรรพบุรุษและมีความต้องการปัจจัย ในการดำเนินชีวิตอันเป็นแรงผลักดันให้มีความต้องการที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำกระเบื้อง เคลือบดินเผา 2. กระบวนการถ่ายทอดมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ปฏิบัติได้จริง และรู้คุณค่าของงาน รูปแบบการเรียนรู้คือการลงมือกระทำจริง ฝึกฝนด้วยตนเอง การฝึกจากผู้รู้ ผู้ชำนาญ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดความรู้ภายในชุมชน ผ่านการบอกเล่า สาธิตและผ่านสื่อมวลชน ขั้นตอนการถ่ายทอด ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีความพร้อมทางจิตใจที่ดี เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สถานที่สะดวกต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องฝึกฝนจนเกิดความ ชำนาญ โดยใช้ระยะเวลาเป็นปี เทคนิคการถ่ายทอดคือ การทำให้ผู้เรียนมีศรัทธาต่อวิชาชีพ การ จูงใจให้เกิดความสนใจ การชี้แนะข้อผิดพลาด การปลูกฝังคุณธรรมในการทำงาน บรรยากาศการ ถ่ายทอดเป็นไปแบบครอบครัว 3. ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด คือช่างมีความรู้ มีความชำนาญ มี ความภูมิใจกับชุมชนและครอบครัว สามารถสืบทอดการทำงานต่อบรรพบุรุษ ชุมชน กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 4. ปัญหาและการถ่ายทอดคือ ผู้ถ่ายทอดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ผู้รับการถ่ายทอดขาดความสนใจและไม่เห็นคุณค่า เนื่องด้วยความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมาก ขึ้น วัตถุดิบในการผลิตขาดแคลนและราคาแพง และการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีความต่อเนื่องและจริงจัง

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยที่มีความ สอดคล้องในการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในด้านการศึกษาเรื่องความสำคัญของศิลปหัตถกรรมมีงานวิจัยที่น่าสนใจ เช่น ศักดา บุญยิต ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่าง ของ ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรีโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา และโปรแกรมวิชา ศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี และ วิเชียร ณ นคร ที่ได้ทำการสำรวจช่างฝีมือในจังหวัด นครศรีธรรมราช ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าศิลปหัตถกรรมทุกภาคที่มีคุณค่าในหลากหลายด้าน

โดยเฉพาะคุณค่าในด้านอัตลักษณ์ เป็นตัวบ่งบอกถึงความเฉพาะของภาคนั้นๆ จึงได้ศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของแนวทางการอนุรักษ์และถ่ายทอดในรูปแบบที่น่าสนใจซึ่งประกอบด้วยวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น อุษณีย์ เสือดี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา รสรินทร์ อรอมรัตน์ ได้ศึกษาแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาและคุณค่าเครื่องถ้วยเบญจรงค์ไทย โดยการศึกษาเอกสารและการศึกษาเจาะลึกเรื่องคุณค่าและเอกลักษณ์โดยนำมาวิเคราะห์แล้วสรุป เริ่มต้นด้วยการส่งเสริมเจตคติของผู้เรียน แล้วใช้การปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดการเห็นคุณค่า รวมทั้ง นฤตล จิตสกุล ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา เจตคติ และทักษะความชำนาญงานทางด้านทัศนศิลป์ โดยอาศัยวิธีการถ่ายทอดที่บูรณาการระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ โดยเน้นการปฏิบัติจริงเป็นหลัก โดยเริ่มจากการประเมินจากสภาพจริง และการส่งเสริมเจตคติของผู้เรียน ผ่านการศึกษาตามอรรถาธิบายภายใต้บริบทของครอบครัวและชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนจากองค์กรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จากนั้นขับเคลื่อนสู่การอนุรักษ์ในการทำกิจกรรมศิลปะ ทำให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่า และมีความหวังเห็นในวัฒนธรรมอันมีอัตลักษณ์ของตน การกิจกรรมทางศิลปะจึงเป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมในการทำให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีความวิจัยที่กล่าวไว้เพิ่มเติมเรื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อการเห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรมคือ อลสิณา อนันตะอาด ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง การออกแบบลายผ้า ทอตามภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจ และมีความพึงพอใจต่อกิจกรรม โดยทำให้นักเรียนมองเห็นคุณค่าของลายผ้าทอตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้วิจัย ต้องการพัฒนาพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ทำใหเยาวชนไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

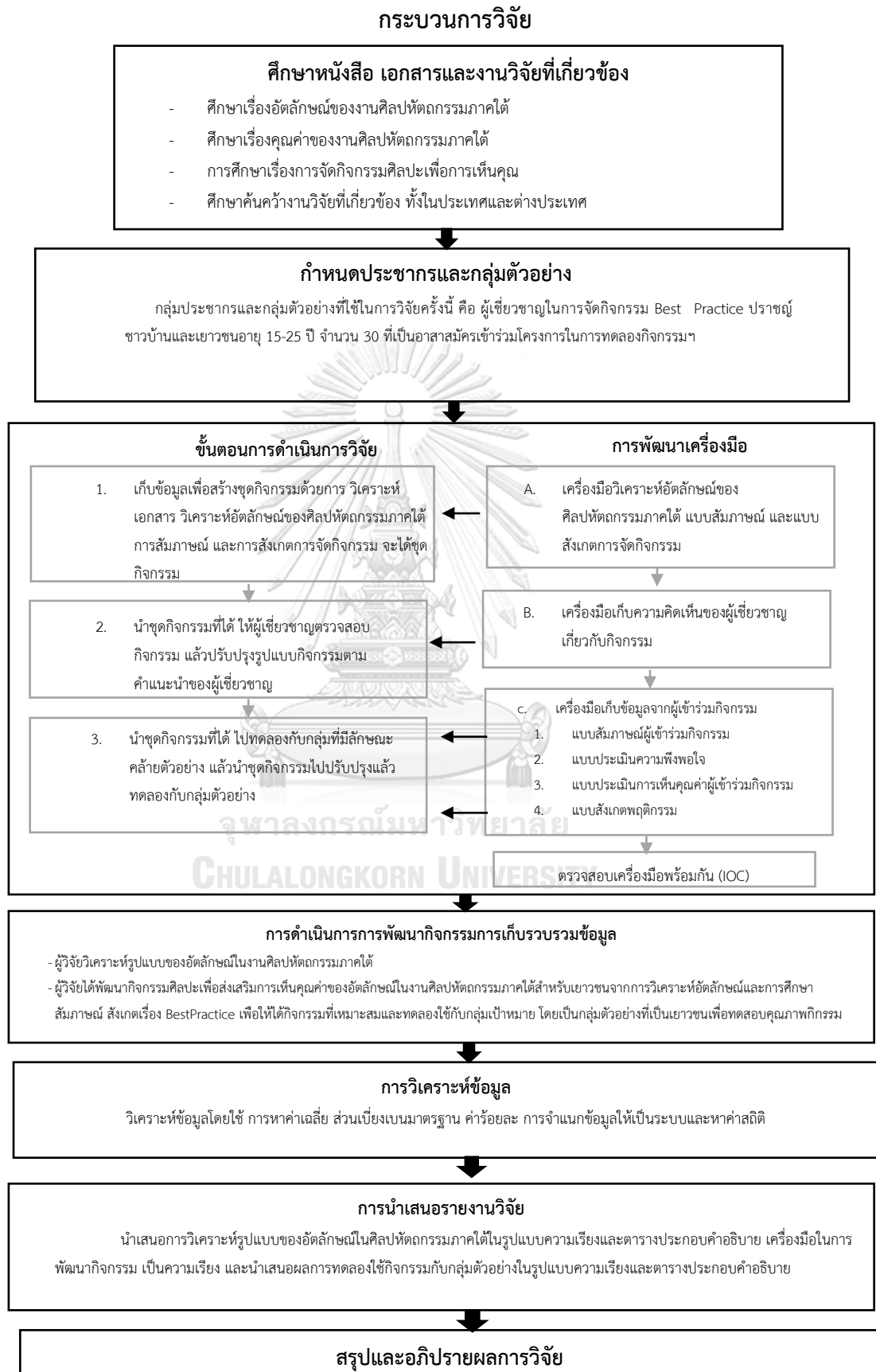
การวิจัยการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำการวิจัย
4. การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยและตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ
5. ดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงานการวิจัย
8. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

โดยมีแผนผังแสดงกระบวนการดำเนินการวิจัยดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แผนภาพที่ 4 กระบวนการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเภทและแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยมีประเด็นในการศึกษาค้นคว้าที่สำคัญดังนี้

1.1 ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ความหมายของงานศิลปหัตถกรรม และ งานหัตถกรรมพื้นบ้าน มูลเหตุของการเกิดงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ประเภทของงานหัตถกรรมพื้นบ้านสภาพทั่วไปของภาคใต้ลักษณะและอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เพื่อทำความเข้าใจถึงที่มาและความสำคัญประเภทของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ รวมถึงการนำข้อมูลมาวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

1.2 การเห็นคุณค่า เรื่องความหมายของคุณค่า สาเหตุ พฤติกรรมการเห็นคุณค่า เพื่อเข้าใจถึงการแสดงออกเรื่องการเห็นคุณค่า เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างแบบประเมินการเห็นคุณค่า

1.3 คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยเฉพาะอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และเจาะจงเรื่องการเห็นคุณค่าในด้านอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นสำคัญ เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

1.4 การสร้างชุดกิจกรรมและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่า การศึกษาขั้นตอนการทำกิจกรรมศิลปะ และศึกษาตัวอย่างการจัดกิจกรรม วิเคราะห์และสังเคราะห์ในเรื่องกระบวนการที่เหมาะสม และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมรวมทั้งผลของการทำกิจกรรมศิลปะเพื่อการเห็นคุณค่า

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ประกอบด้วย

2.1 ผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

2.1.1 มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี

2.1.2 มีประสบการณ์ด้านการวางแผนในการสร้างกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลา
มากกว่า 5 ปี

2.1.3 มีความเชี่ยวชาญในเรื่องศิลปหัตถกรรม เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี

2.1.4 เป็นที่ยอมรับและมีรางวัลรับรองในระดับประเทศในด้านการจัดกิจกรรมศิลปะในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ ไม่ต่ำกว่า 3 รางวัล

2.2 ประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

2.2.1 มีประสบการณ์ด้านการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี

2.2.2 เป็นทายาทผู้สืบทอดศิลปหัตถกรรมภาคใต้โดยตรงจากครอบครัว

2.2.3 มีความเชี่ยวชาญในเรื่องศิลปหัตถกรรม เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี

2.2.4 เป็นที่ยอมรับและมีรางวัลรับรองในระดับประเทศในด้านการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ ไม่ต่ำกว่า 3 รางวัล

2.3 เยาวชนในจังหวัดสงขลา ที่มีอายุ 15-25 ปี จำนวน 30 คน เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการและยินดีให้ข้อมูลในการทดลองกิจกรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด คือ

3.1 เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และเพื่อพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice

เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อทราบแนวทาง การวางแผนการจัดกิจกรรม เวลาในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม รูปแบบของกิจกรรมและวิธีการที่จะทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยคำถามในการสัมภาษณ์จะมีจุดเน้นในเรื่องของวิธีการการจัดกิจกรรม หลักการในการจัดกิจกรรม วิธีการวางแผนก่อนการจัดกิจกรรม องค์ประกอบ ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรม ระยะเวลาที่เหมาะสม และสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

3.1.2 แบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

เป็นแบบสัมภาษณ์ ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เพื่อทราบแนวทางในการนำอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ อนุรักษ์ในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อนำมาพัฒนาชุดกิจกรรม โดยคำถามในการสัมภาษณ์จะมีจุดเน้นในเรื่องของอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในแต่ละประเภท วิธีในการถ่ายทอดการสอน เวลาที่เหมาะสมในการจัด

กิจกรรม และวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะตามประเภทของงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ในแต่ละประเภท

3.1.3 แบบสังเกตการจัดกิจกรรม Best Practice

เป็นแบบสังเกตกิจกรรม Best Practice เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ที่จะทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยสังเกต ผู้จัดกิจกรรมในเรื่องของวิธีการจัดกิจกรรม จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม การเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม บุคลิกภาพลักษณะการสอนและระยะเวลาในการทำกิจกรรม ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย การสังเกตการณ์เชื่อมโยงความรู้ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน และสุดท้ายคือสถานที่ในการทำกิจกรรม โดยสังเกตลักษณะของสถานที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม

3.2 เครื่องมือวัดคุณภาพของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนประกอบด้วย

3.2.1 แบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

เป็นแบบประเมินที่ใช้สำหรับการประเมินเยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม ซึ่งจะใช้แบบประเมินชุดเดียวกันทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม ซึ่งแบบประเมินประกอบด้วย คำถามที่เกี่ยวกับการแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้

การเห็นคุณค่านั้นเป็นการให้ เห็นความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งการเห็นคุณค่านั้นเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกมานำไปสู่ความรู้สึกอื่น ที่เกี่ยวข้องตามมา ประกอบด้วย “ยอมรับ ผูกพัน วางใจ ยกย่อง ชื่นชม ความหวงแหน ความเสียสละ ความปรารถนา ความภูมิใจ” เป็นต้น พฤติกรรมของการเห็นคุณค่าที่แสดงออกมาคือ สนใจ ยอมรับ เปิดเผยตัว ยิ้ม เข้าใกล้ ทะนุถนอม สัมผัสเบา อ่อนโยน รักษา ปกป้อง ส่วนที่เป็นผลเกิดจากการเห็นคุณค่า ได้แก่ การอนุรักษ์ รักษา การสะสม เหล่านี้คือสิ่งที่ช่วยให้ทราบถึงการเห็นคุณค่าหลังได้สัมผัสประสบการณ์ตรงซึ่งเราสามารถทำให้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่าได้ ซึ่งการหาคำสำคัญในการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดการเห็นคุณค่าสามารถเริ่มต้นได้ดังนี้

สาเหตุ	เห็นคุณค่า
ความรู้สึก	อบอุ่น ยอมรับ ผูกพัน วางใจ ยกย่อง ชื่นชม
พฤติกรรม	สนใจ ยอมรับ เปิดเผยตัว ยิ้ม เข้าใกล้ ทะนุถนอม สัมผัสเบา อ่อนโยน รักษา ปกป้อง

โดยนำคำเฉพาะเหล่านี้มาสร้างเป็นแบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 คำถามที่ใช้ในแบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

คำถาม	คุณค่าที่วัด
1. ท่านเข้าใจในเรื่องของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภทมากขึ้น	สนใจ
2. ท่านอยากที่จะใช้สินค้าศิลปะหัตถกรรมภาคใต้มากขึ้น	ยอมรับ
3. ท่านรู้สึกไม่สนใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้เพิ่มเติมหากมีการจัดกิจกรรมในครั้งหน้า	สนใจ
4. ท่านคิดว่า การดูแลรักษา งานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ เป็นเรื่องค่อนข้างยากถึงแต่ก็สามารถดูแลและรักษาให้คงอยู่	ทะนุถนอม
5. ท่านเห็นว่าการนำอัตลักษณ์ของศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ไปใช้ในสินค้าของต่างประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้	หวงแหน
6. ท่านอยากศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้	สนใจ
7. ท่านคิดว่า การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นหัตถกรรมภาคใต้เป็นเรื่องลำสมัยไม่มีความจำเป็น	รักษา
8. ท่านเห็นว่าอัตลักษณ์ภายในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ไม่สามารถพัฒนาสู่สากลได้	ปรารถนา
9. ท่านอยากที่จะมีส่วนร่วมสนับสนุนในการสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้	รักษา
10. ท่านอยากให้บุคคลใกล้เคียงได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้	ปรารถนา
11. ท่านคิดว่าอนุรักษ์อัตลักษณ์ภายในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ทำให้รู้สึกภูมิใจ	ภูมิใจ
12. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ภายในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ค่อยๆเลือนหายไปเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้	เสียดาย
13. ท่านยินดีที่จะแนะนำสินค้าศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ให้เพื่อนๆและคนในครอบครัวนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน	ยอมรับ
14. ท่านคิดว่า การได้ผลิตงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ทำให้รู้สึกไม่มีความสุข	ภูมิใจ
15. หากท่านมีแขกต่างชาติมาเยี่ยมเยือน ของขวัญมีค่าที่ท่านจะให้คือของที่ระลึกที่เป็นงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้	ภูมิใจ

3.2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

เป็นแบบสัมภาษณ์การเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมหลังจากการทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยคำถามในการสัมภาษณ์จะมีจุดเน้นในเรื่องของ ความเข้าใจ ความรู้สึกในการทำกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์การแสดงออกของพฤติกรรมที่แสดงถึงการเห็นคุณค่า

3.2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

เป็นแบบสังเกตพฤติกรรม ที่ใช้สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของเยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมระหว่างการทำกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย การสังเกตพฤติกรรม การเชื่อมโยงของผู้ร่วมกิจกรรมกับตัวกิจกรรม การสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม การสังเกตพฤติกรรมหลังจากการทำกิจกรรม พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าที่แสดงออกมาในแต่ละช่วงของการทำกิจกรรม

3.2.4 แบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

เป็นแบบประเมินที่ใช้สำหรับประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ซึ่งจะให้เยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้ประเมินหลังการทำกิจกรรม ซึ่งในแบบประเมินประกอบด้วย 1) ระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม 2) ผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม 3) ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 4) ความพึงพอใจโดยรวมในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้

โดยแบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต ซึ่งใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายความว่า พอใจมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายความว่า พอใจมาก
- 2.50 – 3.49 หมายความว่า พอใจปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายความว่า ไม่ค่อยพอใจ
- 1.00– 1.49 หมายความว่า ไม่พอใจอย่างยิ่ง

4. การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

ขั้นตอนในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน แบ่งเป็น 2 ระยะได้แก่

ระยะที่ 1 พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

1. ศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

2. สังเกตกิจกรรมและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) โดยใช้แบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี

2.1 แบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice มีดังนี้

2.1.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2.1.2 สร้างแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice

2.1.3 นำแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice

นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

ก. มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี

ข. มีประสบการณ์ด้านการสร้างงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี

ค. สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

ง. สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.1.4 แก้ไขแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและ

ความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

- ก. มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ข. มีประสบการณ์ด้านการสร้างงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ค. สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
- ง. สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.2.4 แก้ไขแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. สัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ทั้ง 6 ประเภท โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

3.1 แบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2.2.5 สร้างแบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

2.2.6 นำแบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

- ก. มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ข. มีประสบการณ์ด้านการสร้างงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ค. สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
- ง. สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.2.7 แก้ไขแบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

4. ลงมือสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

5. นำชุดกิจกรรมการสอนที่พัฒนาขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

ระยะที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

1. นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วจึงนำไปตรวจสอบความตรงความเหมาะสม จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

2.3 มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลา มากกว่า 5 ปี

2.4 มีประสบการณ์ด้านการสร้างงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลา มากกว่า 5 ปี

2.5 สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.6 สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.7 นำชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนที่ปรับแก้ไขแล้วไปลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วมาวิเคราะห์ผล ด้วยเครื่องมือวัดและประเมินผลในงานวิจัย ประกอบด้วย

2.7.1 แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ขั้นตอนในการพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนมีดังนี้

2.7.1.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมจากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2.7.1.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

2.7.1.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

ก. มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลา มากกว่า 5 ปี

ข. มีประสบการณ์ด้านการสร้างงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลา มากกว่า 5 ปี

ค. สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

ง. สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.7.1.4 แก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.7.1.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนไปทดลองกับผู้ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำผลมาปรับปรุงให้เหมาะสม

2.7.1.6 นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.7.2 แบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ขั้นตอนในการพัฒนาแบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนมีดังนี้

2.7.2.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบประเมินการเห็นคุณค่า จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2.7.2.2 สร้างแบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

2.7.2.3 นำแบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

- ก. มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ข. มีประสบการณ์ด้านการสร้างงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ค. สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
- ง. สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.7.2.4 แก้ไขแบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.7.2.5 นำแบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนไปทดลองกับผู้ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำผลมาปรับปรุงให้เหมาะสม

2.7.2.6 นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.7.3 แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ขั้นตอนในการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนมีดังนี้

2.7.3.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากหนังสือวารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2.7.3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

2.7.3.3 นำแบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

- ก. มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ข. มีประสบการณ์ด้านการสร้างงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ค. สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
- ง. สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.7.3.4 แก้ไขแบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.7.3.5 นำแบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนไปทดลองกับผู้ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำผลมาปรับปรุงให้เหมาะสม

2.7.3.6 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง หลังการทำกิจกรรม

2.7.4 แบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ขั้นตอนในการพัฒนาแบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนมีดังนี้

2.7.4.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบประเมิน จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2.7.4.2 สร้างแบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อ กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับ เยาวชน

2.7.4.3 นำแบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อ กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับ เยาวชน นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและความ เหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ตามเกณฑ์ดังนี้

- ก. มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ข. มีประสบการณ์ด้านการสร้างงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี
- ค. สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
- ง. สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

2.7.4.4 แก้ไขแบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อ กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับ เยาวชน ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.7.4.5 นำแบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อ กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับ เยาวชนไปทดลองกับผู้ที่มิมีลักษณะคล้ายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำผลมาปรับปรุงให้เหมาะสม

2.7.4.6 ผู้วิจัยนำแบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อ กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับ เยาวชนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวัดระดับความพึงพอใจหลังการทำกิจกรรม

5. ดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะดังนี้ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับ อัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
2. สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านเรื่องรูปแบบของ อัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
3. วิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
4. นำการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง
5. นำการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ไปเชื่อมโยงกับการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
2. สังเกตกิจกรรมและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice และ สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้
3. พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน
4. นำชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม
5. ทดลองกับผู้ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำผลมาปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสม

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยนำกิจกรรมที่ปรับปรุงแล้ว มาทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชน ในท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี จำนวน 30 คน โดยได้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอาสาสมัครที่มีความสนใจในการทำกิจกรรม และสามารถเข้าร่วมได้ครบ 6 กิจกรรม ภายในระยะเวลาของการทดลอง 2 วัน โดยมีขั้นตอนในการทดลองเก็บข้อมูลดังนี้

1. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ก่อนการทำกิจกรรม สอบถามและสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่ออัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

2. เริ่มการทดลองปฏิบัติกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 6 กิจกรรม ใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรม 2 วัน วันละ 3 กิจกรรม กิจกรรมละ 2 ชั่วโมง ระหว่างการทำกิจกรรมผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม

3. หลังการทำกิจกรรมครบทั้ง 6 กิจกรรมผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรม รวมทั้งการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินคุณภาพของกิจกรรมที่จัดขึ้น

4. นำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบวัดและแบบประเมิน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ T-Test (Dependent Samples) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

5. นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการดำเนินการทดลองมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยมีการวิเคราะห์ดังนี้ เชิงปริมาณมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test dependent โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 การวิเคราะห์เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลในการพัฒนาชุดกิจกรรมประกอบด้วย

6.1.1 นำแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและหาค่าร้อยละ (Percentage) มาจำแนกความถี่แต่ละข้อ แล้วนำมาหาค่าร้อยละ

6.1.2 นำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูล โดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสรุปผล

6.1.3 นำแบบสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูล โดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ เปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสรุปผล

6.2 การวิเคราะห์เครื่องมือสำหรับวัดคุณภาพของกิจกรรมประกอบด้วย

6.2.1 นำแบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ทั้งก่อนและหลังการทำกิจกรรม มาวิเคราะห์หาค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปกรรมภาคใต้ ก่อนและหลังทำกิจกรรม ด้วยสถิติ t-test dependent หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังทำกิจกรรมจากสถิติ T-Test (Dependent Samples) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

6.2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ทำกิจกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและหาค่าร้อยละ (Percentage) มาจำแนกความถี่แต่ละข้อ แล้วนำมาหาค่าร้อยละ

6.2.3 แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูล โดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ เปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสรุปผล

6.2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนมาวิเคราะห์หาค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าร้อยละ (Percentage) มาจำแนกความถี่แต่ละข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 7.1 ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X})
- 7.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
- 7.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

7.4 สถิติ t-test dependent

7.5 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

8. การสรุปอภิปรายและเขียนรายงานการวิจัย

8.1 เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาชุดกิจกรรม

7.5.1 นำแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice เสนอรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

7.5.2 นำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีเสนอรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

7.5.3 นำแบบสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้เสนอรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

7.6 เครื่องมือวัดคุณภาพของกิจกรรม

7.6.1 นำแบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ นำเสนอรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

7.6.2 แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ทำกิจกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน นำเสนอรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

7.6.3 แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน นำเสนอรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

7.6.4 แบบวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการวางประกอบคำอธิบาย

9. การสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามสถิติแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ คือเพื่อวิเคราะห์รูปแบบอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ส่วนของการอภิปรายผลของการวิจัย เป็นการสรุปผลรวมจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและสาระสำคัญที่เป็นผลจากการทดลอง และอภิปรายถึงข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ผู้วิจัยได้นำเสนอออกเป็น 3 ตอนได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

ตอนที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์ของศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เรื่องอัตลักษณ์ของงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภทจากปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท ซึ่งงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท โดยเลือกตัวอย่างงานศิลปะหัตถกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของภาคใต้ในประเภทนั้นๆ วัสดุหลักที่ใช้ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ และการบรรยายอัตลักษณ์ภายในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย ลวดลายและสีสันทัน โดยสามารถวิเคราะห์ผลได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 6 ตารางสรุปการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

ประเภทของงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้	งานศิลปะหัตถกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของภาคใต้	วัสดุหลักที่ใช้	อัตลักษณ์ภายในงานศิลปะหัตถกรรม	
			ลวดลาย	สีสันทัน
1. ประเภทงานแกะสลัก	<p>หนังตะลุง</p> 	หนังวัวหรือหนังควาย ที่มีความบาง โปร่งแสง	ใช้ลายไทย โดยเฉพาะลายประจำยาม ที่มีการตัดทอน ใช้การซ้ำสร้างลวดลายจากการตอกเป็นรูช่องแสง	สีสันทันสดใส เน้นสีที่ตัดกันอย่างชัดเจน

ประเภทของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้	งานศิลปหัตถกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของภาคใต้	วัสดุหลักที่ใช้	อัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรม	
			ลวดลาย	สีสันทัน
2. ประเภทงานทอ	ผ้ายกเมืองนคร 	เส้นไหมแท้ ดิ้นเงินและดิ้นทอง	ใช้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ประกอบด้วยลายดอกพิกุล ลายกรวย 	เน้นสีสด ใช้คู่สีที่ตัดกัน มีการใช้ทองเพิ่มมูลค่า
3. ประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา	เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อ 	ดินเหนียว อำเภอบากระ	ได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติรอบตัวมาตัดทอน ใช้การขูดขีด 	ผิววัสดุมีสีสด โดดเด่นสีส้มถึงแดงสด
4. ประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ	ว่าวเบอร์อามัส 	กระดาษโลหะ กระดาษสีสดใส และไม้ไผ่เหลา	เน้นลวดลายพรรณพฤกษา ลวดลายมีความคมชัด ละเอียด ประณีต 	เน้นสีสันทันสดใส สีสะท้อนแสง และการใช้การตัดกัน เน้นจุดเด่นที่สีทอง
5. ประเภทงานหัตถกรรมโลหะ	เครื่องถมเมืองนคร 	เงิน ทอง และเงินเคลือบทอง ยาถม	ลวดลาย เน้นความคมชัดของลวดลาย ใช้ลายแบบไทยเดิม 	เน้นการตัดกันของสียาถมที่เป็นสีดำและสีโลหะแต่ละชนิดที่ถมลงไป

ประเภทของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้	งานศิลปหัตถกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของภาคใต้	วัสดุหลักที่ใช้	อัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรม	
			ลวดลาย	สีสันทัน
6. ประเภทงานจักสาน	เครื่องจักสานย่านลิเภา 	ย่านลิเภา สีดำและน้ำตาล	เป็นลายไทยตัดทอนเน้นรูปร่างเรขาคณิต 	สีตัดกัน ใช้สีของวัสดุเดิม คือย่านลิเภา

ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนด้วยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในแต่ละประเภท ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และการสังเกตกิจกรรมตัวอย่างผ่านแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice โดยมีผลดังนี้

2.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice ทำให้ทราบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน การสร้างสรรค์กิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ควรเน้นเรื่องของผลงานที่ทำ เป็นชิ้นงานที่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของเยาวชน โดยสอดแทรกอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภทลงไปในแต่ละกิจกรรมทำให้เยาวชนสามารถจับต้อง เห็น และสัมผัสและเข้าถึงได้ง่าย ในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจที่ดีก่อนการทำกิจกรรม สอบถามพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับเยาวชนผู้ร่วมกิจกรรม มีการอธิบายเนื้อหาเข้าใจง่าย กระชับ ได้ใจความ ไม่สร้างความเบื่อหน่ายให้กับเยาวชน ในการสร้างสรรค์ผลงานเยาวชนควรมีพื้นที่ในแสดงความเป็นตนเองซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า และมีกำลังใจในการทำกิจกรรมอย่างมีความสุข สำหรับองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมที่สำคัญในการทำกิจกรรมประกอบด้วย ผู้ร่วมกิจกรรมที่เป็นเยาวชนที่มีอายุ 15-25 ปี ผู้สอนที่มีความเข้าใจในเนื้อหา สามารถอธิบายเนื้อหาอย่างกระชับ เข้าใจง่าย มีความเป็นกันเอง และสามารถทำให้ผู้ทำกิจกรรมมีความเพลิดเพลินตลอดการทำกิจกรรม สถานที่ในการทำกิจกรรมเป็นเรื่องสำคัญ

ที่ต้องคำนึงถึง ควรเป็นสถานที่ที่เปิดโล่งมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงส่องถึง ทำให้เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมมีความผ่อนคลาย เหมาะกับการทำกิจกรรมที่สามารถเคลื่อนไหวและพูดคุย แลกเปลี่ยนได้อย่างสะดวก อุปกรณ์ควรมีความเหมาะสมกับกิจกรรม สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของงานศิลปกรรมแต่ละประเภท เหมาะสมกับเยาวชน เหมาะสมกับเวลาในการทำกิจกรรม และปลอดภัยต่อการปฏิบัติกิจกรรมสำหรับเยาวชน ควรมีการนำวัสดุตั้งเดิมมาสอดแทรกในวัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม เวลาในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมคือ 2 ชั่วโมงต่อกิจกรรม ในขั้นของการปฏิบัติควรประกอบด้วยสามขั้นหลัก ซึ่งประกอบด้วย ขั้นนำ คือการสร้างแรงจูงใจด้วยการซักถามพูดคุย ให้เห็นความสำคัญก่อนการทำกิจกรรม การให้ความรู้เรื่องอัตลักษณ์และที่มาของศิลปหัตถกรรมแต่ละประเภท ขั้นปฏิบัติ วิธีการทำกิจกรรมควรเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับเวลา เหมาะสมกับประเภทของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ขั้นสรุป ควรประกอบด้วยเก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนการสนทนาที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติกิจกรรม และแนะนำผลงานในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน มีการสรุปการจัดกิจกรรมและอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนโดยสอดแทรกเรื่องราวของคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมแต่ละประเภท โดยเมื่อพิจารณาจำแนกตามประเด็นที่สัมภาษณ์รวมทั้ง ผลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 3 ท่าน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1.1 วิธีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อการเห็นคุณค่าให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“วิธีการในการจัดกิจกรรม ควรคำนึงถึงผลงานจากการทำกิจกรรมการใช้สอยเป็นหลัก เหมาะสมกับวัยของเยาวชน มีการสร้างกิจกรรมให้ทันสมัย วิธีการดำเนินการไม่ยากต่อความเข้าใจของเยาวชนจนเกินไป เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเห็นคุณค่าให้กับเยาวชนควรมีระยะเวลาสั้น ในการปฏิบัติควรมีการแนะนำ จูงใจให้รู้จัก รัก ชอบ ทำ และสามารถนำไปใช้ได้จริง อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมควรร่วมในการทำกิจกรรม เน้นการสร้างกิจกรรมให้เยาวชนมีความสุขเนื่องจากเป็นกิจกรรมเพื่อการเห็นคุณค่า”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“วิธีการในการจัดกิจกรรม ควรเน้นเรื่องความสนุกสนานของกิจกรรม เน้นเรื่องการออกแบบกิจกรรมให้มีความร่วมสมัย เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของเยาวชน โดยสอดแทรกอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภทลงไป ควรมีการพูดคุยแนะนำ

เรื่องศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นชั้นนำ รวมทั้งมีวิธีการอธิบายที่เข้าใจง่ายเป็นกันเอง ในส่วนของวิธีปฏิบัติไม่ควรยากจนเกินไป ควรเป็นกิจกรรมระยะสั้น ในขั้นสุดท้ายควรให้เยาวชนได้แนะนำผลงานของตนเองเพื่อสร้างความภูมิใจต่อผลงานของตนเอง”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

“ควรมีวิธีการสร้างกิจกรรมให้มีความน่าสนใจ ดึงดูดเยาวชน กิจกรรมศิลปะที่ทำขึ้นมาแล้วเยาวชนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบร่วมกับรูปแบบของอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ กิจกรรมต้องมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และที่สำคัญต้องเข้าใจง่าย เนื้อหาไม่ยากจนเกินไป และระยะเวลาที่มีความเหมาะสมกับเยาวชน คือ ระยะเวลาอันสั้นไม่ให้เยาวชนเกิดความเบื่อหน่าย”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

ดังนั้นวิธีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อการเห็นคุณค่าให้ประสบความสำเร็จให้บรรลุตามวัตถุประสงค์คือการสร้างกิจกรรม ควรคำนึงถึงผลงานจากการทำกิจกรรมการใช้สอยเป็นหลัก เหมาะสมกับวัยของเยาวชน มีการสร้างกิจกรรมให้ทันสมัย เหมาะสมกับวัยของเยาวชน กิจกรรมต้องมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และที่สำคัญต้องเข้าใจง่าย เนื้อหาไม่ยากจนเกินไป ระยะเวลาที่มีความเหมาะสมกับเยาวชน คือ ระยะเวลาอันสั้น ไม่ทำให้เยาวชนเกิดความเบื่อหน่าย ควรมีการพูดคุยแนะนำเรื่องศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นชั้นนำ รวมทั้งมีวิธีการอธิบายที่เข้าใจง่ายเป็นกันเอง ในส่วนของวิธีปฏิบัติไม่ควรยากจนเกินไป ควรเป็นกิจกรรมระยะสั้น ในขั้นสุดท้ายควรให้เยาวชนได้แนะนำผลงานของตนเองเพื่อสร้างความภูมิใจต่อผลงานของตนเอง

2.1.2 หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อการเห็นคุณค่า

ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“กิจกรรมเข้าใจง่าย อธิบายประเด็นสำคัญ เน้นการได้สัมผัสของจริง ผลของการทำกิจกรรมต้องเหมาะสมกับเยาวชน เยาวชนสามารถใช้จริงต่อยอดได้ ระยะเวลาสั้นกระชับ เวลาที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมควรอยู่ที่ประมาณ 2 ชั่วโมงต่อกิจกรรม”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“กิจกรรมควรแสดงถึงอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างมูลค่า เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้สอย คำนึงถึงการนำไปใช้ได้ เหมาะสมกับเยาวชน ระยะเวลาสั้นกระชับประมาณ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสามารถสอดแทรกความเป็นตนเองในผลงานของแต่ละกิจกรรมที่ปฏิบัติได้”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

“กิจกรรมมีความทันสมัยสอดคล้องกับการนำรูปแบบของอัตลักษณ์ มีความสั้น กระชับเหมาะสมกับเยาวชน เน้นเรื่องความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผู้จัดกิจกรรมสามารถถ่ายทอดให้กระชับเข้าใจ สร้างความสนใจ มีความเป็นกันเอง มีอุปกรณ์ที่พร้อมในการทำกิจกรรม ปลอดภัย”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

ดังนั้นหลักการในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อการเห็นคุณค่า สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมเข้าใจง่าย ควรแสดงถึงอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ทันสมัยสอดคล้องกับการนำรูปแบบของอัตลักษณ์ เน้นการได้สัมผัสของจริง คำนึงถึงการนำไปใช้ได้ เหมาะสมกับเยาวชน เวลาสั้นกระชับประมาณ 2 ชั่วโมง ผู้จัดกิจกรรมสามารถถ่ายทอดให้กระชับเข้าใจ สร้างความสนใจ มีความเป็นกันเอง มีอุปกรณ์ที่พร้อมในการทำกิจกรรม

2.1.3 การวางแผนในการจัดกิจกรรม

ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“เตรียมเนื้อหาที่เหมาะสม กระชับจากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ที่มีความสั้น เข้าใจง่าย นำเสนอในรูปแบบของภาพและการเตรียมวัสดุอุปกรณ์จริง อุปกรณ์ต้องเอื้ออำนวยต่อระยะเวลาอันสั้น ผู้จัดอาจมีการทำแนวทางไว้ก่อนเพื่อความรวดเร็ว เตรียมสถานที่ให้ สะดวกสบายมีการประสานงานที่เหมาะสม”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“ผู้สอนควรมีความพร้อมในเรื่อง ของข้อมูลเรื่องอัตลักษณ์ของ ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มีการวางรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม มีการเตรียมสถานที่ เตรียมพร้อม เรื่องอุปกรณ์ที่เหมาะสมเพื่อความรวดเร็วในการดำเนินกิจกรรม”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

“การวางแผนการจัดกิจกรรมมองความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายคือ เยาวชน เยาวชน ซึ่งชอบความคล่องแคล่ว กระชับ สนุกสนาน ดังนั้นแผนกิจกรรมควรมีความ สนุกสนาน เพลิดเพลิน กระชับ มีการเกริ่นนำ ดึงดูดใจ”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

ดังนั้นการวางแผนในการจัดกิจกรรมสามารถสรุปได้ว่า เตรียมเนื้อหาที่เหมาะสม กระชับจากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ที่มีความสั้น เข้าใจง่าย นำเสนอในรูปแบบของภาพ และการเตรียมวัสดุอุปกรณ์จริง อุปกรณ์ต้องเอื้ออำนวยต่อระยะเวลาอันสั้น เหมาะสมเพื่อความรวดเร็วในการดำเนินกิจกรรม เตรียมสถานที่ให้สะดวกสบายมีการประสานงานที่เหมาะสม มีการเตรียมสถานที่ที่เหมาะสม

2.1.4 องค์ประกอบสำคัญในการทำกิจกรรมเพื่อให้เห็นคุณค่า

ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“องค์ประกอบที่สำคัญประกอบด้วย ผู้ร่วมกิจกรรมที่เป็นเยาวชน การกำหนดระยะเวลา สถานที่ที่เหมาะสม ผู้สอน สาระสำคัญในการทำกิจกรรม แนวคิดของกิจกรรม อุปกรณ์ สื่อการสอน และแบ่งการปฏิบัติออกเป็นสามขั้น ประกอบด้วยขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุป”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“เวลาต้องมีความเหมาะสม สถานที่ไม่ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความเครียด ผู้สอนมีความเป็นกันเอง มีวิธีการการทำกิจกรรมที่เหมาะสม อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม ควรมีการนำวัสดุตั้งเดิมมาสอดแทรกในวัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม และวิธีการปฏิบัติกิจกรรมควรมีการสร้างแรงจูงใจ และมีการให้เยาวชนมีการแสดงความเป็นตนเองในการสร้างสรรค์ผลงาน”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

“องค์ประกอบที่สำคัญ คืออายุ ช่วงวัยของผู้ทำกิจกรรม กิจกรรมมีความสอดคล้องกับระยะเวลา สถานที่ที่มีความเหมาะสม อุปกรณ์พร้อม มีวิธีปฏิบัติสามขั้นตอน ขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุป ผู้สอนในกิจกรรม”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญในการทำกิจกรรมเพื่อให้เห็นคุณค่าสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญประกอบด้วย ผู้ร่วมกิจกรรมที่เป็นเยาวชน การกำหนดระยะเวลา สถานที่ที่เหมาะสม ผู้สอน สาระสำคัญในการทำกิจกรรม แนวคิดของกิจกรรม อุปกรณ์ ควรมีการนำวัสดุตั้งเดิมมาสอดแทรกในวัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม สื่อการสอน และแบ่งการปฏิบัติออกเป็นสามขั้น ประกอบด้วยขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุป เยาวชนมีการแสดงความเป็นตนเองในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.1.5 บรรยากาศที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม

ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“บรรยากาศในการทำกิจกรรม มีความผ่อนคลายเป็นกันเอง ผู้จัดกิจกรรมสามารถเข้าถึงเยาวชนได้อย่างเต็มที่ สถานที่มีพื้นที่โล่งมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่อึดอัด ช่วยให้เยาวชนมีความสุขในการจัดกิจกรรม”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“มีความเป็นกันเอง ผ่อนคลายช่วยให้เยาวชนกล้าแสดงออก กล้าทำกิจกรรมอย่างมีความสุข สถานที่โล่งสบาย อากาศถ่ายเท มีแสงส่องถึง เหมาะแก่การทำกิจกรรมที่เยาวชนสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนได้อย่างเต็มที่”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

“บรรยากาศเป็นแรงจูงใจในการทำกิจกรรม บรรยากาศไม่ตึงเครียด สนุกสนาน เป็นกันเอง สถานที่จัดมีความโล่งสบาย ไม่เป็นแบบแผนเกินไปทำเยาวชนทำกิจกรรมอย่างผ่อนคลาย”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

ดังนั้นบรรยากาศที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมสรุปได้ว่า บรรยากาศในการทำกิจกรรม มีความผ่อนคลายเป็นกันเอง ผู้จัดกิจกรรมสามารถเข้าถึงเยาวชนได้อย่างเต็มที่ สถานที่มีพื้นที่โล่งมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงส่องถึง ไม่อึดอัด ช่วยให้เยาวชนมีความสุขในการจัดกิจกรรม ไม่เป็นแบบแผนเกินไปทำเยาวชนทำกิจกรรมอย่างผ่อนคลาย

2.2 ผลจากแบบสังเกตการจัดกิจกรรม Best Practice เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ จากการสังเกตการจัดกิจกรรม Best Practice พบว่า บุคคลิกภาพของผู้จัดกิจกรรมตัวอย่าง ผู้จัดกิจกรรมมีน้ำเสียงที่ชัดเจนในการพูดคุยให้ความรู้ ไม่เป็นทางการมากเกินไป มีความเป็นกันเอง ผู้จัดกิจกรรมมีความกระฉับกระเฉง เข้าถึงผู้ร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี มีการให้กำลังใจ สอบถามผู้ร่วมกิจกรรมตลอดเวลาและสามารถสร้างเสียวหัวเราะและความเพลิดเพลินทำให้ผู้ทำกิจกรรมมีความสุขในการทำกิจกรรมตลอดเวลา สถานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตัวอย่างเป็นสถานที่เปิดโล่งกลางธรรมชาติ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีพื้นที่กว้าง แสงส่องถึง โดยบรรยากาศมีความเป็นกันเอง

ผ่อนคลาย และผู้สอนและผู้ร่วมกิจกรรมสามารถพูดคุยกันได้ ในเรื่องของอุปกรณ์ มีการใช้สื่อการสอนที่เป็นภาพ ร่วมกับการบรรยายจากผู้จัดกิจกรรมในเบื้องต้น ด้วยความกระชับ มีจุดเน้นถึงเนื้อหาที่สำคัญ เข้าใจง่าย มีการใช้สื่อที่สามารถสัมผัสได้จริง ซึ่งช่วยสร้างความสนใจ เข้าสู่ความเข้าใจ รวมทั้งทำให้เยาวชนมีความรู้สึกอยากที่จะปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานจากกิจกรรมตัวอย่างในทุกๆกิจกรรม จึงมีการใช้วัสดุตั้งเดิมโดยเฉพาะงานศิลปหัตถกรรม ซึ่งยังเป็นการคงซึ่งอัตลักษณ์และการนำมาผนวกกับวัสดุที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายและไม่ยากที่จะเข้าถึงการทำกิจกรรมศิลปะ กระบวนการในการจัดกิจกรรมคือ 1) ขั้นนำ ผู้จัดกิจกรรมมีการสร้างแรงจูงใจ ด้วยการพูดคุยสอบถาม เป็นจุดเริ่มต้นทางความรู้สึก ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจ มีการให้ความรู้เบื้องต้น การอธิบายใช้รูปแบบของกิจกรรม สร้างความเข้าใจด้วยการให้ความรู้ทางศิลปะ สอนแบบมีการ สาธิตตัวอย่าง 2) ขั้นปฏิบัติ ผู้จัดกิจกรรมทำให้เกิดการสัมผัสของผู้ทำกิจกรรม ด้วยประสบการณ์จริง เป็นการนำความสามารถด้านฝีมือและความคิดมาผนวกด้วยกัน จากความเข้าใจของผู้ร่วมกิจกรรมที่เชื่อมโยงจากขั้นนำ การนำความรู้จากการ สื่อสารกับการสร้างสรรค์ผลงานจากอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้จนเกิดความเข้าใจ 3) ขั้นสรุป ผู้จัดกิจกรรมมีการซักถาม ให้เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการแสดงออก และการอธิบายถึงความสามารถของตนเอง ความพึงพอใจในการสร้างสรรค์ผลงานจากกิจกรรม ความภูมิใจต่อผลงานทางศิลปะ ทบทวนความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการทำกิจกรรม เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติเพื่อทราบถึงผลการจัดกิจกรรม สามารถสรุปออกเป็นสามประเด็นได้ดังนี้

2.2.1 ด้านผู้จัดกิจกรรม

2.2.1.1 วิธีการและกระบวนการในการจัดกิจกรรม

ผลการสังเกตวิธีการและกระบวนการในการจัดกิจกรรมคือ 1) ขั้นนำ ผู้จัดกิจกรรมมีการสร้างแรงจูงใจ ด้วยการพูดคุยสอบถาม เป็นจุดเริ่มต้นทางความรู้สึก ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจ มีการให้ความรู้เบื้องต้น การอธิบายใช้รูปแบบของกิจกรรม สร้างความเข้าใจด้วยการให้ความรู้ทางศิลปะ สอนแบบมีการ สาธิตตัวอย่าง 2) ขั้นปฏิบัติ ผู้จัดกิจกรรมทำให้เกิดการสัมผัสของผู้ทำกิจกรรม ด้วยประสบการณ์จริง เป็นการนำความสามารถด้านฝีมือและความคิดมาผนวกด้วยกัน จากความเข้าใจของผู้ร่วมกิจกรรมที่เชื่อมโยงจากขั้นนำ การนำความรู้จากการ สื่อสารกับการสร้างสรรค์ผลงานจากอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้จนเกิดความเข้าใจ 3) ขั้นสรุป ผู้จัดกิจกรรมมีการซักถาม ให้เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการแสดงออก และการอธิบายถึงความสามารถของตนเอง ความพึงพอใจในการสร้างสรรค์ผลงานจากกิจกรรม ความภูมิใจต่อผลงานทางศิลปะ ทบทวนความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการทำกิจกรรม เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติเพื่อทราบถึงผลการจัดกิจกรรม

2.2.1.2 ลักษณะของสื่อการสอน อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

จากการสังเกตกิจกรรมตัวอย่างมีการใช้สื่อการสอนที่เป็นภาพ ร่วมกับการบรรยายจากผู้จัดกิจกรรมในเบื้องต้น ด้วยความกระชับ มีจุดเน้นถึงเนื้อหาที่สำคัญ เข้าใจง่าย มีการใช้สื่อที่สามารถสัมผัสได้จริง ซึ่งช่วยสร้างความสนใจ เข้าสู่ความเข้าใจ รวมทั้งทำให้เยาวชนมีความรู้สึกรอยากรที่จะปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์งานจากกิจกรรม ตัวอย่างในทุกๆกิจกรรม จึงมีการใช้วัสดุตั้งเดิมโดยเฉพาะงานศิลปหัตถกรรม ซึ่งยังเป็นการคง ซึ่งอัตลักษณ์และการนำมาผนวกกับวัสดุที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายและไม่ยากที่จะเข้าถึงการทำกิจกรรมศิลปะ

2.2.1.3 ลำดับขั้นตอนในการทำกิจกรรม

ขั้นนำ

พูดคุยซักถามเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมนั้นๆ เช่น รู้จักหรือไม่ เคย ทำกิจกรรมดังกล่าวหรือไม่ จากนั้นอธิบายที่มาและเนื้อหาอย่างกระชับ แนะนำกิจกรรม โดยใช้ สื่อที่เป็นรูปภาพและผลงานจริง อธิบายขั้นตอนและสาธิตกระบวนการของกิจกรรมศิลปะอย่าง ละเอียด พร้อมทั้งพูดคุยและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมกิจกรรมอยากทำกิจกรรม

ขั้นปฏิบัติ

กิจกรรมทำให้เกิดการสัมผัสของผู้ทำกิจกรรม ด้วยประสบการณ์ จริง เป็นการนำความสามารถด้านฝีมือและความคิดมาผนวกด้วยกัน จากความเข้าใจของผู้ร่วม กิจกรรมที่เชื่อมโยงจากขั้นนำ

ขั้นสรุป

เก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ แลกเปลี่ยนการสนทนาที่เกี่ยวกับ การปฏิบัติกิจกรรม และแนะนำผลงานในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน สรุปการจัดกิจกรรมและอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนโดยสอดแทรกเรื่องราวของเนื้อหาใน การจัดกิจกรรม

2.2.1.4 บุคลิกภาพของผู้จัดกิจกรรม

จากการสังเกตบุคลิกภาพของผู้จัดกิจกรรมตัวอย่าง ผู้จัด กิจกรรมมีน้ำเสียงที่ชัดเจนในการพูดคุยให้ความรู้ ไม่เป็นทางการมากเกินไป มีความเป็นกันเอง ผู้ จัดกิจกรรมมีความกระฉับกระเฉง เข้าถึงผู้ร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี มีการให้กำลังใจ สอบถามผู้ ร่วมกิจกรรมตลอดเวลา และสร้างเสียวหัวเราะและความเพลิดเพลินทำให้ผู้ทำกิจกรรมมีความสุข ในการทำกิจกรรมตลอดเวลา

2.2.2 ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.2.2.1 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม

จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมตัวอย่าง ผู้ร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมมีความผ่อนคลายในการทำกิจกรรม มีการซักถามผู้จัดกิจกรรม มีความมั่นใจระหว่างการทำงาน ในชั้นปฏิบัติผู้ร่วมกิจกรรมมีการแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนุกสนาน รวมทั้งการสร้างสรรคผลงานมีการสอดแทรกความเป็นตนเองลงในผลงาน ทำให้ภูมิใจที่จะนำเสนอผลงานของตนให้ผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกันได้เห็น และสามารถตอบคำถามพูดคุยได้เป็นอย่างดี

2.2.2.2 การเชื่อมโยงความรู้ของผู้ร่วมกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจ มีความพร้อมในการนำข้อมูลที่ได้รับจากการบรรยายเพื่อลงมือในชั้นปฏิบัติ ให้ความสนใจทำให้ จัดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำ รวมทั้งสามารถใช้เวลาในการทำกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้สอนมีวิธีการในการพูด การนำเสนอที่มีความน่าสนใจ

2.2.2.3 การปฏิสัมพันธ์ของผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน

จากการสังเกตการปฏิสัมพันธ์ของผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกันในการทำวิจัยตัวอย่างมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น มีความผ่อนคลายและเป็นกันเองในการทำกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม รวมทั้งมีการช่วยเหลือกัน ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีความภูมิใจในผลงานของตนเอง ซึ่งผลงานของผู้ร่วมกิจกรรมมีความเป็นเอกลักษณ์ในตัวเอง

2.2.3 สถานที่ในการจัดกิจกรรม

จากการสังเกตสถานที่ในการจัดกิจกรรมตัวอย่าง สถานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตัวอย่างเป็นสถานที่เปิดโล่งกลางธรรมชาติ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีพื้นที่กว้าง แสงส่องถึง โดยบรรยากาศมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย และผู้สอนและผู้ร่วมกิจกรรมสามารถพูดคุยกันได้ดี

2.3 ผลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

ผลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะ ในเรื่องวิธีการสอนศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท ควรมีการสอนให้เยาวชนได้เข้าใจวิธีดั้งเดิม โดยมีการสอดแทรกในกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของที่มา นำส่วนที่เป็นอัตลักษณ์สำคัญมาเป็นแนวคิดในการสร้างกิจกรรมแต่ละประเภท ในด้านวัสดุอุปกรณ์ควรมีการใช้วัสดุดั้งเดิมที่ผ่านกระบวนการตัดทอน คัดกรองทำให้

ง่ายและเหมาะสมกับเวลาในการทำกิจกรรม แต่บางกิจกรรมมีข้อจำกัดจึงอาจใช้วัสดุทดแทนโดยคำนึงถึงรูปแบบอัตลักษณ์ที่ต้องการให้เยาวชนผู้ทำกิจกรรมได้เข้าใจโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 วิธีในการสอนศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท

2.3.1.1 ประเภทงานแกะสลัก (หนังตะลุง)

วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานแกะสลัก ควรเน้นให้เยาวชนได้ตอกหนังจริง ได้สัมผัสอุปกรณ์ในการตอกจริง ในเวลาที่จำกัด อาจจะนำบางส่วนที่เป็นลักษณะเด่น เช่นการนำลายกระจังในงานแกะสลักหนังตะลุง มาสร้างเป็นกิจกรรมที่สามารถให้เยาวชนใช้สอยได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมที่แกะหนังตะลุงทั้งตัวซึ่งใช้เวลานานในการแกะ

2.3.1.2 ประเภทงานทอ (ผ้ายกเมืองนคร)

วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานทอ ควรง่ายต่อการเข้าใจถึงลวดลายที่เป็นที่นิยมของผ้ายกเมืองนคร รู้จักการใช้สีของผ้าและองค์ประกอบของลวดลายที่ใช้ในการทอที่เป็นอัตลักษณ์ของผ้ายกเมืองนคร ไม่จำเป็นต้องทอผ้าเนื่องจากการทอผ้ายกจริงหนึ่งผืนต้องใช้เวลามากกว่า 1 เดือน

2.3.1.3 ประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา (หม้อสทิงหม้อ)

วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา ควรให้เยาวชนได้สัมผัสวัสดุจริง โดยเฉพาะหม้อที่ทำจากดินปากพรอ โดยเยาวชนสามารถสร้างสรรค์ลวดลายของตนเองโดยการขีดขีดลงบนหม้อที่มีความหมาย เพื่อให้เยาวชนได้เข้าใจ สัมผัส และเข้าถึงอัตลักษณ์ของหม้อสทิงหม้อ

2.3.1.4 ประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ (วาวเบอร์อามัส)

วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ วาวเบอร์อามัส ควรให้เยาวชนได้ เข้าใจถึงรูปแบบของลวดลายที่ใช้ในการทำวาวเบอร์อามัสและสีเส้นที่เป็นอัตลักษณ์ รวมทั้งการใช้วัสดุที่ใช้ในการทำวาวเบอร์อามัส เช่น กระจาดโลหะสีทอง ให้เยาวชนได้ทราบถึงวิธีการแกะลวดลายอย่างง่าย

2.3.1.5 ประเภทงานโลหะ (เครื่องถมเมืองนคร)

วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานโลหะ ควรให้เยาวชนทำเข้าใจถึงวิธีการทำเครื่องถมเมืองนครตั้งแต่ขั้นต้น รูปแบบกิจกรรมมีความง่าย อาจใช้การทำเป็นวัสดุที่มีขนาดเล็กเนื่องจากเวลาที่มีข้อจำกัด ผู้ทำกิจกรรมควรเน้นเรื่องการลงยาถมที่เป็นขั้นตอนสุดท้ายให้เยาวชนได้เห็นถึงขั้นตอนที่มีความสำคัญในการทำเครื่องถมเมืองนคร

2.3.1.6 ประเภทงานจักสาน (เครื่องจักสานย่านลิเภา)

วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานจักสาน ควรให้เยาวชนใช้ย่านลิเภาจริงในการทำกิจกรรมเนื่องจาก การได้สัมผัสของจริงทำให้เยาวชนที่ทำการกิจกรรมมีความ

เข้าใจในตัววัสดุซึ่งมีสีที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว คือสีน้ำตาลและดำ โดยนำมาตกแต่งบนชิ้นงานที่เยาวชนสามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.3.2 อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมศิลปะหัตถกรรมแต่ละประเภท เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

2.3.2.1 ประเภทงานแกะสลัก (หนังตะลุง)

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานแกะสลัก หนังตะลุง ควรใช้วัสดุจริงที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบในกิจกรรม คือการใช้หนังแก้วที่ทำมาจากหนังวัว และหมุดตอกลายหนังตะลุง ผนวกกับวัสดุที่

2.3.2.2 ประเภทงานทอ (ผ้ายกเมืองนคร)

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานทอผ้ายกเมืองนคร สามารถใช้วัสดุทดแทนผ้าได้เนื่องจากมีเวลาจำกัดในการทำกิจกรรม ควรเน้นเรื่องของอัตลักษณ์ที่แสดงออกในเรื่องของสี และองค์ประกอบของลายผ้าเป็นหลัก

2.3.2.3 ประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา (หม้อสทิงหม้อ)

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา หม้อสทิงหม้อ ควรให้เยาวชนผู้ทำกิจกรรมได้ใช้วัสดุจริงในการทำกิจกรรม เนื่องจากใช้ระยะเวลาอันสั้นในการทำกิจกรรมประเภทนี้ ด้วยการให้ผู้ทำกิจกรรมได้เริ่มจากการชุบซีตลวดลายบนหม้อที่เป็นดินดิบ

2.3.2.4 ประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ (ว้าวเบอร์อามัส)

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ ว้าวเบอร์อามัส ควรมีการนำกระดาษที่ใช้ในการแกะว้าวเบอร์อามัส คือกระดาษสีและกระดาษโลหะสีทอง มาประกอบในกิจกรรม ลวดลายที่ใช้ในการทำกิจกรรมเป็นลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของว้าวเบอร์อามัสคือลายผักบุง ซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมที่มีความง่ายและเหมาะสมต่อเวลาในการทำกิจกรรม การใช้วัสดุจริงช่วยให้เยาวชนเกิดความเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น

2.3.2.5 ประเภทงานโลหะ (เครื่องถมเมืองนคร)

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานประเภทงานโลหะ เครื่องถมเมืองนคร ควรใช้วัสดุที่เป็นทองเหลือง ซึ่งมีลักษณะสีสนั้วสัมผัสเหมือนทอง กระบวนการในการกลึงจะง่ายขึ้น รวมทั้งควรมีขนาดเล็กเพื่อเหมาะสมแก่เวลาในการทำกิจกรรม ควรหาอุปกรณ์ทดแทนยาถมที่อันตรายต่อการทำกิจกรรม เช่น การใช้อีพ็อกซี่ (Epoxy) ผสมสีดำแทนยาถม

2.3.2.6 ประเภทงานจักสาน (เครื่องจักสานย่านลิเภา)

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานประเภทงานจักสาน เครื่องจักสานย่านลิเภา คนใช้ย่านลิเภาจริงที่รีดพร้อมสานแล้ว มาใช้ในการทำกิจกรรมเพื่อความเหมาะสมของระยะเวลา

2.3.3 ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในแต่ละประเภท

2.3.3.1 ประเภทงานแกะสลัก (หนังตะลุง)

ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเภทงานแกะสลัก หนังตะลุงคือ การตอกต้องใช้เวลามาก จึงควรร่างลวดลายลงบนตัวหนังเตรียมก่อนการทำกิจกรรม ควรมีขนาดเล็กและรายละเอียดพอประมาณ

2.3.3.2 ประเภทงานทอ (ผ้ายกเมืองนคร)

ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเภทงานทอผ้ายกเมืองนคร เนื่องจากการทอใช้เวลานาน และเนื่องจากต้องการให้เยาวชนเข้าใจเรื่ององค์ประกอบของลายและสีสันทัน สามารถใช้การระบายสีตามความเข้าใจโดยสามารถสอดแทรกความเป็นตนเอง และเรียงลวดลายของผ้ายกเมืองนครได้อย่างถูกต้อง

2.3.3.3 ประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา (หม้อสทิงหม้อ)

ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา หม้อสทิงหม้อ เนื่องจากดินปั้นชุ่มน้ำเล็ก มีอัตราการแห้งที่รวดเร็ว ดังนั้นผู้ทำกิจกรรมควรทำกิจกรรมอย่างกระชับรวดเร็วเพื่อไม่ให้เกิดการเสียหายของชิ้นงาน

2.3.3.4 ประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ (วาวเบอร์อามัส)

ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ วาวเบอร์อามัส เนื่องจากลวดลายมีความละเอียดการเลือกลายมาทำกิจกรรมควรมีการตัดทอนให้เหมาะสมกับเวลา และมีการร่างลวดลายบนกระดาษที่จะแกะไว้ก่อนการทำกิจกรรม

2.3.3.5 ประเภทงานโลหะ (เครื่องถมเมืองนคร)

ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมประเภทงานโลหะ เครื่องถมเมืองนคร การถมด้วยยาถมจริงๆมีความอันตรายต่อเยาวชนผู้ร่วมกิจกรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้วัสดุทดแทนที่แห้งเร็ว คือการใช้อีพ็อกซี่ (Epoxy) ผสมสีดำแทนยาถม

2.3.3.6 ประเภทงานจักสาน (เครื่องจักสานย่านลิเภา)

ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมประเภทงานจักสาน เครื่องจักสานย่านลิเภา เนื่องจากการสานย่านลิเภาใช้เวลานาน ดังนั้นชิ้นงานในการทำกิจกรรมควรมีขนาดเล็กและเยาวชนสามารถนำไปใช้สอยได้ในชีวิตประจำวันได้

ตอนที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงาน ศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

จากการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี การสังเกตกิจกรรมตัวอย่างผ่านแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice และการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ทำให้ได้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ผู้วิจัยกำหนดให้จัดกิจกรรมระยะเวลา 2 วัน วันละ 3 กิจกรรม กิจกรรมละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมเชื่อมกลัดจากหนังตะลุง 2) กิจกรรมฝ้ายกระดาษ 3) กิจกรรมตกแต่งหม้อสitingหม้อ 4) กิจกรรมสมุดสวยด้วยลายว่าวเบอร์อามัส 5) กิจกรรมตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร 6) กิจกรรมด้ามจับปากกาสาธยายานลิเกา สามารถสรุปกิจกรรมเบื้องต้นตามตารางได้ดังนี้ ตารางที่ 7 ชุดกิจกรรมศิลปะ

ลำดับ	ชื่อ กิจกรรม	คำอธิบายกิจกรรม	ภาพประกอบ
1	กิจกรรมเชื่อม กลัดจากหนัง ตะลุง	การต่อกลัดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่ตัดทอนมาจากหนังตะลุงดั้งเดิมมาประกอบกัน เป็นเชื่อมกลัดที่สวยงาม	
2	กิจกรรมฝ้าย ยกระดาษ	การนำชิ้นส่วนของลายฝ้ายจากกระดาษมาลงสีให้สวยงามอัตลักษณ์ในเรื่องสี แล้วเรียงลวดลายให้ถูกต้องตามรูปแบบของอัตลักษณ์ของฝ้ายเมืองนคร	
3	กิจกรรม ตกแต่งหม้อ สitingหม้อ	การนำลวดลายดั้งเดิมมาตกแต่งตามความต้องการบนหม้อสitingหม้อด้วยการทาบ การกลัดลายให้สวยงาม	
4	กิจกรรมสมุด สวยด้วยลาย ว่าวเบอร์- อามัส	การแกะกระดาษตามอัตลักษณ์ของลวดลายสีเส้นและรูปแบบของว่าวเบอร์อามัส เพื่อการตกแต่งปกสมุดให้สวยงามน่าสนใจ	

5	กิจกรรมตกแต่ง แหวนด้วยวิธีการ ทำเครื่องถมเมือง นคร	การนำอัตลักษณ์เรื่องของการตัด กันของสีเส้นและลวดลายไทยที่มีโดดเด่น และวิธีการทำเครื่องถมเมืองนครมา สร้างสรรค์เป็นแหวนที่สวยงาม	
6	กิจกรรมตามจับ ปากกาसान ย่านลิเภา	การสร้างลวดลายบนตามจับ ปากกา เพื่อแสดงถึงความงามที่เป็นอัต ลักษณ์ของการสานย่านลิเภาทั้งในเรื่องสี และลวดลายที่ตัดกันอย่างชัดเจน	

โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม มีโครงสร้างแผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย คำบรรยายกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรม เวลาในการทำกิจกรรม สถานที่จัดกิจกรรม ผู้สอน สาระสำคัญของกิจกรรม แนวคิดกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม สื่อการสอน กระบวนการจัดกิจกรรม โดยแบ่งการจัดกิจกรรมออกเป็น 3 ชั้นคือ 1) ชั้นนำ 2) ชั้นปฏิบัติ 3) ชั้นสรุป ดังต่อไปนี้

2.1 กิจกรรม เข็มกลัดจากหนังตะลุง

ภาพที่ 33 เข็มกลัดจากหนังตะลุง

คำบรรยาย กิจกรรมการทำเข็มกลัดจากหนังตะลุงเป็นการต่อกลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่ตัดทอนมา

จากรูปหนังตะลุงดั้งเดิมมาประกอบกัน เป็นเข็มกลัดที่สวยงาม

ผู้ร่วมกิจกรรม เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี

เวลา 2 ชั่วโมง

สถานที่ เป็นสถานที่ที่เปิดโล่งกลางธรรมชาติ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยบรรยากาศมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย เหมาะสมกับการกิจกรรมและผู้สอนสามารถพูดคุยกันได้

ผู้สอน นายธิติ พฤกษ์อุดม

สาระสำคัญของกิจกรรม หนึ่งตะลุงคือศิลปะการแสดงประจำท้องถิ่นอย่างหนึ่งของภาคใต้ เป็นการเล่าเรื่องราวที่ผู้กร้อยเป็นนิยาย ดำเนินเรื่องด้วยบทหรือยกรองที่ขับร้องเป็นสำเนียงท้องถิ่น หรือที่เรียกกันว่าการ "ว่าบท" มีบทสนทนาแทรกเป็นระยะ และใช้การแสดงเงาบนจอผ้าเป็นสิ่งดึงดูดสายตาของผู้ชม ซึ่งการว่าบท การสนทนา และการแสดงเงา นี้ นายหนึ่งตะลุงเป็นคนแสดงเองทั้งหมด (คนางค์ บุญทิพย์, 2544)

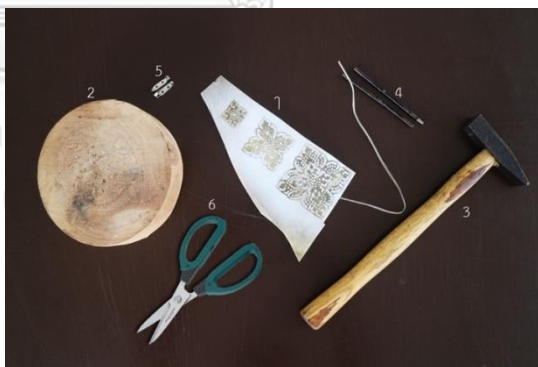
แนวคิด เป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่า โดยใช้การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานแกะหนึ่งตะลุง จากการทำกิจกรรม
2. เพื่อให้เยาวชนเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ของหนึ่งตะลุง

วัสดุอุปกรณ์

1. หนึ่งแก้ว
2. เชียงไม้
3. ค้อนขนาดเล็ก
4. หมุดตอกกลวดลาย
5. เข็มกลัด
6. กรรไกร

ภาพที่ 34 อุปกรณ์เข็มกลัดจากหนึ่งตะลุง

สื่อการสอน

1. Powerpoint เรื่องอัตลักษณ์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ประเภทแกะสลัก (หนึ่งตะลุง)
2. ตัวอย่างเข็มกลัดที่ทำจากการตอกหนัง

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. พูดคุยซักถามเกี่ยวกับหนังตะลุง เช่น รู้จักหนังตะลุงหรือไม่ เคยทำกิจกรรมการตอกหนังตะลุงมาก่อนหน้านี้หรือไม่
2. อธิบายเรื่องของอัตลักษณ์ของหนังตะลุง เช่น หลังตะลุงมีวิธีการสร้างลวดลายลงบนหนังแก้วที่ใช้การซ้ำของลวดลายที่มีความละเอียดประณีตสวยงาม
3. แนะนำกิจกรรม โดยใช้สื่อที่เป็นรูปภาพและผลงานจริง อธิบายขั้นตอนและสาธิตกระบวนการของกิจกรรมศิลปะอย่างละเอียด พร้อมทั้งพูดคุยและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมกิจกรรมอยากทำกิจกรรม
4. ยกตัวอย่างงานแกะหนังตะลุง

ขั้นปฏิบัติ

1. เตรียมแผ่นหนังแก้วที่มีการเขียนลวดลายอย่างคร่าวๆ สามขนาด

ภาพที่ 35 ลายสามขนาดบนหนังแก้ว

2. ใช้ตัวตอกลวดลายตอกตามขนาดของลายที่กำหนดให้โดยมีสามขนาด ใช้ค้อนตอกแล้วรองด้วยเชียงไม้

ภาพที่ 36 การตอกลาย

3. ทำการตอกลวดลายตกแต่งตามกำหนด จนครบตามลวดลายที่เขียนไว้

ภาพที่ 37 การตอกลาย

4. ประกอบเป็นเข็มกลัดและสามารถใช้งานได้ทันที

ภาพที่ 38 การประกอบลาย

ขั้นสรุป

1. เก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนการสนทนาที่เกี่ยวกับ การปฏิบัติกิจกรรม และแนะนำผลงานในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน
2. สรุปการจัดกิจกรรมและอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนโดยสอดแทรกเรื่องราวของคุณค่าของอัตลักษณ์ของหนังตะลุง

2.2 กิจกรรม ผ้ายกกระดาน

ภาพที่ 39 ผ้ายกกระดาน

คำบรรยาย กิจกรรมการสร้างลวดลายผ้ายกเมืองนครจากกระดาน โดยการนำชิ้นส่วนของลายผ้ายกมาลงสีให้สวยงามแล้วเรียงให้ถูกต้องตามรูปแบบของอัตลักษณ์ของผ้ายกเมืองนคร

ผู้ร่วมกิจกรรม เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี

เวลา 2 ชั่วโมง

สถานที่ เป็นสถานที่เปิดโล่งกลางธรรมชาติ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยบรรยากาศมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย เหมาะสมกับการกิจกรรมและผู้สอนสามารถพูดคุยกันได้

ผู้สอน นายธีติ พงษ์อุดม

สาระสำคัญของกิจกรรม ผ้ายกเมืองนคร เป็นชื่อเฉพาะ หมายถึง ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัด นครศรีธรรมราชที่ทอสืบต่อกันมาแต่โบราณ เป็นผ้าที่ได้รับการยกย่องมา แต่โบราณว่าสวยงามแบบอย่างผ้าชั้นดี สันนิษฐานว่าในสมัยอาณาจักร ตามพรลิงค์หรือตัมพะลิงค์ ซึ่งเป็นอาณาจักรโบราณที่มีมาตั้งแต่ก่อนสมัย พุทธศตวรรษที่ 7 และมีศูนย์กลางอยู่ที่นครศรีธรรมราชในปัจจุบันคงจะมีการ ทอผ้าอย่างจริงจังแล้ว เพราะยุคนั้นตามพรลิงค์ เป็นเมืองท่า ศูนย์กลางการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม จึงมีการแลกเปลี่ยนรับเอาศิลปวัฒนธรรมจาก จีน อินเดีย และอาหรับ ชาติต่างๆ เหล่านี้คงจะนำเอาวิชาการทอผ้ามาถ่ายทอดไว้ ซึ่งทำให้ชาว พื้นเมืองรู้จักการทอผ้าทั้งผืนเรียบและผ้ายกดอก (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543)

แนวคิด เป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่า โดยใช้การ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานงานทอผ้ายกเมืองนคร จากการทำ กิจกรรม
2. เพื่อให้เยาวชนเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ของผ้ายกเมืองนคร

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษลายผ้ายกกรวยเชิง, กระดาษทอกลายดอกพิกุล, กระดาษลายชั้นประจำยามก้ามปู
2. สีไม้
3. กาวน้ำ
4. กระดาษแข็ง

ภาพที่ 40 อุปกรณ์ทำผ้ายกกระดาษ

สื่อการสอน

1. Powerpoint เรื่องอัตลักษณ์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ประเภททอ (ผ้ายกเมืองนคร)
2. ตัวอย่างผ้ายกกระดาน

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. พุดคุยซักถามเกี่ยวกับผ้ายกเมืองนคร เช่น รู้จักผ้ายกเมืองนครหรือไม่ เคยทราบวิธีการทำผ้ายกเมืองนครก่อนหน้านี้หรือไม่
2. อธิบายเรื่องของอัตลักษณ์ของผ้ายกเมืองนคร เช่น ผ้ายกเมืองนครมีสีสันและลวดลายที่ความประณีตสวยงาม มีการวางลวดลายที่เป็นเฉพาะตัว
3. แนะนำกิจกรรม โดยใช้สื่อที่เป็นรูปภาพและผลงานจริง อธิบายขั้นตอนและสาธิตกระบวนการของกิจกรรมศิลปะอย่างละเอียด พร้อมทั้งพุดคุยและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมกิจกรรมอยากทำกิจกรรม

ขั้นปฏิบัติ

1. ผู้ร่วมกิจกรรมนำกระดาษที่เป็นลวดลายในแบบต่างๆ ตามประเภทของแถบลาย ลงสีตามที่ตนเองชื่นชอบ ตามรูปแบบที่ถูกต้องของผ้ายกเมืองนครดั้งเดิม

ภาพที่ 41 การลงสีผ้ายกกระดาน

2. เรียงลำดับลวดลายตามรูปแบบผ้ายกเมืองนครที่ถูกต้อง ทากาวน้ำ แล้วปะติดลงบนกระดาษแข็งให้สวยงาม

ภาพที่ 42 ผ้ายกกระดาน

ขั้นสรุป

1. เก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนการสนทนาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจกรรม และแนะนำผลงานในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน
2. สรุปการจัดกิจกรรมและอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนโดยสอดแทรกเรื่องราว คุณค่าของอัตลักษณ์ของฝ่ายกเมืองนคร

2.3 กิจกรรม ตกแต่งหม้อสitingหม้อ

ภาพที่ 43 หม้อสitingหม้อ

- คำบรรยาย** กิจกรรมการตกแต่งลวดลาย โดยการนำลวดลายดั้งเดิมมาตกแต่งตามความต้องการบนหม้อสitingหม้อด้วยการทาบ การกดลายให้สวยงาม
- ผู้ร่วมกิจกรรม** เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี
- เวลา** 2 ชั่วโมง
- สถานที่** เป็นสถานที่ที่เปิดโล่งกลางธรรมชาติ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยบรรยากาศมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย เหมาะสมกับการกิจกรรมและผู้สอนสามารถพูดคุยกันได้
- ผู้สอน** นายธีติ พฤกษ์อุตม
- แนวคิด** เป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่า โดยใช้การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้
- สาระสำคัญของกิจกรรม** เครื่องปั้นสitingหม้อ เป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นที่อยู่กับชาวจังหวัดสงขลา

เป็นเวลานาน มีบทบาทกว้างขวางเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของ
 ชาวใต้ เช่น บทบาทในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน คือ การหุงต้ม บทบาท
 ในการรักษาสุขภาพอนามัย คือ การต้มยาสมุนไพร (สุภาภรณ์ อินทองคง,
 2553)

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผาสทิงหม้อ จากการทำกิจกรรม
2. เพื่อให้เยาวชนเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผาสทิงหม้อ

วัสดุอุปกรณ์

1. หม้อสทิงหม้อที่เป็นดินดิบ
2. เชือก
3. ไม้ปั้น
4. ฟองน้ำ
5. แก้วน้ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY ภาพที่ 44 อุปกรณ์ทำหม้อสทิงหม้อ

สื่อการสอน

1. Powerpoint เรื่องอัตลักษณ์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ประเภทเครื่องปั้นดินเผา (หม้อสทิงหม้อ)
2. ตัวอย่างหม้อสทิงหม้อ

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. พูดคุยซักถามเกี่ยวกับหม้อสทิงหม้อ เช่น รู้จักหม้อสทิงหม้อหรือไม่ เคยได้ฝึกหรือลองปั้นมาก่อนหรือไม่

2. อธิบายเรื่องของอัตลักษณ์ของหม้อสทิงหม้อ เช่น มีลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์คือลายดอกพิกุล โดยได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติรอบตัว
3. แนะนำกิจกรรม โดยใช้สื่อที่เป็นรูปภาพและผลงานจริง อธิบายขั้นตอนและสาธิตกระบวนการของกิจกรรมศิลปะอย่างละเอียด พร้อมทั้งพูดคุยและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมกิจกรรมอยากทำกิจกรรม
4. ยกตัวอย่างงานปั้นหม้อสทิงหม้อ

ขั้นปฏิบัติ

1. ผู้จัดกิจกรรมแจกหม้อน้ำหม้อต้นแบบที่ปั้นมาหลายๆ ให้ผู้ร่วมกิจกรรมทดลองลายเชือกและไม้ปั้นเพื่อขูดลาย

ภาพที่ 45 หม้อต้นแบบ

2. ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถตกแต่งลวดลายให้สวยงามตามต้องการ ด้วยการขูดขีดลวดลายตามการสร้างลวดลายแบบดั้งเดิม หรือการใช้การทาบด้วยเชือกให้เกิดความแตกต่าง สร้างความน่าสนใจให้หม้อสทิงหม้อมากขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 46 การขูดลายบนหม้อต้นแบบ

3. ผู้ร่วมกิจกรรมใช้ฟองน้ำเช็ดเพื่อเก็บรายละเอียดความเรียบร้อย ตรวจสอบผิวของหม้อให้เรียบร้อยสวยงาม ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถเก็บรายละเอียดความคมชัดของลวดลายเพิ่มเติมหลังจากการเก็บพื้นผิวโดยรวมเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 47 การเก็บความเรียบร้อยด้วยฟองน้ำ

ขั้นสรุป

1. เก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนการสนทนาที่เกี่ยวกับ การปฏิบัติกิจกรรม และแนะนำผลงานในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน
2. สรุปการจัดกิจกรรมและอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนโดยสอดแทรกเรื่องราวของคุณค่าของ
อัตลักษณ์เครื่องปั้นดินเผาสุโขทัย

2.4 กิจกรรม สมุดสวยด้วยลายว่าวเบอร์อามัส

ภาพที่ 48 สมุดจากลวดลายว่าวเบอร์อามัส

คำบรรยาย กิจกรรมการทำลวดลายที่แสดงถึงอัตลักษณ์ด้วยการแกะกระดาษตามรูปแบบของการทำว่าวเบอร์อามัส แล้วมาตกแต่งบนปกสมุดบันทึกให้สวยงาม

ผู้ร่วมกิจกรรม เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี

เวลา 2 ชั่วโมง

สถานที่ เป็นสถานที่เปิดโล่งกลางธรรมชาติ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยบรรยากาศมีความเป็น กันเอง ผ่อนคลาย เหมาะสมกับการกิจกรรมและผู้สอนสามารถพูดคุยกันได้

ผู้สอน นายธิตี พฤกษ์อุดม

สาระสำคัญของกิจกรรม ว่าวเบอร์อามัส หรือเรียกว่า“ว่าวสีทอง” เบอร์อามัสแปลว่าเจ็ดจรัสด้วยทอง

เป็นว่าวที่มีลวดลายของดอกไม้และพืชในท้องถิ่นเป็นส่วนประกอบอยู่ตรงกลาง เป็นว่าวที่นิยมเล่นกันในช่วงเวลาสำคัญ ใช้ทำนายสภาพฝนฟ้าอากาศ สีสิ้นของว่าวจะมีความสดใสและใช้กระดาษที่มีสีทองเป็นหลัก

แนวคิด เป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่า โดยใช้การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ของว่าวเบอร์อามัส จากการทำกิจกรรม
2. เพื่อให้เยาวชนเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ของว่าวเบอร์อามัส

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียนสีดำ เขียนลายว่าว
2. กระดาษโลหะ กระดาษเงิน กระดาษทอง และสีอื่นๆ
3. กรรไกร
4. คัทเตอร์
5. กาวน้ำ
6. สมุดบันทึก
7. กระดานรอง

ภาพที่ 49 อุปกรณ์สมุดจากลวดลายว่าวเบอร์อามัส

สื่อการสอน

1. Powerpoint เรื่องอัตลักษณ์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ประเภทงานประดิษฐ์จากวัสดุอื่นๆ (วาวเบอร์อามัส)
2. ตัวอย่างสมุดบันทึกที่มีลวดลายตกแต่งเรียบร้อยแล้ว

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. พูดคุยซักถามเกี่ยวกับวาวเบอร์อามัส เช่น รู้จักวาวเบอร์อามัสหรือไม่ เคยทราบวิธีการทำวาวเบอร์อามัส มาก่อนหน้านี้หรือไม่
2. อธิบายเรื่องของอัตลักษณ์ของการทำวาวเบอร์อามัส เช่น การทำวาวเบอร์อามัสมีวิธีการสร้างลวดลายจากการแกะลวดลายกระดาษ ลวดลายจะมีความเป็นเฉพาะตัว โดยการนำพีซีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้
3. แนะนำกิจกรรม โดยใช้สื่อที่เป็นรูปภาพและผลงานจริง อธิบายขั้นตอนและสาธิตกระบวนการของกิจกรรมศิลปะอย่างละเอียด พร้อมทั้งพูดคุยและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมกิจกรรมอยากทำกิจกรรม

ขั้นปฏิบัติ

1. ให้ผู้ทำกิจกรรมนำกระดาษที่มีลวดลายที่เขียนไว้คร่าวๆ กรีดลวดลายโดยใช้คัตเตอร์ กรีดอย่างระมัดระวัง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULA

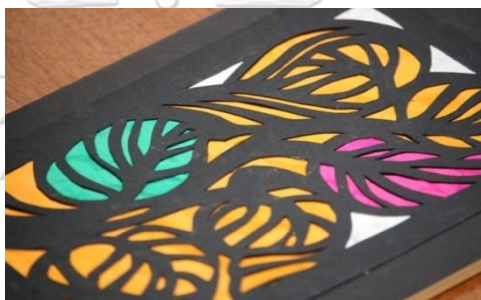
ภาพที่ 50 การกรีดลวดลายวาวเบอร์อามัส

2. เมื่อผู้ทำกิจกรรมแกะลวดลายเสร็จแล้วนำกระดาษโลหะที่เป็นสีตกแต่ง ตัดตามร่องของลวดลายที่จะตกแต่ง แต่หากาวน้ำเพื่อปะติดตามจุดต่างๆที่ต้องการ

ภาพที่ 51 การตกแต่งด้วยกระดาษโลหะ

- เมื่อตกแต่งด้วยสีอื่นๆแล้ว ผู้ทำกิจกรรมนำมาติดกับกระดาษโลหะสีทองด้วยกาวน้ำให้สนิทเป็นแผ่นเดียวกัน

ภาพที่ 52 การตกแต่งด้วยกระดาษโลหะ

- นำกระดาษที่แปะลวดลายเสร็จแล้ว มาแปะลงบนหน้าปกสมุดบันทึกให้สวยงาม

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 53 การนำลวดลายแปะลงบนปกสมุด

ขั้นสรุป

1. เก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนการสนทนาที่เกี่ยวกับ การปฏิบัติกิจกรรม และแนะนำผลงานในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน
2. สรุปการจัดกิจกรรมและอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนโดยสอดแทรกเรื่องราวของคุณค่าของอัตลักษณ์ของว้าวเบอร์อามัส และชี้แจงรายละเอียดการจัดกิจกรรมศิลปะในครั้งต่อไป

2.5 กิจกรรม ตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร

ภาพที่ 54 แหวนถมเมืองนคร

คำบรรยาย กิจกรรมการตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร เป็นการนำอัตลักษณ์เรื่องของสีสันและลวดลายที่โดดเด่นและวิธีการทำเครื่องถมเมืองนครมาสร้างสรรค์เป็นแหวนที่สวยงาม

ผู้ร่วมกิจกรรม เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี

เวลา 2 ชั่วโมง

สถานที่ เป็นสถานที่เปิดโล่งกลางธรรมชาติ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยบรรยากาศมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย เหมาะสมกับการกิจกรรมและผู้สอนสามารถพูดคุยกันได้

ผู้สอน นายธิตี พฤกษ์อุดม

สาระสำคัญของกิจกรรม เครื่องถมนคร มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาตั้งแต่อดีตและนับเป็นหนึ่งในบรรดาศิลปาชีพขั้นสูง ผลิตภัณฑ์เครื่องถมนครได้รับความนิยมนจนปัจจุบัน เนื่องจากยังรักษาคุณภาพไว้ได้ ลักษณะงานถมนคร จะมีสีดำเงางาม ลวดลายเกิดจากการสลักด้วยมือล้วนๆ ไม่ว่าจะเป็นการเคาะ หรือแผ่รีด ทำให้ลวดลายมีความ

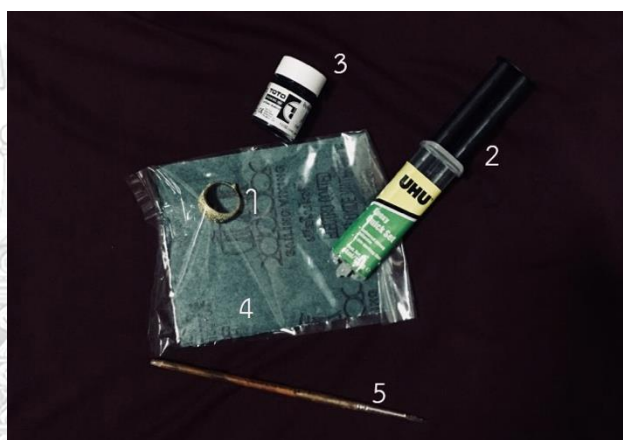
ละเอียด ถ้าสังเกตจากด้านใน จะมีรอยสลักนูนขึ้นมา แต่ถ้าเป็นเครื่องถมที่ทำด้วยการกัดกรด ไม่ใช้การสลัก ด้านในจะไม่มีรอยสลัก (ธีรวัฒน์ ช่างसान, 2550)

แนวคิด เป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่า โดยใช้การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในเครื่องถมเมืองนคร จากการทำกิจกรรมเบื้องต้น

วัสดุอุปกรณ์

1. แหวนทองเหลืองดอกกลาย
2. อีพ็อกซี่ (Epoxy)
3. หมึกสีดำ
4. กระดาษทรายขัดเหล็ก
5. พู่กัน

ภาพที่ 55 อุปกรณ์ทำแหวนถมเมืองนคร

สื่อการสอน

1. Powerpoint เรื่องอัตลักษณ์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ประเภทงานโลหะ (แหวนถมเมืองนคร)
2. ตัวอย่างแหวนที่ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว

กระบวนการจัดกิจกรรม

ชั้นนำ

1. พุดคุยซักถามเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร เช่น รู้จักเครื่องถมเมืองนครหรือไม่ เคยทำกิจกรรมการสร้างสรรค์เครื่องถมเมืองนครมาก่อนหน้านี้หรือไม่
2. อธิบายเรื่องของอัตลักษณ์ของเครื่องถมเมืองนคร เช่น เน้นการตัดกันของสียาม ที่เป็นสีดำและสีโลหะแต่ละชนิดที่ถ่มลงไป เช่น เงิน หรือทอง รวมถึงมีความวาวเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นจุดเด่นของเครื่องถมเมืองนคร

3. แนะนำกิจกรรม โดยใช้สื่อที่เป็นรูปภาพและผลงานจริง อธิบายขั้นตอนและสาเหตุ กระบวนการของกิจกรรมศิลปะอย่างละเอียด พร้อมทั้งพูดคุยและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมกิจกรรมอยากทำกิจกรรม

ขั้นปฏิบัติ

1. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมนำแหวนตอกลายมาขัดด้วยกระดาษทรายเพื่อเก็บความเรียบร้อยของงาน

ภาพที่ 56 การขัดพื้นผิวของแหวน

2. นำหมึกสีดำมาผสมอีพ็อกซี่ ซึ่งสามารถใช้แทนน้ำยาถมได้และไม่อันตรายต่อการทำกิจกรรม

ภาพที่ 57 การทำยาถมด้วยอีพ็อกซี่

3. ค่อยๆ ทาลงบนแหวนด้วยพู่กัน ให้นำยาที่ผสมแล้วลงไปในร่องลายเพื่อความชัดเจน รอให้แห้ง แล้วใช้กระดาษทรายขัดให้เรียบเสมอกัน ให้ผู้ร่วมกิจกรรมตรวจสอบความเรียบร้อยของชิ้นงาน

ภาพที่ 58 การลงยาถมบนแหวน

ขั้นสรุป

1. เก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนการสนทนาที่เกี่ยวกับ การปฏิบัติกิจกรรม และแนะนำผลงานในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน
2. สรุปการจัดกิจกรรมและอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนโดยสอดแทรกเรื่องราวของคุณค่าของ
อัตลักษณ์ของเครื่องถมเมืองนคร

2.6 กิจกรรม ด้ามจับปากกาสาวย่านลิเกา

ภาพที่ 59 ปากกาด้ามจับย่านลิเกา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำบรรยาย กิจกรรมการสาวย่านลิเกาเป็นลวดลายบนด้ามจับปากกา เพื่อแสดงถึงความงามที่เป็นอัตลักษณ์ของการสาวย่านลิเกา รวมทั้งช่วยให้จับปากกาได้กระชับและถนัดมือมากขึ้น

ผู้ร่วมกิจกรรม เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี

เวลา 2 ชั่วโมง

สถานที่ เป็นสถานที่เปิดโล่งกลางธรรมชาติ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยบรรยากาศมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย เหมาะสมกับการกิจกรรมและผู้สอนสามารถพูดคุยกันได้

ผู้สอน นายธิตี พฤกษ์อุดม

สาระสำคัญของกิจกรรม เป็นเครื่องจักสานประเภทหนึ่ง ที่สานด้วยย่านลิเกา ซึ่งเป็นพืชตระกูลเฟิร์น หรือ เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง (ภาษาท้องถิ่นภาคใต้เรียกเถาวัลย์ว่า “ย่าน”) มีคุณสมบัติที่ดี คือ ลำต้นเหนียว ชาวบ้านจึงนำมา จักสานเป็นภาชนะเครื่องใช้ เป็น

สินค้าที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นสินค้าที่เป็นหัตถกรรม
ชั้นสูง และมีราคาค่อนข้างแพง (วิบูลย์ ธีสุวรรณ, 2532)

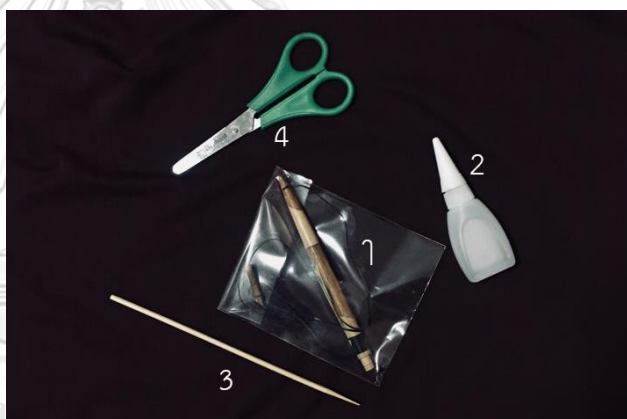
แนวคิด เป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่า โดยใช้การ
สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้
ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานจักสานย่านลิเภา
จากการทำกิจกรรม
2. เพื่อให้เยาวชนเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ของงานจักสานย่านลิเภา

วัสดุอุปกรณ์

1. ปากกาลูกกลิ้งสีดำ
2. เส้นย่านลิเภาสองสี
3. สีดำและน้ำตาล
4. กาวซูเปอร์กลู
5. ไม้เสียบลูกชิ้น
6. กรรไกร

ภาพที่ 60 อุปกรณ์ทำปากกาด้ามจับย่านลิเภา

สื่อการสอน

1. Powerpoint เรื่องอัตลักษณ์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ประเภทเครื่องจักสาน (ปากกาสาน
ย่านลิเภา)
2. ตัวอย่างปากกาที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. พุดคุยซักถามเกี่ยวกับเครื่องจักสานย่านลิเภา เช่น รู้จักย่านลิเภาหรือไม่ เคยทำกิจกรรมการ
จักสานย่านลิเภามาก่อนหน้านี้หรือไม่

2. อธิบายเรื่องของอัตลักษณ์ของเครื่องจักสานย่านลิเภา เช่น ย่านลิเภาที่มีวิธีการสร้างลวดลายด้วยการสาน การตัดกันของสีดำและน้ำตาลที่ใช้การข้าลวดลาย มีความละเอียดประณีตสวยงาม
3. แนะนำกิจกรรม โดยใช้สื่อที่เป็นรูปภาพและผลงานจริง อธิบายขั้นตอนและลำดับกระบวนการของกิจกรรมศิลปะอย่างละเอียด พร้อมทั้งพูดคุยและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมกิจกรรมอยากทำกิจกรรม

ขั้นปฏิบัติ

1. ผู้จัดกิจกรรมนำปากกาที่มีการทำตัวอย่างลวดลายไว้ แจกให้ผู้ร่วมกิจกรรม

ภาพที่ 61 ปากกาที่มีลวดลายตัวอย่าง

2. ผู้ร่วมกิจกรรมเริ่มสานลวดลายของย่านลิเภาโดยการพันรอบปากกาและใช้ไม้เสียบลูกชิ้นเป็นตัวช่วยในการยกลวดลายขัดกันไปเรื่อยๆ

ภาพที่ 62 ปากกาที่มีลวดลายตัวอย่าง

3. เมื่อผู้ร่วมกิจกรรมพันครบรอบอย่างน้อยสามรอบแล้ว ใช้กาวซูเปอร์กลู หยอดลงไปบริเวณข้างของปากกา ผู้ร่วมกิจกรรมต้องระวังการเลอะของกาว เมื่อพันจนครบรอบ หยอดกาวเพื่อเก็บความเรียบร้อยอีกครั้ง และใช้กรรไกรตัดแต่งให้สวยงาม

ภาพที่ 63 การสานลวดลายบนด้ามจับปากกา

ขั้นสรุป

1. เก็บรวบรวมผลงานที่เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนการสนทนาที่เกี่ยวกับ การปฏิบัติกิจกรรม และแนะนำผลงานในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน
2. สรุปการจัดกิจกรรมและอภิปรายเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียนโดยสอดแทรกเรื่องราวของคุณค่าของอัตลักษณ์ของเครื่องจักสานย่านลิเภา

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

3.1 ผลการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในศิลปะหัตถกรรมภาคใต้

การเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนผู้วิจัยประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนผ่านการใช้เครื่องมือซึ่งประกอบด้วย แบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่า ก่อนและหลังทำกิจกรรมและการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์การเห็นคุณค่าของเยาวชนหลังการทำกิจกรรม ผลจากการประเมินมีดังนี้

3.1.1 ผลการประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชน

จากการประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมครบทั้ง 6 กิจกรรม ผ่านการประเมินพบว่า ก่อนร่วมกิจกรรมเยาวชนมีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=41.37$) หลังการร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}=51.93$) เมื่อทดสอบแล้วพบว่า ค่าเฉลี่ยระดับการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์เยาวชนหลังการทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนของเยาวชนที่ร่วมกิจกรรม

	\bar{X}	N	S.D.	t	Sig
ก่อนร่วมกิจกรรม	41.37	30	3.60	59.58	.00
หลังการร่วมกิจกรรม	51.93	30	3.10		

3.1.2 ผลจากการสัมภาษณ์เยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จากการสัมภาษณ์เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนหลังการทำกิจกรรม พบว่า ผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มีความภูมิใจ และต้องการที่จะอนุรักษ์อัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้ให้คงอยู่ต่อไปเนื่องจากมองว่าเป็นงานที่มีความประณีตและบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของคนใต้ได้อย่างดี โดยเมื่อพิจารณาจำแนกตามประเด็นที่สัมภาษณ์รวมทั้งยกตัวอย่างผลการสัมภาษณ์จากเยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมจำนวน 3 คน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1.2.1 ความรู้ที่ได้รับหลังการทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“ได้ทราบว่า งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นการสร้างสรรค์ของภาคใต้ เป็นชิ้นงานที่ประดิษฐ์ด้วยมือ มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบด้วย 6 ประเภท ได้แก่ 1) งานแกะสลัก 2) งานทอ 3) งานเครื่องปั้นดินเผา 4) งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ 5) งานโลหะ 6) งานจักสาน”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 1

“ได้ทราบถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้มากขึ้น รู้ถึงที่มาและวิธีการประดิษฐ์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ความสวยงาม ภูมิปัญญาของชาวบ้าน การนำธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้สอยให้เกิดประโยชน์”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 2

“ได้รู้ว่าศิลปหัตถกรรมภาคใต้มีทั้งหมด 6 ประเภท ได้เข้าใจถึงรูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ทำให้รู้สึกอยากดูแลรักษาด้วยการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 3

ดังนั้นประเด็นการสัมภาษณ์นี้สามารถสรุปได้ว่า หลังการร่วมกิจกรรมเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมได้ทราบที่มาความสำคัญของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ปัจจัยในการเกิดที่ทำให้เกิดความโดดเด่น และสามารถแบ่งออกเป็นประเภทได้ 6 ประเภท ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของภาคใต้ที่มีคุณค่าควรแก่การรักษาและสืบทอด

3.1.2.2 กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมใต้ จากการร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมเป็นวิธีการในการจำแนกประเภทของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ออกเป็น 6 ประเภท โดยยกตัวอย่างคือ งานแกะสลัก ซึ่งได้ทำเชื่อมกลัดจากหนังตะลุง ซึ่งมีการวาดลวดลายไทยลงบนแผ่นหนัง แล้วใช้ตัวดอกตอกลายที่ซ้ำกัน และประกอบเป็นเชื่อมกลัด”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 1

“กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เช่น การทำลวดลายว่าวเบอร์อามัสบนปกสมุด สามารถทำได้โดยการกรีดกระดาษให้เป็นช่องว่างตามลวดลายคือลายผักบุ้ง แล้วนำกระดาษโลหะมาติดทับด้วยกาว เน้นการใช้สีทอง แล้วนำไปแปะลงบนปกสมุดให้สวยงาม”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 2

“ยกตัวอย่างงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ คือ การสร้างลวดลายบนปกสมุดบันทึก ด้วยวิธีการแกะลายแบบว่าวเบอร์อามัส ก่อนอื่นจะมีการนำกระดาษสีดำที่มีลวดลายเป็นลายปัตตานีหรือลายผักบุ้ง นำมีดคัตเตอร์มากรีดบนลวดลาย ทำให้เกิดรอยฉลุ และการนำกระดาษโลหะสีมาแปะด้านหลังซึ่งลวดลายจะเน้นสีทอง”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 3

ดังนั้นประเด็นการสัมภาษณ์นี้สามารถสรุปได้ว่า ในส่วนของกระบวนการผู้ร่วมกิจกรรมสามารถตอบได้อย่างถูกต้องซึ่งแสดงถึงความเข้าใจ และการสนใจในการทำกิจกรรม เช่น การสร้างสรรค์สมุดสวยด้วยลายว่าวเบอร์อามัส ต้องใช้การกรีดกระดาษตามลวดลาย เพิ่มสีสันด้วยกระดาษโลหะติดด้วยกาวน้ำอย่างประณีตบรรจง การทำเชื่อมกลัดจาก

หนังตะลุงด้วยการใช้หมุดตอกลวดลายให้เป็นช่องแสง เลือกตัวตอกตามขนาดที่เหมาะสม ตอกครบตามลายที่กำหนดแล้วจึงประกอบชิ้นงานภายหลัง เป็นต้น

3.1.2.3 ความเข้าใจในเรื่องของอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยรวมโดยการวิเคราะห์หลังการทำกิจกรรม
ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้มีการใช้สีสันทันที่ฉูดฉาด สดใส มีรูปแบบของลวดลายที่เป็นตนเอง ลวดลายชัดเจน รวมถึงการใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำให้เกิดเป็นศิลปหัตถกรรมภาคใต้ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 1

“อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้นั้น เป็นรูปแบบที่มีความสวยงามประณีตและแสดงถึงความใส่ใจของบรรพบุรุษในการสร้างสรรค์งานขึ้นมา เนื่องจากมีลวดลายที่เลียนแบบมาจากธรรมชาติภาคใต้ มาปรับเปลี่ยนให้ลงตัว และสีสันทันที่ตัดกันเด่นชัด”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 2

“สำหรับอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ พุดง่ายๆคือ ลวดลายละเอียดสวยงาม มีการซ้ำ ใช้ลายไทย ลายธรรมชาติ สีสันทันแสดงความเป็นตัวตน สดใส ตัดกันจัดจ้าน ใช้สีคู่ตรงข้าม”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 3

ดังนั้นประเด็นการสัมภาษณ์นี้สามารถสรุปได้ว่า ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนเข้าใจในเรื่องของอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยมีคำตอบไปในทิศทางเดียวกันนั่นคือ วัสดุมีความเป็นเฉพาะตัว ลวดลายที่เกิดขึ้นได้แรงบันดาลใจจากลวดลายในธรรมชาติท้องถิ่น มีการประยุกต์ลายไทยเข้ามาในผลงานด้วยการตัดทอน การซ้ำ สีสันทันภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เน้นสีที่มีความสดใส จัดจ้าน ใช้สีคู่ตรงข้ามหรือใช้สีที่ตัดกันชัดเจน

3.1.2.4 อธิบายคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้หลังการร่วมกิจกรรม
ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“อัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นภาคใต้ เป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัว ที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังในภาคใต้”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 1

“หลังจากการได้ร่วมกิจกรรมนี้แล้ว ทำให้รู้สึกภูมิใจ และเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นตัวตน วิถีชีวิต ความเป็นเฉพาะตัว เป็นสิ่งที่สำคัญมาก”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 2

“คุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มีความสำคัญยิ่ง เป็นความภูมิใจที่บรรพบุรุษ ได้ใช้ความคิดและความอดทนในการสร้างสรรค์งานอันทรงคุณค่า บ่งบอกถึงความเป็นภาคใต้คนใต้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 3

ดังนั้นประเด็นการสัมภาษณ์นี้สามารถสรุปได้ว่า ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถอธิบายคุณค่าได้อย่างดีหลังการร่วมกิจกรรม โดยส่วนใหญ่ให้การสัมภาษณ์ว่า เห็นคุณค่าความสำคัญของอัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้ โดยให้เหตุผลว่า เพราะของอัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มีความประณีตสวยงามเป็นเฉพาะตัว เป็นความภูมิใจที่บรรพบุรุษได้ใช้ความคิดและความอดทนในการสร้างสรรค์งานอันทรงคุณค่าขึ้นเพื่อเป็นสมบัติของลูกหลานภาคใต้ทุกคน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.1.2.5 ความรู้สึกหลังการร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน
ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“มีความรู้สึกสนุกสนานกับทุกกิจกรรมที่ได้ทำ มีความเพลิดเพลิน มีความภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ด้วยการทำกิจกรรมแบบนี้”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 1

“เป็นกิจกรรมที่ทำให้รู้สึกมีความสุข ทำให้เห็นความสำคัญของอัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นกิจกรรมที่มากกว่าการได้ความรู้แต่เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความภูมิใจ”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 2

“รู้สึกชอบ สนุกมากกับการทำกิจกรรมทุกกิจกรรม ชอบผลงานทุกชิ้นที่ได้ทำเพราะมีความสวยงามที่ได้จากอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 3

ดังนั้นประเด็นการสัมภาษณ์นี้สามารถสรุปได้ว่า โดยผู้ร่วมกิจกรรมส่วนได้ให้สัมภาษณ์ว่า รู้สึกมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เข้าใจและรู้สึกถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ประทับใจการได้เข้าร่วมกิจกรรม ดีใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ รู้สึกภูมิใจและอยากร่วมกิจกรรมรูปแบบนี้ในครั้งต่อไป

3.1.2.6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ประเด็นที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

“อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้ขึ้นอีกหลายๆครั้ง เพราะทำแล้วได้ความรู้ สนุก ภูมิใจ เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 1

“อยากให้มีโอกาสทำกิจกรรมแบบนี้เรื่อยๆ กิจกรรมในครั้งนี้นำมาทำให้ได้รับความรู้มากมายจากอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยได้รับความรู้ทางด้านนี้ อยากให้มีกิจกรรมสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้ศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นที่รู้จักมากขึ้น”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 2

“ยินดีและรอคอยการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้ในครั้งต่อไป รู้สึกประทับใจมาก และได้รับรู้ถึงคุณค่าในรูปแบบที่สนุกสนานไม่น่าเบื่อ การได้ร่วมกิจกรรมในครั้งนี้เป็นความภูมิใจที่เกิดเป็นคนใต้”

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมคนที่ 3

โดยผู้ร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า อยากให้มีการจัดกิจกรรม เช่นนี้ในครั้งต่อไปเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้รู้สึกภูมิใจ มีความสุข เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินและควรมีการจัดกิจกรรมสำหรับบุคคลทั่วไป เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า เป็นอีกหนทางที่จะสามารถอนุรักษ์ อัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ให้คงอยู่ต่อไปได้ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชาวใต้ได้เป็นอย่างดี

3.2 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชน

ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนผ่านการใช้เครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย แบบประเมิน กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนและแบบสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนในการทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้โดยมีผลการประเมินดังนี้

3.2.1 ผลจากการประเมินกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ของเยาวชนที่ร่วมกิจกรรม

จากการประเมินความพึงพอใจของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนผ่านแบบประเมินพบว่าในภาพรวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$) โดยเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดพบว่า ในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่า กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องกิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้เห็นคุณค่าในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.76$) รองลงมาคือ กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้เข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$) ส่วนในด้านความพึงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบในกิจกรรมพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม มีระดับความพึงพอใจในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$) รองลงมาคือ รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) ในส่วนของความพึงพอใจด้านการบริหาร พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับการเห็นคุณค่าของเรื่องอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ที่ระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$) รองลงมาคือความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการที่ระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$) รายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความพึงพอใจของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่า
ของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ข้อ	คำถาม	ค่าเฉลี่ยระดับ ความพึงพอใจ	S.D.	แปล ความหมาย
กิจกรรมนี้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับใด				
1	กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้ท่าน เข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์	4.69	0.47	พอใจมากที่สุด
2	กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้ท่าน เห็นคุณค่า	4.76	0.44	พอใจมากที่สุด
ความพึงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบในกิจกรรม				
3	การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ เหมาะสม	4.07	0.65	พอใจมาก
4	รูปแบบการจัดกิจกรรมมี ความเหมาะสม	4.62	0.49	พอใจมากที่สุด
5	สิ่งอำนวยความสะดวกในการ ทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.69	0.47	พอใจมากที่สุด
6	เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมมี ความเหมาะสม	4.38	0.68	พอใจมาก
7	สถานที่จัดมีความเหมาะสม	4.10	0.62	พอใจมาก
ความพึงพอใจด้านการบริหาร				
8	ระดับความรู้ที่ได้รับเรื่อง อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรม ภาคใต้ในแต่ละประเภท	4.62	0.56	พอใจมากที่สุด
9	ระดับการเห็นคุณค่าของเรื่อง อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรม ภาคใต้	4.66	0.48	พอใจมากที่สุด
10	ระดับความเข้าใจในการ สร้างสรรค์งาน ศิลปหัตถกรรมภาคใต้	4.55	0.51	พอใจมากที่สุด
11	ระดับการเห็นคุณค่าของเรื่อง อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรม ภาคใต้	4.86	0.35	พอใจมากที่สุด
12	ความพึงพอใจโดยรวมในการ เข้าร่วมโครงการนี้	4.79	0.41	พอใจมากที่สุด

ข้อ	คำถาม	ค่าเฉลี่ยระดับ ความพึงพอใจ	S.D.	แปล ความหมาย
	เฉลี่ย	4.57	0.10	พอใจมากที่สุด

3.2.2 ผลจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่าพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจ สามารถตอบคำถามจากการบรรยายเรื่องอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน มีความมั่นใจในการนำข้อมูลที่ได้รับจากการบรรยายเพื่อลงมือในขั้นปฏิบัติ ให้ความสนใจทำให้จัดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำ มีความสุขในการทำกิจกรรมโดยสังเกตจากการพูดคุย หัวเราะและรอยยิ้มของผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อผลงานเสร็จ ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภาคภูมิใจต่อผลงานของตนเอง สามารถนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างดี และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน โดยมีประเด็นในการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมดังนี้ 1) พฤติกรรมการเชื่อมโยงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับตัวกิจกรรม 2) พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม 3) พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังการทำกิจกรรม 4) พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมโดยสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ตารางสรุปพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม

กิจกรรมศิลปะ	พฤติกรรม การเชื่อมโยง ของ ผู้เข้าร่วม กิจกรรมกับ ตัวกิจกรรม	พฤติกรรมของผู้ ร่วมกิจกรรม ขณะทำกิจกรรม	พฤติกรรมของผู้ ร่วมกิจกรรมหลัง การทำกิจกรรม	พฤติกรรมการมี ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้ร่วม กิจกรรมด้วยกัน
กิจกรรมเข็มกลัด จากหนังตะลุง	มีความตั้งใจ เชื่อมโยงข้อมูล และเข้าใจ อัตลักษณ์ แสดงถึงการ สนใจ ยอมรับ	มีความ กระตือรือร้น สนุกสนาน สนใจ ในกิจกรรม สามารถตอบ คำถามได้แสดงถึง การสนใจ ยอมรับ	มีความภูมิใจใน ผลงานตนเองแสดง ถึงความภูมิใจ	ช่วยเหลือกัน มี ปฏิสัมพันธ์ที่ดี แสดงถึงความ ภูมิใจ

กิจกรรมศิลปะ	พฤติกรรม การเชื่อมโยง ของ ผู้เข้าร่วม กิจกรรมกับ ตัวกิจกรรม	พฤติกรรมของผู้ ร่วมกิจกรรม ขณะทำกิจกรรม	พฤติกรรมของผู้ ร่วมกิจกรรมหลัง การทำกิจกรรม	พฤติกรรมการมี ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้ร่วม กิจกรรมด้วยกัน
				
กิจกรรมฝ้ายก กระดาษ	เข้าใจอัตลักษณ์ ปฏิบัติกิจกรรม ได้อย่างถูกต้อง แสดงถึงการ สนใจ ยอมรับ สนใจ ยอมรับ	ยิ้มหัวเราะ ผ่อน คลายในการทำ กิจกรรมมีความ มั่นใจ กระตือรือร้นใน การทำกิจกรรม สนใจ บรรณา	มีการถ่ายรูปลงสื่อ โซเชียล พอใจใน ผลงานตนเอง ภูมิใจ หวังแทน	แลกเปลี่ยน ความคิด ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ภูมิใจ
กิจกรรมตกแต่ง หม้อสทิงหม้อ	มีการซักถาม สามารถเชื่อมโยง ความรู้กับกิจกรรม แสดงถึงการ สนใจ ยอมรับ บรรณา	มีการถ่ายรูปลง สื่อโซเชียล กล้าใส่ ความเป็นตนเอง แสดงถึงการ สนใจ ยอมรับ บรรณา ภูมิใจ	มีความภูมิใจใน ผลงานตนเอง แสดงถึงความภูมิใจ	ชื่นชมผลงานซึ่ง กันและกัน แสดงถึงความ ภูมิใจ

กิจกรรมศิลปะ	พฤติกรรมของการเชื่อมโยงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับตัวกิจกรรม	พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม	พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังการทำกิจกรรม	พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน
<p>กิจกรรมสมุดสวยด้วยลายว่าวเบอร์อามัส</p> 	<p>เข้าใจอัตลักษณ์ปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง แสดงถึงการยอมรับ</p> 	<p>มีความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม ตอบคำถามได้แสดงถึงการสนใจ ยอมรับ</p> 	<p>มีความภูมิใจในผลงานตนเอง แสดงถึงความภูมิใจ</p> 	<p>ช่วยเหลือกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี แสดงถึงการปรารถนา</p>
<p>กิจกรรมตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร</p> 	<p>ตอบคำถามเข้าใจ สามารถเชื่อมโยงได้ แสดงถึงการสนใจ ยอมรับ</p> 	<p>ยิ้มหัวเราะ ผ่อนคลายในการทำกิจกรรมมีความมั่นใจ ในการทำกิจกรรมแสดงถึงการสนใจ ยอมรับ</p> 	<p>มีความภูมิใจในผลงานตนเอง สวมใส่ทันทีหลังทำเสร็จ แสดงถึงความภูมิใจ</p> 	<p>แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแสดงถึงการปรารถนา</p>
<p>กิจกรรมด้ามจับปากกาसानย่านลิเภา</p> 	<p>เข้าใจอัตลักษณ์สร้างสรรค์งานได้อย่างถูกต้อง แสดงถึงการสนใจ ยอมรับ</p> 	<p>มีการยิ้มหัวเราะเพลิดเพลินกันในการทำกิจกรรม แสดงถึงการสนใจ ยอมรับ</p> 	<p>ใช้ผลงานตนเองทันที ภูมิใจในผลงานตนเองแสดงถึงความภูมิใจ หวังแทน</p> 	<p>มีการกล่าวชื่นชมผลงานเพื่อนๆ แสดงถึงความภูมิใจ</p>

โดยมีรายละเอียดของการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อการส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปทัศนกรรมภาคใต้ทั้ง 6 กิจกรรมดังนี้

3.2.2.1 กิจกรรมเข้มกลัดจากหนังตะลุง

3.2.2.1.1 พฤติกรรมการเชื่อมโยงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับตัวกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจเรื่องที่และพื้นฐานของหนังตะลุงมีความพร้อมในการนำข้อมูลที่ได้รับจากการบรรยายเพื่อลงมือในขั้นปฏิบัติ ให้ความสนใจทำให้จัดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำ รวมทั้งสามารถทำเวลาในการทำกิจกรรมการตอกหนังตะลุงได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากความเข้าใจซึ่งเกิดจากความตั้งใจในการฟังข้อมูลจากผู้จัดกิจกรรม

3.2.2.1.2 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม โดยเริ่มแสดงพฤติกรรมการสงสัยและให้ความสนใจเป็นอย่างดีในช่วงการบรรยาย มีการซักถามผู้จัดอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเรื่องอัตลักษณ์ของหนังตะลุง ในขั้นปฏิบัติผู้ร่วมกิจกรรมมีการแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนุกสนาน รวมทั้งการพูดคุยซักถามกันเองในระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ในช่วงขั้นสรุปผู้ร่วมกิจกรรมสามารถอธิบายถึงอัตลักษณ์ของหนังตะลุง รวมทั้งภูมิใจที่จะนำเสนอผลงานของตนให้ผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกันได้เห็น และสามารถตอบคำถามที่ผู้จัดกิจกรรมถามเกี่ยวกับหนังตะลุงได้

3.2.2.1.3 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังการทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง เนื่องจากมีการถ่ายรูปผลงานของตนเองลงในสื่อโซเชียลมีเดีย รวมทั้งผู้ร่วมกิจกรรมบางคนมีการแสดงพฤติกรรมด้วยการขอสร้างสรรค์ผลงานเพิ่มอีกหนึ่งชิ้น

3.2.2.1.4 พฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน

มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการหัวเราะแสดงถึงความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม รวมทั้งมีการช่วยเหลือกัน ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน

3.2.2.2 กิจกรรมฝ่ายกระดาษ

3.2.2.2.1 พฤติกรรมการเชื่อมโยงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับตัวกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจ มีความมั่นใจในการนำข้อมูลที่ได้รับการบรรยายเพื่อลงมือในขั้นปฏิบัติ ให้ความสนใจทำให้จัดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำ รวมทั้งสามารถใช้เวลาในการทำกิจกรรมการระบายสีผ้ายก สามารถเรียงลำดับลวดลายผ้ายกได้ถูกต้องตามรูปแบบของอัตลักษณ์ได้อย่างเหมาะสม

3.2.2.2 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมมีความผ่อนคลายในการทำกิจกรรม มีการซักถามผู้จัดกิจกรรม มีความมั่นใจระหว่างการทำงานในขั้นปฏิบัติผู้ร่วมกิจกรรมมีการแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนุกสนาน รวมทั้งการสร้างสรรค์ผลงานมีการสอดแทรกความเป็นตนเองลงในผลงานด้วยการใช้สีที่ตนเองชอบตามรูปแบบของอัตลักษณ์ผ้ายกเมืองนคร ทำให้ภูมิใจที่จะนำเสนอผลงานของตนให้ผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกันได้เห็น และสามารถตอบคำถามที่ผู้จัดกิจกรรมถามเกี่ยวกับผ้ายกเมืองนครได้เป็นอย่างดี

3.2.2.3 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังการทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง เนื่องจากมีการถ่ายรูปผลงานผ้ายกกระดาษของตนเองลงในสื่อโซเชียลมีเดีย มีความพอใจในผลงานตนเอง เนื่องจากผลงานชิ้นนี้ผู้ทำกิจกรรมสามารถเลือกสีที่ตนเองชอบได้ตามรูปแบบอัตลักษณ์ของผ้ายกเมืองนคร

3.2.2.4 พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน

มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น มีความผ่อนคลายและเป็นกันเอง มีการหัวเราะแสดงถึงความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม รวมทั้งมีการช่วยเหลือกันทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี

3.2.2.3 กิจกรรมตกแต่งหม้อสึงหม้อ

3.2.2.3.1 พฤติกรรมการเชื่อมโยงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับตัวกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจ มีการซักถามเรื่องอัตลักษณ์ของหม้อสึงหม้อ สามารถเชื่อมโยงกับการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถทำกิจกรรมได้อย่างมั่นใจและรวดเร็ว สามารถเขียนลวดลายที่ถูกต้องและสามารถนำความชอบของตนเองมาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี

3.2.2.3.2 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำ

กิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความสนุกสนานในการทำกิจกรรม การทำกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมมีความผ่อนคลายในการทำกิจกรรมนี้เป็นอย่างมาก เป็นกิจกรรมที่ผู้ร่วมกิจกรรมมีความชื่นชอบมากที่สุดเนื่องจาก ส่วนใหญ่ในระหว่างการทำกิจกรรมมีการถ่ายรูปลูกตั้งแต่เริ่มจนจบกิจกรรม รวมทั้งการสร้างสรรคผลงานมีการสอดแทรกความเป็นตนเองลงในผลงาน และสามารถตอบคำถามที่ผู้จัดกิจกรรมถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของหม้อสทิงหม้อ ได้เป็นอย่างดี

3.2.2.3.3 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังการทำ

กิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง เนื่องจากสังเกตจากการเขียนชื่อในบริเวณที่เห็นชัดของหม้อสทิงหม้อตนเอง เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของอย่างภูมิใจ มีความพอใจในผลงานตนเอง เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ผู้ร่วมกิจกรรมมีความตื่นตัวเป็นพิเศษเนื่องจากเป็นครั้งแรกที่ได้สัมผัสการเขียนลวดลายบนดินเหนียวปากกรอ

3.2.2.3.4 พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วม

กิจกรรมด้วยกัน

มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น มีการแสดงความคิดเห็น กล่าวชื่นชมผลงานตนเองและผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน มีความผ่อนคลายและเป็นกันเองมากขึ้น มีการหัวเราะแสดงถึงความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม รวมทั้งมีการช่วยเหลือกัน ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน

3.2.2.4 กิจกรรมสมุดสวยด้วยลายว้าวเบอร์อามัส

3.2.2.4.1 พฤติกรรมการเชื่อมโยงของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

กับตัวกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจเรื่องลวดลายของว้าวเบอร์อามัส และวิธีการดั้งเดิมในการทำว้าวเบอร์อามัส สามารถตอบคำถามเรื่องลวดลายและสีสันทที่ใช้ในการทำว้าวเบอร์อามัส มีความมั่นใจในการนำข้อมูลที่ได้รับจากการบรรยายนำไปลงมือในขั้นปฏิบัติ ให้ความสนใจทำให้จัดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำเหมาะสม

3.2.2.4.2 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถแกะลวดลายบนกระดาษได้อย่างรวดเร็ว ในระหว่างทำกิจกรรมมีการช่วยเหลือ และพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความมั่นใจระหว่างการทำงาน ในขั้นปฏิบัติผู้ร่วมกิจกรรมมีการ

แสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนุกสนาน สามารถตอบคำถามที่ผู้จัดกิจกรรมถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของว่าวเบอร์อามัสได้เป็นอย่างดี ผู้ร่วมกิจกรรมยิ้มและหัวเราะในระหว่างทำกิจกรรม

3.2.2.4.3 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังการทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง เนื่องจากมีการถ่ายรูปปกสมุดของตนเอง มีความพอใจในผลงานตนเอง เนื่องจากผลงานชิ้นนี้ผู้ทำกิจกรรมสามารถเลือกกระดาษสีที่ตนเองชอบได้ตามรูปแบบอัตลักษณ์ของว่าวเบอร์อามัส

3.2.2.4.4 พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน

มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น มีความผ่อนคลายและเป็นกันเอง มีการหัวเราะแสดงถึงความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี

3.2.2.5 กิจกรรมตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร

3.2.2.5.1 พฤติกรรมการเชื่อมโยงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับตัวกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจ สามารถตอบคำถามจากการบรรยายเรื่องอัตลักษณ์ของเครื่องถมเมืองนครได้อย่างชัดเจน มีความมั่นใจในการนำข้อมูลที่ได้รับจากการบรรยายเพื่อลงมือในขั้นปฏิบัติ ให้ความสนใจทำให้จดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำ รวมทั้งสามารถทำเวลาในการทำกิจกรรมตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนครได้เป็นอย่างดี

3.2.2.5.2 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม รวมทั้งเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ผู้ทำกิจกรรมมีการซักถามด้วยความสนใจเป็นพิเศษ เมื่อมีความเข้าใจผู้ร่วมกิจกรรมจึงมีความมั่นใจระหว่างการทำงาน ในขั้นปฏิบัติผู้ร่วมกิจกรรมมีความสนุกสนานทั้งขั้นตอนการขัดและการลงยาถม สามารถตอบคำถามที่ผู้จัดกิจกรรมถามได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถนำเสนอผลงานตนเองได้อย่างมั่นใจ

3.2.2.5.3 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังการทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง เนื่องจากมีการสวมใส่แหวนที่ตนเองได้สร้างสรรค์ทันที ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพอใจในผลงานตนเอง เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ผู้ร่วมกิจกรรมมีความชื่นชอบ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนหลังการทำกิจกรรมเสร็จ

3.2.2.5.4 พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วม

กิจกรรมด้วยกัน

มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น มีความสนุกสนาน และเป็นกันเอง มีการหัวเราะแสดงถึงความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม รวมทั้งมีการช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะในช่วงของการขัดแหวน ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน

3.2.2.6 กิจกรรมด้ามจับปากกาसानยานลิเกา

3.2.2.6.1 พฤติกรรมการเชื่อมโยงของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

กับตัวกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจ มีการซักถามเรื่องอัตลักษณ์ของการจักสานยานลิเกา สามารถเชื่อมโยงกับการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถทำกิจกรรมได้อย่างมั่นใจ และรวดเร็ว สามารถจักสานลวดลายที่ถูกต้องตามวิธีการจักสานยานลิเกาแบบดั้งเดิมได้ สามารถนำความชอบของตนเองสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในด้ามจับปากกาสานยานลิเกาได้เป็นอย่างดี

3.2.2.6.2 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความสนุกสนานในการทำกิจกรรม การทำกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมมีสมาธิและจดจ่อในการทำกิจกรรมนี้เป็นอย่างมาก เป็นกิจกรรมที่ผู้ร่วมกิจกรรมมีความชื่นชอบมากที่สุดอีกกิจกรรมหนึ่งเนื่องจาก ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถออกแบบลวดลายจักสานยานลิเกาของตนเองได้ รวมทั้งมีการแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความตื่นตัว มีการชื่นชมกันลวดลายของผู้ร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถตอบคำถามที่ผู้จัดกิจกรรมถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของเครื่องจักสานยานลิเกาได้เป็นอย่างดี

3.2.2.6.3 พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังการทำ

กิจกรรม

ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง เนื่องจากสังเกตจากหลังเสร็จกิจกรรมผู้ร่วมกิจกรรมได้ใช้ปากกาที่ตนเองสร้างสรรค์ขึ้นทันที มีความพอใจในผลงานตนเอง เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ผู้ร่วมกิจกรรมมีความชื่นชอบ

3.2.2.6.4 พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วม

กิจกรรมด้วยกัน

มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดมากขึ้น มีการแสดงความคิดเห็น
กล้าว่าขึ้นชมผลงานตนเองและผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน มีความผ่อนคลายและเป็นกันเองมากขึ้น
ผู้ร่วมกิจกรรมมีการชื่นชมผลงานซึ่งกันและกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 2) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี ประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในแต่ละประเภท และเยาวชนในจังหวัดสงขลาที่มีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการและยินดีให้ข้อมูลในการทดลองกิจกรรม จำนวน 30 คน วิธีการดำเนินการทดลองในการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะดังนี้ ดังนี้ ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้โดยมีการดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับ อัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 2) สัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านเรื่องรูปแบบของอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 3) วิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 4) นำการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ให้ประชาชนบ้านตรวจสอบความถูกต้อง 5) นำการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ไปเชื่อมโยงกับการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน โดยมีการดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 2) สังเกตกิจกรรมและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Best Practice เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะเพื่อการเห็นคุณค่า และสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 3) พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน 4) นำชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม 5) ทดลองกับผู้ที่มีลักษณะ

คล้ายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำผลมาปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสม ระยะที่ 3 ผู้วิจัยนำกิจกรรมที่ปรับปรุงแล้ว มาทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ภายในระยะเวลาของการทดลอง 2 วัน โดยมีขั้นตอนในการทดลองเก็บข้อมูลดังนี้ 1) ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ก่อนการทำกิจกรรม สอบถามและสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับทัศนะของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่ออัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 2) เริ่มการทดลองปฏิบัติกิจกรรม ระหว่างการทำกิจกรรมผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม 3) หลังการทำกิจกรรมครบทั้ง 6 คน ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด ชุดที่ 1 เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และเพื่อพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรม Best Practice 2) แบบสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 3) แบบสังเกตการจัดกิจกรรมที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ชุดที่ 2 เครื่องมือวัดคุณภาพของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนประกอบด้วย 1) แบบประเมินเรื่องการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน 3) แบบประเมินพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน 4) แบบสังเกตพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ก่อนและหลังทำกิจกรรมผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรม รวมทั้งการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินคุณภาพของกิจกรรมที่จัดขึ้น 4) นำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบวัดและแบบประเมิน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test dependent โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 5) นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ 3 ประเด็นได้แก่ 1) ผล

การวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 2) การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน 3) ผลการทดลองการใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้โดยมีรายละเอียดได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

ศิลปหัตถกรรมภาคใต้มีอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่น ซึ่งอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้กล่าวโดยรวม คือการใช้สีสันทันที่มีความสดใส ใช้สีคู่ตรงข้าม ทำให้เกิดการตัดกันของสีอย่างชัดเจน และลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติในท้องถิ่นของภาคใต้ และลวดลายไทยเดิมนำมาดัดทอน หรือการนำมาผนวกเข้ากับ ความเชื่อทางศาสนา โดยสามารถวิเคราะห์อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมของภาคใต้ตามประเภทของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทั้ง 6 ประเภทดังนี้ 1) งานแกะสลักหนังตะลุง วัสดุหลักที่ใช้คือหนังวัวหรือหนังควาย ที่มีความบาง โปร่งแสง อัตลักษณ์ของหนังตะลุงคือ สีสันทันที่มีความสดใส เน้นสีที่ตัดกันอย่างชัดเจน ลวดลายของหนังตะลุง ใช้ลายไทยที่มีการดัดทอน ใช้การซ้ำ สร้างลวดลายจากการต่อกันเป็นรูช่องแสง 2) งานทอผ้ายกเมืองนคร วัสดุหลักที่ใช้คือเส้นไหมแท้ด้ายเงินและด้ายทอง อัตลักษณ์ของงานทอผ้ายกเมืองนครคือ สีสันทันที่ใช้น้ำสีสด ใช้คู่สีที่ตัดกัน มีการใช้ทองเพิ่มมูลค่า ลวดลายของผ้ายกเมืองนครได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ ประกอบด้วยท้องลายเป็นดอกพิกุลและลายกรวยเชิง 3) เครื่องปั้นดินเผาสิงห์หม้อจังหวัดสงขลา วัสดุหลักที่ใช้คือดินเหนียวอำเภอบางขัน อัตลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผาสิงห์หม้อจังหวัดสงขลาใช้การขีดและกด มีทั้งลายดอกพิกุล เชือกทาบ ก้านมะพร้าว ส่วนใหญ่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติในท้องถิ่น 4) งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ ว่าวเบอร์อามัส วัสดุหลักที่ใช้คือกระดาษโลหะ กระดาษสีสดใส และไม้ไผ่ อัตลักษณ์ของว่าวเบอร์อามัสคือ สีสันทันที่ใช้น้ำสีสดใส สีสะท้อนแสง และการใช้การตัดกัน เน้นจุดเด่นที่สีทอง ลวดลายที่ใช้นั้น ลวดลายพรรณพฤกษาอิงกับหลักศาสนาอิสลาม ลวดลายมีความคมชัด ละเอียดประณีต 5) งานหัตถกรรมโลหะเครื่องถมเมืองนคร วัสดุหลักที่ใช้คือเงิน ทอง และ ยาทม อัตลักษณ์ของงานหัตถกรรมโลหะเครื่องถมเมืองนครคือ สีสันทันที่ใช้น้ำสีเข้มการตัดกันของสียาถมที่เป็นสีดำและสีโลหะ แต่ละชนิดที่ถมลงไป ลวดลายที่ใช้นั้นความคมชัดของลวดลาย ใช้ลายแบบไทยเดิม 6) งานจักสาน เครื่องจักสานจากย่านลิเภาวัสดุหลักที่ใช้คือย่านลิเภา สีดำและน้ำตาล อัตลักษณ์ของเครื่องจักสานจากย่านลิเภาคือ ใช้สีตัดกันของสีน้ำตาลและดำเป็นสีของวัสดุเดิมคือย่านลิเภา ลวดลายที่ใช้ เป็นลายไทยดัดทอน เน้นรูปร่างเรขาคณิต จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการจัดกิจกรรม เพื่อใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรม ลักษณะของกิจกรรมที่ออกแบบขึ้น จะมีความ

เหมาะสมกับวัยของกลุ่มเป้าหมาย ตรงตามจุดประสงค์ของวิจัย มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนที่เหมาะสม โดยเวลาใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง ผู้สอนต้องมีความเข้าใจหลักการจัดกิจกรรมเรื่องการเห็นคุณค่าที่ ต้องสร้างบรรยากาศที่ดีทำให้ผู้เรียน คล้อยตาม สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ เลือกสถานที่ที่เหมาะสม ใช้สถานที่ที่เปิดโล่ง ไม่เป็นทางการ ไม่ทำให้ผู้ทำกิจกรรมเกิดความเครียด มีความผ่อนคลายช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรม กล้าแสดงออกในการทำกิจกรรม ใช้สื่อการสอนที่เป็นของจริง ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสจริง เกิดประสบการณ์ในทุกด้าน อุปกรณ์ต้องมีความพร้อมครบครัน ใช้อุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบ ช่วยให้ผู้ทำกิจกรรมมีความเข้าใจ และ ปฏิบัติกิจกรรมอย่างคล่องแคล่วไม่ติดขัด ในช่วงของการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ ชี้นำก่อนการเข้าสู่ตัวกิจกรรม เป็นขั้นที่ช่วยสร้างแรงจูงใจ เป็นจุดเริ่มต้นทางความรู้สึก (Motivation) เช่น การพูดคุยซักถาม เรื่องเกี่ยวกับความรู้ของศิลปหัตถกรรมแต่ละประเภท บอกถึงความสำคัญความเป็นมา รูปแบบของอัตลักษณ์ที่สำคัญ เป็นขั้นที่ช่วยสร้างความมั่นใจในการใจ (Confucian in One's Ability to Express with Art Media) การอธิบายใช้รูปแบบของกิจกรรม สร้างความเข้าใจด้วยการให้ความรู้ทางศิลปะ มีการอธิบายวิธีการทำตั้งเดิม ด้วยการเห็นตัวอย่างจากของจริง (Knowledge of Art and Process and Procedures) ใช้การสอนแบบการสอนแบบสาธิตตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Michael (1983) ประกอบด้วย 1) ชี้นำ เป็นขั้นสร้างแรงจูงใจ 2) ขั้นปฏิบัติ เป็นกระบวนการทางศิลปะ (Art Process) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการสัมผัสของผู้ทำกิจกรรม ที่ได้สัมผัสวัสดุจริงในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ด้วยประสบการณ์จริง เป็นการนำความสามารถด้านฝีมือและความคิดของผู้ร่วมกิจกรรม มาผนวกด้วยกันจากความเข้าใจที่เชื่อมโยงกับชี้นำ 3) ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสดงออก จากการวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในแต่ละประเภทผนวกกับ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และการสังเกตกิจกรรมตัวอย่างผ่านแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice ทำให้ได้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ตอนที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

จากการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนด้วยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ในแต่ละประเภทผนวกกับ การ

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี การสัมภาษณ์
 ประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัด
 กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และการ
 สังเกตกิจกรรมตัวอย่างผ่านแบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม Best Practice ทำให้ได้กิจกรรม
 ศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน
 จำนวน 6 กิจกรรม โดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 2 วัน วันละ 3 กิจกรรม กิจกรรมละ 2
 ชั่วโมง ซึ่งมีโครงสร้างในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย คำบรรยายกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรม เวลา
 ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม สถานที่จัดกิจกรรม ผู้สอน สาระสำคัญของกิจกรรม แนวคิด
 กิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม สื่อการสอน กระบวนการจัด
 กิจกรรม โดยแบ่งการปฏิบัติกิจกรรมออกเป็น 3 ชั้นคือ 1) ชั้นนำ 2) ชั้นปฏิบัติ 3) ชั้นสรุป

กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรม
 ภาคใต้จึงประกอบด้วย 6 กิจกรรมดังนี้ 1) กิจกรรมเข็มกลัดจากหนังตะลุงกิจกรรมการทำเข็ม
 กลัดจากหนังตะลุงเป็นการต่อกลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่ตัดทอนมาจากรูปหนังตะลุงดั้งเดิมมา
 ประกอบกัน เป็นเข็มกลัดที่สวยงามและเป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อความเข้าใจของเยาวชน สามารถ
 สร้างมูลค่า โดยใช้การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งทำให้
 เยาวชนเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานแกะหนังตะลุง 2) กิจกรรม ผ้ายกกระดาษ กิจกรรม
 การสร้างลวดลายผ้ายกเมืองนครจากกระดาษ โดยการนำชิ้นส่วนของลายผ้ายกมาลงสีให้
 สวยงามแล้วเรียงให้ถูกต้องตามรูปแบบของอัตลักษณ์ลวดลายของผ้ายกเมืองนคร กิจกรรมผ้าย
 กกระดาษเป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อความเข้าใจของเยาวชน โดยใช้การสร้างสรรค์ผลงานที่ใช้อัต
 ลักษณ์ของผ้ายกเมืองนคร ทำให้เยาวชนเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานทอผ้ายกเมืองนครจาก
 การทำกิจกรรม 3) กิจกรรมตกแต่งหม้อสHINGHONG กิจกรรมการตกแต่งลวดลาย โดยการนำ
 ลวดลายดั้งเดิมมาตกแต่งตามความต้องการบนหม้อสHINGHONG ด้วยการทาบ การกลดลายให้
 สวยงาม เป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่า ใช้การสร้างสรรค์
 ผลิตภัณฑ์ที่สอดแทรกความเป็นตนเองโดยใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ประเภท
 เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเยาวชนเห็นคุณค่าและเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผาสHINGHONG
 หม้อ 4) กิจกรรมสมุดสวยด้วยลายว่าวเบอร์อามัส กิจกรรมการทำลวดลายที่แสดงถึงอัตลักษณ์
 ด้วยการแกะกระดาษตามรูปแบบของการทำว่าวเบอร์อามัส แล้วนำมาตกแต่งบนปกสมุด
 บันทึกให้สวยงามรวมทั้งเป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่าเป็น
 ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้
 และทำให้เยาวชนสามารถเห็นคุณค่าและเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ของว่าวเบอร์อามัส 5)
 กิจกรรมตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร กิจกรรมการตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำ

เครื่องถมเมืองนคร เป็นการนำอัตลักษณ์เรื่องของสีสันและลวดลายที่โดดเด่นและวิธีการทำเครื่องถมเมืองนครมาสร้างสรรค์เป็นแหวนที่สวยงาม เป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความเข้าใจของเยาวชน โดยใช้การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แหวนถมเมืองนครที่เป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ทำให้เยาวชนสามารถเห็นคุณค่าและเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ในเครื่องถมเมืองนครจากการทำกิจกรรม 6) กิจกรรมด้ามจับปากกาสาขานยานลิเกา กิจกรรมการสาขานยานลิเกาเป็นลวดลายบนด้ามจับปากกา เพื่อแสดงถึงความงามที่เป็นอัตลักษณ์ของการสาขานยานลิเกา รวมทั้งช่วยให้จับปากกาได้กระชับและถนัดมือมากขึ้น เป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความเข้าใจของเยาวชน สามารถสร้างมูลค่า โดยใช้การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และทำให้เยาวชนสามารถเห็นคุณค่าและเข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์ในงานจักสานยานลิเกา

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้

การนำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทดลองใช้กับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสงขลาที่มีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการและยินดีให้ข้อมูลในการทดลองกิจกรรม จำนวน 30 คน หลังการทำกิจกรรม พบว่า เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มีความภูมิใจ และต้องการที่จะอนุรักษ์อัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้ให้คงอยู่ต่อไป เนื่องจากมองว่าเป็นงานที่มีความประณีตและบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของคนใต้ได้อย่างดี เยาวชนที่ทำกิจกรรมมีระดับการเห็นคุณค่าหลังร่วมกิจกรรม สูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรม ($\bar{X}=51.93$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$) โดยเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดพบว่า ในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่าการบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องกิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้เห็นคุณค่าในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.76$) รองลงมาคือ กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้เข้าใจรูปแบบของอัตลักษณ์อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$) ส่วนในด้านความพึงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบในกิจกรรมพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม มีระดับความพึงพอใจในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$) รองลงมาคือ รูปแบบการจัด

กิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) ในส่วนของความพึงพอใจด้านการบริหาร พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับการเห็นคุณค่าของเรื่องอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ที่ระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$) รองลงมาคือความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการที่ระดับพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$) และพบว่าพฤติกรรมของเยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมแสดงถึงความเข้าใจ สามารถตอบคำถามจากการบรรยายในเรื่องอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน มีความมั่นใจในการนำข้อมูลที่ได้รับจากการบรรยายมาลงมือในชั้นปฏิบัติ ให้ความสนใจทำให้จัดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำ มีความสุขในการทำกิจกรรมโดยสามารถสังเกตจากการพูดคุย หัวเราะและการแสดงออกของรอยยิ้มของผู้ร่วมกิจกรรม เมื่อผลงานเสร็จ ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภาคภูมิใจต่อผลงานของตนเอง รวมทั้งสามารถนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างดี และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งของไทยที่มีคุณค่า มีลักษณะเฉพาะ มีอัตลักษณ์ที่ควรแก่การศึกษาหาความรู้อย่างยิ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวของภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544) ที่กล่าวว่าอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ได้แสดงให้เห็นถึงสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น สภาพการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อความศรัทธาในศาสนา ตลอดจนสิ่งที่เคารพนับถือของผู้คนได้อย่างดี ทั้งยังแสดงให้เห็นลักษณะนิสัยการสร้างสิ่งที่สวยงามให้กับเครื่องมือเครื่องใช้ของแต่ละอย่างในท้องถิ่นด้วย ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มีรูปแบบของอัตลักษณ์ ประกอบด้วย สีสน คือการเลือกใช้สีสนที่มีความสดใส มีการใช้สีคู่ตรงข้ามทำให้เกิดการตัดกันของสีชัดเจน และ ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ ซึ่งลวดลายได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติที่เกิดในท้องถิ่นของภาคใต้ เช่นเดียวกับ ทรงคุณ จันทจร (2552) ที่กล่าวว่าลวดลายที่ปรากฏในศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นแรงบันดาลใจทำให้เกิดลวดลาย ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นภาคใต้ที่มีการพัฒนามาถึงสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน รวมทั้ง ปลายไทย โดยนำมาดัดทอนเป็นรูปร่างเรขาคณิต หรือการนำมาผนวกเข้ากับความเชื่อทางศาสนาโดยเฉพาะศาสนาอิสลาม โดยมีรายละเอียดการสรุปรูปแบบอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมของภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย 6 ประเภทโดยศิลปหัตถกรรมภาคใต้แบ่งประเภทตามวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน

และการใช้วัสดุที่มีเฉพาะในท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของอุดม เขยกีวงศ์ และคณะ (2548) ที่กล่าวว่าศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นงานประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นถิ่นนั้นๆ ซึ่งประกอบด้วย 1) งานแกะสลัก (หนังตะลุง) วัสดุที่ใช้ในการทำหนังตะลุง คือหนังวัวหรือหนังควาย อุตสาหกรรมที่โดดเด่น คือ ใช้ลายไทยที่มีการตัดทอน ใช้การซ้ำของลวดลายก โดยสร้างลวดลายจากการตอกเป็นรูให้แสงลอดผ่านแสง มีสีสันสดใส เน้นสีที่ตัดกัน 2) งานสาน เครื่องจักรสานของภาคใต้ (เครื่องจักรสานจากย่านลิเภา) วัสดุที่ใช้คือ ย่านลิเภา อุตสาหกรรมเครื่องจักรสานย่านลิเภา มีลวดลายเป็นลายไทยตัดทอน เน้นรูปร่างเรขาคณิต โดยใช้สีตัดกันของสีดำและสีน้ำตาล ใช้สีของวัสดุเดิม 3) งานทอ (ผ้ายกเมืองนคร) วัสดุที่ใช้คือเส้นไหมและด้ายทอง อุตสาหกรรมของผ้ายกเมือง คือ ใช้การประยุกต์ลายจากธรรมชาติ มาตัดทอน เน้นสีสด ใช้คู่สีที่ตัดกัน มีการใช้ทองในการมูลค่าให้กับงานทอผ้ายกเมืองนคร 4) งานหัตถกรรมโลหะ (เครื่องถมเมืองนคร) วัสดุที่ใช้ประกอบด้วย โลหะมีค่า ยาถม มีอัตลักษณ์ของเครื่องถมเมืองนครคือ ลวดลาย เน้นความคมชัดของลวดลาย ใช้ลายแบบไทยเดิม เน้นการตัดกันของสียาถมที่เป็นสีดำและสีโลหะแต่ละชนิดที่ถมลงไป 5) เครื่องปั้นดินเผา (เครื่องปั้นดินเผาสิงห์หม้อ) วัสดุที่ใช้คือดินเหนียว อุตสาหกรรมคือ ได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ รอบตัวมาตัดทอน ผิววัสดุมีสีสด โดดเด่น 6) งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ (ว่าวเบอร์อามัส) วัสดุที่ใช้ ประกอบด้วยกระดาษและไม้ไผ่เหลา อุตสาหกรรมคือ ลวดลาย เน้นลวดลายพรรณพฤกษาโดยใช้การเลื้อยของลายผักบุ้งหรือเรียกว่าลายปัดตานีแบบไทยผสมมาลายู ลวดลายมีความคมชัดละเอียดประณีต ใช้สีสันสดใส สีสะท้อนแสงโดยเฉพาสีทอง และการใช้สีที่ตัดกันอย่างชัดเจน

ซึ่งการทราบถึงรูปแบบของอัตลักษณ์ในศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ผนวกกับการเข้าใจถึงโครงสร้างที่เหมาะสมกับการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทำให้สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน โดยประกอบด้วย 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมเชื่อมกลัดจากหนังตะลุง 2) กิจกรรมผ้ายกกระดาษ 3) กิจกรรมตกแต่งหม้อสิงห์หม้อ 4) กิจกรรมสมุดสวยด้วยลายว่าวเบอร์อามัส 5) กิจกรรมตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร และ 6) กิจกรรมด้ามจับปากกาสานย่านลิเภาโดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 2 วัน วันละ 3 กิจกรรม กิจกรรมละ 2 ชั่วโมง ลักษณะของกิจกรรมที่ออกแบบขึ้น จะมีความเหมาะสมกับวัยของกลุ่มเป้าหมาย ตรงตามจุดประสงค์ของวิจัย มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนที่เหมาะสม โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง ผู้สอนต้องมีความเข้าใจหลักการจัดกิจกรรมเรื่องการเห็นคุณค่าที่ ต้องสร้างบรรยากาศที่ดีทำให้ผู้เรียน คล้อยตาม สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ เลือกสถานที่ที่เหมาะสม ใช้สถานที่ที่เปิดโล่ง ไม่เป็นทางการ ไม่ทำให้ผู้ทำกิจกรรมเกิดความเครียด มีความผ่อนคลายช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรม กล้าแสดงออกในการทำ

กิจกรรม ใช้สื่อการสอนที่เป็นของจริง ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสจริง เกิดประสบการณ์ในทุกด้าน
 อุปกรณ์ต้องมีความพร้อมครบครัน ใช้อุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบ ช่วยให้ผู้
 ผู้ทำกิจกรรมมีความเข้าใจ และ ปฏิบัติกิจกรรมอย่างคล่องแคล่วไม่ติดขัด ในช่วงของการปฏิบัติ
 กิจกรรมศิลปะ ชี้นำก่อนการเข้าสู่ตัวกิจกรรม เป็นขั้นที่ช่วยสร้างแรงจูงใจ เป็นจุดเริ่มต้นทาง
 ความรู้สึก (Motivation) เช่น การพูดคุยซักถาม เรื่องเกี่ยวกับความรู้ของศิลปหัตถกรรมแต่ละ
 ประเภท บอกถึงความสำคัญความเป็นมา รูปแบบของอัตลักษณ์ที่สำคัญ เป็นขั้นที่ช่วยสร้าง
 ความมั่นใจในการใจ (Confucian in One's Ability to Express with Art Media) การอธิบาย
 ใช้รูปแบบของกิจกรรม สร้างความเข้าใจด้วยการให้ความรู้ทางศิลปะ มีการอธิบายวิธีการทำ
 ตั้งเดิม ด้วยการเห็นตัวอย่างจากของจริง (Knowlage of Art and Process and
 Procedures) ใช้การสอนแบบการสอนแบบสาธิตตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ
 Michael (1983) ประกอบด้วย 1) ชี้นำ เป็นขั้นสร้างแรงจูงใจ 2) ขั้นปฏิบัติ เป็นกระบวนการ
 ทางศิลปะ (Art Process) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการสัมผัสของผู้ทำกิจกรรม ที่ได้สัมผัส
 วัสดุจริงในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ด้วยประสบการณ์จริง เป็นการนำความสามารถด้านฝีมือ
 และความคิดของผู้ร่วมกิจกรรม มาผนวกด้วยกันจากความเข้าใจที่เชื่อมโยงกับชี้นำ 3) ขั้น
 สรุป เป็นขั้นที่ฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสดงออก และการอธิบายถึงความสามารถ
 ของตนเอง ความพึงพอใจด้านสุนทรียศาสตร์ ช่วยสร้างความภูมิใจให้กับผู้ร่วมกิจกรรมหลังจาก
 การทำกิจกรรม ในการบูรณาการเอาความรู้ด้านอัตลักษณ์ของศิลปะพื้นถิ่นภาคใต้เข้ากับ
 กิจกรรมศิลปะปฏิบัติที่เยาวชนทั่วไปสามารถปฏิบัติตามได้ และช่วยให้ผู้ทำกิจกรรมเกิดการ
 เรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่า และความงามของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัย
 ของนฤตล จิตสกุล (2554) ที่มีข้อค้นพบว่า การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงจะช่วยให้
 เกิดการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญา และการรับรู้ถึงคุณค่าการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมผ่านการทำ
 กิจกรรมศิลปะ นอกจากนี้ วิธีการการใช้กิจกรรมทางศิลปะเป็นสื่อในการถ่ายทอด และการ
 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ร่วมปฏิบัติกิจกรรม เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ศิลปหัตถกรรม
 ภาคใต้ที่เป็นกระบวนการสำคัญของชุดกิจกรรม และสอดคล้องกับข้อค้นพบของอุษณีย์ เสือดี
 (2549) ที่พบว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ช่วยให้เกิดการเรียนรู้
 คุณค่าของงาน การได้ฝึกฝนด้วยตนเอง และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ร่วม
 กิจกรรม ช่วยให้เกิดความภูมิใจกับชุมชนและครอบครัว สามารถสืบทอดการทำงานต่อจากรรพ
 บุรุษ เช่นเดียวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงาน
 ศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ที่ครอบคลุมทุกประเภทของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทั้ง 6
 ประเภท ที่เยาวชนสามารถปฏิบัติ และเรียนรู้ได้ง่าย สามารถทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ และ
 เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมที่ออกแบบขึ้น

ผลการทดลองใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ พบว่าระดับการเห็นคุณค่าของเยาวชนสูงขึ้นหลังทำกิจกรรม เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ มีความภูมิใจ และต้องการที่จะอนุรักษ์อัตลักษณ์ในศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ให้คงอยู่ต่อไป เนื่องจากมองว่าเป็นงานที่มีความประณีตและบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของคนใต้ได้อย่างดี ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถอธิบายคุณค่าได้อย่างดีหลังการร่วมกิจกรรม โดยส่วนใหญ่ให้การสัมภาษณ์ว่า เห็นคุณค่าความสำคัญของอัตลักษณ์ในศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ เนื่องจากอัตลักษณ์ในศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ มีความประณีตสวยงามเป็นเฉพาะตัว เยาวชนมีความภูมิใจ ที่บรรพบุรุษได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ประสพการณ์และความอดทนในการสร้างสรรค์งานอันทรงคุณค่าขึ้น เพื่อเป็นสมบัติให้กับเยาวชนภาคใต้รุ่นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2520) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ศิลปะเป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้ผู้เรียนได้สัมผัสถึงคุณค่า ความเป็นจริง สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านความคิดและความซาบซึ้ง ซึ่งตรงตามจุดประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ สำหรับเยาวชน ซึ่งกิจกรรมได้ครอบคลุมทั้ง 6 ประเภท ในส่วนของความพึงพอใจของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้ สำหรับเยาวชน พบว่าในภาพรวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการแสดงออกของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมพบว่า พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจ สามารถตอบคำถามจากการบรรยายเรื่องอัตลักษณ์ของศิลปะทัศนกรรมภาคใต้แต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน มีความมั่นใจในการนำข้อมูลที่ได้รับจากการบรรยายมาลงมือในชั้นปฏิบัติ ให้ความสนใจทำให้จัดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำ มีความสุขในการทำกิจกรรม โดยสามารถสังเกตจากการพูดคุย หัวเราะและรอยยิ้มของผู้ร่วมกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมมีความภาคภูมิใจต่อผลงานของตนเองเมื่อผลงานเสร็จ สามารถนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างดี และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกันซึ่งสอดคล้องกับ ประเทิน มหาจันทร์ (2531) ที่กล่าวว่าการทำกิจกรรมศิลปะยังช่วยให้มีความสุข มีรสนิยมที่ดี จิตใจอ่อนโยน มีความภูมิใจในผลงาน ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นของสังคมไทย

ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ทำให้เข้าใจถึงรูปแบบของอัตลักษณ์ของภาคใต้ ที่ใช้สีเส้นที่มีความสดใส ใช้สีคู่ตรงข้าม ทำให้เกิดการตัดกันของสีอย่างชัดเจน และลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติในท้องถิ่นของภาคใต้ และลวดลายไทยเดิมนำมา

ตัดทอน หรือการนำมาผนวกเข้ากับความเชื่อทางศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นได้เป็นกิจกรรมตามประเภทของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นกิจกรรมระยะสั้นกระชับ สนุกสนาน เนื้อหาในการทำกิจกรรมมีความทันสมัย เข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน สร้างความเพลิดเพลินให้กับเยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นผลทำให้เยาวชน มีความ ภูมิใจ หวังแทน ต้องการที่จะอนุรักษ์สืบสานอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ทำให้เยาวชน ตระหนักถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งทำให้เห็นว่าการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ สำหรับเยาวชน บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ ได้รูปแบบของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ และได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะที่มีคุณภาพเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้จัดกิจกรรมควรเตรียมสถานที่ปฏิบัติศิลปะให้พร้อมต่อการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ทั้งวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้
2. ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเห็นคุณค่า ควรมีบรรยากาศในการทำกิจกรรมที่ผ่อนคลาย เพื่อความเพลิดเพลินของผู้ร่วมกิจกรรม ทำให้ทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่และมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ให้กับบุคคลทั่วไป
2. ควรมีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าเรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมในภาคอื่นๆ ของประเทศไทยสำหรับเยาวชน

รายการอ้างอิง

- Bastos, F. C., Maria. (1998). Making the Familiar Strange Teacher's Interpretations of Community Art: A Case Study (folk art). *Marilyn Zurmuehlen Working Papers in Art Education*, 1999(1), 1-14.
- Bucuvalas, T. (1988). *South Florida Folk Art*. Florida.
- Clement, J. (1975). *The beginning and Development of Craft in the Curriculum of the Public School of the United States from 1900-1930*. University of Iceland
Iceland
- Gardner, H. (1994). *The Art and Human Development: A Psychological Study of the Artistic Process*. New York: Basic book.
- Guy, H. (1982). *Art elementary classroom*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Hurwitz, A. D., M. (2007). *en and their art: Methods for the elementary school (8 ED.)*. Carlifonia: Thomson Wadsworth.
- Lowenfeld, V. B., L. W. (1982). *Creative and mental growth (8 ED.)*. New York: Macmillan.
- Mary Kear and Gloria Callaway. (2000). *Improving teaching and learning in the arts* Washington, DC: Rockville.
- Maxey Fagan, L. (2015). *Elementary School Teachers' Perception of Art Integration to Improve Student Learning*. Walden University.
- Michael, J. A. (1983.). *Art and adolescent: Teachind art at the secondary leve*. New york: Columbia University.
- Oxford. (2010). *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. England: Oxford University.
- Sheng Kuan Chung. (2004). *Social reconstructionism in art education*. University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Wendy M.L. Libby. (2000). *Using art to Make Art: Creative Activities Using Masterpieces*. California: Wadsworth Publishing
- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2555). *สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เกสร ธิตะจारी. (2543). กิจกรรมศิลปะสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คานธีชา บุญยยาว. (2556). การออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
- จารุภัทร เปลี่ยนกลิ่น. (2548). นครศรีธรรมราช. กรุงเทพมหานคร: สารคดี.
- จินตนา ไบกาชویی. (2549). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฉบับส่งเสริมการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- ฐิตาภรณ์ นามศิริ. (2555). การบริการวิชาการแก่สังคมในโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น. ราชภัฏอุบลราชธานี.
- ดนุ จีระเดชากุล. (2541). นันทนาการสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทรงคุณ จันทจร, พ. บ. (2552). คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้. วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม, 14.
- ทิตินา แคมมณี. (2543). 14 วิธีสอน สำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา ชมภูนิช. (2526). ความเข้าใจในศิลปะ. นครปฐม: วิทยาลัยครูนครปฐม.
- ธีรวัฒน์ ช่างसान. (2550). ความเกี่ยวข้องของลายกับภาษาบนเครื่องถมเมืองนคร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2(1).
- นฤตล จิตสกุล. (2554). แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้อย พงษ์สนิท. (2527). จริยศาสตร์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิรมล ตีรณสาร. (2525). ศิลปศึกษากับครูประถม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตีรณสาร.
- เนื่ออ่อน ขรัวทองเขียว. (2556). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2548). ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ว่าด้วยภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน ครอบครองเรื่องเมืองใต้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประยูร ธรรมจิตต์. (2532). *Buddhist approach to peace* กรุงเทพฯ: พรินต์ติ้งกรุ๊ป.

- บุญรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. (2560). จิตวิทยาศิลปะ : สุนทรียศาสตร์เชิงประจักษ์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเทพวาที. (2536). การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มโน พิสุทธิรัตนานนท์. (2539). เอกสารประกอบการสอนศิลปะพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาทัศนศิลป์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). วัฒนธรรม พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิคเคชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิคเคชั่น.
- วนิดา ขำเขียว. (2533). สุนทรียศาสตร์. นนทบุรี: โรงพิมพ์ พีเอส.พรินท์.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2535). ศิลปะหัตถกรรมของช่างทองเมืองเพชร. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- วิเชียร ณ นครและคณะ. (2524). การสำรวจช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช. โครงการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเรื่องการสำรวจช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2532). เครื่องจักรสานในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บุศรินทร์.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2538). ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2544). มรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทต้นอ้อ 1999 จำกัด.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. (2520). ทฤษฎีและแนวทาบปฏิบัติการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2544). คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- วุฒิ วัฒนสิน. (2541). ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาสำนักพิมพ์วิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์. (2556). จริยธรรมกับมนุษย์. กำแพงเพชร: นพดลการพิมพ์.
- ศักดิ์ดา บุญยี่ต. (2546). การศึกษาคคุณค่าศิลปะแแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่างของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรีโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา และโปรแกรมวิชาศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ. (2548). ศิลปะวัฒนธรรมไทย สายใยจากอดีต. กรุงเทพฯ: ปิรามิด.

- สุธินทร์ พงศ์ไพบุรย์. (2544). โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุรินทร์ เหลืองทองคำ. (2530). พฤติกรรมการสอนวิชาประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาคร.
- สุวิทย์ อินทิพย์. (2548). การพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ในเอกลักษณ์ของชุมชนมอญปาก เกร็ด สำหรับเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี.
- เสาวนีย์ อาร์คิงเจริญ. (2558). โครงการถ่ายทอดความรู้การออกแบบผลิตภัณฑ์จากใบยางในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ นราธิวาส ยะลา ปัตตานี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อนุমানราชชน. (2532). วรรณกรรมเลือกสรรสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- อมร โสภณวิเศษฐวงศ์. (2520). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- อรทัย ชวนนิยมตระกูล. (2557). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กป่วยเรื้อรังที่เป็นผู้ป่วยใน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อลสิณา อนันตะอาต. (2556). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง การออกแบบลาย ผ้า ทอ ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรากุล ทองรอด. (2552). การศึกษาคูณค่าในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ตามการรับรู้ของอาจารย์ และนักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรม ระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2535). ศิลปะนิยม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อำนาจ เย็นสบาย. (2520). สุนทรียภาพ. กรุงเทพมหานคร: หน่วยงานนิเทศก์ กรมฝึกหัดครู: หน่วยงานศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู.
- อุดม เขยกิจวงศ์และคณะ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- อุษณีย์ เสือดี. (2549). การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัด สงขลา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษา ทองจันทา. (2550). ศึกษาเรื่องการพัฒนาการสอนศิลปะไทยในท้องถิ่น โดยใช้วัดลำพญาเป็น แหล่งเรียนรู้ของนักเรียน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544). ภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำไพ ตีรณสาร
 อาจารย์พิเศษ ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ จูฑิตอดิษฐ์
 อาจารย์พิเศษ ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินทิรา พรหมพันธ์
 อาจารย์พิเศษ ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. อาจารย์ ดร.กนิษฐ์ ศรีเคลือบ
 อาจารย์พิเศษ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย
5. อาจารย์ ชัยวัฒน์ภัทร เลาส์ตัย
 อาจารย์หลักสูตรการออกแบบ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปกรรม คณะศิลปกรรม
 ศาสตร์

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เรื่องแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice
บทสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เรื่องแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เรื่องแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice

1. คุณชาญชัย ฉิมพาลี
หัวหน้าฝ่ายการบริหารกิจกรรมและเครือข่ายการตลาด ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ
2. คุณแสงวี สิงหวิบูลย์
ผู้จัดการสายงานพัฒนาผลิตภัณฑ์และศักยภาพ ผู้ออกแบบกิจกรรม ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ
3. คุณณัฐวดี รุ่งประเสริฐผล
ผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมและสื่อสารองค์กร ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ

บทสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เรื่องแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice

“วิธีการในการจัดกิจกรรม ควรคำนึงถึงผลงานจากการทำกิจกรรมการใช้สอยเป็นหลัก เหมาะสมกับวัยของเยาวชน มีการสร้างกิจกรรมให้ทันสมัย วิธีการดำเนินการไม่ยากต่อความเข้าใจของเยาวชนจนเกินไป เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเห็นคุณค่าให้กับเยาวชนควรมีระยะเวลาสั้น ในการปฏิบัติควรมีการแนะนำ จูงใจให้รู้จัก รัก ชอบ ทำ และสามารถนำไปใช้ได้จริง อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมควรพร้อมในการทำกิจกรรม เน้นการสร้างกิจกรรมให้เยาวชนมีความสุขเนื่องจากเป็นกิจกรรมเพื่อการเห็นคุณค่าผู้สอนควรมีความพร้อมในเรื่องของข้อมูลเรื่องอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มีการวางรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม มีการเตรียมสถานที่ เตรียมพร้อมเรื่องอุปกรณ์ที่เหมาะสมเพื่อความรวดเร็วในการดำเนินกิจกรรมหลักการในการจัดกิจกรรม กิจกรรมต้องเข้าใจง่าย อธิบายประเด็นสำคัญ เน้นการได้สัมผัสของจริง ผลของการทำกิจกรรมต้องเหมาะสมกับเยาวชน เยาวชนสามารถใช้จริงต่อยอดได้ ระยะเวลาสั้นกระชับ เวลาที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมควรอยู่ที่ประมาณ 2 ชั่วโมงต่อกิจกรรม สำหรับเรื่ององค์ประกอบที่สำคัญประกอบด้วย ผู้ร่วมกิจกรรมที่เป็นเยาวชน การกำหนดระยะเวลา สถานที่ที่เหมาะสม ผู้สอน สาระสำคัญในการทำกิจกรรม แนวคิดของกิจกรรม อุปกรณ์ สื่อการสอน และแบ่งการปฏิบัติออกเป็นสามขั้น ประกอบด้วยขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุป บรรยากาศในการทำกิจกรรม มีความผ่อนคลายเป็นกันเอง ผู้จัดกิจกรรมสามารถเข้าถึงเยาวชนได้อย่างเต็มที่ สถานที่มีพื้นที่โล่งมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่อึดอัดช่วยให้เยาวชนมีความสุขในการจัดกิจกรรม ”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

“วิธีการในการจัดกิจกรรม ควรเน้นเรื่องความสนุกสนานของกิจกรรม เน้นเรื่องการออกแบบกิจกรรมให้มีความร่วมสมัย เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของเยาวชน โดยสอดแทรกอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภทลงไป ควรมีการพูดคุยแนะนำเรื่องศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นขั้นนำ รวมทั้งมีวิธีการอธิบายที่เข้าใจง่ายเป็นกันเอง ในส่วนของวิธีปฏิบัติไม่ควรยากจนเกินไป ควรเป็นกิจกรรมระยะสั้น ในขั้นสุดท้ายควรให้เยาวชนได้แนะนำผลงานของตนเองเพื่อสร้างความภูมิใจต่อผลงานของตนเอง หลักการในการจัดกิจกรรม กิจกรรมควรแสดงถึงอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างมูลค่า เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้สอย คำนึงถึงการนำไปใช้ได้ เหมาะสมกับเยาวชน ระยะเวลาสั้นกระชับประมาณ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสามารถสอดแทรกความเป็นตนเองในผลงานของแต่ละกิจกรรมที่ปฏิบัติได้ ผู้สอนเตรียมเนื้อหาที่เหมาะสม กระชับจากการ

วิเคราะห์อัตลักษณ์ที่มีความสั้น เข้าใจง่าย นำเสนอในรูปแบบของภาพและการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์จริง อุปกรณ์ต้องเอื้ออำนวยต่อระยะเวลาอันสั้น ผู้จัดอาจมีการทำแนวทางไว้ก่อนเพื่อความรวดเร็ว เตรียมสถานที่ให้สะดวกสบายมีการประสานงานที่เหมาะสม เวลาต้องมีความเหมาะสม สถานที่ไม่ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความเครียด ผู้สอนมีความเป็นกันเอง มีวิธีการการทำกิจกรรมที่เหมาะสม อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม ควรมีการนำวัสดุตั้งเดิมมาสอดแทรกในวัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม และวิธีการปฏิบัติกิจกรรมควรมีการสร้างแรงจูงใจ และมีการให้เยาวชนมีการแสดงความเป็นตนเองในการสร้างสรรค์ผลงานมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลายช่วยให้เยาวชนกล้าแสดงออก กล้าทำกิจกรรมอย่างมีความสุข สถานที่โล่งสบาย อากาศถ่ายเท มีแสงส่องถึง เหมาะแก่การทำกิจกรรมที่เยาวชนสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนได้อย่างเต็มที่ บรรยากาศในการทำกิจกรรมต้องมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลายช่วยให้เยาวชนกล้าแสดงออก กล้าทำกิจกรรมอย่างมีความสุข สถานที่โล่งสบาย อากาศถ่ายเท มีแสงส่องถึง เหมาะแก่การทำกิจกรรมที่เยาวชนสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนได้อย่างเต็มที่”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

“ควรมีวิธีการสร้างกิจกรรมให้มีความน่าสนใจ ดึงดูดเยาวชน กิจกรรมศิลปะที่ทำขึ้นมาแล้วเยาวชนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ใช้ความคิดสร้างสรรค์การออกแบบร่วมกับรูปแบบของอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ กิจกรรมต้องมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และที่สำคัญต้องเข้าใจง่าย เนื้อหาไม่ยากจนเกินไป และระยะเวลาที่มีความเหมาะสมกับเยาวชน คือ ระยะเวลาอันสั้นไม่ทำให้เยาวชนเกิดความเบื่อหน่าย กิจกรรมมีความทันสมัย สอดคล้องกับการนำรูปแบบของอัตลักษณ์ มีความสั้นกระชับเหมาะสมกับเยาวชน เน้นเรื่องความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผู้จัดกิจกรรมสามารถถ่ายทอดให้กระชับเข้าใจ สร้างความสนใจ มีความเป็นกันเอง มีอุปกรณ์ที่พร้อมในการทำกิจกรรมปลอดภัย การวางแผนการจัดกิจกรรมมองความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายคือเยาวชน เยาวชน ซึ่งชอบความคล่องแคล่ว กระชับ สนุกสนาน ดังนั้นแผนกิจกรรมควรมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน กระชับ มีการเกริ่นนำ ดึงดูดใจ องค์ประกอบที่สำคัญ คืออายุ ช่วงวัยของผู้ทำกิจกรรม กิจกรรมมีความสอดคล้องกับระยะเวลา สถานที่ที่มีความเหมาะสม อุปกรณ์พร้อม มีวิธีปฏิบัติสามขั้นตอน ขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุป ผู้สอนในกิจกรรมบรรยากาศเป็นแรงจูงใจในการทำกิจกรรม บรรยากาศไม่ตึงเครียด สนุกสนาน เป็นกันเอง สถานที่จัดมีความโล่งสบาย ไม่เป็นแบบแผนเกินไปทำเยาวชนทำกิจกรรมอย่างผ่อนคลาย”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

ภาคผนวก ค

รายนามปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท
บทสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท

1. คุณนภารัตน์ ทองเสถียร

ช่างเครื่องจักสาน นครศรีธรรมราช ผลิตภัณฑ์ จักสานย่านลิเภา ทายาทรุ่นที่ 3 ของตระกูลจักสานย่านลิเภาแห่งบ้านนาเคียน

2. คุณนายไวโรจน์ วานิช

ช่างทำวาวเบอร์อามัส ปัตตานี ทายาทตระกูลช่างทำวาวสายบุรี

3. คุณสรภักดิ์ สารภาพุช

ช่างโลหะ เครื่องถมเมืองนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ทายาทรุ่นที่ 3 ของตระกูลเครื่องถมเมืองนคร

4. คุณธวัชชัย ชูจิต

ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ประเภทแกะสลักหนังตะลุง ทายาทรุ่นที่ 3 ของตระกูลหนังตะลุงจังหวัดพัทลุง

5. คุณปลื้มใจ เกษตรสุนทร

ช่างปั้นหม้อสทิงหม้อ จังหวัดสงขลา ผู้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับเยาวชนในเรื่องหม้อสทิงหม้อ

6. คุณอำนาจ คงสีปาน

ผู้อำนวยการโครงการศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง เป็นโครงการพระราชดำรินในสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทายาทตระกูลผ้ายกเมืองนครเนินธัมมัง

บทสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท

“หนึ่งตะลุงใช้หนึ่งสัตว์ที่นำมาแกะรูปหนังมี 2 อย่าง คือ หนังวัวและหนังควาย เพราะหนังมีความหนาพอเหมาะ เหนียวทนทาน เมื่อฟอกแล้วจะโปร่งแสง หรือเรียกหนังชนิดนี้ว่าหนังแก้ว หนังที่ใช้มีการรีดจนบางพอสมควรเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่ง ของหนึ่งตะลุง เพื่อการแกะสลักที่มีความละเอียด หมุดตอกควรมีอย่างน้อยสามขนาดเพื่อการสร้างลวดลายที่แต่งอย่างสวยงาม วิธีการทำคือเตรียมแผ่นหนังแก้วพร้อมเขียนลวดลายที่จะใช้ในการตอกให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ใช้หมุดตอกลวดลายตอกตามขนาดของลายที่กำหนดให้โดยมีอย่างน้อยสามขนาด ใช้ค้อนตอกแล้วรองด้วยเชียงไม้ ขั้นตอนการตอกเน้นความคมและการซ้ำที่เท่ากันของช่องไฟทำการตอกลวดลายตกแต่งตามกำหนด จนครบตามลวดลายที่เขียนไว้ รวมทั้งเก็บรายละเอียดเรื่องความคมชัดของลวดลาย ใช้สีเคมีลงบนหนังที่แกะลายเสร็จแล้ว เน้นสีสดและลักษณะของสีที่ตัดกันอย่างชัดเจนเพื่อการสะท้อนแสงไฟในการแสดงมีความชัดเจน ดังหนังโดดเด่นผู้ชมสามารถมองเห็นได้ง่ายดาย สีสนที่ใช้ต้องมีความชัดเจน เพื่อการตกกระทบของแสงในการแสดง ซึ่งหนึ่งตะลุงนิยมแสดงในช่วงเวลากลางคืน สีของตัวหนังนั้นจะแบ่งได้สองแบบคือ สีที่ใช้ ตัวหนังที่ใช้สีพื้นคือสีขาวหรือดำ หนังชนิดนี้จะเน้นในส่วนของความประณีตในส่วนของลวดลาย ตัวหนังที่มีการลงสีด้วยสีเคมี ในส่วนของการลงสีนั้น สีที่เลือกใช้จะต้องเป็นสีที่ตัดกันชัดเจน หรือเลือกใช้เป็นสีคู่ตรงข้าม เน้นความสดใสของสีสน เพื่อการสะท้อนของไฟที่ดีในการแสดง สำหรับวิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานแกะสลัก ควรเน้นให้เยาวชนได้ตอกหนังจริง ได้สัมผัสอุปกรณ์ในการตอกจริง ในเวลาที่จำกัด อาจจะนำบางส่วนที่เป็นลักษณะเด่น เช่นการนำลายกระจังในงานแกะสลักหนึ่งตะลุง มาสร้างเป็นกิจกรรมที่สามารถให้เยาวชนใช้สอยได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมที่แกะหนึ่งตะลุงทั้งตัวซึ่งใช้เวลาในการแกะ อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานแกะสลัก หนึ่งตะลุง ควรใช้วัสดุจริงที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบในกิจกรรม คือการใช้หนังแก้วที่ทำมาจากหนังวัว และหมุดตอกลายหนึ่งตะลุง ผนวกกับวัสดุที่ ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเภทงานแกะสลัก หนึ่งตะลุงคือ การตอกต้องใช้เวลามาก จึงควรร่างลวดลายลงบนตัวหนังเตรียมก่อนการทำกิจกรรม ควรมีขนาดเล็กและรายละเอียดพอประมาณ”

ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหนังตะลุง

“ การทอผ้ายกมีกระบวนการทอโดยเพิ่มลวดลายผ้าให้เป็นพิเศษขึ้น มีขั้นตอนและวิธีการทอ คล้ายการทอผ้าขิดหรือผ้าจก แต่ต่างกันที่บางครั้งผ้ายกจะทอเป็นลายพิเศษ มีตะกอเขาลอยยกดอกแยกเส้นยืนต่างหาก จะยกครั้งละกี่เส้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับการออกแบบลายทอ

ต้องการลวดลายอย่างไร มีลายมีเชิงที่แปลกออกไป การทอจึงต้องใช้ชิ้นตอนและวิธีการเก็บลายด้วยไม้เรียวปลายแหลม ตามลวดลายที่กำหนดจนครบ คัดยกเส้นยืนขึ้นเป็นจังหวะ มีลวดลายเฉพาะส่วนสอดเส้นพุ่งไปสานขัดตามลายที่ตัดไว้ การเก็บตะกอเขาลอยยกดอกเพื่อผู้ทอจะได้สะดวกไม่ต้องคัดเก็บลายทีละเส้น เป็นความสามารถและเทคนิคเฉพาะตัวของช่างแกะดอกผูกลาย ซึ่งการร้อยตะกอเขาลายนี้ใช้เวลามาก เพราะต้องทำด้วยมือทั้งหมด บางลายเสียเวลาหลายเดือนกว่าจะมัดเขาเสร็จ และเมื่อร้อยตะกอเสร็จแล้ว ถ้าเป็นก็กระตุกก็จะทอได้รวดเร็วแต่ถ้าเป็นก็โบราณก็จะทอได้ช้า การทอผ้ายกดอกนี้สามารถตกแต่งลวดลายให้สวยงาม และทอออกมาได้หลายสี มีการใช้สีม่วงตัดกันกับสีเหลืองหรือสีส้ม หรือการใช้สีที่มีลักษณะการเลือกสีในการสร้างสรรค์ผ้ายกเมืองนคร จะเลือกใช้สีสันสดใส ในหนึ่งผืนจะมีการใช้สีประกอบกันมากกว่าสองสีเพื่อทำลวดลายเกิดมิติของลายยกสีที่มักนิยมคือสีม่วงสดจับคู่ตัดกัน เช่น สีแดง เขียวเหลือง มีการทอสลับลายด้วยเทคนิคการมัดหมี่เป็นสีต่างๆเช่น แดง น้ำเงิน ม่วง ส้ม น้ำตาล และมีการใช้ดินทองเพิ่มเข้ามาเพื่อให้เกิดความโดดเด่นในตัวผ้า เป็นการเพิ่มมูลค่ารวมทั้งการใช้ดินทองเป็นการบ่งบอกถึงฐานะของผู้ใส่เช่นกัน ลวดลายกลุ่มลายพันธุ์ไม้ เป็นลวดลายจากดอกไม้และต้นไม้ ได้แก่ ลายดอกพิกุล ลายดอกพิกุลแก้ว ลายดอกพิกุลเถื่อน ลายดอกพิกุลล้อม ลายดอกพิกุลก้านแย่ง ลายดอกพิกุลสลับลายลูกแก้ว ลายดอกมะลิร่วง ลายดอกมะลิตูมก้านแย่ง ลายดอกเขมร ลายดอกไม้ ลายใบไม้ ลายตายนัด ลายหัวพลู เม็ดพริกไทย ลายเครือเถา กลุ่มลายสัตว์ ได้แก่ ลายม้า ลายหางกระรอก ลายหิ้งห้อยขมสวน ลายแมงมุมก้านแย่ง กลุ่มลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายเกล็ดพิมเสนทรงสี่เหลี่ยม ลายเกล็ดพิมเสนรูปเพชรเจียรไน ลายก้านแย่ง ลายราชวัต ลายเก้ากั ลายดาสมุก ลายตาราง ลายลูกโซ่ ลายลูกแก้ว ลายลูกแก้วฝูง กลุ่มลายเบ็ดเตล็ด วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานทอ ควรถ่ายทอดการเข้าใจถึงลวดลายที่เป็นที่นิยมของผ้ายกเมืองนคร รู้จักการใช้สีของผ้าและองค์ประกอบของลวดลายที่ใช้ในการทอที่เป็นอัตลักษณ์ของผ้ายกเมืองนคร ไม่จำเป็นต้องทอผ้าเนื่องจากการทอผ้ายกจริงหนึ่งผืนต้องใช้เวลามากกว่า 1 เดือน อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานทอผ้ายกเมืองนคร สามารถใช้วัสดุทดแทนผ้าได้เนื่องจากมีเวลาจำกัดในการทำกิจกรรม ควรเน้นเรื่องของอัตลักษณ์ที่แสดงออกในเรื่องของสีและองค์ประกอบของลายผ้าเป็นหลัก ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับประเภทงานทอ ผ้ายกเมืองนคร เนื่องจากการทอใช้เวลานาน และเนื่องจากต้องการให้เยาวชนเข้าใจเรื่ององค์ประกอบของลายและสีสัน สามารถใช้การระบายสีตามความเข้าใจโดยสามารถสอดแทรกความเป็นตนเอง และเรียงลวดลายของผ้ายกเมืองนครได้อย่างถูกต้อง”

ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับผ้ายกเมืองนคร

“ เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อ จะใช้วิธีการขึ้นรูปด้วยกันขึ้นแป้นหมุน โดยขึ้นรูปตามขนาดที่จ้องการใช้ เมื่อได้ภาชนะที่เป็นดินดิบแล้ว จะมีการตั้งให้หมาดเพื่อการอยู่ตัวของดินเพื่อเตรียมความพร้อมในการชุบขีดลวดลายบริเวณข้างภาชนะ เพื่อความสวยงามและเพื่อการยึดเกาะในการใช้งาน วิธีการชุบเขียนลวดลายจะใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น เชือก ไม้ป่น ทางมะพร้าว ก้านมะพร้าว หรือลวดลายดอกไม้พื้นบ้าน จากนั้นนำไปเผาที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียสเพื่อให้ภาชนะมีความแกร่งและทำให้ภาชนะมีสีสันสดใสมากยิ่งขึ้น สีผิวของหม้อสีทิงหม้อจะเป็นสีแดงเรื่อคล้ายสีหมากสุกเข้ม จนถึงสีส้ม ผิวของดินเผามีสีสันสดใส ซึ่งเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของหม้อสีทิงหม้อที่มีความโดดเด่น ลวดลาย มีทั้งลายที่เป็นของตนเอง และรับเข้ามาดัดแปลงเลียนแบบลวดลายที่มั่นใจได้ว่าเป็นของตนเอง ได้แก่ ลายก้านมะพร้าว ลายดอกจิก ลายดอกพิกุล ลายคิ้วนาง และลายลูกคลื่น ลายที่รับเข้ามาและดัดแปลงเลียนแบบมีลายทำเนาะ ลายลูกแก้ว โดยได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติรอบตัว

วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา ควรให้เยาวชนได้สัมผัสวัสดุจริง โดยเฉพาะหม้อที่ทำจากดินปากกรอ โดยเยาวชนสามารถสร้างสรรค์ลวดลายของตนเองโดยการชุบขีดลงบนหม้อที่มีความหมาย เพื่อให้เยาวชนได้เข้าใจ สัมผัส และเข้าถึงอัตลักษณ์ของหม้อสีทิงหม้อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา หม้อสีทิงหม้อ ควรให้เยาวชนผู้ทำกิจกรรมได้ใช้วัสดุจริงในการทำกิจกรรม เนื่องจากใช้ระยะเวลาอันสั้นในการทำกิจกรรมประเภทนี้ ด้วยการให้ผู้ทำกิจกรรมได้เริ่มจากการชุบขีดลวดลายบนหม้อที่เป็นดินดิบ ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา หม้อสีทิงหม้อ เนื่องจากดินปั้นชุ่มน้ำเล็ก มีอัตราการแห้งที่รวดเร็ว ดังนั้นผู้ทำกิจกรรมควรทำกิจกรรมอย่างกระชับรวดเร็ว เพื่อไม่ให้เกิดการเสียหายของชิ้นงาน”

CHULALONGKORN UNIVERSITY ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหม้อสีทิงหม้อ

“ การทำว้าวเบอร์อามัส หรือว้าวทองแห่งมลายู เริ่มต้นด้วยการขึ้นโครงว้าวที่มีรูปทรงเหมือนเทวดา ดังนั้นจึงมีการใช้ไม้ไผ่เหลาจำนวนมากกว่าว้าวทั่วไป เมื่อขึ้นโครงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงมีการชิงกระดาศที่แกะลวดลายด้วยวิธีการตัดกระดาศสีทับเป็นชั้นโดยมีการใช้สีทองเป็นองค์ประกอบหลัก รวมทั้งมีการใช้การตกแต่งเก็บรายละเอียดของลวดลายด้วยกระดาศสีอื่นๆ ที่ให้ความสดใสในขั้นตอนสุดท้ายของการทำว้าวเบอร์อามัส สีสันของว้าวเบอร์อามัสมีความโดดเด่นมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน คือการใช้สีทองเป็นหลัก และสีที่มีลักษณะสะท้อนแสง รวมทั้งการเลือกใช้สีที่มีความหลากหลาย ซึ่งในว้าวหนึ่งตัวมีการใช้สีมากมาย เพื่อสร้างความโดดเด่น เป็นที่ต่อตาในเวลาที่ทำว้าวเบอร์อามัสขึ้นสู่ฟ้า ลวดลาย เน้นลวดลายพรรณพฤกษาโดยใช้การเลื้อยของลายดอกโดยได้รับแรงบันดาลใจจากพืชในท้องถิ่น เช่น ลายจากผักบุ้ง ลักษณะของลวดลายมี

ความคมชัด ละเอียดประณีต มีเส้นกันขอบลาย วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ ว่าวเบอร์อามัส ควรให้เยาวชนได้ เข้าใจถึงรูปแบบของลวดลายที่ใช้ในการทำว่าวเบอร์อามัสและสีสันทที่เป็นอัตลักษณ์ รวมทั้งการใช้วัสดุที่ใช้ในการทำว่าวเบอร์อามัส เช่น กระดาษโลหะสีทอง ให้เยาวชนได้ทราบถึงวิธีการแกะลวดลายอย่างง่าย

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ ว่าวเบอร์อามัส ควรมีการนำกระดาษที่ใช้ในการแกะว่าวเบอร์อามัส คือกระดาษสีและกระดาษโลหะสีทอง มาประกอบในกิจกรรม ลวดลายที่ใช้ในการทำกิจกรรมเป็นลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของว่าวเบอร์อามัสคือลายผักบุง ซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมที่มีความง่ายและเหมาะสมต่อเวลาในการทำกิจกรรม การใช้วัสดุจริงช่วยให้เยาวชนเกิดความเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมประเภทงานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ ว่าวเบอร์อามัส เนื่องจากลวดลายมีความละเอียดการเลือกลายมาทำกิจกรรมควรมีการตัดทอนให้เหมาะสมกับเวลา และมีการร่างลวดลายบนกระดาษที่จะแกะไว้ก่อนการทำกิจกรรม”

ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับว่าวเบอร์อามัส

“การทำเครื่องถมเมืองนคร เริ่มต้นด้วยการ การทำรูปพรรณ คือ การนำแผ่นเงินมาทำเป็นรูปร่างตามต้องการ อาจเป็นภาชนะ เช่น ชันน้ำ พานใส่ของ หรือเครื่องประดับ เช่น กำไล เข็มกลัด การแกะสลักลวดลาย เริ่มต้นด้วยการใช้หมึกจีนเขียนลวดลายลงบนพื้นเงิน แล้วแกะสลักเป็นลวดลายต่างๆ โดยเฉพาะลายไทยให้อ่อนช้อยงดงาม การทำกรรม ได้แก่ การลงยาถมลงไปบนพื้นที่เป็นร่องหรือรูดำ สีดำมันของยาถมที่ขึ้น ทำให้ลวดลายเด่นงามตระการตา มีการตัดกันของสีที่ชัดเจน ขอบลายละเอียด สีสันทของเครื่องถมเมืองนคร มีความโดดเด่นมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน โดยสีที่เกิดขึ้นได้จากธรรมชาติของวัสดุที่ใช้ จะประกอบด้วยสีเงิน สีทอง และสีตะทองคือสีเงิน เหลือบทอง สีสันทให้จะมีลักษณะตัดกันชัดเจนระหว่างเนื้อโลหะและสีของยาถมที่เป็นสีดำ เพิ่มความโดดเด่นความน่าสนใจให้กับลวดลาย ลวดลาย เน้นความคมชัดของลวดลาย ใช้ลายแบบไทยเดิมประกอบด้วยลายกนกเปลว มีลักษณะลวดลาย เลียนแบบธรรมชาติจากเปลวไฟ **ลายใบเทศ** มีลักษณะเป็นช่อ มีก้าน กาบ ดอก ใบ สามารถนำมาต่อลาย **ลายประจายาม** มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านเท่า ภายในแบ่งเป็นดอกสี่กลีบ มีเกสรอยู่ตรงกลาง **ลายพุ่มข้าวบิณฑ์** มีลักษณะเป็นทรงพุ่มคล้ายหยดน้ำ **ลายกระจัง** มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ใช้ตามขอบริมฐานของชิ้นงาน **ลายก้านขด** เป็นการนำลายต่างๆ มาเขียนลายต่อเนื่องกันเป็นเถา **ลายบัวคว่ำบัวหงาย** มีลักษณะเป็นรูปกลีบบัว นิยมใช้ประกอบฐานของรูปพรรณ **ลายเม็ดบัว** มีลักษณะหลายแบบ ได้แก่ กลม รี มักใช้ต่อเนื่องเป็นเส้น **ภาพประกอบลาย** มีลักษณะเป็นภาพแบบต่างๆ นำมาใช้ประกอบลาย สีสันท เน้นการตัดกันของสียาถมที่เป็นสีดำและสีโลหะแต่ละชนิดที่ถมลงไป เช่น เงิน

หรือทอง รวมถึงมีความวาวเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นจุดเด่นของเครื่องถมเมืองนคร วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานโลหะ ควรให้เยาวชนทำความเข้าใจถึงวิธีการทำเครื่องถมเมืองนครตั้งแต่ขั้นต้น รูปแบบกิจกรรมมีความง่าย อาจใช้การทำเป็นวัสดุที่มีขนาดเล็กเนื่องจากเวลาที่มีข้อจำกัด ผู้ทำกิจกรรมควรเน้นเรื่องการลงยาถมที่เป็นขั้นตอนสุดท้ายให้เยาวชนได้เห็นถึงขั้นตอนที่มีความสำคัญในการทำเครื่องถมเมืองนคร อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานประเภทงานโลหะ เครื่องถมเมืองนคร ควรใช้วัสดุที่เป็นทองเหลือง ซึ่งมีลักษณะสีส้มผิวสัมผัสเหมือนทอง กระบวนการในการกลึงจะง่ายขึ้น รวมทั้งควรมีขนาดเล็กเพื่อเหมาะสมแก่เวลาในการทำกิจกรรม ควรหาอุปกรณ์ทดแทนยาถมที่อันตรายต่อการทำกิจกรรม เช่น การใช้อีพ็อกซี (Epoxy) ผสมสีดำแทนยาถม ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมประเภทงานโลหะ เครื่องถมเมืองนคร การถมด้วยยาถมจริง ๆ มีความอันตรายต่อเยาวชนผู้ร่วมกิจกรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้วัสดุทดแทนที่แห้งเร็ว คือการใช้อีพ็อกซี (Epoxy) ผสมสีดำแทนยาถม“

ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเครื่องถมเมืองนคร

“โครงแบบเสียบซี่ ใช้กับไม้ไผ่ที่นำมาเสียบให้ขนานกัน จะมีขั้นตอนการเตรียมย่านลิเภา เพื่อให้เป็นเส้นที่เหมาะสมก่อนสาน ประกอบด้วยการปอก เพื่อเอาเปลือกมาทำย่านลิเภา จากนั้นใช้การชักเสียด เพื่อให้ได้ขนาดย่านลิเภาที่เท่ากัน สุดท้ายคือการชุบ เพื่อให้ย่านลิเภามีความมันและเหนียวในการสานนั้นการสาน นำไปขัดกับโครงเพื่อขึ้นลายผลิตภัณฑ์ ที่เกิดจากย่านลิเภา มี 2 แบบ 1. แบบทึบ ใช้เพียงย่านลิเภาและหวาย 2. แบบโปร่ง ใช้วิธีการเดียวกับการทอผ้า สำหรับสีที่เป็นอัตลักษณ์ของย่านลิเภา นั้น ประกอบด้วย 2 ชนิด คือ สีน้ำตาล และสีดำ โดยสีน้ำตาลมี 2 โทน คือน้ำตาลอมแดง และน้ำตาลอมเหลืองหรือน้ำตาลออกขาว ใช้ประกอบในการทำลวดลาย เพื่อให้สีเกิดการตัดกันอย่างชัดเจน ทำให้ลวดลายมีความโดดเด่น ลวดลายของเครื่องจักสานย่านลิเภา ที่นิยมจะเป็นลวดลายสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน ใช้การทับซ้อนกันบ้าง รวมทั้งมีการข้ลลาย ลวดลายมีความละเอียดชัดเจน เนื่องจากสีที่ตัดกันและขนาดเส้นของย่านลิเภาที่มีขนาดเล็ก จึงเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของย่านลิเภาซึ่งเป็นศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ประเภทจักสาน รูปร่าง มีความเรียบง่าย มีสัดส่วนที่สวยงามเนื่องจากลักษณะการโค้งงอของวัสดุธรรมชาติ วิธีการสอนที่เหมาะสมในประเภทงานจักสาน ควรให้เยาวชนใช้ย่านลิเภาจริงในการทำกิจกรรมเนื่องจาก การได้สัมผัสของจริงทำให้เยาวชนที่ทำการกิจกรรมมีความเข้าใจในตัววัสดุซึ่งมีสีที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว คือสีน้ำตาลและดำ โดยนำมาตกแต่งบนชิ้นงานที่เยาวชนสามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมประเภทงานประเภทงานจักสาน เครื่องจักสานย่านลิเภา ควรใช้ย่านลิเภาจริงที่รีดพร้อมสานแล้ว มาใช้ในการทำกิจกรรมเพื่อความเหมาะสมของระยะเวลา ปัญหาและข้อจำกัดในการสร้างกิจกรรมประเภทงานจักสาน

เครื่องจักสานย่านลิเภา เนื่องจากการสานย่านลิเภาใช้เวลามาก ดังนั้นชิ้นงานในการทำกิจกรรมควรมีขนาดเล็กและเยาวชนสามารถนำไปใช้สอยได้ในชีวิตประจำวันได้“

ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเครื่องจักสานย่านลิเภา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ

1. ท่านคิดว่าคุณสมบัติของผู้บริหารกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมที่ดีในทัศนคติของท่านเป็นอย่างไร

.....

.....

2. ท่านมีหลักการในการบริหารการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านมีวิธีการวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าองค์ประกอบใดในการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมที่ควรคำนึงถึงอันดับแรก เพราะเหตุใด

.....

.....

5. ท่านมีวิธีการบริหารหน้าที่ของบุคลากรในกรกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมอย่างไร

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

แบบสัมภาษณ์ผู้จัดการเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรม Best Practice

1. ท่านคิดว่ามีวิธีการใดในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมให้ประสบความสำเร็จและมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี

.....

.....

.....

2. ท่านมีหลักการใดบ้างในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านมีวิธีการวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมอย่างไร

.....

.....

4. ท่านคิดว่ามีองค์ประกอบสำคัญใดบ้างในการการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรม

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าความยากง่ายในการการทำให้กิจกรรมควรอยู่ที่ระดับใด

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมรูปแบบใด มีความเหมาะสมกับเยาวชน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่าระยะเวลาเฉลี่ยเท่าใดที่เหมาะสมสำหรับทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมรู้สึกเพลิดเพลิน

.....

.....

.....

8. ปัญหาสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมสำหรับเยาวชนคืออะไร ท่านมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

9. ท่านคิดว่าสถานที่หรือสภาพแวดล้อมแบบใดที่มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมสำหรับเยาวชน

.....

.....

.....

10. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมสำหรับเยาวชน

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ปราชญ์ชาวบ้าน ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทั้ง 6 ประเภท

1. ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ที่ท่านรู้จักมีลักษณะอย่างไร อธิบายพอสังเขป

.....

.....

2. ท่านได้รับการถ่ายทอดศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ด้วยวิธีการใด อย่างไร

.....

.....

3. ท่านมีวิธีการสอนอย่างไรที่ช่วยให้บุคคลทั่วไปสามารถสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมได้ในระยะเวลาอันสั้น

.....

.....

4. ท่านคิดว่าเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชนในระยะสั้น ควรเป็นอย่างไร

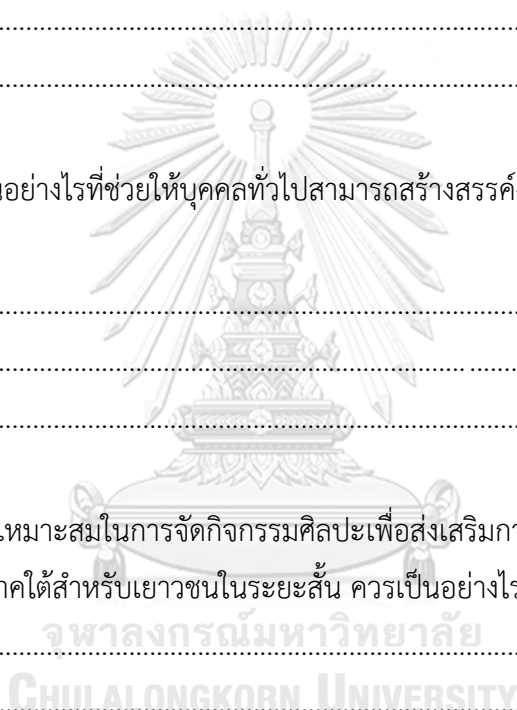
.....

.....

5. ท่านคิดว่าวัสดุอุปกรณ์ใดบ้างที่มีความจำเป็นในการการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

.....

.....

6. ปัญหาหรือข้อจำกัดในการสร้างสรรค์งานศิลปะทัศนกรรมภาคใต้สำหรับท่านคืออะไร ท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหอย่างไร

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรม

กิจกรรม Best Practice

ชื่อผู้จัดกิจกรรม.....กิจกรรมที่ทำ.....เรื่อง.....
 เวลา..... วันที่.....
 ผลการสังเกต

ด้านผู้จัดกิจกรรม

1. ปัจจัยหรือหลักฐานที่ทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ

2. วิธีการ/กระบวนการการทำกิจกรรม ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้อย่างไร เพราะเหตุใด จึงเรียนรู้แบบนั้น

3. จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับกิจกรรม

4. การเตรียมสื่อ/อุปกรณ์การทำกิจกรรมของผู้จัดกิจกรรม

5. ลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรม

6. บุคคลิกภาพของผู้จัดกิจกรรม เช่น น้ำเสียง ท่าทาง การกระตุ้นการเรียนรู้

7. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดกิจกรรมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

8. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

9. จำนวนของผู้ช่วย

.....

.....

10. หน้าที่ของผู้ช่วย

.....

.....

.....

ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. การเชื่อมโยงความรู้ของผู้ร่วมกิจกรรมกับกิจกรรม

.....

.....

.....

2. พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม

.....

.....

.....

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน

.....

.....

.....

แบบวัดการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้อย่างระมัดระวัง แล้วทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับ

ความรู้สึกท่านมากที่สุด

ความรู้สึกของท่านก่อนทำกิจกรรม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ท่านเข้าใจในเรื่องของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภท				
2. ท่านอยากที่จะใช้สินค้าศิลปหัตถกรรมภาคใต้มากขึ้น				
3. ท่านรู้สึกไม่สนใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้เพิ่มเติมหากมีการจัดกิจกรรมในครั้งหน้า				
4. ท่านคิดว่าการดูแลรักษางานศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นเรื่องค่อนข้างยากถึงแต่ก็สามารถดูแลและรักษาให้คงอยู่ได้				
5. ท่านเห็นว่าการนำอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ไปใช้ในสินค้าของต่างชาติมิใช่เป็นของไทย เป็นเรื่องที่ยอมรับได้				
6. ท่านอยากศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้				
7. ท่านคิดว่าการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นหัตถกรรมภาคใต้เป็นเรื่องลำสมัยไม่มีความจำเป็น				
8. ท่านเห็นว่าอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ไม่สามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่สากลได้				
9. ท่านอยากที่จะมีส่วนสนับสนุนในการสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้				
10. ท่านอยากให้บุคคลใกล้เคียงได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้				
11. ท่านคิดว่าอนุรักษ์อัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทำให้รู้สึกภูมิใจ				

ความรู้สึกของท่านก่อนทำกิจกรรม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
12. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ภายในงาน ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ค่อยๆเลือนหายไปเป็น เรื่องปกติที่ยอมรับได้				
13. ท่านยินดีที่จะแนะนำสินค้า ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ให้เพื่อนๆและคนใน ครอบครัวนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน				
14. ท่านคิดว่าการได้ผลิตงานศิลปหัตถกรรม ภาคใต้ทำให้รู้สึกไม่มีความสุข				
15. หากท่านมีแขกต่างชาติมาเยี่ยมเยือน ของขวัญมีค่าที่ท่านจะให้คือของที่ระลึกที่เป็น งานศิลปหัตถกรรมภาคใต้				
รวมคะแนน				

ชื่อ.....

วัน...../...../...../ ที่ทำแบบประเมิน

แบบวัดการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 15 ข้อ เป็นแบบ rating scale 4 ระดับ

โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่แสดงว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง / เห็นด้วย / ไม่เห็นด้วย / ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในแต่ละข้อมีการตรวจให้คะแนนแตกต่างกันตามลักษณะของข้อความ ดังนี้

ข้อความที่มีลักษณะทางบวก ได้แก่ข้อ 1, 2, 4, 6, 9, 10, 11, 13, 15

ถ้าตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 4 คะแนน

เห็นด้วย ได้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ได้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีลักษณะทางลบ ได้แก่ข้อ 3, 5, 7, 8, 12, 14

ถ้าตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 1 คะแนน

เห็นด้วย ได้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ได้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 4 คะแนน

แบบวัดการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้หลังการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้อย่างระมัดระวัง แล้วทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ความรู้สึกของท่านหลังทำกิจกรรม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1. ท่านเข้าใจในเรื่องของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้แต่ละประเภทมากขึ้น				
2. ท่านอยากที่จะใช้สินค้าศิลปหัตถกรรมภาคใต้มากขึ้น				
3. ท่านรู้สึกไม่สนใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้เพิ่มเติมหากมีการจัดกิจกรรมในครั้งหน้า				
4. ท่านคิดว่าการดูแลรักษาในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นเรื่องค่อนข้างยากถึงแต่ก็สามารถดูแลและรักษาให้คงอยู่ได้				
5. ท่านเห็นว่าการนำอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้ไปใช้ในสินค้าของต่างชาติมิใช่เป็นของไทยเป็นเรื่องที่ยอมรับได้				
6. ท่านอยากศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้				
7. ท่านคิดว่าการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นหัตถกรรมภาคใต้เป็นเรื่องล้าสมัยไม่มีความจำเป็น				
8. ท่านเห็นว่าอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ไม่สามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่สากลได้				
9. ท่านอยากที่จะมีส่วนร่วมสนับสนุนในการสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมภาคใต้				
10. ท่านอยากให้บุคคลใกล้เคียงได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้				
11. ท่านคิดว่าอนุรักษ์อัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทำให้รู้สึกภูมิใจ				

ความรู้สึกของท่านหลังทำกิจกรรม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
12. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ภายในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ค่อยๆเลือนหายไปเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้				
13. ท่านยินดีที่จะแนะนำสินค้าศิลปหัตถกรรมภาคใต้ให้เพื่อนๆและคนในครอบครัวนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน				
14. ท่านคิดว่ากรได้ผลิตงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ทำให้รู้สึกไม่มีความสุข				
15. หากท่านมีแขกต่างชาติมาเยี่ยมเยือน ของขวัญมีค่าที่ท่านจะให้คือของที่ระลึกที่เป็นงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้				
รวมคะแนน				

ชื่อ.....

วัน...../...../...../ ที่ทำแบบประเมิน

แบบวัดการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ 15 ข้อ เป็นแบบ rating scale 4 ระดับ

โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่แสดงว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง / เห็นด้วย / ไม่เห็นด้วย / ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในแต่ละข้อมีการตรวจให้คะแนนแตกต่างกันตามลักษณะของข้อความ ดังนี้

ข้อความที่มีลักษณะทางบวก ได้แก่ข้อ 1, 2, 4, 6, 9, 10, 11, 13, 15

ถ้าตอบว่า

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้ 4 คะแนน
เห็นด้วย	ได้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีลักษณะทางลบ ได้แก่ข้อ 3, 5, 7, 8, 12, 14

ถ้าตอบว่า

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ได้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้ 4 คะแนน

แบบประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจ
การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน
วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.
ณ

โปรดทำเครื่องหมาย/ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความพึงพอใจของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. สถานภาพ นักเรียน นักศึกษา อื่นๆโปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แสดงความคิดเห็นที่ตรงกับท่านมากที่สุด

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ				
	มากที่สุด/ พอใจ (5)	มาก/ ค่อนข้างพอใจ (4)	ปานกลาง/ เฉยๆ (3)	น้อย/ ไม่ค่อยพอใจ (2)	น้อยที่สุด/ ไม่พอใจ (1)
1. กิจกรรมนี้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับใด					
1.1 กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้ท่านเข้าใจรูปแบบของ อัตลักษณ์					
1.2 กิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยให้ท่านเห็นคุณค่า					
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้					
2.1 การประชาสัมพันธ์กิจกรรมเหมาะสมในระดับใด					
2.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมระดับใด					
2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสมระดับใด					
2.4 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ระดับใด					
2.5 สถานที่จัดมีความเหมาะสมระดับใด					
3. ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม					
3.1 ได้รับความรู้เรื่องอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรม ภาคใต้แต่ละประเภทอยู่ในระดับใด					
3.2 เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ มากขึ้นหลังจากการร่วมกิจกรรมระดับใด					
3.3 รู้จักกระบวนการการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรม ภาคใต้แต่ละประเภทระดับใด					
3.4 ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ที่ท่านได้รับอยู่ในระดับใด					
4. ความพึงพอใจโดยรวมในการเข้าร่วมโครงการนี้					

ตอนที่ 3 ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรม ในครั้งต่อไป

.....

.....

**แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่า
ของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน**

1. ท่านได้รับความรู้อะไรบ้างจากการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

.....

.....

.....

2. ท่านสามารถอธิบายกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมได้ จากการร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

.....

.....

3. หลังจากท่านร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมภาคใต้เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. หลังจากที่ท่านร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน ท่านเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

5. ท่านมีความรู้สึกอย่างไรกับการร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

.....

.....

6. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรม
กิจกรรม ส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับ

เยาวชน

ชื่อผู้จัดกิจกรรม.....กิจกรรมที่ทำ.....เรื่อง.....

เวลา..... วันที่.....สถานที่.....

ผลการสังเกต

1. การเชื่อมโยงความรู้ของผู้ร่วมกิจกรรมกับตัวกิจกรรม

.....

.....

.....

2. พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมขณะทำกิจกรรม

.....

.....

.....

3. พฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมหลังทำกิจกรรม

จพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

.....

.....

.....

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน

.....

.....

.....

“...ข้าพเจ้านึกภูมิใจเสมอมาว่า
คนไทยมีสายเลือดของช่างฝีมืออยู่ทุกคน
ไม่ว่าจะเป็นชาวไร่ ชาวหา หรืออาชีพใด อยู่สารทิศใด
คนไทยมีความละเอียดอ่อนและจับใจต่อการรับศิลปะ
ทุกชนิด ขอเพียงแต่ให้เขาได้มีโอกาสฝึกฝน
เขาก็จะแสดงความสามารถออกมาให้เห็น...”

พระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2532

คณิศรนิพนธ์

โดย
นายธิดี พุกษุณฺณ

ศิลปหัตถกรรมภาคใต้

สามารถแบ่งได้ 6 ประเภท โดยแต่ละประเภทจะมีภาควัตถุอย่าง ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ได้แก่ 1. ความโดดเด่นในประเภทนี้หาได้ดังนี้

งานแกะสลัก

นับถึงสูงเป็นงานแกะสลักที่แสดงความเป็นอยู่ของสังคมอย่างเด่นชัดของภาคใต้ เป็นการเล่าเรื่องราวที่ผู้ร้อยเป็นนิยายดำเนินเรื่องด้วยบทกวีหรือร้อยกรองที่ประพันธ์ขึ้นด้วยภาษาถิ่น หรือใช้ภาษากับวาทกรรม "วาบท" มีบทสนทนาแทรกเป็นระยะ และใช้การแสดงบทบาทของตัวเป็นสื่อถึงผู้สวดสวดของผู้ชม ซึ่งการว่าบท การรสนทนา และการแสดงง่านี้ นายช่างมักจะสูงเป็นคนแสดงเองทั้งหมด

งานจักสาน

เครื่องจักสานย่านลิพาคือเครื่องจักสานประเภทหนึ่ง ที่สานด้วยย่านลิพาคา ซึ่งเป็นพืชตระกูลขิงขมิ้น หรือ แก้ววักขิมชนิดหนึ่ง (ภาษาท้องถิ่นภาคใต้เรียกแก้ววักขิมว่า "ย่านลิปา") มีคุณสมบัติที่พิเศษ คือ ล้าคืนเหนียว ชาวบ้านจึงนิยมนำจักสานเป็นภาชนะเครื่องใช้ เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงไม่เพียงแต่ในจังหวัดปัตตานี และต่างประเทศที่เป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการ, ขึ้นสูง และมีราคาค่อนข้างแพง

ผ้าเย็บเมืองนคร เป็นชื่อเฉพาะ หมายถึง งานผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ถือสืบต่อกันมาแต่โบราณ เป็นผ้าที่ได้รับยกย่องมาแต่โบราณว่าสวยงามแบบอย่างผ้าชิ้นดี สันนิษฐานว่าในสมัยอาณาจักรตามพรลิงก์หรือสมัยพะลึงค์ ซึ่งเป็นอาณาจักรโบราณที่มีมาตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธศตวรรษที่ 7 และมีศูนย์กลางอยู่ที่นครศรีธรรมราช

งานโลหะ

เครื่องเงินเครื่องทองถือเป็นวิจิตรบรรจงที่สุดของอดีตและนับเป็นหนึ่งในบรรดาศิลปหัตถกรรมชั้นสูง ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินเครื่องทองมีความนิยมจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากยังรักษาคุณภาพไว้ได้ อีกทั้งงานออกแบบครุ จะมีการใช้ช่างงาน ลวดลายเกิดจากการสลักตัวมีลวดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแกะหรือสลักก็ได้ลวดลายมีความละเอียด ทั้งสิ่งตกแต่งตัวบ้าน จะมีการสลักปูนขึ้นมา

งานเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผาส่งถึงเมืองปัตตานีตั้งแต่การรวมพื้นที่ที่อยู่กับชาวจังหวัดสงขลาเป็นเวลานาน มีบทบาทกว้างขวางเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวใต้ เช่น บทบาทในการอุปโภคบริโภคหรือเครื่องใช้ คือ การทำถ้วยชามไปห่อหุ้มอาหารรักษาสุขภาพอนามัย คือ การทำถ้วยชามไปห่อ

งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุอื่นๆ

ว่านเบอร์มิส หรือเรียกว่า "ว่านสีทอง" เบอร์มิสเป็นพืชรากเหง้าที่นิยมของ เป็นว่านที่มีดอกสีขาวออกไม่และขึ้นในท้องถิ่นที่เป็น ส่วนประกอบอยู่ตรงกลาง เป็นว่านที่นิยมนำไปทำของเล่นสำคัญ ใช้ทำนายนายสามพันห้าจากภาคใต้ ซึ่งเชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ และใช้กระดาษที่มีสีทองเป็นพื้นหลัก

งานทอ

ART ACTIVITIES
TO PROMOTE
THE APPRECIATION
VALUES
OF
SOUTHERN
HANDICRAFT
IDENTITY FOR
YOUTH

กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน

วันที่ 3-4 เมษายน 2561
เวลา 9.00 - 17.00 น.
ณ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา

3 เมษายน 2561

กิจกรรมเข็มกลัดจากหนังตะลุง

กิจกรรมผ้ายกกระดาน

กิจกรรมตกแต่งหม้อสทิงหม้อ

4 เมษายน 2561

กิจกรรมผสมสวดยด้วยลายว้าวเบอร์อามีส

กิจกรรมตกแต่งแหวนด้วยวิธีการทำเครื่องถมเมืองนคร

กิจกรรมปากกาสาบลายจากย่านลิเก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายการอ้างอิง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายธีติ พฤษย์อุดม เกิดเมื่อ 24 กันยายน พ.ศ. 2532 ที่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ1) วิชาเอกทัศนศิลป์ ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2559 และ เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและ นาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2559

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY